

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM 2020

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM 2020



REFORMÁTUS KALENDÁRIUM
2020.

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM 2020.



KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

NAGYVÁRAD

Szerkesztette és a borítót tervezte: Wagner Erik

Korrektor: Antal János

Tördelőszerkesztő: Petrikó Ildikó

Írták:

Csűry István
Emődi András
Forró László
Gellért Gyula
Hasas János
dr. Hermán M. János
Járosi Éva
Józsa Domokos
Kállai Benedek
Kánya Zsolt Attila
Kraftsik P. Sára
Kupán Árpád
Ledán István
Lovász István
dr. Lukács Olga
Mátyás Attila
Pataki István
Petrikó Ildikó
Sebestyén-Zsilli János
Tötös Beáta
Uri Imre
Varga Károly
Veres Piroska
Vura Ottilia
Wagner Edit
Wagner Erik
Zsigmond Attila
Zsigmond József

A címlapon: a máramarosszigeti református templom (Magyar Hunor fényképe).
A hátlapon: tanévnyitó a Szatmárnémeti Református Gimnáziumban (Rácz Ervin felvétele).

A 65. oldalon található térkép a Magyar Nemzeti Levéltár szíves engedélyével jelenhetett meg.

Megpróbáltál és megtisztítottál

Az őszinte hálaadás szívből érkező hitvallás. A hálaadó nemcsak hiszi, hogy Isten rendezte az életét, hanem tudja, hogy mennyei erő nélkül a siralomvölgy halálosztó celláiban végezte volna. A hálaadó hiszi és tudja, hogy a Mindenható áldásából fakad a jövő, anélkül a múlt és a még elkövetkezendő is kárhozatos állapot. Válaszd az áldást, kerüld az átkot és légy hitvalló hálával! Az ilyen hálaadó tud gyönyörködni az áldás gyümölcseiben, mint felépült templom, megújult gyülekezet, vagy imádkozókkal tele padsorok. Teremtőnk ajándékában felismerhetők a jókedvű adakozók, a szorgalmas szolgálatvégzők, akiknek a hálás szív elismerő köszönettel tartozik.

Az esztendő végén nem csak az elmúlt hónapok eseményeire figyelünk, hanem az előttünk álló kegyelmi időre is, amelynek minden pillanata hálára alkalmas, mert a Szentháromság egy Istene irgalmával lesz teljes. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy ne lennének, mint ahogy voltak, kíméletlenül nehéz órák, akár hónapokra elhúzódó aggodalmak, vagy évszázados, érthetetlenül kapott sebek, azóta is szüntelenül elevenen. A 66. zsoltárban, amiként több bibliai üzenetben is, azt halljuk, hogy Urunk volt a megpróbáló hatalom. A fogság a kiérdemelt büntetés eszköze, az a hely és idő, amely kérlelhetetlenül keserű és a pusztulás levegőjével van színtelítve. A kiválasztottak ide jutottak, hogy szembesüljenek az idegen istenek és bálványok imádatának átkával. Örök tanulság lehetne minden ember előtt ez a tény és veszély, mint ahogy részben az is, de sajnos nem tud örök, ellenálló magatartásformává lenni, mert az átokhordozó sátán kísértése is szüntelen. A holnaptervező lehetőséget érdemes felhasználni a megpróbáltatások visszaköszönő elemeinek megismerésére, kötelezően azzal, hogy Isten szándékát is felismerjük.

„Mert megpróbáltál minket, Istenünk, megtisztítottál, mint az ezüstöt” (Zsolt 66,10). Minden teher, bántalom, üldözés és más lelki-testi szenvedés a megtisztulás érdekében történik. Isten gyermeke tudja és hiszi, hogy erre a tisztaságra vezet minden egyéni és sajtósági büntetése. Ebben a szándékban felismerhető a jövő ígérete, a bűnvallás után a bűnbocsánat, a szenvedés után a bűnbánat, a halál közeledése után az élet érkezése. Isten áldása a halál felett győzedelmeskedő élet, amely Krisztus feltámadásában éri el az irgalom legmagasabb fokát, ami a szívből való hálaadásnak megkérdőjelezhetetlen alapja. Aki megtapasztalta már a mélyről való szabadulás csodáját, megtapasztalta a megtisztulás csodáját is!

A 66. zsoltár így foglalja össze a próbatétel jelentkezési formáit: „Hálóba kerítettél minket, nehéz terhet raktál a hátunkra. Embert ültettél a nyakunkra, hol tűzbe és vízbe jutottunk...” (11,12v.). Az első kép a vadász és halász legfontosabb áldozatejtő eszközét, a hálót említi. Évezredek után ez az eszköz is fejlődött, sőt áterjedt más modernkori szférákba. Ma már nemcsak a halak kerülnek hálóba, hanem az ember is. Az engedetlen ember szembesül azzal, hogy vétke miatt került hálóba. Meglazult erkölcsi viszonyok hálóba ejtenek nemzedékeket, háborúba sodornak nemzeteket. A szociális háló létezése, minden pozitívuma ellenére, beszél a szegénységről, amely saját hibaszorozatunk következménye. Titkos hálózatok figyelnek, már régen nem a védelmünkre, hanem kiszolgáltatóságunkra. Gazdasági hálók tartanak össze csoportokat, s egyre világosabban látszik, hogy ezekben többnyire nem a becsületesen végzett munka alakítja a jövedelmek sorrendjét. Nagyhatalmak hálóiba fogott országok elveszítik területeiket és az önrendelkezés jogát. Figyelő és lefigyelhető hálózatokban senyed a világ nagyobbik része.

A nehéz teher a második kép, amely a mindenkori görnyedező embert mutatja be. Nem olvashatjuk ezt a mondatrészt saját tapasztalat nélkül. Mindenekelőtt saját terheink jutnak eszünkbe. Megszépülhet a múlt a jótékony idő emlékezetkieséssel járó kedvességével, azonban hatványozottan kínálja magát az újabb és hordozhatatlanabb terhek sokasága, előre megmérgezve a jövőnket is. Egészen elkésérítő és kilátástalan lenne a helyzetünk, ha nem hallanánk azt is, amit Krisztus Jézus mond: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan, akik megfáradtatok, és meg vagytok terhelve, és én megnyugvást adok nektek” (Mt 11,28).

A teherhordozás ügye Krisztus által rendezett, viszont az ember részéről a Hozzáérkezés dolgában sok pótolnivalót hordoz. A közeledést megnehezíti a nyakunkba ültetett ember.

A harmadik képet nem lehet egyes szám első személy nélkül, azaz önmagamat elfelejtve megközelíteni. Az ember a vétkező én, aki a bűneset óta nemzedékeken át halmozta a bűnt, a velünk született bűnt tetézve. Ezt a tényt hajlamosak vagyunk kegyesen elfelejteni, pedig a számunkra nehezen elviselhető emberekben sokszor ismerjük fel a bennünket bosszantó, de bennünk is jelenlévő tulajdonságokat. Szeretnénk megválogatni az embereket, a tetszésünket elérőket közelünkbe engedni, a többieket kirekeszteni. A megpróbáltatás éppen az, hogy sokszor számunkra elfogadhatatlan emberek közösségében szembesülünk Isten akaratával. „Viseljétek el egymást, és bocsássatok meg egymásnak...” (Kol 3,13) Ameddig Krisztusban nem közeledünk valódi önmagunkhoz gyógyító szándékkal, és nehezen elfogadható társaink felé a megértés keresésével, addig ránk ül a bűnesetben eltorzult ember, bilincsbe ver és nem fog szabadon engedni. Nehezen értjük a keresztyénüldözés okát, mert erkölcsi felfogásunk Krisztusban

megerősödött üzenete az, hogy a jónak világszerte elismert értéke van, közben figyelmen kívül marad, hogy Krisztus nevéért még ádázabb támadásnak vagyunk áldozatai.

A következő kép hol tüzet, hol vizet emleget. Felgyújtott keresztyén templomok több tucatja, merényletek sokasága a keresztyényülők részéről megszólalásra bírhatná a hatalmak vezéreit! Hány templomnak kell még felgyúlnia, hány keresztyénnek kell családját elveszítenie ezen az egyre eszeveszettebb világ tengerén, ahol a vihar lecsendesítőjét elnémítják, hogy az örült hullámok az örület összeroppantó hatalmát érvényesítsék?

„...de kivezettél, és felüdültünk” (12v.). A hálaadás himnusza a hitvallás erejével zárul. Te vezettél ki, egyedül a Mindentudó volt képes megmutatni a kivezető utat a megvakított nemzetnek, egyedül Ő hirdethette az evangéliumot a megsüketített kiválasztottaknak. A megpróbáltatás végét hitelesen egyedül Isten jelenthette ki! Ez a bejelentés megszüntette a kiérdemelt szenvedést. Urunk azonban nemcsak eddig akar elérni a kegyelem útján. Irgalma éppen azt jelenti, hogy a lezárt múlt után azonnal megnyitja a jövőndőt. Erre a következő fejezetre az övéit, mint felüdített, azaz megújított szívű embereket indít el. Az új szív és új lélek birtokosa bátran megy Isten szeretetével a következő idő, a következő feladatok irányába. Hitvallása az, hogy egyedül Isten üdvözít, az ember feladata annyi, hogy felüdülve másokat is felüdjtsen!

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület minden tagja részesüljön a felüdített életből, és üdjtsen másokat is megújult szívvel és lélekkel, hogy bőséges áldásban haladjunk a reánk következő, 2020. esztendőben!

Nagyvárad, 2020 újév

A békesség kötelékében!

CSÚRY ISTVÁN
püspök





SZABÓ LŐRINC

Hazám, keresztény Európa!

Utálom és arcába vágom:

– Harminc év vagy kétezer óta
undorító, őrült világ ez,
ez a farizeus Európa!

Kenyér helyett az éhezőt
csitítja szóval, hittal, éggel,
s maszatos lelkiismeretét
szívnyalogató versikékkel;

harminc év vagy kétezer óta
hány eszme rothadt el szívében!
– Hazám, keresztény Európa,
mi lesz, ha majd magára döbben,

mi lesz, ha újra földre száll
a Megcsufolt és Megfeszített,
s mert jósága, szíve, imája
egyszer már mindent elveszített:

mi lesz, ha megjő pokoli
lángszórókkal, gépfegyverekkel,
vassisakos, pestishozó,
bosszúálló angyalsereggel?

Mi lesz, ha megjő Krisztus és
új országot teremt a földön,
ha elhullanak a banditák
s nem lesz több harc, se kard, se börtön,

ha mennyei tiszta szerelmét
tetté acélozza a Bárány
s újra megvált, – ó, nem a jók,
de a gonoszok vére árán,

– hazám, keresztény Európa,
túlélve időd szörnyü végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?



Január

BOLDOGASSZONY HAVA



1 Szerda	Újév, Fruzsina, Alpár	Jel 7,9–17	Ézs 14	Zsolt 8
2 Csütörtök	Ábel, Ákos, Gergely	8,1–6	15	
3 Péntek	☽ Benjámín, Genováva	8,7–13	16	
4 Szombat	Angéla, Leona, Titusz	9,1–12	17	

Mi Urunk Istenünk, mily felséges a te neved az egész földön! Zsolt 8,10

5 Vasárnap	Simon, Árpád, Edvárd	9,13–21	18	Zsolt 147,12–20
6 Hétfő	Gáspár, Menyhért, Boldizsár	10,1–7	19	
7 Kedd	Attila, Etele, Ramóna	10,8–11	20	
8 Szerda	Gyöngyvér	11,1–14	21	
9 Csütörtök	Marcell, Juliánusz	11,15–19	22	
10 Péntek	⊗ Melánia, Vilma, Vilmos	12	23	
11 Szombat	Ágota, Baltazár, Barna	13,1–10	24	

Ímé Istenünk, a kit mi vártunk és a ki megtart minket. Ézs 25,9

12 Vasárnap	Ernö, Erna, Tatjana	13,11–18	25	Zsolt 29
13 Hétfő	Veronika, Vera, Csongor	14,1–13	26	
14 Kedd	Bódog, Félix	14,14–20	27	
15 Szerda	Lóránt, Loránd	15	28	
16 Csütörtök	Dániel, Gusztáv, Marcell	16	29	
17 Péntek	☾ Antal, Antónia	17	30,1–18	
18 Szombat	Piroska, Margit	18	30,19–33	

Aleluja! mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a mindenható. Jel 19,6

19 Vasárnap	Sára, Márió, Máriusz, Márta	19,1–10	31	Zsolt 40
EGYETEMES IMAHÉT KEZDETE				
20 Hétfő	Fábián, Sebestyén	19,11–21	32	
21 Kedd	Ágnes, Agnetta	20,1–6	33	
22 Szerda	Vince, Artúr, Dormánd	20,7–15	34	
23 Csütörtök	Rajmund, Zelma, Emese	21,1–8	35	
24 Péntek	● Timót, Ferenc	21,9–27	36	
25 Szombat	Pál, Bottyán, Henrik	22,1–7	37	

Aki szomjúhozik, jöjjön el; és a ki akarja, vegye az élet vizét ingyen. Jel 22,17

26 Vasárnap	Vanda, Paula, Timóteusz	22,8–21	38	Zsolt 27
27 Hétfő	Angelika, Angyalka, Angéla	Lk 1,1–25	39	
28 Kedd	Károly, Karola, Tamás	1,26–38	40	
29 Szerda	Adél, Eta, Emőke, Léda	1,39–56	41	
30 Csütörtök	Martina, Gerda, Noémi	1,57–80	42	
31 Péntek	Lehár, Marcella, János	2,1–20	43	



Február

BŐJTELŐ HAVA



1 Szombat Ignác, Virginia, Kincső Lk 2,21–40 Ézs 44

Nékem azokban kell foglalatot lennem, a melyek az én Atyámnak dolgai. Lk 2,49

2 Vasárnap	☽	Karolina, Apor, Aida	2,41–52	45	Zsolt 16
3 Hétfő		Balázs, Nimród, Oszkár	3,1–20	46	
4 Kedd		Csenge, Ráhel, Veronika	3,21–38	47	
5 Szerda		Ágota, Ingrid, Etelka	4,1–13	48	
6 Csütörtök		Dorottya, Dóra, Pál	4,14–30	49	
7 Péntek		Tódor, Rómeó, Richárd	4,31–44	50	
8 Szombat		Aranka, Jutocsa, Jeromos	5,1–16	51	

Ki bocsáthatja meg a bűnt, hanemha egyedül az Isten? Lk 5,21

9 Vasárnap	○	Abigél, Alex, Ronald	5,17–26	52	Zsolt 112
10 Hétfő		Elvira	5,27–39	53	
11 Kedd		Bertold, Dezső, Marietta	6,1–11	54	
12 Szerda		Lidia, Livia, Eulália	6,12–19	55	
13 Csütörtök		Levente, Ella, Linda, Katalin	6,20–36	56	
14 Péntek		Bálint, Valentin, Metod	6,37–49	57	
15 Szombat	☾	Kolos, Kenese, Levente, Georgina	7,1–17	58	

Boldog, valaki én bennem meg nem botránkozik. Lk 7,23

16 Vasárnap		Julianna, Lilla, Samu	7,18–35	59	Zsolt
17 Hétfő		Donát	7,36–50	60	119,1–8
18 Kedd		Zenkő, Bernadett, Simon	8,1–15	61	
19 Szerda		Zsuzsanna, Eliza, Konrád	8,16–25	62	
20 Csütörtök		Aladár, Álmos, Leó	8,26–39	63,1–14	
21 Péntek		Eleonóra, Norina, Péter	8,40–56	63,15–64,11	
22 Szombat		Gerzson, Zétény, Margit	9,1–17	65,1–7	

Mert mit használ az embernek, ha mind e világot megnyeri is, ő magát pedig elveszti? Lk 9,25

23 Vasárnap	●	Alfréd, Mirtill, Polikárp	9,18–27	65,8–25	Zsolt
24 Hétfő		Szökőnap	9,28–36	66	119,33–40
25 Kedd		Mátyás, Jázmin, Eunike	9,37–50	Péld 1,1–19	
26 Szerda		Géza, Alexander, Vanda	9,51–62	1,20–33	
27 Csütörtök		Edina, Viktor, Győző	10,1–20	2	
28 Péntek		Ákos, Bátor, Gábor	10,21–42	3	
29 Szombat		Elemér, Oszvald, Román	11,1–13	4	



Március

BÖJTMÁS HAVA



A ki velem nincs, ellenem van; és a ki velem nem takar, tékozol. Lk 11,23

1 Böjtfővasárnap	Albin, Albina, Gyopár, Lea	Lk 11,14–32	Péld 5	Zsolt 32
2 Hétfő	ⓓ Lujza, Dalma, Major	11,33–54	6	
3 Kedd	Kornélia, Nelli, Frigyes	12,1–12	7	
4 Szerda	Kázmér, Zorán	12,13–32	8	
5 Csütörtök	Adorján, Adrián, Koletta	12,33–40	9	
6 Péntek	Leonóra, Inez	12,41–59	10	
7 Szombat	Tamás, Tomaj	13,1–21	11,1–16	

Igyekeztek bemenni a szoros kapun. Lk 13,24

8 Vasárnap	Zoltán, János, Apolka	13,22–35	11,17–31	Zsolt 121
9 Hétfő	○ Franciska, Fanni	14,1–14	12	
10 Kedd	Ildikó, Melissza, Emil	14,15–35	13,1–14	
11 Szerda	Szilárd, Borsika, Tímea	15,1–10	13,15–25	
12 Csütörtök	Gergő, Gergely	15,11–32	14	
13 Péntek	Krisztián, Ajtony, Egyed	16,1–12	15,1–19	
14 Szombat	Matild, Tilda	16,13–18	15,20–33	

Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, az sem győzi meg őket, ha valaki a halottak közül feltámad. Lk 16,31

15 Vasárnap	Kristóf, Perenna, Lukrécia	16,19–31	16	Zsolt 95
NEMZETI ÜNNEP				
16 Hétfő	☾ Henrietta, Vidor, Lujza	17,1–10	17	
17 Kedd	Gertrúd, Patrik	17,11–19	18	
18 Szerda	Sándor, Ede, Cirill	17,20–37	19	
19 Csütörtök	József, Bánk, Józsa	18,1–8	20	
20 Péntek	Koppány, Klaudia, Alexandra	18,9–17	21	
21 Szombat	Benedek, Bence, Napsugár	18,18–27	22,1–16	

Ímé felmegyünk Jeruzsálembe, és beteljesedik minden az embernek Fián, a mit a próféták megírtak. Lk 18,31

22 Vasárnap	Beáta, Izolda, Lea	18,28–34	22,17–29	Zsolt 23
23 Hétfő	Emőke, Botond, Ottó	18,35–43	23	
24 Kedd	● Gábor, Karina	19,1–10	24	
25 Szerda	Irén, Írisz, Csillag	19,11–27	25	
26 Csütörtök	Emánuel, Larissza, Árpád	19,28–40	26	
27 Péntek	Hajnal, Hajnalka, Alpár	19,41–44	27	
28 Szombat	Gedeon, Johanna	19,45–48	28	

Mond meg nekünk, micsoda hatalommal cselekszed ezeket? Lk 20,2

29 Vasárnap	Augusztá, Jónás, Márk	20,1–8	29	Zsolt 130
30 Hétfő	Zalán, Amadé	20,9–19	30	
31 Kedd	Árpád, Benő, Benjámin	20,20–26	31	



Április

SZENT GYÖRGY HAVA



1 Szerda	☽	Hugó, Agárd	Lk 20,27–40	Józs 1
2 Csütörtök		Áron, Ferenc	20,41–47	2
3 Péntek		Buda, Richárd, Keresztély	21,1–4	3
4 Szombat		Csaba, Ambrus, Izidor	21,5–19	4

Jeruzsálem megtapodtatik a pogányoktól, míglen betelik a pogányok ideje. Lk 21,24

5 Virágvasárnap		Vince, Kocsárd, Irén	21,20–24	5	Zsolt 118,19–29
6 Hétfő		Vilmos, Bíborka, Ruben	21,25–28	6,1–21	
7 Kedd		Orsolya, Herman, Armand	21,29–38	6,22–27	
8 Szerda	○	Dénes, Zselyke	22,1–6	7	
9 Csütörtök		Erhard, Dusán, Döme	22,7–38	8,1–29	Zsolt 116
10 NAGYPÉNTEK		Zsolt	22,39–71	8,30–35	Zsolt 22
11 Szombat		Leó, Szaniszló, Ilma	23	9,1–15	Zsolt 31

***És mikor ők megrémülvén a földre hajták orcájokat, azok mondanak nékik:
Mit keresitek a holtak között az élőket? Lk 24,5***

12 V. Húsvét 1.		Gyula	24,1–12	9,16–27	Zsolt 118,1–18
13 H. Húsvét 2.		Ida	24,13–35	10	Zsolt 114
14 K. Húsvét 3.	☾	Tibor, Tiborc	24,36–49	11,1–9	
15 Szerda		Emese, Tas, Anasztázia	Lk 24,50–53	11,10–23	
16 Csütörtök		Csongor, Bernadett	Ef 1,1–14	12	
17 Péntek		Klára, Rudolf, Izidóra	1,15–23	13	
18 Szombat		Andrea, Ilma, Aladár	2,1–10	14	

Eljövén, békességet hirdetett néktek, a távol valóknak és a közel valóknak. Ef 2,17

19 Vasárnap		Emma, Kocsárd, Gilda	2,11–22	15	Zsolt 16
20 Hétfő		Tivadar, Odett, Tihamér	3,1–13	16	
21 Kedd		Konrád, Zsombor, Anzelm	3,14–21	17	
22 Szerda		Csilla, Noémi	4,1–16	18	
23 Csütörtök	●	Béla, Adalbert	4,17–32	19	
24 Péntek		György, Györgyi, Debóra	5,1–14	20	
25 Szombat		Márk, Márkus, Kevin, Keán	5,15–17	21	

Teljesedjetek be Szent Lélekkel, beszélgetvén egymás között zsoltárokból és dicséretekből és lelki énekekből. Ef 5,18–19

26 Vasárnap		Ervin, Boglárka	5,18–20	22,1–8	Zsolt 115
27 Hétfő		Zita, Gyöngyvér, Pityő	5,21–33	22,9–34	
28 Kedd		Valéria, Nimród	6,1–4	23	
29 Szerda		Péter, Tihamér, Roberta	6,5–9	24,1–15	
30 Csütörtök	☽	Katalin, Kitty, Kata, Zsófia	6,10–24	24,16–33	



Május

PÜNKÖSD HAVA



1 Péntek	Jakab, Fülöp, Amarillisz	1Móz 1,1–25	Mt 1,1–17
2 Szombat	Zsigmond, Zoé, Atanáz	1,26–31	1,18–25

Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítő társat, hozzá illőt. 1Móz 2,18

3 Vasárnap	Timea, Irma	2	2,1–12	Zsolt 25
ANYÁK NAPJA				
4 Hétfő	Mónika, Flórián	3	2,13–18	
5 Kedd	Irén, Györgyi	4	2,19–23	
6 Szerda	Ivett, Frida, Tamara, Judit	5,1–6,8	3,1–12	
7 Csütörtök	○ Gizella, Bendegúz, Gusztáv	6,9–7,24	3,13–17	
8 Péntek	Mihály, Győző	8	4,1–11	
9 Szombat	Gergely, Gerő, Katinka	9	4,12–25	

Hozzád kiáltok, Uram! Az én Uramnak irgalmáért könyörgök! Zsolt 30,9

10 Vasárnap	Ármin, Pálma, Mira	10	5,1–12	Zsolt 30
11 Hétfő	Albert, Imola, Ferenc	11	5,13–16	
12 Kedd	Pongrác, György	12	5,17–26	
13 Szerda	Szervác, Imola	13	5,27–32	
14 Csütörtök	☾ Bonifác	14	5,33–42	
15 Péntek	Zsófia, Denissza, Izsák	15	5,43–48	
16 Szombat	Mózes, Botond	16	6,1–8	

Megerősítem az én szövetségemet ő vele örökkévaló szövetségül. 1Móz 17,19

17 Vasárnap	Andor, Ede, Paszkál	17	6,9–15	Zsolt 66
18 Hétfő	Erik, Alexandra, Szandra	18	6,16–24	
19 Kedd	Ivó, Iván, Milán, Buda	19	6,25–34	
20 Szerda	Bernát, Hanna, Felícia	20	7,1–6	
21 Csütörtök	Konstantin, András	21	7,7–14	Zsolt 47
MENNYBEMENETEL				
22 Péntek	● Júlia, Rita, Emil	22	7,15–23	
23 Szombat	Vilmos, Dezső, Renáta	23	7,24–29	

A te magodnak adom ezt a földet. 1Móz 24,7

24 Vasárnap	Eszter, Eliza, Vanessa	24,1–27	8,1–13	Zsolt 68
A MAGYAR REFORMÁTUS EGYSÉG NAPJA				
25 Hétfő	Orbán	24,28–67	8,14–22	
26 Kedd	Fülöp, Evelin	25	8,23–34	
27 Szerda	Hella, Elbárt	26	9,1–8	
28 Csütörtök	Csanád, Emil, Vilmos	27,1–33	9,9–17	
29 Péntek	Magdolna, Magda, Léna	27,34–46	9,18–26	
30 Szombat	☽ Janka, Zsannett, Nándor	28	9,27–38	

A ki a szeleket teszi követeivé, a lángoló tüzet szolgálíva. Zsolt 104,4

31 V. Pünkösöd 1.	Angéla, Angyalka	29	10,1–15	Zsolt 104
--------------------------	------------------	----	---------	-----------



Június

SZENT IVÁN HAVA



1 H. Pünkösöd 2.	Tünde, Csenge, Kund	1Móz 30,1-24	Mt 10,16-28	Zsolt 113
2 K. Pünkösöd 3.	Kármén, Anita	30,25-43	10,29-42	
3 Szerda	Klotild, Kevin, Cecília	31,1-21	11,1-6	
4 Csütörtök	Bulcsú, Kerény, Kerubin	31,22-54	11,7-19	
5 Péntek	⊗ Ferdinánd, Kund, Fatime	32,1-22	11,20-30	
6 Szombat	Norbert, János, Cintia	32,23-33	12,1-8	

Ha kedvet találtam szemeid előtt, fogadd el ajándékomat az én kezemből.

1Móz 33,10

7 Szentháromság-vasárnap	Róbert, Roberta, Arianna	33	12,9-21	Zsolt 101
8 Hétfő	Medárd, Zaránd, Helga	34	12,22-30	
9 Kedd	Félix, Annabella, Előd	35	12,31-37	
10 Szerda	Margit, Gréta	36	12,38-50	
11 Csütörtök	Barnabás, Barna	37	13,1-9	
12 Péntek	Villő, Józsa, Sebők, Adelaida	38	13,10-23	
13 Szombat	☾ Antal, Anett, Tóbiás	39	13,24-30	

Megemlékezzél rólam, mikor néked jól lesz dolgod. 1Móz 40,14

14 Vasárnap	Vazul, Herta	40	13,31-35	Zsolt 100
15 Hétfő	Jolán, Zója, Vid, Viola	41,1-36	13,36-43	
16 Kedd	Jusztin, Jusztina, Arany	41,37-57	13,44-52	
17 Szerda	Laura, Alida, Alina, Adolf	42	13,53-58	
18 Csütörtök	Arnold, Levente, Doloróza	43	14,1-12	
19 Péntek	Gyárfás	44	14,13-21	
20 Szombat	Rafael, Dina, Keve	45	14,22-36	

Ne félj lemenni Égyiptomba: mert nagy néppé teszlek ott téged. 1Móz 46,3

21 Vasárnap	● Alajos, Leila	46	15,1-9	Zsolt 86
22 Hétfő	Bóbita, Paulina	47	15,10-20	
23 Kedd	Zoltán, Édua, Jázmin	48	15,21-28	
24 Szerda	Iván, János	49	15,29-39	
25 Csütörtök	Vilmos, Maxim, Vilma	50	16,1-12	
26 Péntek	János, Pál, Iringó	2Móz 1	16,13-20	
27 Szombat	László, Sámson	2	16,21-23	

És monda Isten Mózesnek: VAGYOK A KI VAGYOK. 2Móz 3,14

28 Vasárnap	☽ Irén, Iréneusz, Levente	3	16,24-28	Zsolt 13
29 Hétfő	Péter, Pál, Emőke, Petra, Ivett	4,1-17	17,1-13	
30 Kedd	Pál, Tihamér	4,18-31	17,14-21	



Július

SZENT JAKAB HAVA



1 Szerda	Annamária, Renáta, Tihamér	2Móz 5	Mt 17,22–27
2 Csütörtök	Ottó, Ottokár	6,1–13	18,1–10
3 Péntek	Kornél, Soma, Tamás	6,14–30	18,11–14
4 Szombat	Berta, Ulrik, Babett	7,1–25	18,15–20

Megtudd, hogy nincs hasonló a mi Urunkhoz Istenünkhöz. 2Móz 8,10

5 Vasárnap	⊗ Emese, Sarolta, Liza	7,26–8,28	18,21–35	Zsolt 45
6 Hétfő	Csaba, Melitta, Ézsaiás	9	19,1–12	
7 Kedd	Apollónia, Apolka, Cirill	10	19,13–15	
8 Szerda	Teréz, Ellák, Edgár, Kilián	11	19,16–26	
9 Csütörtök	Lukrécia, Marina, Vera	12,1–20	19,27–30	
10 Péntek	Amália, Alma, Melina	12,21–51	20,1–16	
11 Szombat	Lili, Lilla, Nóra, Nella	13	20,17–19	

És látá Izráel azt a nagy dolgot, a melyet cselekedék az Úr Egyiptomban: félé azért a nép az Urat. 2Móz 14,31

12 Vasárnap	☾ Izabella, Dalma, Eleonóra	14	20,20–28	Zsolt 120
13 Hétfő	Jenő, Henrik	15	20,29–34	
14 Kedd	Örs, Stella, Kamill	16	21,1–11	
15 Szerda	Jolán, Henrik, Roland, Örkény	17	21,12–17	
16 Csütörtök	Valter, Enikő, Irma	18	21,18–22	
17 Péntek	Endre, Elek, András	19	21,23–27	
18 Szombat	Frigyes, Kamill, Cecília	20	21,28–32	

Elöl és hátul körülzártál engem, és fölöttem tartod kezedet. Zsolt 139,5

19 Vasárnap	Emília, Esztella, Rubinka	21	21,33–46	Zsolt 139
20 Hétfő	● Illés, Éliás, Margaréta	22	22,1–14	
21 Kedd	Dániel, Daniella, Léna	23	22,15–22	
22 Szerda	Magdolna, Magda, Mária	24	22,23–33	
23 Csütörtök	Lenke, Brigitta	25	22,34–40	
24 Péntek	Kinga, Kincső, Csenge	26	22,41–46	
25 Szombat	Kristóf, Jakab	27	23,1–22	

Ő, az Úr a mi Istenünk, az egész földre kihat az ő ítélete. Zsolt 105,7

26 Vasárnap	Anna, Anikó, Panna, Anett	28	23,23–36	Zsolt 105
27 Hétfő	☽ Olga, Liliána, Györk, Natália	29	23,37–39	
28 Kedd	Szabolcs, Alina, Ince, Adina	30	24,1–22	
29 Szerda	Márta, Flóra, Bea	31	24,23–51	
30 Csütörtök	Judit, Xénia	32,1–14	25,1–13	
31 Péntek	Oszkár, Heléna, Ignác	32,15–35	25,14–46	



Augusztus

KISASSZONY HAVA



1 Szombat Boglárka, Boglár, Ete, Kála 2Móz 33 Mt 26,1–29
Az Úr, az Úr, irgalmas és kegyelmes Isten, késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú és igazságú. 2Móz 34,6

2 Vasárnap Lehel, Özséb, Regő 34,1–9 26,30–56 Zsolt 17
3 Hétfő ○ Hermína, Kira, Tea 34,10–28 26,57–27,2
4 Kedd Domonkos, Dominik, Dominika 34,29–35 27,3–30
5 Szerda Krisztina, Zita, Kriszta 35 27,31–50
6 Csütörtök Berta, Bettina 36 27,51–66
7 Péntek Ibolya, Arabella 37 28,1–10
8 Szombat László, Eszmeralda 38 28,11–20

Az Úr is megadja a jót, és földünk is megtermi gyümölcsét. Zsolt 85,13

9 Vasárnap Emőd, Liliom 39 Róm 1,1–15 Zsolt 85
10 Hétfő Lőrinc, Bianka, Csilla 40 1,16–32
11 Kedd ☾ Zsuzsanna, Tiborc, Tibor Ruth 1 2,1–10
12 Szerda Klára, Letícia, Diána 2 2,11–16
13 Csütörtök Csongor, Ipoly, Ince 3 2,17–29
14 Péntek Marcell, Maximilián 4 3,1–20
15 Szombat Mária, Marina 1Sám 1 3,21–31

Senki sincs olyan szent, mint az Úr, sőt rajtad kívül senki sincs. 1Sám 2,2

16 Vasárnap Ábrahám, Ábris, Rókus 2,1–10 4,1–12 Zsolt 133
17 Hétfő Jácint, Arika, Réka 2,11–36 4,13–25
18 Kedd Ilona, Ilka 3 5,1–11
19 Szerda ● Huba, Emília 4,1–11 5,12–21
20 Csütörtök István, Vajk, Bernát 4,12–22 6,1–11 Zsolt 48

ÁLLAMALAPÍTÁS ÜNNEPE

21 Péntek Sámuel, Hajna 5 6,12–23
22 Szombat Menyhért, Mirjam 6 7,1–13

Ha ti teljes szívetekből megtértek az Úrhoz... akkor megszabadít titeket. 1Sám 7,3

23 Vasárnap Bence, Szidónia, Fülöp, Róza 7 7,14–25 Zsolt 124
ÚJ KENYÉR ÜNNEPE

24 Hétfő Bertalan, Jonatán, Aliz 8 8,1–17
25 Kedd ☽ Lajos, Patrícia 9 8,18–30
26 Szerda Endre, Izsó, Tália, Natália 10,1–16 8,31–39
27 Csütörtök Gáspár, Zoárd, Mónika 10,17–27 9,1–13
28 Péntek Ágoston, Mózes 11 9,14–33
29 Szombat Beatrix, Erna, Szabina 12 10,1–13

Keresett az Úr magának szíve szerint való embert, a kit az ő népe fölé fejedelmül rendelt. 1Sám 13,14

30 Vasárnap Róza, Rózsa, Félix 13 10,14–21 Zsolt 26
31 Hétfő Erika, Bella, Hanga 14,1–35 11,1–16

Feljegyzések _____

- augusztus 2.
 - A roma holokauszt emléknapja
- augusztus 6.
 - A nukleáris fegyverek betiltásáért folyó harc világnapja
- augusztus 12.
 - A fiatalok világnapja
- augusztus 13.
 - Balkezesek világnapja
- augusztus 30.
 - Az eltűntek világnapja

*Lőrinc napja után
nincs több zivatar
Bertalan-nap mutatja,
hogy az ősz mit takar.*



Szeptember

SZENT MIHÁLY HAVA



1 Kedd	Egyed, Egon, Tamara	1Sám 14,36–52	11,17–24
2 Szerda	○ Rebeka, Töhötöm, Dorina	15	11,25–36
3 Csütörtök	Hilda, Szende	16	12,1–8
4 Péntek	Rozália, Róza, Ida	17,1–25	12,9–21
5 Szombat	Viktor, Lőrinc, Ofélia	17,26–58	13,1–7

Dávid minden útjában magát eszesen viseli vala, mert az Úr vele volt. 1Sám 18,14

6 Vasárnap	Ida, Zakariás, Beáta	18	13,8–14	Zsolt 149
7 Hétfő	Regina, Ivor	19	14,1–12	
8 Kedd	Mária, Adrienn	20	14,13–23	
9 Szerda	Ádám, Péter	21	15,1–13	
10 Csütörtök	☾ Hunor, Nikoletta, Nikolett	22	15,14–33	
11 Péntek	Teodóra, Igor, Radakund	23	16,1–16	
12 Szombat	Mária, Guidó, Irma	24	16,17–27	

Légy békességben az életben, legyen békességben a te házádnépe és legyen békességben mindened, amid van! 1Sám 25,6

13 Vasárnap	Kornél, Ludovika	25	1Kor 1,1–17	Zsolt 103
14 Hétfő	Szeréna, Roxána	26,1–12	1,18–31	
15 Kedd	Enikő, Melitta	26,13–25	2,1–5	
16 Szerda	Edit, Ditta, Ciprián	27	2,6–16	
17 Csütörtök	● Zsófia, Hildegárd, Róbert	28	3,1–5	
18 Péntek	Diána	29	3,6–23	
19 Szombat	Vilma, Hajnalka	30	4,1–13	

Az Úrnak rendelései helyesek, megvidámítják a szívet; az Úrnak parancsolata világos, megvilágosítja a szemeket. Zsolt 19,9

20 Vasárnap	Friderika	31	4,14–21	Zsolt 19
21 Hétfő	Máté, Mirella, Jónás	2Sám 1,1–16	5	
22 Kedd	Móric, Mór	1,17–27	6,1–8	
23 Szerda	Áldó, Tekla, Lina, Líviusz	2,1–11	6,9–20	
24 Csütörtök	☽ Gellért, Mercédesz, Gerda	2,12–32	7,1–16	
25 Péntek	Kleofás, Kende, Eufrozina	3,1–21	7,17–24	
26 Szombat	Jusztina, Kozma	3,22–39	7,25–40	

Él az Úr, ki az én életemet megszabadította minden nyomorúságból. 2Sám 4,9

27 Vasárnap	Adalbert, Albert	4	8	Zsolt 78
28 Hétfő	Vencel, Salamon	5,1–16	9,1–18	
29 Kedd	Mihály, Opál, Rafael	5,17–25	9,19–23	
30 Szerda	Jeromos, Médea, Hunor	6	9,24–27	

[illegible]

- szeptember 5.
– Jótékonyági világnap
- szeptember 8.
– Az írástudatlanság elleni küzdelem nemzetközi napja
- szeptember 11.
– World Trade Center elleni támadás áldozatainak emléknapja
- szeptember 15.
– A mozdonyvezetők nemzetközi napja
- szeptember 15.
– A demokrácia nemzetközi napja
- szeptember 16.
– Az ózón világnapja
- szeptember 18.
– Az elsősegélynyújtás világnapja
- szeptember 20.
– Európai kultúra napja
- szeptember 20.
– A gyermekek világnapja
- szeptember 21.
– ENSZ békenap
- szeptember 21.
– A hála világnapja



Október

MINDENSZENT HAVA



1 Csütörtök	○ Malvin, Malvina, Teréz	2Sám 7,1–7	1Kor 10,1–13
2 Péntek	Petra, Örs	7,8–17	10,14–11,1
3 Szombat	Helga, Jozefa	7,18–29	11,2–16

Uralkodék Dávid az egész Izráelen, és szolgáltatta vala ítéletet és igazságot. 2Sám 8,15

4 Vasárnap	Ferenc, Edvin, Damarisz	8	11,17–34	Zsolt 80
5 Hétfő	Attila, Aurél, Etele	9	12,1–11	
6 Kedd	Brúnó, Renáta, Kadosa	10	12,12–31	

NEMZETI GYÁSZNAP

7 Szerda	Amália, Bekény	11,1–13	13	
8 Csütörtök	Koppány, Etelka, Magor	11,14–27	14,1–25	
9 Péntek	Dénes, János	12,1–14	14,26–40	
10 Szombat	☾ Gedeon, Bendegúz, Ferenc	12,15–23	15,1–11	

Boldog, a ki megtartja a törvényt, és igazán cselekszik minden időben. Zsolt 106,3

11 Vasárnap	Brigitta, Gitta, Etel	12,24–31	15,12–34	Zsolt 106
12 Hétfő	Miksa, Rezső, Edvin	13,1–19	15,35–58	
13 Kedd	Kálmán, Edgár, Ede, Eduárd	13,20–39	16,1–12	
14 Szerda	Helén, Heléna, Livia	14,1–20	16,13–24	
15 Csütörtök	Teréz, Terézia, Aranka	14,21–33	2Kor 1,1–11	
16 Péntek	● Gál, Aurélia	15,1–12	1,12–22	
17 Szombat	Hedvig, Hédi, Szilamér	15,13–23	1,23–2,4	

Ímhol vagyok, cselekedjék velem úgy, a mint néki tetszik. 2Sám 15,26

18 Diakónia vasárnap	Lukács, Jusztus	15,24–37	2,5–11	Zsolt 94
19 Hétfő	Nándor	16,1–4	2,12–17	
20 Kedd	Irén, Iringó, Vendel	16,5–14	3,1–3	
21 Szerda	Orsolya, Orsika, Zsolt	16,15–23	3,4–18	
22 Csütörtök	Előd, Korina	17,1–14	4	
23 Péntek	☽ Gyöngyi, Gyöngyvér	17,15–29	5,1–10	Zsolt 140

NEMZETI ÜNNEP

24 Szombat	Salamon, Ruben, Antal	18,1–18	5,11–21	
------------	-----------------------	---------	---------	--

Áldott az Úr a te Istened, ki kezdedbe adta az embereket, kik felemelték kezeiket az én uram ellen. 2Sám 18,28

25 Vasárnap	Blanka, Bianka, Mór	18,19–32	6,1–10	Zsolt 91
-------------	---------------------	----------	--------	----------

ÚJ BOR ÜNNEPE

26 Hétfő	Dömötör, Amanda, Armand	19,1–9a	6,11–18	
27 Kedd	Szabina, Szabrina	19,9b–15	7,1–7	
28 Szerda	Simon, Szimonetta, Taddeus	19,16–31	7,8–16	
29 Csütörtök	Melinda, Nárcisz, Őzike	19,32–40	8,1–15	
30 Péntek	Alfonz, Kolos, Zenobia	19,41–44	8,16–24	
31 Szombat	○ Farkas, Cseke	20	9,1–5	Zsolt 46

REFORMÁCIÓ EMLÉKÜNNEPE

Feljegyzések _____

- október 1.
– Az idősek világnapja
- október 4.
– Az állatok világnapja
- október 6.
– Az aradi vértanúk
emléknapja
- október 9.
– Postai világnap
- október második
csütörtök
– A látás világnapja
- október 15.
– A vakok és gyengén-
látók nemzetközi napja
- október 15.
– Az ölelés világnapja
- október 16.
– A kenyér világnapja
- október 17.
– A szegénység elleni
küzdelem világnapja
- október utolsó előtti
vasárnap
– Missziók világnapja
- október 24.
– Az ENSZ világnapja
- október 24.
– Az origami
világnapja

*Hogyha érik a makk
október havában
hosszú, hideg telet
várnak a határban!*



November

SZENT ANDRÁS HAVA



Mit cselekedjem veletek, és mivel szerezzek engesztelést, hogy áldjátok az Úrnak örökségét? 2Sám 21,3

1 Vasárnap	Itala, Marianna	2Sám 21,1-14	2Kor 9,6-15	Zsolt 107
2 Hétfő	Vitéz, Achilles	21,15-22	10,1-11	
3 Kedd	Győző, Hubert, Márton, Ilka	22,1-25	10,12-18	
4 Szerda	Károly, Karola	22,26-51	11,1-15	
5 Csütörtök	Imre, Tétény, Zakariás	23,1-7	11,16-33	
6 Péntek	Lénárd, Énók	23,8-39	12,1-10	
7 Szombat	Rezső, Csenger	24,1-10	12,11-21	

Hadd essünk inkább az Úr kezébe, mert nagy az ő irgalmassága. 2Sám 24,14

8 Vasárnap	☾ Zombor, Lehel	24,11-17	13	Zsolt 77
9 Hétfő	Tivadar, Szibilla	24,18-25	Fil 1,1-11	
10 Kedd	Réka, Ariel	Jób 1	1,12-17	
11 Szerda	Márton, Martin, Tódor	2	1,18-30	
12 Csütörtök	Aba, Jónás, Renátó	3	2,1-11	
13 Péntek	Szilvia, Szaniszló	4	2,12-30	
14 Szombat	Aliz, Klementina, Huba	5	3,1-14	

Oh, mily hathatósak az igaz beszédek! Jób 6,25

15 Vasárnap	● Albert, Lipót	6	3,15-21	Zsolt 123
16 Hétfő	Ödön, Edmond, Margit	7	4,1-9	
17 Kedd	Hortenzia, Gergő, Salomé	8	4,10-23	
18 Szerda	Jenő	9	Tit 1,1-9	
19 Csütörtök	Erzsébet, Zsóka	10	1,10-16	
20 Péntek	Jolán, Zsolt, Ödön	11	2,1-10	
21 Szombat	Olivér	12	2,11-15	

Keményen megbüntet, ha titkon vagytok is személyválogatók. Jób 13,10

22 Vasárnap	☽ Cecília, Filemon	13	3,1-7	Zsolt 81
23 Hétfő	Kelemen, Klementina	14	3,8-15	
24 Kedd	Emma, Flóra	15	Filem 1-7	
25 Szerda	Katalin, Katinka, Liza	16	8-25	
26 Csütörtök	Virág, Áldó	17	Zsid 1,1-4	
27 Péntek	Elemér, Virgil, Virgínia	18	1,5-14	
28 Szombat	Jakab, Stefánia	19	2,1-4	

Megszabadítja azokat, a kik a haláltól való félelem miatt teljes életükben rabok valának. Zsid 2,15

29 Advent 1. vasárnapja	Ilma, Taksony	20	2,5-18	Zsolt 122
30 Hétfő	⊗ András, Andor, Dormand	21	3,1-6	



December

KARÁCSONY HAVA



1 Kedd	Blanka, Elza	Jób 22	Zsid 3,7–19
2 Szerda	Melinda, Vivien	23	4,1–11
3 Csütörtök	Ferenc, Olívia, Atala	24	4,12–16
4 Péntek	Borbála, Barbara, Boróka	25	5,1–10
5 Szombat	Vilma, Csaba	26	5,11–14

Mert micsoda reménysége lehet a képmutatónak? Jób 27,8

6 Advent 2. vasárnapja	Miklós, Gyopár	27	6,1–12	Zsolt 85
7 Hétfő	Ambrus, Ambrózia	28	6,13–20	
8 Kedd	☾ Mária, Márta, Rege	29	7,1–10	
9 Szerda	Natália, Natasa	30,1–15	7,11–28	
10 Csütörtök	Judit, Loretta	30,16–31	8,1–5	
11 Péntek	Árpád	31	8,6–13	
12 Szombat	Gabriella, Johanna	32	9,1–14	

Az Istennek lelke teremtet engem, és a Mindenhatónak lehellelte adott nékem életet. Jób 33,4

13 Advent 3. vasárnapja	Luca, Otília	33	9,15–28	Zsolt 146
14 Hétfő	● Szilárd, Szilárda	34	10,1–18	
15 Kedd	Valér, Detre	35	10,19–39	
16 Szerda	Etelka, Aletta	36,1–25	11,1–7	
17 Csütörtök	Lázár, Olimpia	36,26–37,13	11,8–22	
18 Péntek	Augusztá	37,14–24	11,23–40	
19 Szombat	Viola, Violetta	38	12,1–11	

Ímé, én parányi vagyok, mit feleljek néked? Jób 39,37

20 Advent 4. vasárnapja	Teofil, Apor, Nemere	39	12,12–17	Zsolt 80
21 Hétfő	☾ Tamás	40	12,18–29	
22 Kedd	Anikó, Zénó, Tifani	41	13,1–6	
23 Szerda	Viktória, Niké	42	13,7–25	
24 Csütörtök	Ádám, Éva	Jn 1,1–5	Jóel 1	Zsolt 96
25 P. Karácsony 1.	Eugénia, Noel	Jn 1,6–13	2	Zsolt 97
26 Sz. Karácsony 2.	István	Jn 1,14–18	3	Zsolt 98

Én utánam jő egy férfiú, a ki előttem lett, mert előbb volt nálamnál. Jn 1,30

27 V. Karácsony 3.	János	Jn 1,19–34	4	Zsolt 148
28 Hétfő	Kamilla, Apor	Jn 1,35–51	Jón 1	
29 Kedd	Tamás, Tamara	Jn 2,1–12	2	
30 Szerda	○ Annamária, Dávid, Zoárd	Jn 2,13–25	3	
31 Csütörtök	Óév, Szilveszter	Jn 3,1–10	4	Zsolt 90

Feljegyzések _____

- december 1.
 - A békéért bebörtönzöttek nemzetközi napja
- december 3.
 - A fogyatékkal élő emberek nemzetközi napja
- december 4.
 - Nemzetközi bányásznap
- december 5.
 - A gazdasági és szociális fejlődés önkénteseinek világnapja
- december 6.
 - Mikulás
- december 7.
 - A nemzetközi polgári repülés napja
- december 9.
 - Korruptcióellenes világnap
- december 10.
 - Az emberi jogok napja
- december 10.
 - A labdarúgás világnapja
- december 12.
 - A rockzene nemzetközi napja

*Ha kisüt a nap
Szilveszter reggel,
gyenge bortermést
várhat az ember!*

Mozgó ünnepeink

Év	Böjtfő	Húsvét	Mennybe- menetel	Pünkösöd	Advent első vasárnapja
2020	márc. 1	ápr. 12	máj. 21	máj. 31	nov. 29
2021	febr. 21	ápr. 4	máj. 13	máj. 23	nov. 28
2022	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2023	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2024	febr. 18	márc. 31	máj. 9	máj. 19	dec. 1
2025	márc. 9	ápr. 20	máj. 29	jún. 8	nov. 30
2026	febr. 22	ápr. 5	máj. 14	máj. 24	nov. 29
2027	febr. 14	márc. 28	máj. 6	máj. 16	nov. 28
2028	márc. 5	ápr. 16	máj. 25	jún. 4	dec. 3
2029	febr. 18	ápr. 1	máj. 10	máj. 20	dec. 2
2030	márc. 10	ápr. 21	máj. 30	jún. 9	dec. 1
2031	márc. 2	ápr. 13	máj. 22	jún. 1	nov. 30
2032	febr. 15	márc. 28	máj. 6	máj. 16	nov. 28
2033	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2034	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2035	febr. 11	márc. 25	máj. 3	máj. 13	dec. 2
2036	márc. 2	ápr. 13	máj. 22	jún. 1	nov. 30
2037	febr. 22	ápr. 5	máj. 14	máj. 24	nov. 29
2038	márc. 14	ápr. 25	jún. 3	jún. 13	nov. 28
2039	febr. 27	ápr. 10	máj. 19	máj. 29	nov. 27
2040	febr. 19	ápr. 1	máj. 10	máj. 20	dec. 2
2041	márc. 10	ápr. 21	máj. 30	jún. 9	dec. 1
2042	febr. 23	ápr. 6	máj. 15	máj. 25	nov. 30
2043	febr. 15	márc. 29	máj. 7	máj. 17	nov. 29
2044	márc. 6	ápr. 17	máj. 26	jún. 5	nov. 27
2045	febr. 26	ápr. 9	máj. 18	máj. 28	dec. 3
2046	febr. 11	márc. 25	máj. 3	máj. 13	dec. 2
2047	márc. 3	ápr. 14	máj. 23	jún. 2	dec. 1

Pollennaptár

Név	Allergenitás	Pollenszórás									
		Febr.	Márc.	Ápr.	Máj.	Jún.	Júl.	Aug.	Szept.	Okt.	
Mogyoró	***										
Éger	***										
Tiszafa	**										
Nyár	***										
Szil	*										
Kóris	***										
Juhar	**										
Fűz	***										
Gyertyán	**										
Tölgy	*										
Platán	***										
Bükk	*										
Pázsitfű	***										
Lórom	***										
Útifű	***										
Csalán	*										
Libatop	***										
Üröm	****										
Parlagfű	****										

Horgásznaptár

	Kiváló esély
	Jó esély

Hónap	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
Január			☾						○							☾								●							
Február		☾							○						☾								●								
Március		☾							○							☾							●								
Április	☾							○					☾									●								☾	
Május							○						☾									●								☾	
Június					○								☾								●							☾			
Július					○							☾								●							☾				
Augusztus			○								☾								●							☾					
Szeptember	○								☾								●							☾							
Október	○								☾							●							☾								○
November								☾							●							☾								○	
December							☾						●							☾										○	

Felnőtt idő

**„Taníts minket úgy számlálni napjainkat,
hogy bölcs szívhez jussunk.” Zsolt 90,12**

Gyermekkorunkban lassan telt az idő. Az iskolában hosszúnak tűnt egy óra, és úgy éreztük, hogy soha nem ér véget az iskolai év. Amikor elérkezett a nyári vakáció, örvendezve dobtuk a sarokba a tankönyveket: annyi szabad időnk volt, hogy örökkévalóságnak tűnt. A nyári hónapok alatt oly sok élményünk gyűlt, hogy szeptemberben napokig tudtuk mesélni barátainknak.

Felnőttként repül az idő. Egyetlen nap sem elegendő, hogy az ember mindent elvégezzen. Túl hamar sötétedik, aztán túl hamar virrad – sokszor ki sem pihenjük magunkat. Nincsenek hosszú vakációk, elszáll a nyár, az ősz, a tél, egymást váltva, sokszor úgy, hogy semmilyen maradandó emléket nem hagynak. Mit tettél az elmúlt nyáron? Hogyan telt a tavalyelőtti karácsony? Gyakran meg kell erőltetnünk az emlékezetünket, hogy válaszoljunk ezekre



a kérdésekre, és némelykor bevalljuk, hogy az elszállt idő semmilyen nyomot nem hagyott bennünk. Még örülünk is, mert ez azt jelenti, hogy nem volt semmilyen súlyos baj, nyomasztó gond, amire emlékeznénk.

Felnőttként az élet nem örömtelen, és nem hiányoznak az élmények. De felgyorsul körülöttünk az élet, és nincs időnk arra, hogy meséket olvassunk, jókat csavarogjunk és beszélgessünk a barátokkal, megfigyeljük a csigákat és a hangyákat a kert mögött. Gyermekként órákig elvöltünk egy szál rövidnadrágban a patakparton, megpróbáltunk elparittyázni egy követ a szomszéd házig. Lelkesen olvastunk kalandregényeket, beleéltük magunkat a rajzfilmekbe. Felnőttként már nincs türelmünk ahhoz, hogy végigolvassunk egy könyvet, rendszeresen nézzük a tévében a bosszantó híreket, és az állandó feszültségtől fáj a hátunk. Nincs időnk arra, hogy az eget bámulva feküdjünk a fűben, a jövőről ábrándozva, mert ez a jövő, és talán nem olyan, mint amilyennek elképzeltük.

Pedig az idő tempója nem változik. Ma ugyanúgy vánszorognak a másusok, mint pár évtizeddel ezelőtt. Nem az idő változott, hanem mi. A gyermekséggel járó felhőtlen időszemléletet elveszítettük, az óra mindig ijesztően ketyeg, és szorongva várjuk, mit hoz a holnap, mert már annyi mindent hozott, és a legnehezebb mindig hátra van.

Jézus azt mondta: ha meg nem tértek és nem lesztek olyanok, mint a kisgyerekek, nem mentek be a mennyek országába (Mt 18,3). Jó lenne ismét gyermeki szívvel hinni, örvendezni, repeső szívvel várni a jövőt. A gyermek sokféle módon szoronghat, szomorkodhat, félhet, de a gyermeknek nem jut el a tudatáig, hogy a földi idő mennyire korlátozott. Azt hiszi, hogy nagymama örökké élni fog, a kutyussal mindig lehet majd játszani, és soha nem vágják ki a cseresznyefát. Mi néha már abban sem hiszünk, hogy felvirrad a holnap.

A gyermek tudja jól: minden örökké tart, mert Isten örök. Semmi nem vész el az emberből, és semmitől nem foszt meg az Isten. Az emlékezeted zugában kincsként hordozott emlékeknél is értékesebbet ad majd az Élet Ura az örök életben.

WAGNER ERIK
lelkipásztor,
a Kalendárium szerkesztője

ÁPRILY LAJOS

Imádkozom: legyek vidám

Én Istenem, legyek vidám,
hogy házamat vidítani tudjam.
Mosolyogjak, ha bántanak
és senkire se haragudjam.

Arcom ne lássa senkisémet
bánkódni gondon és hiányon.
Legyen szelíd vasárnapom,
ha mosolyog a kisleányom.

Én Istenem, legyek vidám,
ma minden gondot tűzre vessek.
Nyújtsam ki kincstelen kezem
s szegényen is nagyon szeressem.

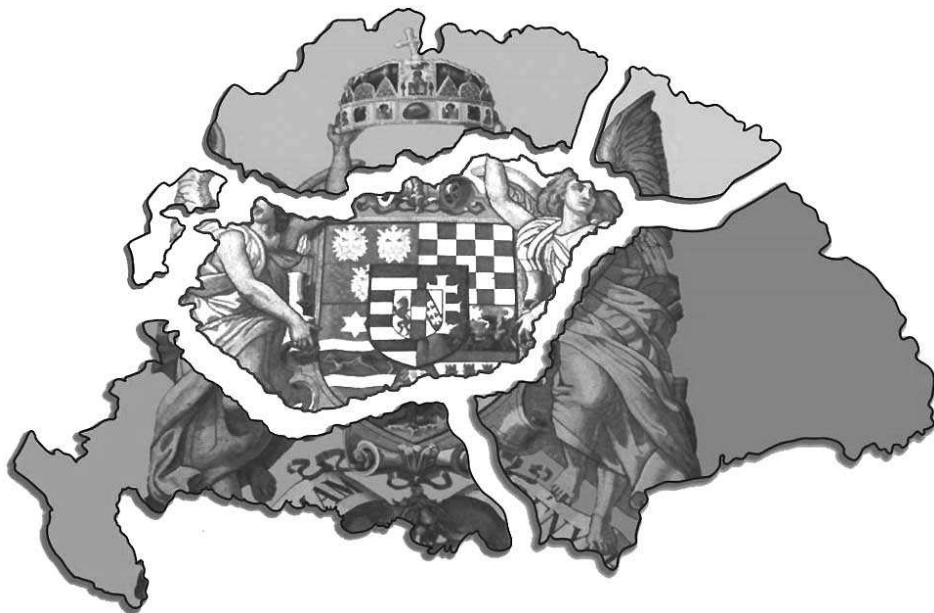
Tudom, sokat búvölt a gyász,
a hollós téli bút daloltam.
A bátrakkal hadd mondok el:
panaszkodtam, mert balga voltam.

Én Istenem, legyek vidám,
ujjongjon újra puszta lelkem,
mint rég, mikor falum felett
az első forrásvízre leltem.

Ködökbe csillanó sugár,
víg fecskeszó bolond viharban,
tudatlan gyermekhang legyek
a jajgató világzavarban.

2020 a nemzeti összetartozás éve

Az Országgyűlés a trianoni békediktátum 100. évfordulóját a nemzeti összetartozás évévé nyilvánította. A történelmi Magyarország területét szétdaraboló, a magyar nemzet harmadát idegen államok határai közé szorító békediktátumot 1920. június 4-én írták alá. Az országgyűlési határozat a Kárpát-medencei magyarság önazonosságának megtartása érdekében kiállítások, konferenciák szervezését szorgalmazza, hogy az országhatárok fölötti összetartozás tudatát erősítse. A törvényhozók ugyanakkor hangsúlyozzák azt is, hogy a térség minden állama és nemzeti közössége javára szolgál, ha meghaladják a nemzeti kirekesztés, a jogfosztás és korlátozás múltbeli terhes örökségét. A határozatot javasló Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma indoklásában megemlíti, hogy „a trianoni trauma óta eltelt szűk évszázad alatt tragikusan megfogyatkozott a magyarság az anyaországon túl, de a nemzet együvé tartozás érzése megmaradt”. Az eltelt évszázadban a nyelv, az irodalom, a hitélet és a hagyományörzés révén a magyar identitás tovább él az elszakított területeken is, ma már nyolc különböző állam területén. 2020 tisztelgés a magyar nemzet nemzethűsége előtt.



100 ÉVE TÖRTÉNT

„Csonka-ország” – Király nélküli királyság

„Népeket tesz naggyá, majd elpusztítja őket, népek határát terjeszti ki, azután elúzi őket.” Jób 12,23

Az 1920-as év, 1526-hoz hasonló törésvonal a magyar nemzet történetében. 1920. június 4-én írták alá Trianonban az országot megcsonkító, I. világháborút lezáró békeszerződést. A magyar nemzet egyharmada és Magyarország területének kétharmada került idegen fennhatóság alá.

Ez az esztendő, a tragikus események ellenére, mégis egy megújulás kezdetét hordozta magában. Nagypéntek nélkül nincs feltámadás. Isten kegyelméből a magyar nemzet minden halálosnak tűnő csapás ellenére megmaradt és a két világháború között növekedésnek és virágzásnak indult.

A magyaron kívül alig van olyan régi nemzet, mely hasonló tragédiát túlélt vagy akárcsak átélt volna. A lengyel nép életében volt hasonló, kiknek hazáját szintén többször feldarabolták a területfoglaló német, osztrák és orosz szomszédai.

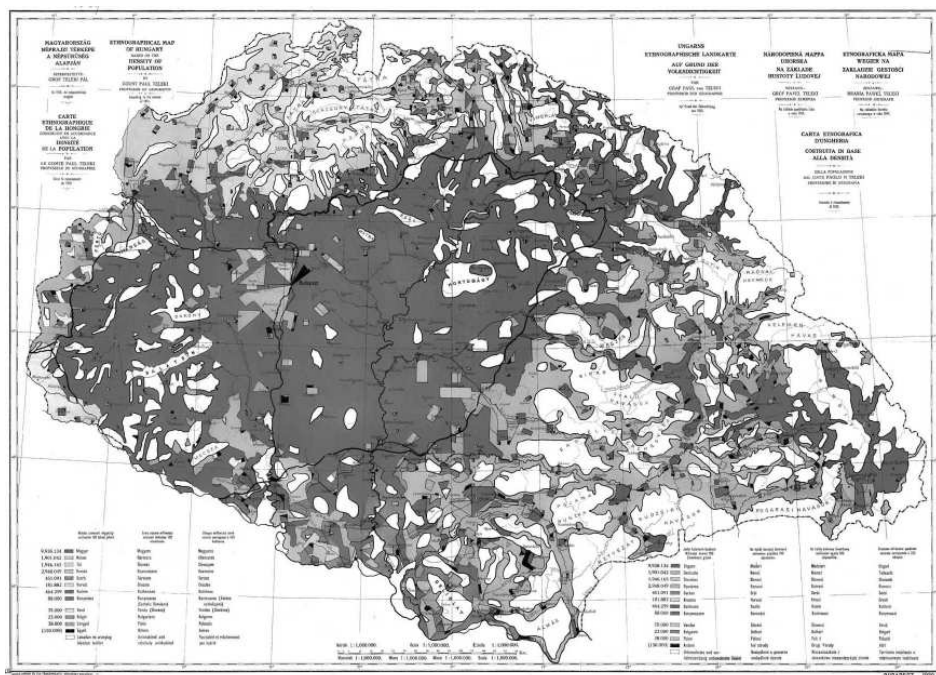
Az 1920-as év sorsdöntő eseményei közül két fontos időpont emelkedik ki: június 4 és március 1, Trianon és Horthy Miklós kormányzóvá választása. Azért nem időrendben említem a két napot, mert az előbbi az ismertebb, a második talán kevésbé ismert időpont.

Június 4-e gyászos napjára ma már a Nemzeti Összetartozás napjaként emlékezhetünk, mely kifejezi azt, hogy a külső romboló és szétszakító hatalmak akarata ellenére a magyarság lélekben mindig egy és oszthatatlan maradt. Ennek a napnak következményeit jól ismerjük, ezzel kapcsolatban csupán néhány érdekességet szeretnék kiemelni.

Fontos, hogy felismerjük 1920. március 1-jének jelentőségét is, hiszen ekkor nemcsak korának egyik legismertebb magyar katonája és az egyik legkiválóbb hazafi került kormányzói székbe, vitéz Nagybányai Horthy Miklós személyében, hanem egy különleges állam jött létre: Magyarország, egy kormányzó által vezetett, **király nélküli királyság**. Bár az ország és a nemzet léte és sorsa veszélyben forgott, ebből a helyzetből, Istennek hála, az ország megerősödve került ki.

I. Június 4. – Hamisítások és a tények

Az 1920. június 4-én aláírt Trianoni békeszerződés hivatalossá tette a Magyar Királyság szétdarabolását. A már ismertetett 1919-es előzmények miatt azonban ez furcsa módon azt jelentette, hogy végre legalább a „Belső-Magyarország”



(Csonka-ország) felszabadult az Antant-hatalmak és a Kis-Antant 1919 óta tartó megszállásától. Végre, 1926 után, ismét volt egy, bár kisebb, de valóban független magyar nemzetállam.

A Habsburg Birodalom keretében eltöltött 400 évnek kétségtelenül voltak előnyei is a magyarság számára, de ismerjük ugyanakkor a hátrányait is (főleg a nemzetiségi viszonyokra tett hatását vizsgálva). Hasonlóan az 1867-es Kiegyezésnek is voltak fontos gazdasági, kulturális eredményei, ugyanakkor pont az Ausztriával való kötelék miatt sodródott bele Magyarország az I. világháborúba.

Trianon kapcsán fontos néhány „kisantanti hamisítással” részletesebben foglalkozni. Gyakran halljuk, hogy a történelmet radírral írják, vagyis a valós eseményeket történéseket elhallgatják, kitörlik az emberek emlékezetéből, azokat csak az összefüggésekből lehet szívós munkával kibogarászni. Azt is sokszor mondják, hogy a történelmet a győztesek írják, és jaj a legyőzötteknek. Van ezeknek a mondásoknak igazságtartalmuk, de vizsgáljunk meg néhány, a győztesek (Antant és Kis-Antant hatalmak) által gyakran hangoztatott mondatot.

A következő hamis állításokkal bátyázták körül Trianont:

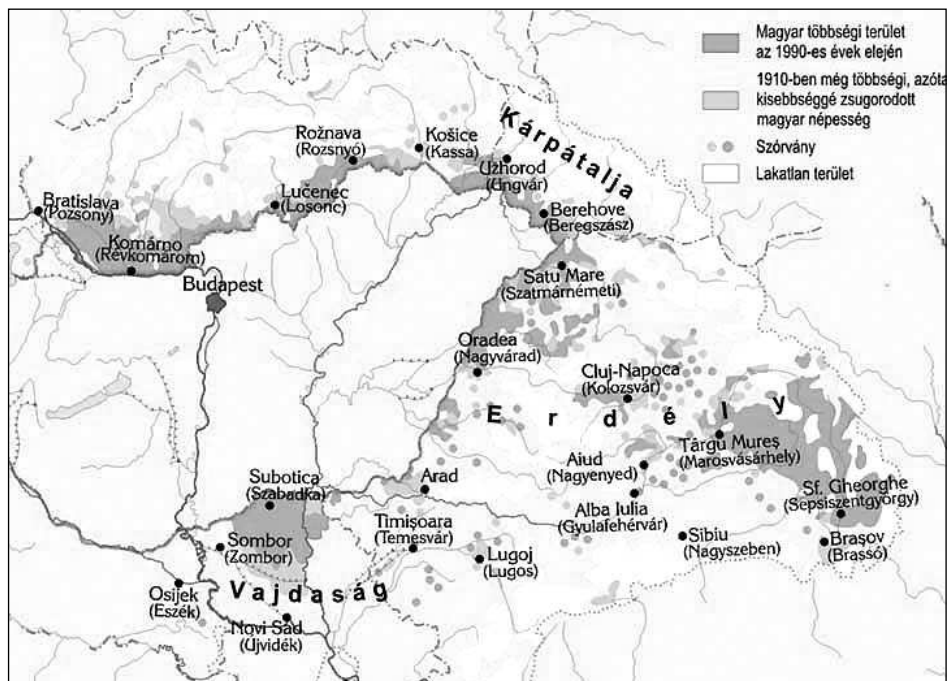
1. A népeket elnyomó, soknemzetiségű Osztrák-Magyar Monarchia jogosan lett feldarabolva, helyükön új nemzetállamok jöttek létre.

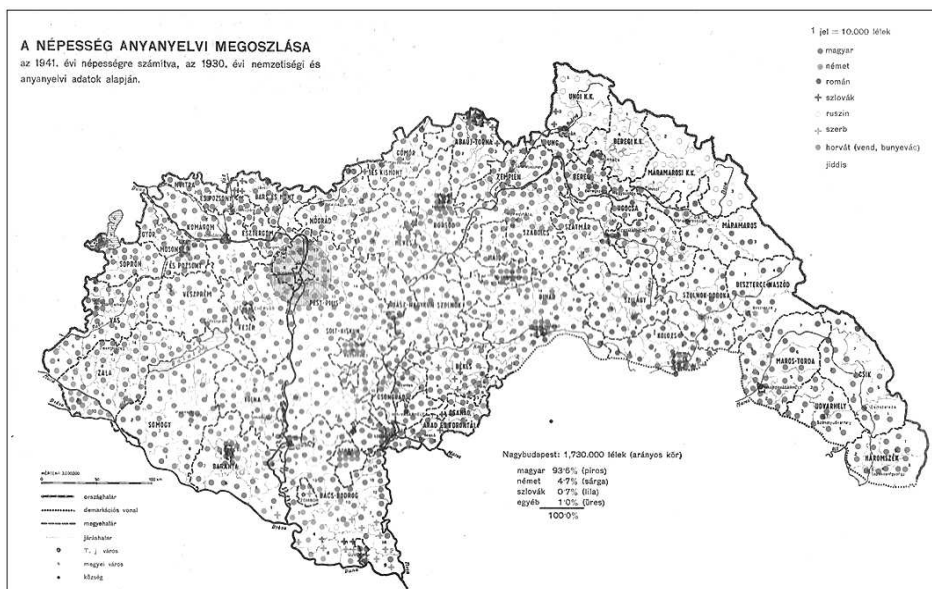
Ezzel szemben a tények azt mutatják, hogy csak Ausztria és Magyarország vált nemzetállammá, abban az értelemben, hogy elenyésző kisebbség élt 1920-as határaikon belül, míg Csehszlovákia, Jugoszlávia és Románia valójában soknemzetiségűvé váltak, területükön több millió állampolgár élt, akiknek közel sem biztosítottak olyan jogokat, mint amelyek nekik korábban megvoltak. Vagyis pont azt hozták létre ismét, amit elméletileg meg akartak szüntetni: népek éltek más népek uralma alatt. Éppen csak a szerepek cserélődtek fel.

2. Az elcsatolt területek nemzetiségi viszonyaik alapján jogosan lettek elszakítva – hangzik az állítás. Magyarország azért nem volt mégsem igazi nemzetállam, mert a magyar nemzet egyharmada a magyar állam határain kívül élt immár kisebbségben, holott az elcsatolt Székelyföldön, Csallóközben és az új határok melletti sávban akkor is és mai napig sok helyen még többségben él.

Ezért a kisebbség-többség kifejezéseket mindig helyén kell értelmezni. A trianoninál igazságosabb etnikai alapú határt húztak később, 1938-ban és 1940-ben, az I. és II. bécsi döntések alkalmával.

3. A wilsoni elvek, azaz a nemzetek önrendelkezési jogának érvényesítése fontos szerepet játszott. Ez látszólag tetszetős állítás, csak nem számol azzal, hogy egy nép jogosan birtokolhat olyan területet, melyen háborúk, járványok





vagy más tényezők (pl. bevándorlás) miatt egy másik nép kerülhet többségbe. Vagyis a létszámfölény nem jelent tulajdonjogot egy terület fölött. Ez alapján az albérletben lakók is hamar tulajdont és birtokot szerezhetnének maguknak attól függetlenül ki építette a házat, vagy ki a jogos tulajdonos, a lényeg, hogy ki lakik benne és kik vannak többen... Láthatjuk, hogy az Egyesült Államok akkori elnökéről (Woodrow Wilson) elnevezett wilsoni-elvek eléggé problémásak. (Azt meg sem említem, hogy az amerikaiak mennyire tartották tiszteletben a mexikóiaktól vagy az amerikai őslakos indiánoktól elvett területek tekintetében a demokratikus jogokat és elveket.)

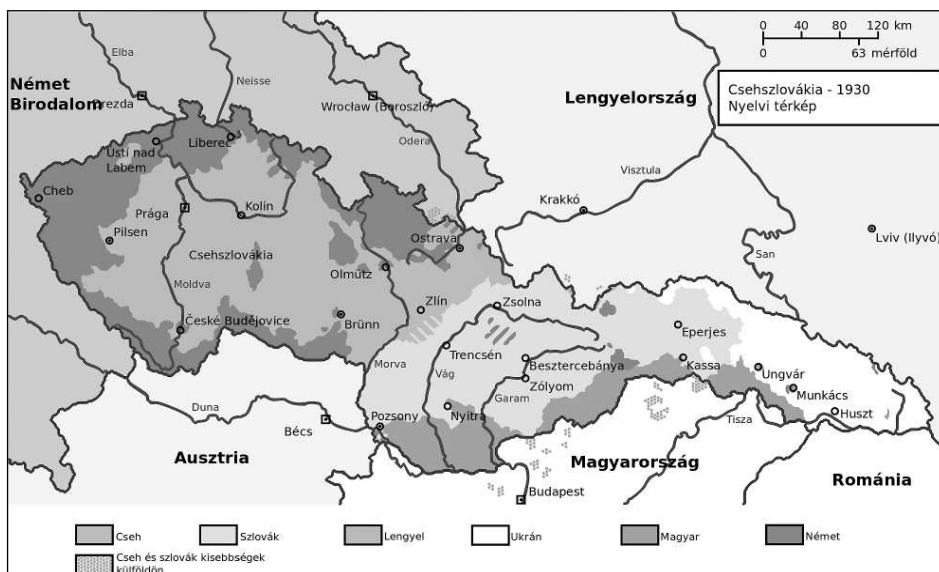
4. A nemzetek önrendelkezési joga mindenkinek jár.

Úgy tűnik, a magyarokat és a szudéta-németeket azonban nem illeti meg ez a jog. Bár hangsúlyozom, a wilsoni-elvek tévesek, hiszen figyelmen kívül hagyják a történelmi jogot egy adott terület birtoklásával kapcsolatban, viszont az Antant és Kis-Antant még ezt az elvet sem tartotta be ott, ahol a magyarság javára válhatott volna. A meghirdetett önrendelkezési jog alapján pl. Felvidék déli része – mely magyar többségű terület – „jogosan” elszakadhatott volna. Ha az északi szlovák többségű terület „jogosan” szakadt ki a magyar államból, akkor a magyar többségű déli terület is jogosan kiszakadhatna az újonnan létrejött Csehszlovák államból. Ha a döntéshozók következetesek lennének, ezt a jogot elismernék a magyarság esetében is. Még érdekesebb a Csehszlovákiában élő szudéta-németek helyzete.

5. Csehszlovákia a csehek és szlovákok testvéri nemzetének közös demokratikus nemzetállama lett.

Ezzel szemben az igazság, hogy a két világháború közötti Csehszlovákiában több volt a német, mint a szlovák! (A „Csehnémetország” név találóbbr lett volna, mégsem így hívták...) A „demokratikus”-nak nevezett Csehszlovákiában a 6,8 millió cseh mellett a 2 milliós szlovák népet államalkotónak ismertek el, míg a 3 milliós szudéta-német közösség és az 1 milliós magyarok a ruszinokkal együtt semmilyen önrendelkezést nem kapott. Persze a csehek a szlovákokat is becsapták, így később mégiscsak szétvált a két testvéri szláv nép útja...

Az elcsatolt felvidéki területeken a szlovákok viszonylagos (relatív) többségben, de abszolút számot vizsgálva kisebbségben voltak. Ez azt jelenti, hogy a Magyarországtól Csehszlovákiához csatolt területeken a 3,5 millió lakosnak csupán 48 %-a volt szlovák! Kik voltak a többiek? Vajon az 52 % el akart-e szakadni Magyarországtól? 1920-ban Felvidék lakosságának szinte egyharmada (30%) magyar volt. Ők többnyire az új határ mentén egy szlovák nyelvterületől jól elhatárolható déli sávban laktak. A magyar-szlovák nyelvhatár mentén „igazságosabb” határ lett volna húzható, ha erre lett volna őszinte szándék (A későbbi 1938-as I. bécsi döntés erre volt példa). Ezen kívül Kárpátalját is megkapta az akkori Csehszlovákia, bár a ruszinok inkább maradtak volna Magyarország keletein belül. A csehek megígérték nekik, de soha nem adták meg Kárpátalja önrendelkezési jogát. A szudéta-németek szintén a cseh-német határ mentén laktak és többséget alkottak. Az 1938-as müncheni szerződés azonnal Németországhoz csatolta a német többségű területeket. (Viszont azon lehet csodálkozni, hogy az



európai emberi jogokra nagyon kényes brüsszeli-hatalom szemet hunyt a németeket és magyarokat állampolgárságuktól és mindenüktől megfosztó, súlyosan diszkriminatív, jelenleg is hatályban lévő, Benes-dekrétumok fölött.)

6. Az Antant Romániának adta Erdélyt. A teljes igazság az, hogy Romániának adták Erdélyt – és azzal együtt Kelet-Magyarországot.

A történelmi Erdély területe 60 ezer km², viszont amikor a román történészek beszélnek Erdélyről ők egy jóval nagyobb, vagyis 104 ezer km² es területről beszélnek, melybe bele tartozik a Romániához csatolt Kelet-Magyarország (Partium) és a Bánság is. Kelet-Magyarországnak, értelemszerűen, nem igazán van román neve, viszont idővel kitalálták és megalkották a Körös-vidék (Crisana) mesterséges tájelnevezést. (Ennél mesterségesebb csak a jelenlegi „Regiune Nord-Vest” tájelnevezés...) A Kelet-Magyarországi Részek, vagy **Partium** elnevezés a középkori latin dominus partium regni Hungariae, azaz „Magyarország részeinek ura” kifejezésből származik, és arra a néhány kelet-magyarországi vármegyére utal, amelyek Magyarország három részre szakadása után az erdélyi fejedelem uralma alá kerültek. A Partiumot olykor magyar néven „**Részek**”-ként is említik. Partium nem a történelmi Erdély része, attól különálló terület. A Román Királyság térképei az 1930-as években még Țara-Ungurească néven említik, csak később lett számukra **Körös-vidék**. Az 1918. december 1-i Gyulafehérvári nyilatkozatban még így szerepel: „Adunarea națională a tutoror Românilor din Transilvania, Banat și Țara-Ungurească...”

7. Azt hangoztatták, hogy a népakarat megnyilvánulása volt az elszakadás. Az igazság ezzel szemben az, hogy egyetlen helyen tartottak népszavazást, ott a Magyarországhoz való hűség győzött.

Az 1918. december 1-én Gyulafehérváron tartott román népgyűlés valóban állást foglalt a Romániához való csatlakozás mellett, viszont az 1918. december 22-es kolozsvári gyűlés kitartott a Magyarországhoz való hűség mellett. A kolozsvári népgyűlésen beszédet mondott dr. Janovics Jenő, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója és Sándor József, a kolozsvári polgárság megbízottjaként. A románok nevében Strengar Damian Sava, a magyarországi román szociáldemokrata párt képviselője mondott beszédet, elvetve az egyesülést Romániával, de Erdély autonómiája mellett érvelve.

Ezután dr. Vincze Sándor a következő határozati javaslatot terjesztette a népgyűlés elé: „Kelet-Magyarországnak Kolozsvárt 1918. december 22-én összesereglett különböző vallású és fajú népei kijelentik a Wilson-féle elvek értelmében gyakorolt önrendelkezési joguk alapján, hogy Magyarországgal egyazon népköztársasági állami közösségben kívánnak élni és az egységes és csonkítatlan

Magyarország keretein belül követelik minden itt lakó nemzet számára a teljes egyenlőséget, szabadságot és önkormányzatot.”

A Romániához csatolt német-ség Iuliu Maniu ígéretében bízva a Romániával való egyesülés mellett foglalt állást.

Később azonban a legnagyobb szász társadalmi egyesület tiltakozott Erdély elszakítása ellen, és kijelentette, hogy Erdélyt továbbra is Magyarországhoz tartozónak tekinti.

Volt-e valami eredménye a kolozsvári nemzetgyűlésnek? Gyakorlati jelentősége semmiképpen, mint ahogy a gyulafehérvári nemzetgyűlés nem ért volna semmit a román hadsereg erdélyi bevonulása nélkül. Tehát nem a politikai elvek, még csak nem is a népakarat, hanem egyedül a katonai erő döntött ebben a kérdésben is.

Népszavazás a határváltozásokról szinte sehol sem volt, nem véletlenül féltek ettől. Ugyanis a nyugat-magyarországi **Sopronban** megtartott népszavazás alkalmával kiderült, hogy nemcsak a magyarok, hanem a német többség is arra szavazott, hogy a város továbbra is Magyarországhoz tartozzon. Ezzel érdemelte ki Sopron a „Civitas fidelissima” vagyis „A leghűségesebb város” címet.

Reménykeltő, hogy ennyi hamisítás, irigység, gyűlölet, ennyi és igazságtalanság ellenére él nemzetünk. Mindez Isten különös gondviselő szeretetét és kegyelmét mutatja irányunkban. A **Szózat** szavaival mondhatjuk:

„És annyi balszerencse közt,
Oly sok vizsály után,
Megfogyva bár, de törve nem,
Él nemzet e hazán.”

1920. június 4-re való visszaemlékezéséként idézzük fel gróf Apponyi Albert prófétikus szavait, melyet négy nyelven mondott – a trianoni Magyar Delegáció vezetőjeként – amikor átvette a békediktátumot: „*Önök most megásták Magyarországot sírját, de Magyarország ott lesz a temetésén mindazon országoknak, amelyek most itt megásták Magyarországot sírját.*”



Gróf Apponyi Albert

II. 1920. március 1. – A magyar nemzetgyűlés vitéz Nagybányai Horthy Miklóst Magyarország kormányzójává választja

Horthy Miklós a Nemzeti Hadsereg élén vonult be a vörös rongyait levető Budapestre. Horthy Miklós, az Osztrák-Magyar Monarchia legmagasabb rangú magyar katonája és tisztje volt: császári és királyi altengernagyi rangban. Személyét nemcsak itthon, hanem külföldön is elismerték. Tekintélye és a tengeri csatákban (különösen Otrantónál) megmutatott hadvezéri képességei és személyes hősiessége és hazaszeretete még az idegenekből is elismerést és csodálatot váltott ki. Ugyanakkor konzervatív-jobboldali nézeteiről is ismert volt, aki semmilyen baloldali, forradalmi és „szocialisztikus” elhajlást sem tűrt a társadalomban. A Tanácsköztársaság és Vörös-terror után a magyarok többsége a forradalmat és a köztársaság-pártiakat (republikánusokat) felforgatóknak tekintették. A nemzet végre fellélegzett, hogy az ország kormánya végre megfelelő kormányzó kezébe került.

De miért volt szükség kormányzóra, miért nem volt király a Magyar Királyságban, vagy miért nem választottak elnököt, mint egy köztársaságban?

A '20-as években idegenek gyakran viccelődtek mondván, hogy *„Magyarország egy király nélküli királyság, amelyet egy flotta nélküli tengernagy kormányoz, egy tengerpart nélküli országban.”* Persze ez valóban abszurd, de megvan az oka annak, hogy miért vesztette el Magyarország az adriai tengeri kijáratát, miért vesztette el tengeri flottáját és miért nem ülhetett a megkoronázott magyar király, IV. Károly a trónon.

A legitimisták (királypártiak) szerint az 1916-ban megkoronázott IV. Károly volt a jogos magyar uralkodó továbbra is. Őt viszont a kommunisták elűldözték, az Antant-hatalmak pedig száműzetésben tartották és visszatérését több alkalommal is megakadályozták. Attól féltek, hogy a király iránti hűség felébred a nemzetiségekben is és visszaáll az egységes Magyar Birodalom.



Vitéz Nagybányai Horthy Miklós

Mivel a király hatalmának gyakorlásában való akadályoztatása esetén a magyar történelemben több alkalommal a kormányzó (latinul gubernator), a nádor, a helytartó, vagy a homo regius vette át a jogköröket. Az uralkodó kiskorúságának, esetleg betegségének vagy hosszabb távollétének idején a középkorban és a késő középkorban annak jogait a régens, olykor régenstanács gyakorolta, aki tulajdonképpen az uralkodó „helyettesítője”, de nem helyettese volt.

Magyarországon ilyen kormányzónak választották például a XV. században Hunyadi Jánost vagy később Szilágyi Mihályt, kiknek hangsúlyosan katonai és politikai igazgatási teendői voltak. Magyarországon a király helyettese 1000-tól 1848-ig a nádor volt; e tisztség azonban 1848-ban tragikus körülmények között betöltetlen maradt, s 1867 után jogilag is megszűnt.

A 20. század európai történelmében csak kétszer fordult elő, hogy a trón hosszabb ideig betöltetlenül állt: először Magyarországon 1918/21 és 1946 között, és Spanyolországban 1947-től és 1975-ig. Az egyik Horthy-, a másik Franco-rendszerként került be a történelemkönyvekbe.

A hivatalos álláspont az, hogy Magyarország államformája 1920 és 1946 között is monarchia (királyság) volt, ahol az uralkodó legtöbb jogát a kormányzó gyakorolta (akit 1942 után a kormányzóhelyettes helyettesíthetett). A trónt azonban két és fél évtizedig de facto nem foglalták el. IV. Károly, amikor egy magyar küldöttség felkereste az eckertsauai vadászkastélyban, nyilatkozott tett, melyben ez áll: *„Trónra lépésem óta mindig arra törekedtem, hogy népeimet minél előbb a háború borzalmaitól megszabadítsam, amely háború keletkezésében semmi részem nem volt. Nem akarom, hogy személyem akadályul szolgáljon a magyar nemzet fejlődésének, mely iránt változatlanul szeretettel vagyok áthatva. Ennélfogva minden részvételtől az államügyek vitélben visszavonulok és már eleve elismerem azt a döntést, mellyel Magyarország jövőendő államformáját megállapítja.”*

A Tanácsköztársaság bukása után a nemzet döntött: visszaállt a királyság intézménye. Sokan visszavárták a királyt is, aki érdekes módon Ausztriában nem próbálkozott, de Magyarországra szeretett volna visszatérni. Az Antant nyomására azonban, mely nem akart Közép-Európában komoly nagyhatalmat látni, a magyar uralkodó nem térhetett vissza. Életének hátralévő rövid idejét Portugáliában száműzetésben kellett töltenie. Itt halt meg spanyolnáthában, a Quinta do Monte-villában 1922. április 1-jén.

„Fiam, féld az URat és a királyt, és felforgatók közé ne keveredj!” Péld 24,21

URI IMRE
lelkipásztor

Kisebbségi sorsszilánkok

Az alábbiakban rövid áttekintést adunk a kisebbségi sorsba került erdélyi, partiumi magyarság korabeli életéről, reménytelen helyzetéről a **Nagyvárad** **Napló** című újságban megjelent cikkek alapján.



A Nagyvárad Napló 1920. február 18-i számában közli Vajda Sándor (később Alexandru Vaida-Voevod) nyilatkozatát a vallási kisebbségekről és a zsidó-kérdésről. Vajda előadta, hogy a román állam szeretettel karolta fel a hozzászakadt részekben lévő egyházi és iskolai intézményeket, így programjába vette az ezekre vonatkozó alapok és ezek iskoláinak támogatását. Amíg azonban a szász egyházi és iskolai intézmények e támogatást szívesen fogadták, Vajda szerint a magyar katolikusok, lutheránusok és reformátusok elutasították maguktól és inkább elfogadták Kun Béláék támogatását. (Ez az állítás teljesen abszurd – hisz a Kun Béla vezette terror ideje alatt az egyházakat nem támogatták, hanem felszámolásukra törekedtek.)

Vajda így folytatta nyilatkozatát: „A román állam ennek dacára sem üldözi az egyházakat, de nem tűri meg, hogy vallási köpenyeg alatt államellenes



Vajda Sándor

politikát folytassanak.” Hogy Erdélyben nincs vallási üldözés, annak bizonyosságául készséggel hívja meg az angol vallási egyesületeket, hogy küldjenek bizottságokat, amelyek részére egész Erdély beutazását biztosítani a fogja a román állam. Ugyanakkor megjegyzi, hogy mégis célszerűnek tartaná, ha ez a látogatás 12 hónap múlva történne, amikor a román közigazgatás eredményei már láthatóbbak lesznek, amint ezt azok az egyházi előkelőségek, akikkel beszélt, maguk is belátták.

Az egyházi javak kisajátítására vonatkozólag Vajda előadta, hogy az történelmi szükségyszerűség, és így jelentős terjedelmű egyházi birtok kerül szétesztásra a parasztok között.

Azonban a kisajátítás megfelelő ellenérték mellett fog történni.

A kisebbségek védelmére vonatkozólag Vajda kijelentette, hogy Iorgával egyetértésben elhatározták, hogy a nemzeti kisebbségekkel méltányosan kell bánni. A Romániában élő kétmilliónyi katolikusnak meg kell adni a teljes autonómiát, és e tekintetben a római szentszékek megállapodást kötöttek. A zsidókérdést megoldotta már a békeszerződés. A kisebbségek védelméről azonban Vajda kijelentette, hogy a megszavazandó törvényben lefektetik a kisebbségek autonómiájának alapjait, de ennek a törvényhozási munkának keresztülviteléhez idő kell. Ehhez a törvényhozási munkához a kisebbségek meghallgatása mellett fognak hozzá, és megkísérelnek



Domahidy Elemér, egyházkerületünk főgondnoka
1922-1930 között

erre nézve a megállapodást. Arra a kérdésre, amit az újságíró tett fel, hogy milyen lesz a kisebbségek autonómiája, Vajda azt válaszolta, hogy ez vallási és emberbaráti intézményekre fog kiterjedni. Joguk lesz anyanyelvüket használni, és iskolákat tarthatnak fent. Az állam nem fog részükre iskolákat fenntartani, de a kisebbségek által létrehozott iskolák állami segílyt fognak kapni.

A Nagyváradai Napló 1920. december 12-i számában hírt adott a magyar református konvent Budapesten tartott összejöveteléről. Ebből csak annyit engedélyezett a cenzúra közölni, hogy a református konvent bizottságot küld ki, amely egyházi ügyekben a külföldi hatóságokkal lép majd érintkezésbe.

Elnézőbb volt a cenzor a **Nyomorog az erdélyi protestáns papság** című újságcikkkel szemben. Ezt majdnem teljes terjedelmében közölte a Nagyváradai Napló. Érdeemes figyelemmel követni az ott leírtakat:

„Nagy Károly kolozsvári református püspök a protestáns papság helyzetéről és az ötmillió lei kongruens segélyről a következő nyilatkozatot tette: «A papság helyzete nagyon leromlott, ugyannyira, hogy ezt már nem lehet tovább bírni. Papjaink teljesen le vannak rongyolódva és annyi jövedelmük sincs, hogy



Sulyok István püspök az 1930-as évek végén

gyermeküket iskoláztassák.» A magyar állam annak idején 1600 koronára egészítette ki a papok évi fizetését, amelyet különböző pótlékokkal, mintegy 1000 koronával emelték. Jelenlegi tarthatatlan helyzetünk arra indított bennünket, hogy a román állam segítségét kérjük, egyszersmind ígéretet téve, hogy a nemzetközileg megállapított államjogi helyzetünket reálisan elismerjük és ez ellen semminemű mozgalmat nem indítunk, mint ahogy az egyház ilyen nem is tehet. Goga Octavian miniszter leiratot intézett hozzánk, különböző statisztikák elkészítésére hívott fel. Ennek elkészítése legalább egy évi munkát jelentene.



Elie Dăianu, a parlament alelnöke

Tekintettel azonban a protestáns papság nagy nyomorára, kérünk egy pausálé összeget, amit majd elszámolunk. Ami az állítólagos ötmillió lej kongruens segélyt illeti, arról hivatalos tudomásunk nincsen. Dianu Ilies (Elie Dăianu) esperes, a parlament alelnöke értesített, hogy tudomása szerint az állam tízmillió lejt ad a protestáns egyházaknak, papjaik segélyezésére. Valószínűleg csak ötmillió lenne erre a célra, a másik ötmillió iskolai segélyezés célját szolgálná. A püspök Goga minisztertől várja, hogy mint erdélyi ember, aki az erdélyi viszonyokat jól ismeri, tájékoztatni fogja a kormányt az egyházi életéről, és tőle várja azt is, hogy az egyházak autonómiájának ügye elintéződjék.”

(Na hiszen jótól várták, amint az később kiderült, éppen ő volt a legádázabb ellenzője minden magyar autonómia ügyének.)

Hogy mégis valami jót is írjunk befejezésként Gogáról, a Nagyváradai Napló 1921. május 31-i számában **Sulyok István helyettes püspökké nevezték ki** címmel az alábbi szöveg jelent meg: „Goga Octavian kultuszminiszter tudomásul vette, hogy a Tiszántúli Református Egyházkerulettől elszakadt egyházmegyék újjáalakulnak és Sulyok István nagyvárad esperest, mint hivatali korra legidősebbet, helyettes püspökké nevezte ki és az elszakadt részek ideiglenes adminisztrálásával megbízta.”

Erdélyi református hívői közt – akik ismerik és nagyra becsülik Sulyok Istvánnak egy emberöltőn át református hitélet és kultuszügy terén végzett buzgó és sikeres munkásságát – nagy örömmel fogadták a kinevezés hírét.

Sulyok István a kinevezés folytán június 8-ikára összehívta Nagyváradra a tiszántúli egyházkerulettől elszakadt egyházmegyék képviselőit. E közgyűlésen



Octavian Goga kultuszminister

bejelenti, hogy dr. Goga miniszter az újjáalakulást tudomásul vette, őt helyettes püspöknek kinevezte és az elszakadt részek ideiglenes adminisztrálásával megbízta. A nagybányai és a hozzá csatlakozott szatmári és máramaros-ugoccai egyházmegyék a június 6-án, Szatmáron tartandó gyűlésükön határoznak, hogy részt vesznek-e az új alakulatban, vagy továbbra is megtartják ideiglenesen az erdélyi egyházkerülettel való kapcsolatot.

Mint köztudott, a szatmári gyűlésen megszületett a döntés és így jött létre a Királyhágómelléki Református Egyházkerület, élén Sulyok István püspökkel. Az ő áldozatos és sokirányú tevékenysége ma is közismert, és 1989 óta több református intézmény az ő nevét viseli.

KUPÁN ÁRPÁD
történész

EGYHÁZBAN ÉLÜNK

Tevékeny reménység Máramarosszigeten

Szemünk, fülünk hozzászokott már azokhoz a gyülekezeti híradásokhoz, amelyek elvándorlásról, vegyesházasságról, apadásról szólnak. Ha szórványban élő közösségről van szó, talán hangsúlyosabbak a fent említett fogalmak. Valós és szomorú tények ezek. A máramarosszigeti református gyülekezet is érintett mindebben, most azonban nem erről szeretnék írni, mert van élet a szórványban, van tenniakarás, hűség, szolgálat ezeken a tájakon. A teljesség igénye nélkül fel szeretnék sorolni olyan példákat, melyeket közösségünk Isten kegyelméből megvalósíthatott az utóbbi évek során.



Gyülekezeti házunkban kialakíthattunk egy múzeumot, amelyben méltó helyet kapott egyházközségünk egykori főgondnokának, Dr. Szabó Aurélnak a gyűjteménye, íróasztallal, székekkel, könyvekkel, szekrényekkel. Ugyanitt tekinthetők meg városunk híres szülöttének, Prielle Kornéliának a személyes tárgyai, karosszéke, koszorúi, díszoklevele. Prielle Kornélia a Magyar Nemzeti Színház örökös tagjává is választott, korának elismert színésznője volt. Ugyancsak a múzeumban látható Szilágyi Istvánnak, az egykori máramarosszigeti református líceum tanárának és igazgatójának a bronzszobra. Természetesen egyéb fontos szellemi kincsek is megtekinthetők az emlékhelyen.

A múzeum kialakításával párhuzamosan, ugyanabban az évben korszerűsítettük a gyülekezeti ház konyháját és vendégszobáját. Mindez gyülekezetünk adakozó kedvéből, szorgalmas, közmunkával valósulhatott meg.

2017-ben a reformáció 500. évfordulója alkalmából Dr. Lingvay József és családja jóvoltából Kálvin-szoborral gazdagodhattunk. Az évforduló kapcsán egy teljes héten át tartó ünnepi eseménysorozatot szerveztünk, bibliakiállítás, előadások, bibliaolvasó maraton zajlott.

2018-ban adományokból, illetve közmunkával a református temetőt szépítettük, világítótesteket helyeztünk el a kápolna mellé, a vízhálózatot bővítettük, a főutat leköveztük.





Ugyancsak 2018 nyarán Dr. Lingvay József és családja egy harangot adományozott, amelynek haranglábat állítottunk 2019 májusában. A hálaadó istentiszteleten Gellén Sándor Károly, a Nagybányai Református Egyházmegye eszterese hirdette az Isten Igéjét, majd a temetőben ünnepélyesen megkondítottuk az új harangot.

A lelkészi lakás és iroda is megújult, mind belső, mind külső felújítást végezhettünk gyülekezetünk nagylelkű adományai, illetve a svájci HEKS alapítvány és a magyarországi Emberi Erőforrások Minisztériuma hathatós támogatásával.

A diakóniai munkára is hangsúlyt fektetünk: immár két esztendeje, hogy presbitériumunk megszavazta a nehéz körülmények között élő egyháztagjaink támogatását. Negyedévente egy vasárnapi, előre meghirdetett perselypénzből élelmiszercsomagokat állítunk össze, mellyel a kis jövedelmű egyháztagjainkat támogatjuk.

Álmunk, tervünk a református templom felújítása, melyhez jelentős anyagi fedezet lenne szükséges. Önerőnket ez meghaladja, de hitünk és reménységünk szerint a kegyelmes Isten a megfelelő időben azt is kirendeli számunkra, hiszen „nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem hitői, hogy életet nyerjünk” (Zsid 10,39).

LOVÁSZ ISTVÁN
lelkipásztor

Nyüvedi helyzetkép

„Áldottai vagytok ti az Úrnak, aki teremtette a mennyet és a földet” – éli meg naponként a zsoltárossal együtt az a 128 református lélekből álló közösség, amely a Berettyó menti falucskában, Nyüveden él. Talán most a tisztelt olvasó szeme megakadt a 128-as számon és elkezd gondolkodni: mi lehet egy 128 lelket számláló gyülekezetben; sivárság, gondok, elmúlás? Az elmúlt évben vendég igehirdető érkezett gyülekezetünkbe, és amikor meghallotta, hogy mennyien vagyunk, szintén ezeket a kérdéseket tette fel. Majd arra a következtetésre jutott, hogy csak néhány ember fog a templomban lézengeni, amikor szolgálatára sor kerül. Az illetőnek kellemes meglepetésben volt része, ugyanis ahol Isten áldása van, ott áldott emberek vannak, és amely gyülekezetben áldott emberek vannak, maga a gyülekezet is áldott. És ahol Isten áldása érezhető, ott nem elmúlás, hanem élet van.

Boldogan mondhatjuk, hogy a nyüvedieké is ilyen gyülekezet. Nem haldokló, hanem Isten által éltetett. Az ő Szentlelke által élő és lüktető, Istenünk áldásait megélő közösség. Bár kicsiny, de a számszerű kicsiségből adódóan még inkább át tudja érezni mindennapjaiban Isten gondviselését. Talán sokkal inkább, mint



Bibliaórák közösség



Imaséta

bibliaórák látogatottságán, és az azokon való aktív jelenlétén. Az asszonyok szorgalmán, amikor festenek, főznek, csigatésztát készítenek, vagy éppen kézműves foglalkozást végeznek. A férfiak hozzáállásán, amikor temetőt takarítanak, fát vágnak, templomot újítanak, vagy a parókia javításán munkálkodnak. De még az emberek adakozó lelkületén is megmutatkozik. Nyüveden tudnak közösségekben munkálkodni az emberek, és tudnak együtt imádkozni is mind a bibliaórákon, mind az imasétákon, vagy éppen a láthatatlan színházi alkalmakon.

Gyülekezetünk élő és egyben megújulni akaró közösség. Meg akar újulni, amikor a temploma felújításán fáradozik. Amikor azon munkálkodik, hogy a kisgyerekek és kismamák számára olyan helyiséget alakítson ki a templomon belül, ahol az anyuka egyszerre tud figyelni az igére és gyermekére. Ily módon kisgyereke is jelen tud lenni a hívek közösségében, és bár még az ígét nem érti, otthon érezheti magát az Isten házában.

Ez a megújulni akarás éneklésünkön is megmutatkozik. Felmértük gyülekezeti tagjaink énekismeretét, melyből kiderült, hogy énekeskönyvünk 504 énekéből 200-at nem ismernek a hívek. Ezért vasárnapról vasárnapra közösen ismerkedünk dicséreteinkkel, zsoltárainkkal, hogy azt az Istent, aki tenyerén hordoz minket, minél változatosabb énekszóval magasztalhassuk.

azok a nagyobb gyülekezetek, amelyek már a maguk erejével is számolnak, és éppen ezért el-elfeledkeznek arról, hogy mindenben az Úristentől függünk. Egy kicsi gyülekezet sosem felejtje ezt el, mert minden nap megéli a gondviselő Istenre való ráutaltságát.

A Szentlélek éltető lüktetése meglátszik gyülekezeti életünk minden területén. A templomlátogatáson, amely 30% fölötti. A



Imaséta

Gyülekezetünk nagy szerepet tulajdonít az énekszónak. Kórusunk ezért nem csak egyházi vagy nemzeti ünnepeinken szolgál, hanem a beteglátogatásban is részt vesz, énekszóval vigasztalva a szomorkodókat, énekszóval enyhítve a fájdalmaikat. Karácsonykor pedig kántálva viszi el Nyüved minden egyes utcájába az örömhírt: „Minden örüljön nagyon, eljött már az irgalom.” – mert az Úr Jézus elhozta nekünk.

Ugyanitt meg kell említeni nótastjeinket is, melyek nem dorbézolások, hanem olyan áldott alkalmak, ahol hívő férfiak és nők meg tudják mutatni azt, hogy a keresztyén ember szórakozása, mulatása miben különbözik a hitetlenségétől. Nótázunk, jól érezzük magunkat, elbeszélgetünk és kikapcsolódunk anélkül, hogy bárki is lerészegedne, vagy szégyent hozna arra a drága névre, amelyről keresztyéneknek neveztetünk.

Látható, hogy gyülekezetünk Isten áldásait éli meg nap mint nap. Ez így van a megpróbáltatások és gondok közepette is. Hiszen szűkösek az anyagi kereteink, aggaszt bennünket az ifjak érdektelensége, valamint kísértenek azon múltbeli hibák és bűnök, melyek törésvonalakat képeztek gyülekezetünk testén. De mindezeket látva sem esünk kétségbe, hisz mi gondviselő Atyának, megváltó Krisztusnak ismerjük Istenünket, aki mind ez idáig megsegített bennünket.



Láthatatlan színház



Vallásóra

2020-ban ez a helyzetkép Nyüveden: kis gyülekezet, mely Isten áldásaiból él és abból akar élni továbbra is. 2020-ban, nemzeti katasztrófánk 100-ik évfordulóján a nyüvedi gyülekezet léte azt üzeni az erdélyi magyar keresztyéneknek, hogy bár megfogyatkoztunk, kevesebben vagyunk, mint szeretnénk, de Isten továbbra is áldásait ajándékozza nekünk, amelyek tovább éltetik közösségünket. Éppen ezért bizakodva és boldogan valljuk: „Áldottai vagytok ti az Úrnak, aki teremtette a mennyet és a földet.” (Zsolt 115,15)

KÁLLAI BENEDEK
lelkipásztor

A víz szalad ... de a Kőszikla marad!

Bepillantás a fugyi gyülekezet mindennapjaiba

Amikor K. Nagy Sándor 1883-ban kiadta a vármegye látnivalóit bemutató útikönyvét, a *Bihar-országot*, Fugyivásárhely és Köröskisjenő nevezetességeinek elsorolása mellett – ki tudja, miért – Fugyit egyetlen szóra sem méltatta. Noha a tudós váradi kanonok, Bunyitay Vince szinte ezzel egykorú, nagylélegzetű monográfiájába ősi temploma révén már bekerült a település, mégis, mintha a figyelem valamilyen okból a továbbiakban is elkerülte volna.

Való igaz, hogy a nemzetközi műúton sietősen haladók számára Fugyivásárhely neve ismerősebben cseng, mint a szomszédos, s lassacskán vele egygyé váló Fugyié, s gyakran még az alig kőhajításra levő váradiak is azonosnak vélik a kettőt – annak dacára, hogy az ottani piacokon még nemrégiben is igencsak szép számban kínálták portékájukat a „fugyisi” gazdák. Specialitásuk a mesze földön ismert, egykor – mondhatni – „nagyüzemi” mennyiségben termesztett primőráru, a retek volt, mellyel a távolabbi nagyvárosokba is eljuttottak.

Az idősebbek mindmáig némi nosztalgiával emlegetik a falusi lét fáradtságos mindennapjait, a főlíasátor fojtó melegében való munkálkodást, az áru piacra való előkészítést, a korahajnali ébredéseket, a tisztességes haszon reményében megtett utakat – s mindennek hosszú távon meg is lett a maga eredménye: a dolgos porták gyarapodásnak indultak. Ez viszont jórészt már a múlté, a hozzánk is kíméletlenül begyűrűző globalizált világ, a nagyváros közelsége annak minden előnyével-kényelmével együtt elhozta a hanyatlást is: az áruházláncok télen-nyáron elérhető kínálatának okán a zöldségtermesztés ma már nem tekinthető jövedelmező tevékenységnek. Ennek ellenére annyi termés még kikerül a családi kiskertekből, hogy abból évente rendszeresen juttassunk a nagyváradi idősotthon lakóinak is.

A faluba érkező idegenek korábban rendszerint csodálkozva kérdezték, hogy a település határát jelző helységnévtáblán a román *Fughiu* és a magyar elnevezés alatt a rejtélyes „*Fudy*” változat milyen nyelven van kiírva? Tudomásunk szerint a falu neve elsőként egy 1236-os, latin nyelvű oklevélben fordul elő „*Villa Fudy*” formában – ennek az emlékezetét őrizte a korábbi tábla, melyet nemrégiben egy „szabályos” kétnyelvűre cseréltek; és őrzi továbbra is a templomunk mellett 2016-ban, a 780. évforduló alkalmából állított emlékjel. De itteni létünk ennél sokkal beszédesebb és hitelesebb emlékjele maga az ősi, Árpád-kori eredetű istenháza, amely – a címben parafrázált Wass Albert-i gondolat jegyében – már nyolcadfél évszázada dacol az elmúlt időkben medrét oly sokszor változtató, s abból is gyakran kikívánckozó Sebes-Körös szeszélyeivel. „*A templomnak*



erőszakos árával fekszik a Körös, s bizonyosan el is sepri, mellynek aggodalmasan néz eleibe a szegény nép, az elemi veszélyt önerejével nem lévén képes elfordíthatni. Más, biztosabb helyre kell templomot építeniek ...” – olvashatjuk az 1845-ös egyházlátogatási jegyzőkönyv nem túl szívderítő megállapítását, s hasonló véleményen volt a történetíró Bunyitay is, négy évtizeddel később. Mindehhez képest személyesen tapasztalhatjuk meg Isten megtartó kegyelmének valóságát, amikor most, a harmadik évezred elején is ugyanabban a már több mint százötven esztendővel ezelőtt veszendőnek vélt, az elmúlt években kívül-belül egyaránt helyreállított hajlékban dicsérhetjük az Urat, amely több környékbeli kortársával (Magyarkakucs, Mezőtelegd, Köröskisjenő) együtt beszédes tanúja ittlétünknek, megmaradásunknak az ár ellenében is.

Ha rátekintünk a 18. századi osztrák katonai térképekre, azt látjuk, hogy a település rajza sajátságos képet mutatott, a gyakori árvizek okán nem művelhető, lápos, vizenyős területek (ezek emlékezetét például máig őrzi a *Sástó nevű* falurész) között kanyargó, egymástól meglehetősen távoli utcáival. Egy 1821-es térkép tanúsága szerint akkortájt maga a templom is egy, a Körös mellékágaitól körülölelt, csupán pallón át megközelíthető, apró szigeten állt. Bár az időközben megrendszabályozott, új mederbe kényszerített folyó immár nem jelent veszélyt a falura, a régi településszerkezet a legutóbbi időig fennmaradt, a falu közepén üresen ásító, két futballpályányi legelővel. Fugyi viszonylatában a fentebb már említett „ismeretlenség” ebben a vonatkozásban is sokáig érvényesülni látszott: más, Várad környéki településekkel ellentétben a nagyvárosból a falusi lét

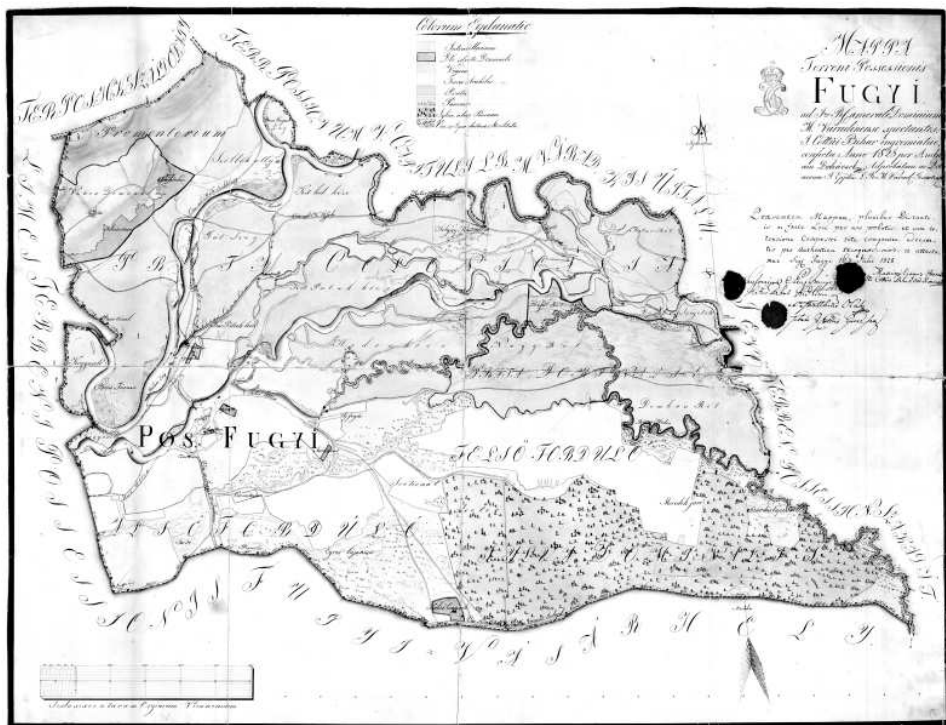


viszonylagos nyugalomát óhajtók hosszú időn át elkerülték, s jóformán csupán az utóbbi évtizedre tehető a nagyobb méretű építkezési hullám megindulása. Mi magunk vegyes érzésekkel szemléljük, amint a nagyváros mohó árnyéka ránk vetül, s eddigi békességünk lassan veszni látszik. Ennek egyenes következményeként a bő ezer-ezeregyszáz főt kitevő, nagyjából fele-fele részben magyar és román lakosság is igencsak megváltozóban van. Lassan-lassan elfogy az a nemzedék, amely számára még természetes volt, hogy ha a helyzet úgy hozta, magától értetődő módon váltott át beszélgetőtársa anyanyelvére. Mostanság a nyári hétvégéken a Körös-part igencsak benépesedik a betondzsungelből ránk szabaduló sokadalommal, s csak a majd' méternyi vastag templomfalaknak köszönhető, hogy az istentisztelet áhítatába nem rondít bele a balkáni melódiák kavargó elegye és az abban gyönyörködők éktelen ricsaja.

Felekezeti szempontból is méretéhez képest meglehetősen változatos képet mutat Fugyi, ahol a történelmi egyházak és a neoprotestáns közösségek tagjai öt templomban és imaházban dicsérik az Urat, s ennek következtében – bár erre nézve pontos számadatokkal nem rendelkezünk – talán épp mi, reformátusok alkotjuk az egyik legnépesebb helyi gyülekezetet, a magunk kétszázhusz nyilvántartott lelkével. Ez a szám az utóbbi években nagyjából állandósulni látszik, bár a lassú apadás minket sem kerül el. Az is igaz, hogy az utóbbi két év viszonylag nagyszámú keresztelésének köszönhetően úgy tűnhet, mintha a mérleg mégiscsak a gyarapodás irányába billenne, de árnyalja a képet, hogy a gyermekek közül többen is Magyarországon, Ausztriában vagy Európa valamelyik távolabbi zugában cseperednek. A Reményik által versbe álmodott

csendes csodák bizonyságaként éljük meg évről évre a néhány ifjú konfirmációs bizonyágtételét és a házasságra lépő párok eskütételét. A kilencvenes évek során Isten külföldi segítséget is rendelt számunkra: a svájci atyafiak imádságos lelkületének és hathatós anyagi támogatásának igen nagy része volt abban, hogy az ezredfordulót követően felépülhetett a jelenlegi modern, kétszintes lelkészi lakás. Ezzel párhuzamosan megújult és átalakult a régi papilak is, amely napjainkban már gyülekezeti házként jelenti közösségi alkalmaink színterét, és patinás, stukkódíszes homlokzatával egy urbánus környezetben is biztos megállná a helyét. Nagy kihívást jelentett a századok során az eredeti formájából jócskán kivetkőztetett templomunk szakszerű helyreállítása, melyet annak apró volta ellenére csak évek hosszú munkájával, a lehetséges pályázati források felhasználásával sikerült lépésről lépésre elvégezni. Ha a végeredmény talán nem is mindenben felelt meg a közízlés elvárásainak (ez természetesen minden műemlékes felújítás velejárója), a hozzánk érkező látogatók, vendég igehirdetők egybehangzó véleménye szerint az istenháza barátságos, meghitt hangulatával méltó módon örökíti tovább az elmúlt évszázadok üzenetét.

Bár az istentiszteletek látogatottsága terén talán még teljesülni látszik az általános „papírforma”, de évről évre szomorúan vesszük tudomásul a szaporodó



Fugyi térképe 1828-ból

„foghíjakat” – a minden élők útján eltávozottakra vagy a test erőtlenségével küszködőkre gondolva. S imádságos reménységgel tekintünk azokra is, akik ama bizonyos betániai Márta mai utódaiként sokra igyekeznek ugyan, de valahogyan mégsem sikerül a jobbik részt választaniuk.

Bizakodással tekintünk a legifjabb nemzedékre, akik között a vallásórák és főleg a vakációs bibliahét alkalmai egyre népszerűbbek – köszönhetően az időközben bekapcsolódó ifjú munkatársaknak is. Ugyanakkor hálás szívvel említjük időseinket, akiknek java része akkor is szíven hordozza egyháza fenntartását, amikor ezalól – életkorából adódóan – már felmentést élvezne.

Immár bő esztendeje annak, hogy – hosszas vajúrást követően – végül szaképzett karvezető hiányában is megalakítottunk egy szerényebb, 10-12 tagból álló vegyes énekkart, amely ünnepi alkalmainkon lelkesen szolgál Isten dicsőségére.

A közösség építéséhez a gyülekezeti kirándulások is hozzájárulnak, amikor a belföldi és anyaországi látnivalók megtekintése mellett azt is fontosnak tartjuk, hogy egy-egy távolabbi gyülekezet életébe is betekintést nyerjünk – legalább egy közös istentiszteleti együttlét erejéig.

Valahányszor részt vállalhatunk a szükséglet szenvedők terheinek hordozásában, azt mindig önzetlenül, jó szívvel tesszük – legyen szó akár környékbeli tűzkárosultakról, akár nemzetiségük vagy keresztyén hitük okán kisebbségi létbe kényszerült testvéreinkről.

Rövid áttekintésünket annak a gondolatnak a jegyében tettük meg, hogy ha valamivel magunk is gyarapíthattuk az elődöktől ránk maradt örökséget, azt csakis gondviselő Urunk kegyelméből cselekedhettük, az Ő nagy neve dicsőségére, s reménység szerint tesszük ezt ezután is. Ebben megerősít annak tudata, hogy – megismételve a címben foglaltakat – a víz szalad ugyan, de a Kőszikla marad ... s a Rajta felépült lelki ház is.

ZSIGMOND ATTILA
lelkipásztor

Új orgona Nagyvárad-Őssiben

Nagyvárad-Őssi gyülekezete 2017-ben úgy döntött, hogy a templomban korábban használt harmóniumot lecseréli, és megépítteti a hangszerek királynőjét. A Magyar Kormány hathatós támogatásával elkészült orgonát ünnepélyes keretek között 2019. június 16-án vette használatba a gyülekezet.

A nagyszabású munkát szakmai felügyeletével, valamint a diszpozíció összeállításával Józsa Domokos nagyvárad-i organista-kántort bízták meg. A munkát a székelyudvarhelyi Pánsíp Kft. végezte.



Az egy korpuszban megépített orgona az Űrasztala és a szószék bal oldalán helyezkedik el (szemből nézet). A játszószekrény felett az első manuál, mögötte a második manuál, majd leghátul a pedál sípanyaga foglal helyet.

Az orgonaszekrénybe elől, középen beépített **játszószekrény**nél az orgonista a gyülekezetnek háttal ülve foglal helyet. A játszószekrény korpusza natúr és rétegelt tölgyfából készült. A játszószekrény belsejében mechanikus kopulaszerkezet található. A manuálklaviatúrák hangterjedelme C-g^{'''} 56 hang, a pedálklaviatúráé C-d['] 27 hang.

A manuálbillentyűk alsó hangjai (törzshangok) szilvafa borítást kaptak az elülső részén barokkos díszítéssel, míg a magas billentyűk (módosított hangok) juharfa csontborítással készültek.

Külön említésre méltó az a négy, mives gondossággal hársfából elkészített faragás, amely a homlokzatban impozáns látványt nyújt, amelyben a megrendelő gyülekezet monogramja, illetve az évszám is el van rejtve. A tölgyfából készült pedálbillentyűzet törzshangjai páhuzamosak, míg a módosított hangok enyhén íveltek. A billentyűzetek méretezése és elhelyezése a nemzetközileg elfogadott BDO-szabvány szerint történt.



*Készült Pap Loltán orgonaépítő műhelyében
Székelyudvarhelyen 2018. op 29.*

A pedálklaviatúra disz hangja a manuállibentyűzetek disz' hangja alatt helyezkedik el.

A tölgyfából készült regiszterhúzó a manuáklaviatúrák mellett, kétoldalt, függőleges sorokba rendezve található. Az esztergált regiszterhúzó mellé fekete alapon fehér színű írásmóddal a regiszterek neveinek felirata és lábszáma került. A lábtartó deszkában középtől jobbra a redőnytalp, valamint a három kopula kapcsolója foglal helyet.

Az orgonában mind a játék-, mind a **regisztertraktúra** tisztán mechanikus rendszerű. Ugyancsak mechanikus szerkezetű a három normálkopula is. A húzószálak, a vinklisorok és a traktúrafeszítő szerkezet gondosan kiválasztott faanyagból, a regisztermechanika tölgyfa és vasból készült.

A **szélládák** mechanikus csúszkaláda rendszerben készültek tölgyfa valamint rétegelt lemezből. A szélládák szelepszekrényén (I manuálnál) zárszelepes lökés kiegyenlítő fúvó található. Ez teszi lehetővé a szélnyomás művenként történő differenciálását.

Az orgona **fémsípjai** ón és ólom ötvözeiből vannak, az egyes regiszterek hangjellegéhez szükséges, különféle összetétellel. A homlokzatban álló sípok 70 %-os ón-ötvözetből, magassfényű polírozással, a nagyobb sípoknál kiemelt ajakkal készültek.

A fasípok anyaga válogatott, kiváló minőségű, légszáraz tölgy és fenyőből készültek. A sípok méretezése (bőség és bőségshaladvány, ajakszélesség, kónicitás stb.) a templom akusztikai viszonyainak figyelembevételével történt.

Az orgonában összesen 390 darab síp került beépítésre (legkisebb 2 cm, míg a leghosszabb közel 3 méteres) 224 fém, amelyből 32 darab a homlokzatban míg 166 fasíp az orgona belsejében található.

A **fújtatómotor** és a központi fúvó az orgona belsejében található. A levegő beszívása a templomtérből, az orgona belsejéből történik. A fúvó az orgonába beépített regiszterek széligenyének megfelelő méretben, tökéletes légzárású bőrözéssel készült. A motor és a szélcsatornák közé laza kötés került beépítésre. Ez megakadályozza a motornál tapasztalható káros rezonancia áttérjedését a szélrendszer elemeire.



Az **intonáció** maximálisan alkalmazkodik a templom akusztikai adottságaihoz. A **hangolás** 440 Hz / 18 °C magasságban, egyenletes lebegésű temperatúrában történt.

A hangszer teljes egészében, a fűjtatómotor kivételével minden alkatrész a székelyudvarhelyi Pap Zoltán orgonaépítő mester műhelyében készült, Demeter András, Gáspár Ferenc, Pap Attila, Pap Cecília, Pap László, Tamás Károly, valamint Bartis Szabolcs és Sándor Emil besegítőik munkájának eredménye.

Istené legyen a dicsőség!

JÓZSA DOMOKOS
orgonaművész

A Zilahi Református Wesselényi Kollégiumról

Immár három évtizede, hogy a Zilahi Református Wesselényi Kollégium (ZRWK) ügye nem került nyugvópontra. Talán a legnagyobb lelkesedés éppen Zilahon mutatkozott, amikor a református gimnáziumok újraservezéséről kellett dönteni. Nyilvánvaló, hogy a történelmi örökségen túl, az akkori egyházi és gimnáziumi vezetők személyes motiváltsága is hozzájárult a sikeres kezdethez. Csakhogy a régi, patinás iskolaépület helyett kényszermegoldásként kellett elfogadni a felajánlott épületet. Lehetett volna másként dönteni? Nem! Iskola kellett mindenképpen!



Azóta folyik a jogi herce-hurca, sokszor a legképtelenebb módon igyekeznek bizonyítani a hatóságok, hogy a régi épület nem volt a miénk. Így aztán egyfelől Isten iránti hálaadással nyugtázzuk, hogy az iskola működik és gyarapszik, másfelől keserű szájjal folytatjuk a restitúcióért való küzdelmet. Éppen a fentiek miatt kettős érzés lett uralkodóvá a ZRWK kapcsán: a gyarapodást és eredményeket látva a jogos büszkeség, a lélekölő restitúciós kudarcok után pedig a beletörődés. Mindezt érzékelve létszükségletté vált a patthelyzet feloldása. Sok, késő estébe nyúló, sokszor keserű vita után, mégiscsak döntés született: folytatni kell a küzdelmet a régi épületért, de tudomásul kell venni azt, hogy amennyiben azonnali kedvező döntés születne, még úgylis legalább egy évtized kell ahhoz,



A Wesselényi Kollégium államosított épülete

hogy a fellebbezések után, a törvényben garantált módon évekig eltartó kiürítést követően, szintén évekig tartó felújítás után be lehessen költözni.

Egy további évtized a jelenlegi körülmények között meggátolná a további gyarapodást. A megrekedő gyarapodás és a tehetetlenségből fakadó lemondás a ZRWK végét is jelenthetné. Építeni kell tehát! Újat, korszerűt!

Ilyen körülmények és érzések között adódott lehetőség a Bikfalvy-telek megvásárlására. A lemondó tehetetlenség gyakorlatilag belülről akadályozta meg azt, hogy önerőből lépni lehessen. A fenntartó egyházak egy egyszerűen nem hitték el, hogy lehet cselekedni, sőt az iskola vezetését is inkább lebeszélni igyekeztek, semhogy lelkesítették és támogatták volna.

Az Egyházkerület ekkor lépett és a Magyar Kormány teljes támogatásával sikerült megvásárolni az egyik legértékesebb zilahi telket, a Bikfalvy-örökséget.

Nem tehetjük, hogy e helyen ne mondjunk köszönetet Balog Zoltán miniszter úrnak, aki segítségünkre sietett, illetőleg a Bikfalvy családnak, akik áron alul adták el egyházunknak örökségüket.

A munka elindult. A Királyhágómelléki Református Egyházkerület prioritásai között első helyre került a ZRWK új iskolaépülete. Elkezdődött a tervezés, melyet a Magyar Kormány ismételten támogatott.

A KRE munkája szívbeli kötelesség. Köszönetet kell mondani Kató Béla erdélyi püspöknek, aki a határon túli egyházi vezetők primus inter paresként vállalta a ZRWK ügyének képviselését, és Brendus Réka nemzetpolitikai főosztályvezető helyettesnek, aki minden esetben előkészítette a döntéshozást.

Immár jó reménységgel lehetünk, hogy a gyarapodó iskola egy lélekemelően szép és illő épületet nyerhet és belátható időn belül oda költözhet.



Ady Endre, az egykori zilahi diák szobra a kollégium előtt

FORRÓ LÁSZLÓ
egyházkerületi főjegyző

PORTRÉ

Büte János – templom mellett nem nyugodhat

Évekkel ezelőtt, az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc félszázados évfordulóján méltóképpen igyekeztünk emlékezni és összegyűjteni a mártírjainkra vonatkozó dokumentumokat a Királyhágómelléki Református Egyházkerületben. Az eredeti tárgyak sorában két palástot is kiállíthattunk az Egyházkerületi Székház Dísztermében. Balaskó Vilmos lelkésze volt az egyik, azé, akit 1958-ban halálra ítélték, de kegyelemben részesült és életben maradt. Büte János hegyközkovácsi lelkésze volt a másik palást, aki 1960. február 21-én hunyt el. Őt nem ítélték el, de úgy verték és annyit gyötörték a szekusok, hogy belehalt. Büte János főbenjáró bűne az volt, hogy elutasította a kommunista ideológiát, nem írta alá a besúgásra kötelező nyilatkozatot, befogadta és vigasztalta a földig lerombolt Mezőfalva baptista magyarságát, akiknek a tragédiája 1955 táján tetőzött. Prédikatori esküjét, azt, hogy az Igét elegyítetlenül hirdeti, még a válogatott kínzások alatt sem szegte meg.

Amire a régiek fájdalmasan emlékeznek a lelkészüik tragikus sorsát illetően, az röviden így adható vissza: időnként, a sötétség beálltával a kommunista pribékek autóba tuszkolták, hajnalban pedig valamelyik faluszéli kukoricásba vetették az eszméletlenségig megtaposott lelkészt. A kórházban sem tudtak rajta segíteni, és ezzel ő is tisztában volt – búcsúlevele tanúsága szerint. Ilyen-olyan feljelentés alapján csaptak le rá, mintegy az alkalomra várva, mert 1956 óta szálla volt a hatóság szemében. A korabeli egyházi vezetőség sem szívlelte az üldözött lelkészt, mert azok, behódoltakként, nem kedvelték az egyenes jellemű szolgatársaikat.

Kétszáz éves templomukat a hegyközkovácsiak 1957-ben újították fel teljesen. A teljes renoválás összege 21.874 lej volt, amelynek nyolcvan százalékát az önkéntes adományok



Büte palástja Hegyközkovácsiban

képezték. Hegyközkovácsi gyülekezete nem tartozott a dédelgetett egyházközségek csoportjába, tehát nekik sem folyósítottak államsegélyt.

Bizonyára az is feltűnt az állami hatóságoknak, hogy a 186 családot és 704 lelket számláló gyülekezetben ünnepenként 200-250 lélek vett úrvacsorát. Büte János idejében, 1957-ben például tizennyolcan konfirmáltak...

Számos adattal lehetne még illusztrálni azt a fellendülést, amelynek ő munkálója volt, és amely ingerelte az elnyomókat. Hatalmuk fitogtatására az erőszakszervek Büte Jánossal is állandóan íratatták a nyilatkozatokat, de ami megdöbbentő, az a cinikus kegyetlenség kinyilvánítása volt a végtisztesség és a kegyelet területén, amikor az áldozatuk elhunyt. Még azt sem engedélyezték, hogy ősi hagyományainknak megfelelően a lelkészt a cinterembe temessék. Nyilvánvaló, hogy rossz lelkiismeretük volt, és emiatt még a halottaktól is féltek. Egyházkerületi levéltárunkban fennmaradt a 965/1960-as jelzetű levél, ebből idézünk:

„A hegyközkovácsi presbitérium kérvényezi a Püspöki Hivaltaltól, hogy engedélyezze Büte János hegyközkovácsi lelkipásztor utolsó kívánságát, hogy a templomkertben lévő sír mellé helyezték örök nyugalomra” Aláírók: Szabó Sándor gondnok és Büte Jánosné, 1960. febr. 23-án.

Buthi Sándor akkori tanácsos, későbbi rossz emlékű püspök nem járult hozzá az engedélyezéshez, azt viszont már nem mulasztotta el, hogy a temetést követő napon a hegyközkovácsi kérvényről a kultuszdepartamentet, vagyis az állami egyházügyi hivatalt értesítse.

*

Büte Jánosra ma is szeretettel emlékeznek Hegyközkovácsiban. Kegyes lelkek gondolják a sírját. Fehér márvány sírkövének felirata: „Itt nyugszik Büte János ref. lelkész, élt 33 évet, meghalt 1960. február 21. Gyászolja szerető felesége és gyermekei, János és Pál, és szerettei.”

Ott jártunkkor a Nőszövetség pillanatok alatt kerítette elő az utolsó, vagyis az 1957-ben konfirmáltak fényképét, amelyet Bagdi Margit testvérünk küldött a kezünkhöz.

Büte János 1926. nov. 8-án született a Szatmár megyei Batizon, gimnáziumba járt Szatmáron, ahol 1949-ben érettségizett. Jó osztályzatot szerzett az absolutorium alkalmával a Kolozsvári Református Teológián 1953-ban. Ezt követően szalontai segédlelkésszé nevezték ki. Hegyközkovácsi szolgálatának kezdete 1955. szept. 1., házasságkötésének dátuma 1955. nov. 5. Avasújívároson vette feleségül Angi Violát. Szegényen indultak a közös úton, de mégsem féltek az élettől, két gyermekük született.

Hitére és életfelfogására is vall az, ahogyan Büte János nyilatkozott. Az akkori időkre és viszonyokra gondoljunk, amikor a kötelező életrajzban ezt olvassuk: „A vagyoni helyzetemről csak azt írhatom, hogy nekem a vagyonom a Biblia, mert egyéb ingó vagy ingatlan vagyonom nincs. – Életemnek eddig lefolyt szakaszát és működését, hogy csupán két nevet említsek, ismerik, Erdei Endre segédlelkész és Baudics László tanító testvéreim.”

Bibliáját és a palástját a hegyközkovácsi templom portikusában található vitrinben őrzik megbecsüléssel. Büte János néhai özvegye 2001-ben Balázs Dénesné Kiss Csilla lelkipásztor kérésére ajándékozta e szolgálati szimbólumokat az egyházközségnek. Ez a hagyaték Forró László lelkipásztor közlése szerint 2003 nyarán egészült ki, amikor a parókia épületének a tetőszerkezetét alakították át. Az egyik sarokban homokkal letakart levéltárra bukkantak. Hálaadással nyugtázzuk, hogy Büte János merészségének köszönhetően olyan történelmi dokumentumok vészték át a terhes időket az 1600-as évekig visszamenőleg, amelyeket a csauseszkánus garázdálkodás csúcsán elkoboztak volna. A letakart halom őrizte a búcsúlevelet is, amelyet nem lehet könnyhullatás nélkül olvasni. Politikai üzenete volt ennek a halála előtti, utolsó erejével véghezvitt mentésnek, hiszen tapasztalta, hogy a múltunkat is lopják meg pusztítják. Keserű látnoksággal tette az elrejtett anyag tetejére a román alkotmánynak és a kommunista párt statútumának a brosúráit. Mintegy rejtjelezte azoknak, akik reménység szerint megérik, hogy ennyit ért a joggyakorlat, a vallásszabadság és az erőszakos népboldogítás. Íme, a filmeseknek készen is áll ennek a halálos korszaknak a forgatókönyve...

A krisztusi életkorú Büte Jánosnak még maradt egy hagyakozásnyi ereje, és az őt megillető templomkerti anyaföldben képzelte el földi porsátorának a sírba tételét. Ott szeretett volna pihenni Olasz József nemesember társaságában, aki jótevő patrónusként 1826-ban zuhant le a torony fedése alkalmával. Úgy gondolta, hogy ennyi tisztesség az ő egyház- és léleképítő munkájának is kijár...

Ismerte-e Büte János vagy sem Reményik Sándornak az egyik 1919-ben írott verséből származó, és immár közismertté vált idézetet, azt hogy: „Mindent felírunk: a megfojtott szót,/És egyenként a sok-sok bujdosót”, ma már nehéz lenne megmondani.

De ösztönösen és még abban az összetört állapotában is úgy hagyakozott, úgy mentett és úgy írt, hogy halála után is tudjon megszólalni, akkor, amikor talán elmúlóban lesz az ellenséges világ, amikor Isten a vasvesszőjével fenyíti meg a tisztátalanná vált cserépedényeket.

A hegyközkovácsi prédikátorok újabban kiegészített lelkészi névsorában immáron méltóképpen olvashatjuk a Büte János életrajzi adatait. Egy jeles püspök, Piskárkosi Szilágyi Sámuel (Debrecen, 1719. február 19. – 1785. július 16.) nyugszik a szószerék elé temetve, és Büte János lenne a hetedik, Hegyközkovácsiban eltemetett lelkipásztor.

Büte János küzdelmének a története nem teljes, tragédiájának felelőseiről keveset tudunk. Az elpusztított Mezőfalva cintermi emlékműve is azokra az időkre emlékeztet. A falu istenes népe nem felejt, szívében őrizi az ő derék lelkészének, Büte Jánosnak az emlékét, a szolgálatban való becsületes kitartás példáját. Krisztus hív lelkésze volt, mindhalálig!

DR. HERMÁN M. JÁNOS
ny. lelkipásztor

Sulyok István püspök titkára: Dr. Szemethy Géza



*Justus ut palma florebit,
sicut cedrus Libani
multiplicabitur. Ps. 91:13 (Vulgata)*

*Az igaz virágzik, mint a pálmafa,
növekedik,
mint a czédrus a Libánonon.
Zsolt. 92:13*

Nevének hallatán vélhetően csak igen kevesen tudják elhelyezni a különleges életpályát bejáró viselőjét időben és térben egyaránt. E nagyváradi egyházi személyiségre vonatkozó, nyomtatásban megjelent életrajzi adatok igen hiányosak, pontatlanok, s az életút erre magyarázatot is szolgáltatathat. A fiatalon magas katolikus egyházi tisztségeket viselő férfiút a *Magyar Katolikus Lexikon* szócikke az első világháborút követő időszakra

vonatkozóan szem elől téveszti, véglegesen. Szinnyi József irodalmi lexikonában (*Magyar írók élete és munkái*) Szemethy ugyan szerepel értékes zeneelméleti munkák szerzőjeként, ám későbbi, református lelkészi, kórusvezetői, zenei szakírói munkásságáról, s nem utolsósorban Sulyok István püspök titkáraként a Királyhágómelléki Református Egyházkerület kötelékében eltöltött éveiről már alig találunk egy-két jelentéktelen tudósítást. Végül halálának körülményeiről igen bizonytalan s vélhetően valós alapokat nélkülöző, de legalábbis kérdőjeles adatok jelentek meg az utóbbi időben.

1868. október 30-án született és a reformáció emléknapiján, október 31-én keresztelte meg római katolikus szertartás szerint a körösladányi plébános. Édesapja a katolikus nemesi származású Szemethy Adalbert kovácmester, édesanyja Dézsi Juliánna, helyi református vallású közrendű. A Békés megyei Körösladány lakossága az 1770-es évekig szintisttán református volt és az 1860-as években is a település döntő többségét kálvinisták alkották. A török kiűzése után és a Rákóczi-szabadságharc nyomán jelentős népességvesztéssel küszködő

térségbe az 1800-as évek első feléig folyamatosan telepedtek le messziről jött családok, így nemesség is. Az utóbbiak sorába tartozó Veszprém megyei katolikus Szemethyek is ekkor érkeztek Körösladányba.

A gyermek apja vallását követve katolikus nevelést kaphatott, negyedik gimnazistaként a nagyvárad Szent József Intézet növendéke lett, mely intézet többek között a váradi egyházmegye papi utánpótlásának egy részét is biztosította. E bentlakásos intézménybe eleinte árvák, később főként válogatott diákok, többnyire ösztöndíjakat is élvező fiatalok kerültek be, számosan közülük már gimnazista korukban papnövendéknek számítottak, így Szemethy is. Tulajdonképpen tanulmányait a Premontrei Főgimnáziumban folytatta és 1887-ben kitüntetéssel érettségizett, színjelesen. Osztályfőnöke, Makróczy G. Ferenc, a német nyelv és irodalom, illetve a mennyiségtan oktatója volt, s nemkülönben az iskolai zeneegyesület elnöke.

Szemethy a főgimnáziumi önképzőkör többszörös jutalmazottja volt, elsősorban irodalmi tematikájú dolgozatai, szavalatai és saját költeményei révén. Mint kitűnő diákot, Schlauch Lőrinc püspök a bécsi Pázmáneumba, a katolikus elitképzőbe küldte teológiai tanulmányai megkezdésére. 1891. november 15-én szentelték pappá és újmisésként a sarvasi plébániára került segédlelkész és gimnáziumi vallásnári munkakörbe. 1893-ban Szemethyt, a teológiai tudományok Bécsben felavatott doktorát a váradi püspöki hivatalba nevezte ki főpásztor, könyvtárosi és jegyzőkönyv vezetői, iktatói munkakörbe. 1895-ben már levéltáros, szentszéki jegyző és püspöki szertartó volt, 1898-tól püspöki titkári, 1901-től pápai kamarási, 1904-től irodaigazgatói címzetes és tényleges tisztségeket töltött be, így jelentőset lépett az egyházi hierarchiában. Számunkra ismeretlen eredetű okok és változás nyomán 1904-1911 között váradszöllősi, majd 1911 őszétől a főhatalomváltás időszakáig, 1920-ig bárándi plébános lett. Váradszöllős a püspöki aula közvetlen közelében volt, ám a távolabbi bárándi kinevezés mindenképpen valamiféle elhidegülést jelentett az intézmény központjától, a püspöki hivataltól.

Egyértelműnek tűnik, hogy Szemethy az 1902-ben elhunyt Schlauch Lőrinc bíboros-püspök támogattja és bizalmi embere volt, s az őt követő főpásztorok mellőzték váradi jelenlétét. 1917-ben az egyházzenei bizottság tagja volt, elköteleződése a muzsika és elsősorban az egyházzene iránt azonban régebbi keletű volt. Nagy Márton író visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy már ifjúkorában kiváló zenész volt, Schlauch püspök házi muzsikusainak egyike, zongorázott és kitűnően énekelt. Hogy táalentomát otthonról, génjeivel hozta, nem kétséges, ám zenei pallérozottsága vélhetően gimnazista korában és bécsi tanulmányai idején kristályosodott ki. Köztudott dolog, hogy őt felkaroló Schlauch Lőrinc az Országos Zeneakadémia elnöki tisztségét is betöltötte, az orgona szak megalapítója volt, Liszt Ferenc barátja és egy sor, a későbbiekben hírnevessé lett muzsik

patrónusa, anyagi támogatója. Már a kilencvenes években, de különösen a századfordulót követően Szemethynek zeneelméleti munkái jelentek meg, kisebb jelentőségűek a váradi katolikus napilapban, a *Tiszántúlban*, s annál nagyobb visszhangot keltőek a fővárosi *Katholikus Egyházi Zeneközlönyben*: 1902-ben *A Palestrina-stílről* (különnyomatként: Budapest, Stephaneum ny. 1902.), majd 1903-ban *A régi magyar egyházi énekekről* címmel értekezett. Az előbbi munkáját a zenei szakirodalom a polifon Palestrina stílusról írt legkorábbi magyar „tankönyvként” értékeli.

Dr. Szemethy Gézát a budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Hittudományi Kara

1920. április 16-án *egyetemi magántanári* titulussal tüntette ki. Szemethy a trianoni békeszerződést követően nem tudott részt venni az egyetemi oktatásban, hiszen egy újonnan keletkező államhatár akadályozta azt, ettől függetlenül haláláig viselte az egyetemi magántanár titulust.

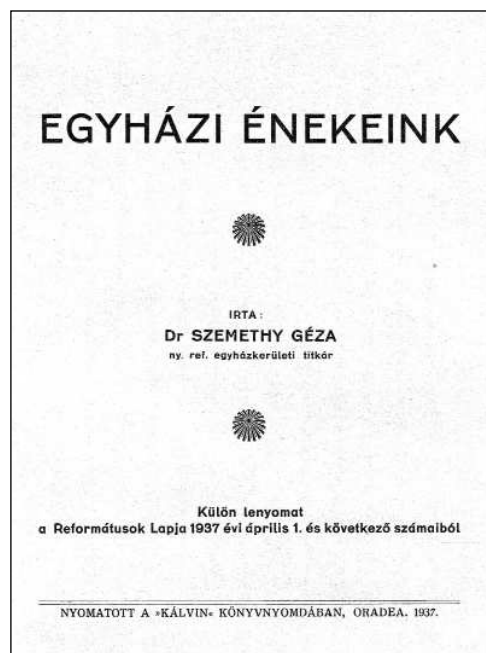
Nemcsak a megváltozott politikai körülmények, hanem magánéleti és meggyőződésbeli gyökeres változások, lelki vívódások is alakították Szemethy életét ebben az időszakban. 1922. január 20-án Budapestről jelezte szándékát Széchényi Miklós püspöknek, mi szerint a megüresedő margittai plébániára pályázna, nem szeretne repatriálni az anyaországba. Április 14-én kapta meg kinevezését, a püspök Szemethyt értesítő levelében azt írta, bízik abban, hogy *...saját megnyugvását és lelki üdvösségét is fogja ápolni és tartósítani...* A konfliktusok, a bizonytalanság, a vívódások gyökere tehát – mint jeleztük – régebbi keletű volt. A püspök közvetlenül is közölte azt a határozott kívánságát, hogy Szemethynek *...új állomásán régi házvezetőjével az összeköttetést meg kell szüntetnie illetve annak a plébánián megjelennie nem szabad...* Május hó folyamán elfoglalta új állomáshelyét, azonban a községi letelepedés, az állampolgárság rendezése és honosítás ügyintézése után alig egy esztendő elteltével, 1923 nyarára mindkét fél részéről megérlelődött a végleges szakítás gondolata. Már korábban, 1923



február és március hó folyamán Szemethy kísérletet tett egy amerikai/kanadai missziós papi kiküldetés kieszközlésére, sikertelenül. 1923. július 2-án az egyházmegye vezetése a hozzá intézett levelében erős kritikával illette Szemethynek a plébániai munkához az előző hónapokban való hozzáállását és jelezte, hogy *...ugyan nem hivatalos jelentésből, de biztos értesülése van az egyházmegyei hatóságnak, hogy tisztelendőséged a tilalmat [a házvezetőnő ügye] figyelemre nem méltatta...*, egyúttal felszólította, hogy július 15-ig nyújtsa be lemondását a margittai plébánia vezetéséről. Sorsáról majd utólag döntenek, későbbi magatartásának függvényében.

Szemethy Géza azonban már hónapokkal korábban saját kezébe vette életének alakítását. 1923. április 7-én a vele barátságot ápoló Balogh Ferenc margittai református lelkész közvetítésével érdeklődött a kolozsvári református püspöki hivatalnál, tervezett felekezetváltását követő teendőiről, a teológiai különbözeti vizsgák menetéről, lehetőségeiről. Kérését Makkai Sándor teológiai igazgató, püspökhelyettes bírálta el. Június 25-én a Kolozsvári Református Teológia lelkészképesítő vizsgálatát követően református lelkészi oklevelet szerzett és július első napjaiban helyettes lelkészi kinevezést kapott a nagysajói egyházmegyében, a Mezőségen lévő Nagyölyves parókiájára. Mindezt úgy tűnik Makkai személyes intézkedése folytán, aki sürgette véglegesítését is.

Július 10-én rövid, indulatos levélben bejelentette a váradi Római Katolikus Egyházmegyei Hatóságnak lemondását és szakítását a katolikus egyházzal.



Indoklása szerint *...az az elbánás, melyben az egyházmegyei kormányzat engem évtizedek óta részesített s mely főleg az utóbbi évben egyenes szekaturává fajult meghozta a maga gyümölcset...* Rövidesen a váradi római katolikus egyházmegye hivatalos körlevelében, latin nyelven tudósította a katolikus világot Szemethy aposztáziájáról, egyúttal az ellene elrendelt tiltásokról.

Szemethy 1923. július 22-én ünnepélyesen elfoglalta új állomáshelyét Nagyölyvesen. Három nappal korábban megházasodott, felesége 18 esztendővel volt fiatalabb. A kolozsvári Igazgatótanács és bukaresti megbízottja – Tőkés Ernő esperes-lelkész



Főtiszteletű és Méltóságos

SULYOK ISTVÁN PÜSPÖK

nagyváradai lelkeszé választásának
negyvenedik évfordulóján,
1928 október 28-án a nagyváradai
református egyházköztség által
rendezett

JUBILÁRIS ÜNNEP-NAP SORRENDJE



I.

DÍSZPRESBYTERI GYÜLÉS

dél előtt $\frac{1}{4}$ 10 órakor az újvárosi tanács-
teremben.

A presbytérium nevében üdvözlő beszédet
mond *dr. Thury Kálmán* főgondnok, mely
alkalommal leleplezést nyer Püspök ur
arcképe.

II.

ÜNNEPI ISTENTISZTELET

d. e. 10 órakor az újvárosi templomban.

1. Kezdőének 63. dicséret 1. verse:

1. Jövel Szent Lélek Úr Isten!
Töltsd bé sziveinket épen,
Mennyei szent ajándékkal
Szívbeli szent buzgósággal,
Melynek szentséges ereje,
Nyelveket egyező hitre,
Egybe gyűjtsd sok népeket,
Kik mondván így énekeljenek,
Alelujah! Alelujah!

2. Főének CV. zsoltár 1. és 2. verse:

1. Adjatok hálát az Istennek!
Imádkozzatok szent nevének;
Hirdessétek dicséretét,
És minden jó teteménységét,
Beszéljétek a nép előtt
Nagy csodáit, melyeket tett.

2. Neki vigan énekeljétek
Csuda dolgait dicsérvéteket,
Magasztaljátok szent nevét
Kik szívből félték őtet;
Örüljön azoknak szívök,
Kik az Úrról elmélkednek.

3. „Hálaének.” Szerzette *dr. Szemethy Géza*. Előadja az egyházi vegyes énekkar szerző vezetése mellett.

4. Imádkozik *Sulyok István* királyhágó- melléki püspök.

5. Gyülekezeti ének 31. dicséret:

1. Szükölködünk nagy mértékben
Segedelem nélkül,
Reménykedünk örök Isten!
Te légy segítségül.
Dicsérhessünk és lehessünk
Jézus szava hallgatói
Igaz megtartói.

– a kultuszminisztérium irányában mindent megtettek Szemethy adminisztrációs és anyagi helyzetének mielőbbi rendezésére, kongruájának folyósítására. A meglehetősen mostoha körülményeket biztosító eldugott mezősségi falucskából Szemethy már 1924 áprilisában távozott és július 1-től a sepsi egyházmegyébe tartozó Hídvég helyettes lelkési hivatalát foglalta el, ám egyértelműen egy brassói pozícióra pályázott, amint a fennmaradt iratokból is kitűnik.

1925. február 1-től az Orbai széki Zabolára helyezték ki és ott volt helyettes, majd rendes lelkész 1926 október végéig. Formailag egészségügyi okokra hivatkozva kérte távozását kedvezőbb éghajlatú vidékre. A pezsgő szellemi élethez és a falusi parókiák kényelmi viszonyaitól nagyban eltérő életkörülményekhez szokott Szemethy elvagyódott a tőle valószínűleg amúgy is idegen lelkületű Székelyföldről.

Levéltári nyomát nem találtuk, ám biztosra vehető, hogy Szemethy az akkor már erdélyi püspöki tisztséget viselő Makkai Sándor közvetítésével került ismét a Partiumba, mégpedig az 1924-ben alapított borosjenői parókiára. Felvétele a Királyhágómelléki Református Egyházkerület kötelékébe némi fejtörést okozhatott Sulyok István püspöknek és magának Szemethynek is, hiszen Váradon sokan ismerték és emlékezhetek az egykori pápai kamarásra, Schlauch püspök titkárára, a nagytekintélyű palota irodaigazgatójára, későbbi váradszöllősi plébánosra, a közeletben is jeleskedő zenész papra. Mégis, igen rövid idő múlva kényesnek nevezhető lépésre szánta el magát Sulyok püspök, az 1927. június 30-án tartott egyházkerületi közgyűlésen bejelentette, hogy április 1-i hatállyal Dr. Szemethy Gézá-t kinevezte titkárának, egyúttal közigazgatási tanácsosnak, igen tekintélyes fizetést megállapítva számára. A közgyűlés közfelkiáltással jóváhagyta a kinevezést.

Elmondható, hogy titkári, tanácsosi munkakörét a körülményeknek megfelelően igen nagy tapintattal töltötte be. Sulyok püspököt a végletekig tisztelő, annak szorgalmas, de háttérben maradó munkatársa lett. Váradon kezdetben a Bunyitay liget közelében lévő Heltai utcán bérelt lakást. 1928. január 28-án érzékeny veszteség érte, elhunyt fiatal, 41 esztendőes felesége, akinek jelenléte életének alakulására is meghatározó befolyással volt. A halottat Sulyok püspök és Csernák Béla főjegyző búcsúztatták. Szemethy hátralévő váradi évei során a Nagy Sándor utcán, a leánygimnázium épületében számára fenntartott lakrészben lakott.

Sulyoknak már 1928-ban, az első püspöki egyházlátogatási körútján egyedi kísérője volt Szemethy, és az eseményről a Reformátusok Lapja június 23-i számában kissé szokatlan hangnemű, igazi írói, költői vénából áradó sorokban számolt be. Ugyanígy a következő évben is. Szemethy Géza közel egy évtizedes második váradi korszakáról lényegében csak a helyi egyházközségi és

egyházkerületi kiadvány, a Református Híradó és a Reformátusok Lapja száma-
inak tüzetes átnézése nyomán alakíthattunk ki némi képet, az egyházkerületi
levéltár közigazgatási iratai között ugyanis reá vonatkozó adatot alig találtunk.
Hivatali, titkári teendői mellett azonnal visszatért a zene világába, annak terü-
letén végzett újabb elméleti és kórus szervezői, vezetői munkássága az, aminek
okán a helyi református emlékezet számon tartotta.

Szemethy Géza 1937. április 1-én, 69 esztendősen korában nyugalomba vo-
nult, nyugdíjkérelmét *magasabb egyházi érdekből* azonnal jóváhagyta a kerületi
végrehajtó bizottság, testi erőtlenségét, munkaképtelenségét hatósági orvos ál-
lapította meg. A Reformátusok Lapja május 1-i száma közölte búcsúnyilatkoza-
tát, melyet április 20-án már Belényesben írt, ugyanis második feleségével oda
költöztek. Soraiból a Sulyok István püspök iránti feltétlen tisztelet és szeretet
áradt.

Szemethy életének hátralévő éveiről, további sorsáról levéltári anyagaink
nem tudósítanak. A második bécsi döntést követően az idős lelkész-karnagy
és felesége az észak-erdélyi területen fekvő Élesden telepedtek le, ennek körül-
ményeiről azonban semmit sem tudunk. A megszűnt nagyváradai püspökség
ügyeit Debrecen és Budapest vette át. Az egyetemes református konvent 1942
májusában véglegesen úgy határozott, hogy nem veszi figyelembe Szemethy-
nek *idegen egyházban teljesített szolgálati idejét*, így csak 1924-től számítja azt,
azaz mindösszesen 12 esztendőt ismert el új nyugdíjának megállapításakor. Az
anyaországi református egyház nem volt olyan kegyes, megértő és nagyvonalú
Szemethy Gézával szemben, mint korábban az Erdélyi és a Királyhágómelléki
Egyházkerületek vezetői.

1996-ban egy Méder Árpád tollából megjelent írás – forrásainak közlése
nélkül – úgy tudta, hogy Szemethy-t ...1944-ben a Sebes-Körös partján találták
meg a helybeli lakosok, az eszméletlenségig összeverve ... Mártírhalt halt Élesden,
1946. november 8-án. Nyomán további szerzők ugyanezt közölték, egy 2009-es
írás már politikai üldözöttnek nyilvánította, sőt a jócskán színezett élettörténet
szerint börtönben halt meg... Tanulmányozott irataink fényében kijelenthetjük,
hogy Szemethy Géza semmilyen formában sem foglalkozott politikával, életsze-
rűtlen feltevés, mely szerint a 76 éves elgyengült, idős embert a Körös partján
agyonverték volna, az pedig, hogy börtönben halt volna meg, kizárható. Vadai
Béla élesdi lelkész-esperes püspökének körlevélben érkezett utasítására 1945. ja-
nuár 24-én írta meg a gyülekezetében történeteket, melyben az egyházközség há-
borús és közvetlenül azt követő időszakának emberáldozatai között nem említi
Szemethy-t, sőt egyáltalán nincs szó róla az egyébként részletes beszámolóban.
Halálával kapcsolatban marad tehát a kérdőjel, mely a helyi református halotti
anyakönyv és az élesdi temetőben ma is látható vörös mészkőből készült díszes

sírjának felirata szerint 1946. november 2-án következett be. A halál oka végelgyengülés volt, temetésére november 4-én került sor.

Az írásunk címéhez választott bibliai locus a katolikus Vulgata és a protestáns fordítások sorrendjeiben más-más helyen található, mégis ugyanarról a zsoltárról van szó. Szemethy Gézát a katolikus emlékezet véglegesen törölte, a reformátusok mit sem tudtak korábbi életéről, sajátjuknak tekintették. Mégis ugyanarról az emberről van szó.

EMŐDI ANDRÁS

levéltáros

(A tanulmány teljes terjedelmében a Várad kulturális folyóiratban jelent meg.)

A béke embere

Czegei gróf Wass Albert (1908-1998)

Isten eleve elrendelése, predestinációja volt, hogy az egyetemes magyarságot és az emberiséget megajándékozta Czegei gróf Wass Alberttel, aki a Kolozs megyei Válaszúton született – főnemesi családból – 1908. január 8-án. A gimnáziumot a Kolozsvári Református Kollégiumban végezte, Debrecenben pedig a Gazdasági Akadémiát. Tanult a párizsi Sorbonne egyetemen is.



Vasasszentgotthárdi birtokán – a Wass-uradalomban – gazdálkodott, írt és vadászott, mint békés időben királyaink, fejedelmeink és a költő-hadvezér Zrínyi Miklós. Wass Albert egész életében nem szakadt el a természet világától, sem az emberektől.



Kedvenc kutyáival, Pajtással és Plútóval

Dédapja hosszú esztendőket töltött Kufsteinben, mert Bem tábornok szárnysegédje volt. A hírhedt kufsteini sziklabörtön pincék egyikében ott van kőbe vésve a neve: Wass Albert. Körmével vésett be minden egyes betűt a börtön kőfalába, hosszú esztendők során. (Wass Albert: Emlékszem még dédapámra, 1971. május 30.)

A czegei gróf tagja volt az Erdélyi Szépmíves Céh írói körnek, mely 1924-ben alakult – az erdélyi „Nyugatnak” –, és az Erdélyi Helikon irodalmi folyóirat munkatársa volt. 1926-tól báró Kemény János kastélyában részt vett a híres marosvécsi írói találkozók. Tagja

lett a Kisfaludy Társaságnak is. Az 1940-ben megjelent Csaba című művéért megkapta a kor legnagyobb irodalmi kitüntetését, a Baumgarten-díjat.

Wass Albert profetikus egyéniség, aki bátorít, reményt ad, testvéri együttérzésre és összetartásra nevel, valamint a jövőbe mutat. Élete, amint önmagáról mondta: „nyitott könyv”.

A második világháborúban lovas huszárként, huszártisztként szolgált az orosz fronton, és részt vett a náciellenes földalatti ellenállásban. Az első és második világháború ezer veszélye között – Isten kegyelme által – megmenekült.

Emigrációban

1944-ben családjával együtt a visszatérés reményében elhagyja Erdély varázslatos tájait és Németországba megy. Bajorországban folytatta írói munkáját. Itt is verseket és regényt ír. Verseiben kifejezi felejtetetlen szülőföldje utáni sóvárgó honvágyát.

„1946-ban, távollétében, Romániában koholt vádak alapján, mint háborús bűnöst, perbe fogták és halálra ítélték. A kirakatperben egyetlen rövid hét leforgása alatt hoztak ítéletet 63 ember felett, akik osztályellenségnek számítottak a kibontakozó új társadalomban. Az is a sajtóságos jogi eljárást tükrözi, hogy a népbíróság tanúi között nem voltak szemtanúk, s a vallomástevőknek nem volt közvetlen tudomása azokról az esetekről, amelyekben ítéletet hoztak. Amikor az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma később megvizsgálta az író ellen emelt háborús bűnösség vádját, megállapította, hogy a vád nem megalapozott, s a pernek politikai indítékai voltak” (Czegei Wass Huba).

A népbíróság ítélete – a primitív kommunista rémuralom erőszakos, elnyomó, istentelen zsarnokoskodó befolyására – valójában az erdélyi arisztokrácia, az uralkodó osztály ellen és földjeik elvételére irányult. Az 1923-as földreform még nem, de az ítélet után a kapzsi kommunista állam elvette a grófi család birtokait, és az erdélyi magyar nemesi és egyházi ingatlanokat is.

„Vekov Károly, aki parlamenti képviselőként az archívumot Bukarestben átkutatta, rábukkant egy iratra, amelyen észrevette, hogy alá volt húzva Wass Albert neve és oda volt írva ceruzával: halálra ítélandó. Mindez az ítélethirdetés előtt. Tehát eleve látszik, milyen idők voltak akkor, és mi volt az akkori koncepciók perek *küldetése*” (Erdélyi Napló, 2006. május 16.). A koncepciók per koholt, hamis vádak alapján rendezett politikai per.

1949-től 1951-ig Hamburgban laktak. ’52-ben az Amerikai Egyesült Államokba emigrál. Az igazságtalan ítélet otthontalan bujdosóvá tette azt a békességes embert, akinek ősei már 800 éve itt éltek Erdélyben, Európában.

1956-tól – mint professzor – a floridai egyetemen francia és német nyelvet tanít, valamint európai irodalmat és történelmet ad elő. Amerikában egyszerű emberként élt szerető családjá, felesége és öt fia – Vid, Miklós, Endre, Géza és Huba – körében.

Írói munkásságának kiteljesedése – mint Kossuth Lajos kormányzó esetében is – az emigrációban valósult meg. Ott Amerikában összefoglalja mindazt, amiért élete során munkálkodott. Tevékenységével a kommunista-soviniszta Ceauşescu-diktatúra haragját is kihívta maga ellen. Rágalomhadjáratot indítottak ellene, és fegyverrel, álnokul, orvul életére törtek – sikertelenül. A Nyugatot sokszor becsapó, képmutató diktátor többször kérte Wass Albert kiadatását. De Amerikát nem tudta becsapni, félrevezetni.

Wass vádiratát a román kommunista kormány a rendelkezésükre bocsátotta. Háromszori átvizsgálás után is – 1980 és 1987 között – az Egyesült Államok Igazságügyi Minisztériuma Wass Albertet ártatlannak találta. Az amerikai igazságügyi hatóság elvetette az ügyet, mert a bűnösségre semmi bizonyítékot nem találtak. Ha bármit találtak volna, deportálták volna Romániába, hogy végrehajtsák az ítéletet. (Wass Huba – Erdélyi Napló, 2005. szeptember 13.)

Wass Albert az igazság, a becsület, a béke, a szabadság, a vallásszabadság, az egyenlő jogok biztosítása és az egymás kölcsönös tiszteletben tartása elvét vallotta haláláig. Vele szemben itthon dühöngött a nacionalista hisztéria, gyűlölet. Valójában azok voltak soviniszta és nacionalisták, akik őt ezzel vádolták.

Egy interjúban arról vallott, hogy a tanúságtétel küldetését kapta: „Ha ott-hon maradtam volna, ma halott lennék. De el kellett otthonról jönnöm, hogy tanúbizonyságot tegyek mindarról, amit láttam és tudtam. És ha egy író szemtanúja valaminek, az előbb-utóbb megjelenik írásaiban is. Az író kötelessége, hogy írjon, és azt írja, amit ő igazságnak ismer. Na persze az igazságot minden ember különbözőképpen értelmezheti, de fontos az, hogy aki író, az az igazságot írja. Vagyis azt, amit ő igazságnak tud és hisz. Hogy ez nem mindig egyezik a mások szempontjával, az nem fontos. A fontos az, hogy ennek az úgynevezett igazság-ágazatnak legyen a szóvivője.” (A fenyőktől a pálmáig. Astor, 1995.)

Emel Dev, az Adjátok vissza a hegyeimet! című regény török fordítója azt mondta, hogy Wass Albert „sokat szenvedett érzelmi nyíltsága miatt”. Őszinte, tiszta lelkű ember volt és nemes szívű, aki mindig betartotta, állta a szavát. Igaz szavának volt hitele, égi súlya. Mint a hadvezér Zrínyi, a csillagkoszorús Kölcsey és nagy pedagógusunk, Karácsony Sándor, ő is tudott a lélek nyelvén beszélni.

Isten áldott, békeszerető embere a faji, nemzetiségi vagy vallási alapon való megkülönböztetést egész életében elítélte. A mélyhitű Wass kedves gyermekeit, drága unokáit keresztyén hitben és szellemben nevelte és tanította. A felnőtteket is, hogy jobb emberek legyenek az emberiség javára. Olyan gróf volt, mint az

író-hadvezér Zrínyi Miklós, aki nagyon szerette Istent és az egyszerű embereket, akikkel mindig együttértett.

Wass Albert a 20. század szofokratája. „Szofokrata, aki az életet áhítatos fokra hevülten és emelkedetten éli, s aki éppen ezért az élet legmagasabb funkcióira nézve is illetékes.” (Karácsony Sándor: A magyar béke)

Ahogy Rodostóból II. Rákóczi Ferenc nagyságos fejedelmünk, úgy Wass Albert sem térhetett soha haza bujdosásából, emigrációjából.

Ő a krisztusi béke embere, aki elvégezte küldetését. Kilencvenéves korában a teremtmény és gondviselő Isten magához vette hű szolgája lelkét.

Itt és most a 21. században, Erdélyben elmondhatjuk: adjátok vissza a temetőinket is!

Az író

Wass Albert a kegyelmi, lelki ajándékokban részesült karizmatikus nemzetnevelőnknek életeleme az írás volt. Ő író, nem politikus. Mint költő és író ott van nagy kortársai sorában.

19 éves, amikor első verses könyve, a Virágtemetés megjelent Kolozsváron. 1928-ban ugyancsak egy verseskötete jelent meg, Fenyő a hegytetőn címmel. Sorban jelentek meg nagy hatású regényei. Cselekményük Erdélyben, főleg a

Maros völgyében játszódik. Az életről, nemzeti sorskérdésekről írt. Erdélyi lelkével, kristálytisztá szellemével és igaz hitével felette áll mindenféle pártnak. Klasszikus alkotásai minden politikai rendszertől és „izmustól” függetlenek.

A kastély árnyékában című regényében a kiforrott stílusú író áll előttünk. „Stílusa olyan természetes, mint a lélegzetvétel: a szelleme éppoly kevésbé nélkülözhető, mint a levegő” – írta róla nagy irodalomkritikusunk, Németh László.

1946-ban megjelent az Adjátok vissza a hegyeimet! című másik nagy-sikerű könyve, mely németül, angolul és spanyolul is napvilágot látott. 1948-ban kiadják az Elvész a nyom című





regényét, amelynek német és holland fordítása is nagy sikert aratott.

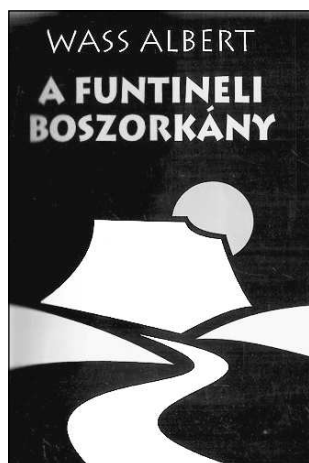
Az 1848-49-es forradalom és szabadságharcra és az azt követő időre emlékeztetve megírja a Százéves dal az ismeretlen bujdosóról című megrázó művét.

1952-ben jelent meg remekműve, A funtineli boszorkány. „Ion Coja román történészprofesszor vetette fel az író és a mű kapcsolatának gondolatát a román fordítás (Lângă scaunul Domnului) bemutatása kapcsán: „nem rímél a két dolog, hogy egy háborús bűnös ilyen szép könyvet írjon..., mely elmentmond azoknak a dokumentumoknak, amelyek alapján halálra ítélték... Miként lehetséges, hogy egy románellenes ember megírja ezt az ezer oldalt, ami arról tanúskodik, hogy igencsak ragaszkodott a román néphez, annak értékeihez.”

A Farkasverem és a Kard és kasza című művei ezer esztendőn átívelő, csodálatos családregények.

Az Antikrisztus és a pásztorok az embertelen, kegyetlen hatalomról szól. Átérti népének szenvedéseit, és erről bátran vall.

Írt novellákat, amelyek A titokzatos őzbak című kötetben jelentek meg. Írt színművet is és tanulmányokat, de csodálatos meséket is: Tavak könyve, illetve Erdők könyve címmel. Minden egyes meséjének fontos erkölcsi üzenete van. Rendkívül értékes a magyar, angol és német nyelven írt színvonalas publicisztikája, melyben az egyetemes igazságért szállt síkra.



A keresztyén

Istentelen ítélő bírái már sehol nincsenek. Krisztus nélküli kritikusai idővel sehol nem lesznek, de ő évszázadok múlva is ott lesz nemzete szívében-lelkében és a világirodalomban. A marxista-kommunista irodalompolitika, a hivatalos hazugságyár őt nem-



csak osztályellenségnek, hanem a keresztyén közösségi élet minden területén ellenségnek tekintette. A Gondviselőbe vett hite adott erőt a megaláztatások elviselésére.

„Szakítani kell a marxista, posztmarxista, teljesen elavult irodalompolitikai gondolkodással, amely megpróbálta száműzni az irodalmi kánonból mindazokat az írókat, akik ebben a korban a valódi nem-

zeti sorskérdésekhez nemzeti-patrióta szemmel közelítettek, keresztyén világnézeti alapon. Nem kultúrpolitikát, hanem kultúrát kell közvetíteni végre! S ebben a kultúrákövetítésben a 20. századot szinte teljesen átívelő Wass Albertnek kiemelt helye van. Az idő mindent kizáróan Wassnak dolgozik. Kritikusai elhallgatnak majd, életművét milliók ismerik meg Magyarországon...” (Takaró Mihály irodalomtörténész, Erdélyi Napló 2006. július 18.)

Életműve az isteni ősi rendet tárja elénk, mind a természet csodálatos világában, mind a meghitt keresztyén közösségekben. Küldetése az volt, hogy szószólója legyen Isten magyar népének, valamint a szépnek, jónak és igaznak. Úgy, ahogy az Elvész a nyom papja mondja: „...ha az Úristen valakit egy nagyon nagy feladattal akar megbízni, akkor az igazság ügyét bízza rá.”

A czegei gróf, aki Istennek, nemzetünknek és az emberiségnek szentelte értékes életét, nemcsak a 20. században, hanem minden időben nemzetünk nagy apostola, misszionáriusa, hitvallója és palást nélküli papja.

A halhatatlan hazaérkezett

Ryosuke Eto, a czegei gróf több regényének japán nyelvre fordítója azt mondta: „Wass műve a világirodalom közkincséhez tartozik. Őt nem elítélni, hanem szeretni kell. Értékes műveit – a politikai hisztéria alapján – nem meddő módon kritizálni, hanem krisztusi alázattal olvasni szükséges.”

Az állandóan hazavágyó, hontalan nagy író műveinek jóvedelméből árva-házat támogatott, diákokthonokat hozott létre és sok jótékonyasági, kulturális tevékenységet végzett.

Művei egyetemes érvényűek, mindig időszerűek és korszerűek. Írásaiból az ember lelkiileg, szellemileg és hitbelileg feltöltődhet. Művei élnek, emlékeztetnek, figyelmeztetnek: felülemelkedni minden emberi gazság ellenére a megpróbáltatásokon.

A mi feladatunk Erdély hűségese fiaának értékes örökségét őrizni és bátran továbbadni. Az Üzenet haza című megrendítő, velőig ható versében erre figyelmeztet: „Maradnak az igazak és jók/ A tiszták és békességesek.”

Ő nem a börtön falára, mint őse, sem az olimpuszi kőbe, hanem a Kárpátok szent bérceinek drága kőveibe és az Élet könyvébe örökre véste be nevét, mert itt, a Földön a Lélek áldásával szolgált.

A halhatatlan Wass Albert 1998. február 17-én hazaérkezett az örök hazába.

GELLÉRT GYULA
ny. lelkipásztor, esperes



1951. - Együtt a család. „Még menekült életem Németországában, ahol mint éjjeliőr kerestem meg a mindennapra valót...”

JÓZSEF ATTILA

URAM!

Nagy bánatomnak égő csipkebokrán,
Ó én Uram, hogy megjelentél nékem,
Tán már nem is bús fájdalomam lobog,
Te tündökölsz e fonnyadt büszkeségen.

Átlátsz, tudom, a bűnök cifra gyolcsán,
Erény rongyán, bátorság mentebőren,
Mégis mindent levetkezem, Uram,
S elődbe küldöm lelkem szűzi pőrén.

Dús életemnek ifju vára omlott
Mohos magánnyá szépült és ma benne
Csak csipkebokrok nőnek, ó pedig
Egy lánynak csókja mind liliom lenne.

Uram, ki küldtél büszke vár urának,
Engedd, már lelkem riadót ne fujjon.
Szelíd remeteként az öregek
Szűk szíve odvas odujába bujjon.

HISTÓRIA

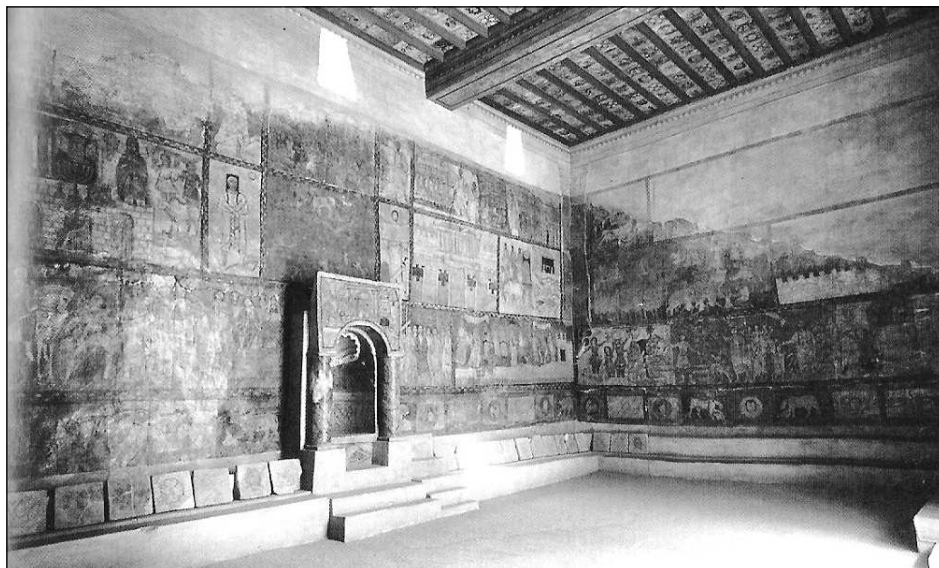
Szavak nélküli igehirdetés

Festmények a keresztyén katakombákban

A keresztyénség kialakulásakor a zsidóság nagy része, hivatkozva az ószövetségi képtilalomra, elvetette az ábrázolás lehetőségét, kizárólag a díszítés volt használatos. Ezzel is óvni akarták a közösségüket a bálványimádástól. A diaszpórában a zsidók azonban a képeknek kedvező kulturális környezetben éltek, ezért az új és idegen körülmények között az ő viszonyulásuk sokkal engedékenyebbé vált. Ennek a művészetnek a leghíresebb példája a mezopotámiai Dura-Europosban levő zsinagóga, ahol lenyűgöző a gazdagon kidolgozott témák sokasága.

A korai keresztyénség ugyanígy találkozott az ókori világ helyi kultúráival történelmi fejlődése során, és néhány alkotóelemét felhasználva kialakította saját képvilágát. Lehetetlen, hogy a sokfajta pogány kép ne lett volna valamilyen hatással a keresztyén művészetre és az ikonográfiára. A görög és a latin ábrázoló művészet tovább él az őskeresztyén időkben a katakombák művészetében.

A kezdődő keresztyén művészet a római császárság nagyszerű művészetének árnyékában kezdte bontogatni a szárnyait. Ez a művészet nem a római



A Dura Europosban lévő zsinagóga



Krisztus, mint Orpheusz

művészet egyenes folytatása, hanem csak néhány művészi forma átvétele új tartalommal megtöltve.

Az első századok egyházművészeti emlékeinek többsége megsemmisült, a római katakombákban fennmaradt kevés számú freskóból lehet rájuk következtetni. Azt nem lehet pontosan meghatározni, hogy hogyan néztek ki a például a Megváltóról és Szűz Máriáról alkotott ikonok. Ugyanakkor feltételezhetjük a ránk maradt falképekből, hogy nem a korra jellemző művészetet követték.

Az egyház tanításának kifejezésére felhasználták a pogány szimbólumokat, a görög-római mitológia néhány témáját is. Ezek használatát azért vezették be, hogy a pogányból lett keresztyének számára is jobban ki tudják fejteni tanításukat. A mítoszoknak bizonyos fokig párhuzamosnak kellett lenniük a keresztyén tanítással. Például, az antik mitológiában gyökerezik az a viszonylag ritka Krisztus-ábrázolás, ahol Krisztust, mint Orpheuszt ábrázolják, aki lantjátékával elbűvölte a vadállatokat. Hozzá hasonló Krisztus is, aki Isten Igéje által magához vonzza az embereket és megfékezi a természeti erőket.

A portréművészet ugyancsak a pogány művészetben találta meg modelljeit: ahelyett, hogy a szenteket önálló jellemvonásaikkal ábrázolták volna, a keresztyén művészet típusokat gyártott, és megmagyarázta szerepüket.

A pogányok számára az évszakok a halál utáni életet szimbolizálták, a keresztyének számára a feltámadás szimbólumává lettek. A kert, a pálmafa, a galamb, a pávakakas a mennyei paradicsomra emlékeztetett. A hajó az egyház lett, ahelyett, hogy a jólétet, és az életben való szerencsés utazást szimbolizálja; a hajó megérkezése a kikötőbe nem jelentette többé a halált, hanem az örök béke jelképe lett.

A keresztyének tehát pogány szimbólumokat vettek át, de mélyebb értelmet tulajdonítottak nekik: a pogány ábrázolás mintaként szolgált a keresztyén ábrázolás számára.

A katakomba

A katakomba név eredetét a régi rómaiakra vezetik vissza. Ők a Via Appia melletti mély vermet nevezték kümbai-nak, a vidéket pedig kata kümbasz-nak, mely annyit tesz: „verem mellett” vagy „a szakadék mellett”.

A köztudattal ellentétben a katakombákban nem tartottak titkos istentiszteleteket. Ezek földalatti temetkezési helyek voltak, olyan termekkel, amelyekben a temetési rítusokat végezték. A keresztyének elutasították a hamvasztást, viszont szegények voltak ahhoz, hogy sírjaikhoz egy darab földet vásároljanak, miként ezt a gazdag rómaiak tették. Ez volt az oka annak, hogy földalatti közös sírokba temetkeztek.

A korábban javarészt magánkézben lévő temetőket és katakombákat a 3. század elejétől a római keresztyének közös, egyházközségi kezelésbe vették, azzal a céllal, hogy az egységet alakítsák ki és őrizzék meg a római eretnekmozgalmakkal szemben.

A város belsejében tilos volt temetkezni a rómaiaknak, a nemesi családok síremlékeit a falakon kívül, az országutak mentén állították föl. A rabszolgák és plebejusok temetkezésére nem fordítottak gondot. A



A jó pásztor



Szarkofág

lyosókat vájtak, ezek oldalfalába mélyedéseket vágtak. Ide fektették halottaikat lepelben, koporsó nélkül. Az egyszerű sírhely fölé vájhattak nagyobb teret, ezt félköríves boltívvvel, bemélyítéssel zárták le. Ennek a mélyén állott a papi, vagy püspöki szék és tőle jobbra és balra félkörben a többi egyházi személy (presbiter, papok) helyei. A sírhelyet lezárhatták egyszerű lappal vagy emelhetek fölé asztalt a halotti lakoma vagy az agapé megtartásához. A katakombákban voltak szarkofágok is (felfelé mind a négy oldalán szélesedő, rendszerint díszes koporsó). A szarkofág illetve az asztal volt az oltár, az Úr asztala, a mai oltárok szarkofág-formája ide vezethető vissza.

keresztyén rómaiak viszont a rabszolgaikat is családtag-nak tekintették és a Rómán kívül fekvő birtokaikon temették el. A legtöbb római katakombba eredete ide vezethető vissza, mert a hívek számának gyarapodásával a családi sírboltokba már helyszűke miatt nem fértek.

A birtok terjedelmének megfelelően földalatti fo-



Római katakomba

Róma altalaja vulkáni tufa, könnyen bányászható, mely levegővel érintkezve megszilárdul és nem omlik be. Így egymás alatt akár 4 emeletet is meg lehetett nyitni, míg a talajvíz szintjét el nem érték. Ezért a temetőt érdemes volt dombhátra telepíteni. A kibányászott tufaport vakolat készítésére is el lehetett adni.



Falfestmény Dura-Europosban

A munkálatokat a sírásók végezték, ők egyben a temetők őrei is voltak. Idővel nagy tekintélyre tettek szert, mert a bonyolult járatrendszerekben ők tudtak jól eligazodni.

A katakombák folyosóit két rendszer szerint vájták: rostély- vagy ág-rendszerben. Ha minden hely betelt, új folyosót vágtak a meglévők alatt. A folyosóba fényaknákat, szellőzőnyílásokat is vágtak. Idővel a szomszédos katakombákat összekapcsolták.

A katakombák kialakítása már 150 körül elkezdődött és az 5. századig tartott. A katakombák keresztyénüldözések alatt menedékhelyek is voltak. A rendes istentiszteletek helye a városban volt a püspökök, papok házaiban, de a vértanúk ünnepein a gyászistentiszteleteket a halottak sírjainál tartották. A pogányok a vértanúk emléknapján a megemlékező istentiszteleten is rajtuk ütöttek üldözések idején, ha éppen a temetők látogatása volt megtiltva, tehát a katakombába sem jelenthetett védeltséget számukra. A katakombákban nemcsak a vértanúkat temették, hanem általában a keresztyéneket.

Annak ellenére, hogy a katakombák olyan időkben készültek, amikor a keresztyének sorsa bizonytalan volt, mégis a béke és a remény légkörét lehelik. A halottak kőbe véssett, vagy a folyosók falára írt neveit refrénként kíséri a reménység két szava: „in pace”, azaz békében vannak.

Az egyház meglehetősen tevékeny volt az első századokban a temetők területén, a temetkezési szokások gondos ápolásában. Kr. u. 300 körül a római egyház tulajdonában már 11 katakombába volt, ami azt mutatja, hogy a keresztyén temetkezési helyek közösségi tulajdonban voltak (ellentétben a pogányokkal) és ezekbe csak keresztyéneket temethettek. A keresztyénüldözések alatt a pogányok

elkobozták a temetőket, de az üldözések megszűnte után azok visszakerültek az egyház birtokába.

A legtöbb földalatti temető Róma mellett és környékén keresendő (60-nál is több), de Nápolyban, Szicíliában és Észak-Afrikában is találhatunk katakombákat. Közép-Európában a pécsi sírkamra figyelemreméltó.

Az utolsó járatokat az 5. század elején nyitották meg. Kr. u. 410-ben Alarik pusztításai gyakorlatilag leállították a katakombákba való további temetkezést és csak kivételes esetekről olvashatunk a feljegyzésekben.

A szavak nélküli igehirdetés eszköze

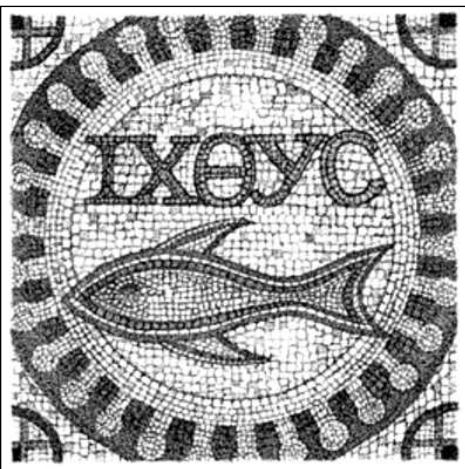


Sírkő a 3. századból

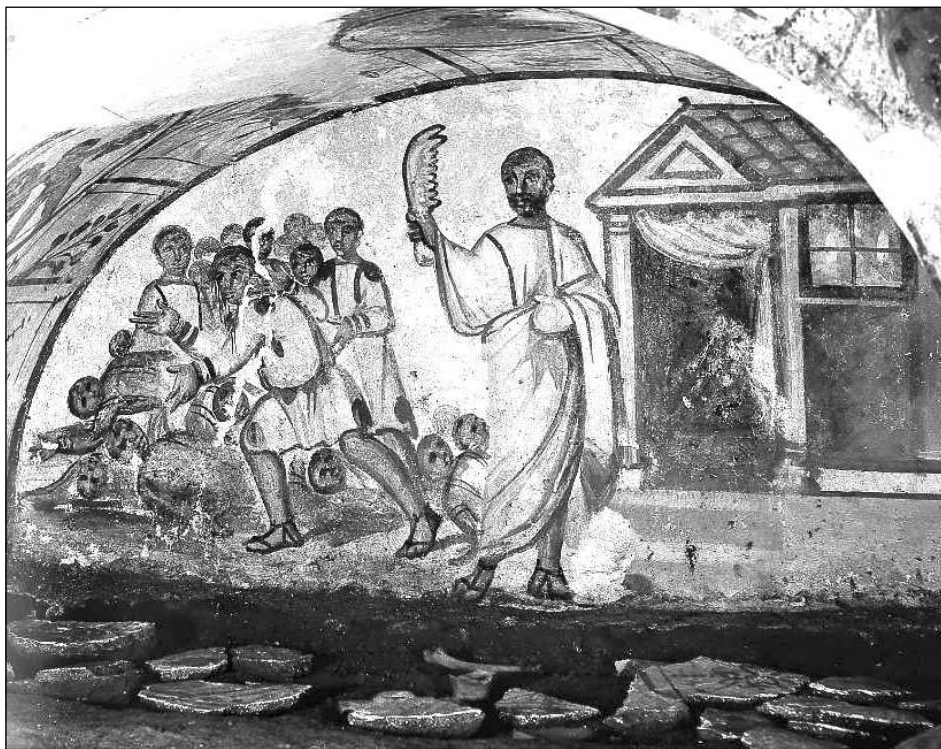
igazságok is kifejezhetők legyenek a művészet eszközeivel”. Egy másik oka a szimbolikus nyelvnek az volt, hogy a katekumenek előtt meghatározott ideig el kellett rejtetni az alapvető keresztyén szentségeket, mert a szimbólumok értelme fokozatosan tárult fel előttük, annak függvényében, hogy mennyire voltak a keresztségre felkészülve.

A katakomba-rajzok stílusukat és tematikájukat tekintve meglepően egységesek. Ugyanazokat a szimbólumokat találjuk mindenhol: Kisáziától Spanyolországig, Észak Afrikától Itáliáig, annak ellenére, hogy nincs arra utalás, hogy az egyház megállapított volna valamilyen hivatalos művészeti irányvonalat.

Az első keresztyénekre az volt a jellemző, hogy igyekeztek elhatárolódni a pogány kultikus épületektől, az oltároktól és a képektől. A katakombák művészete tulajdonképpen dogmatikai művészet volt, hiszen a falfestmények tárgyai többségében megfeleltek a szentírási szövegeknek. Ugyanakkor kiemelkedő szerepe volt a szimbolikus nyelvnek. Erre leginkább azért volt szükség, hogy „a közvetlenül nem ábrázolható



Ikhtüsz



Sámson és a filiszteusok

A katakombákban lévő képeket nem imádták Krisztus képmásaként, vagy mint a Szűz Máriát, épp ezért szimbólumok maradtak. Az első századokból származó alkotásokat akár „vizuális prédikációként” is értelmezhetjük, amelyek segítettek Isten verbális, szóbeli útmutatásában, magyarázatában.

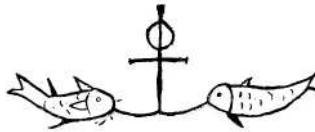
A szimbólumok közül csak néhányat említenénk meg, például a szőlőtövet. A szőlőtő ábrázolása egyrészt Krisztusra és az Ő egyházára utal, „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki én bennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni” (Jn15,4-5). Az Ószövetségben pedig a szőlőtő az Ígért földjének volt a szimbóluma. A hal mellett megjelenik a bárány szimbóluma is, melyek Krisztus fő szimbólumai.

A hal egyike az első keresztyén jelképeknek, mivel a keresztyén vallás keletkezése csillagászati korszakváltáshoz kapcsolódott, a tavaszpont időszámításunk kezdete táján tolódtott a halak csillagképbe, ez azt jelenti, hogy a halak csillagkép eltűnése jelzi a tavasz közeledtét, Jézus kereszthalálának idejét is. A hal ilyen módon az őskeresztyén művészet szinte minden tárgyi emléken megjelenik – magát Krisztust is jelképezi, valamint a megkeresztelt híveket. Az őskeresztyén hívek titkos jelként használták, erről ismerték fel egymást az üldözések idején.

A hal görög nevéből ikhthüsz, a Jézus Krisztus Isten Fia, Megváltó értelmet olvasták ki, mint a Ieszousz Khrisztosz Theou Üiosz, Szótér rövidítését.

Végezetül megállapíthatjuk, hogy a katakomba-művészet abban az időszakban jelent meg, amikor a művészetek általában egy mélyreható változáson mentek keresztül. Feltehetően ez volt az a stílus, amely a legjobban megfelelt a kor különböző keresztyén liturgiai központjainak. Az új stílus azt is lehetővé tette, hogy az ősi szimbólumokat átalakítsák, és egy speciálisan keresztyén mondanivalóval lássák el.

DR. LUKÁCS OLGA
teológiai tanár



Wittenberg és az evangélikusok szerepe Nagyvárad reformációjában

A bihari tájak reformációját a váradi püspökség területén a 15. században megjelenő husziták, illetve a Vitéz János püspök által létrehozott humanista udvar eminens személyiségeinek tevékenysége előzte meg. A husziták az egyházat és az akkori társadalmat a Szentírás alapján kívánták megújítani. A humanista Lyrai Miklós, ferencesrendi szerzetes és teológiai tanár azt tanította, hogy a Szentírás eredeti héber, illetve görög szövege felette áll a Vulgatának és hirdette, hogy a lelkipásztorok prédikációinak abból kell kiindulnia. A ferences szerzetesek igehirdetése a nép között igen nagy népszerűségnek örvendtek, mivel Jézusról, mint a szegények pártfogójáról tettek bizonyosságot. A rend képviselőinek többsége a Budai Nagy Antal és a Dózsa György által vezetett felkelések idején a jobbágyság mellé állt. Nem véletlen, hogy éppen ebből a rendből került ki a magyar reformátorok egyik ismert egyénisége, Dévai (Bíró) Mátyás is.

A Kárpát-medence 16. századi két legfontosabb eseménye, a Reformáció és az Oszmán Birodalom térhódítása összeforr Nagyvárad múltjával.

Az 1517. október 31-én Wittenbergben kiszögeezett 95 tétel futótűzként terjed a Magyar Királyságban. Luther Márton bátor színrelépése megérintette az ifjú nagyváradai püspök, Perényi Ferenc lelkét is, aki a római katolikus



Wittenberg

egyházmegyéjében levő bajok orvoslására 1524. július 24-re zsinatot hív össze. Az itt tartott zsinaton megállapítják, hogy az egyes plébániák papjai nem elég képzettek, erkölcstelenségekkel háborgatják a népet, sőt a miséző papok között olyanok is akadnak, akiket ki isátkoztak az Egyházból. A fiatal püspök szigorúbb, erkölcsösebb életfolytatást, hitben és teológiai tudományokban való elmélyülést követel egyházmegyéje klérusától. Megújító szándékának nem szerezhett érvényt, mert pályafutását kettétörte a két év múlva bekövetkezett mohácsi vész, ahol életét vesztette.

Utódát, Czibak Imrét (1526–1534) vitézi tetteiért nevezi ki váradi püspökké Szapolyai János. Pályafutása inkább katonai, mint egyházi jellegű. Hadi sikereinek köszönhetően 1534-ben Erdély helyettes vajdájává nevezik ki. Czibak nem tartott zsinatokat és nem bírálta a papságot, de jó barátságban volt a király udvari papjával, a szepesi prépost Bécsi Ferencsel, aki Dévai Mátyás pártfogója, majd a reformáció nyílt követője. Czibak a reformáció híveit nem üldözte, sőt Bihar megyei birtokain Dévai többször is megfordulhatott. Czibakot Gritti Alajos Magyarország kormányzója 1534-ben, Felméren meggyilkoltatta.

Fráter György (1534–1551) követi őt a püspöki széken, a reformáció határozott és esküdt ellensége, aki minden eszközt felhasznál az egyház Ige szerinti megújulásának megakadályozására. Kemény uralma alatt a reformáció 1551-ig csak a váradiak lelkében tud diadalmaskodni, de Várad és környéke külsőségeiben római katolikus marad. Az államügyek intézése Frátert gyakran foglalta le és szőlította el egyházmegyéjéből, lehetőséget adva a vándorprédikátoroknak a reformatori tanítások hirdetésére.



A váradi vár



Vitéz János

Bihar vármegye reformációjának kezdeti időszaka a méltán „magyar Luther”-nek is nevezett Dévai Máttyás nevéhez kötődik. Wittenbergben, 1536–37-ben szívta magába a lutheri reformációt, és ennek szellemében jött haza tevékenykedni. Azon kevesek közé tartozik, akiknek a Gondviselés megadta, hogy egy évtized alatt háromszor is megforduljon nagy reformátorunk, Luther városában. Erőteljes működése kapcsolatban van Buda és Pest, a Tiszántúli térség, Nagyvárad Debrecen Felvidék reformációjával. Egyes források szerint Dévai a még Kárpátok ölelte Brassóban, Honterus városában is megfordult. Johannes Honterus, a Barcaság reformátora Bazelen tanult és szülővárosában, Brassóban lett az iskola megújítója és a szász evangélikus egyház superintendense, 1543-ban.

Hatékony reformatori tevékenységét idézi egy bizonyos Veit Ditrich tollából származó levél is, amely szerint: „Dévai Máttyás tudós és derék férfiú, aki most azokon a részekén tanítja az Evangéliumot, amelyeket a török még nem foglalt el, a Tiszán túl, nem egy helyen, hanem apostolként majd itt, majd másutt.”

Apostoli küldetésében Dévait a már említett Bécsi Ferenc mellett olyan befolyásos személyek támogatták, mint Drágfy Gáspár és Serédy Gáspár. Drágfynak birtokai voltak Szatmár és Középszolnok mellett Bihar vármegyében is. Serédy 1526 előtt II. Lajos király titkára, később pedig Ferdinánd király megbízottja és a reformáció nyílt pártfogója.

Dévai minden valószínűség szerint Serédy megbízására 1544-ben jön a bihari vármegyébe, hogy Szkárosi Horváth Andrással együtt június 20-án részt vegyenek a papok Fráter György által összehívott rendes évi összefojetelén.

Erre az alkalomra, Luther tételeihez hasonlóan Dévai, valószínűleg Szkárosival együtt, összefoglalta a hazai egyház megtisztulását szorgalmazó 23 tételt. Szkárosi így számolt be eme gyűlésről:

„Ezerötszázban és im negyvennégyben
Váradon ezt szerzék, kelt a káptalan szerben
A váradi papok midőn szégyenségbn
Paráznság miatt voltak fizetségbn.”

A Váradi tételek egyetlen ránk maradt másolatát, az eperjesi könyvtárban csak a 19. században találták meg. Ez teljes egészében Dévai 1537-ben megjelent írásainak szellemiségét hordozza, és a lutheri úrvacsoratanhoz ragaszkodik. A Váradi tételek tehát a bihari római katolikus egyházmegye papjai előtt hagzot-tak el, remélván azok Evangélium szerinti megújulását. Eme hitvallás és föllépés Dévai részéről igen nagy bátorságot követelt, hiszen ha Fráter képes volt egy bizonyos váradi harangozót eretnekség vádjával megégettetni, mert megütött egy Szűz Mária képéhez imádkozó asszonyt, akkor bizonyára a lutheri tanok terjesztői sem remélhettek tőle kegyelmet. Dévainak, talán éppen Serédy segítségével sikerült Váradról még idejében elmenekülnie. De a „veszedelmes eretnekség” visszaszorítására Fráter a pápától még ebben az évben, 1544-ben két segédpüspököt kért egyházmegyéjébe. Sőt a tordai országgyűlés (1545. április 24.) feltehetőleg a Fráter nyomására is, megtiltott minden vallási „újítást.” A püspök egyházmegyéjében még szigorúbb rendeletekkel próbálta a reformációt hátráltatni: „senki a lutheránusokat a maga jószágán ne tartogassa, ne tűrje, s akinek a fő-tisztelendő kincstárnok úr vagy kapitány úr megengedi, annak szabad legyen az ország törvénye szerint az ilyen lutheránusokat bárhol is üldözni és megfogni.”

De a „főtisztelendő kincstárnok úr” a kierőszakolt reformációellenes határozatoknak nem sokáig örülhetett, mert 1551. december 17-én a kegyetlenségeiről hírhedt Castaldó császári zsoldosvezér Felvincen meggyilkoltatta.

Arról nincs tudomásunk, hogy a váradi püspökséghez tartozó papok közül a Váradi tételekkel kik értettek egyet, és kik marasztalták el azokat. De az feltehető, hogy a klérus tagjai közül sokan megerősödtek abban a hitben, hogy az egyház megújításra szorul és a gyülekezeteknek is igen nagy szüksége van az Evangélium szerinti megújulásra. Az sem véletlen, hogy a hazánkban tartott első két zsinatot a Váradhoz földrajzilag igen közel eső Erdődön tartották, Luther tanításainak szellemében, 1545-ben és 1555-ben.

Dévait pár évvel később az eperjesi evangélikusok az eleváció elhagyása miatt a sakramentáriusokhoz való közeledéssel gyanúsítják. De Dévai ebben is lutheri gyakorlatot követett, mert Luther Wittenbergben az elevációt 1541–43-ban elhagyta. Erről azonban az eperjesiek akkoriban még nem



Luther Márton



Fráter György

szerezték tudomást. Nyugodtan mondható tehát, hogy Dévai élete végéig hű maradt a lutheri reformáció tanításaihoz és egyetlen irat sem bizonyítja, hogy élete utóbbi két évében, úgy ahogy egyes történészek állítják, sákramentárius irányba hajlott volna el.

Fráter elfoglaltságát kihasználván a bihari egyházmegye déli részén más prédikátorok is működtek. Említésre méltó Ozorai Imre neve, aki Krakkó egyeteméről azért ment Wittenbergbe, hogy Luther Márton tanításával jobban megismerkedhessen. Hazatérve vándorpredikátor gyanánt hirdette az Evangéliumot, megjelent Bihar vármegye déli településein is. Egyetlen ránk maradt művében – A Krisztusról és az ő egyházáról, valamint az Antikrisztusról és annak egyházáról

ról – megtudhatjuk, hogy prédikációi milyen tartalommal rendelkeztek: „Ki a Krisztusnak ellensége... hivattatik Antikrisztusnak.”

Ozorai bírálta a római pápát, s vele együtt az egyház megújulását ellenző főpapi rendet, a papságot ugyanúgy, mint a köznépet sanyargató nagyurakat, ispánokat és udvarbírákat. Sérélmezte, hogy a főpapok ellenzik a két szín alatti úrvacsorát, de megtűrük az iszákos, gyatrán felkészült papságot. De a lánglelkű prédikátor nemcsak bírálni tudott, hanem beszédeiben szemléletesen és épületesen fejtette ki a kegyelemből hit általi megigazulás Szentíráson alapuló tanítását, úgy ahogy azt Wittenbergben magától Luthertől tanulta.

Kevés személyére vonatkozó adattal rendelkezünk, de azt még tudjuk, hogy Lutherhez hasonlóan Ozorai sem akart az egyházból kilépni, még kevésbé új egyházat alapítani. Az istentiszteleti szokásokat az üdvösségre nézve ő is közömbösnek, adiaforonnak tekintette és sok más hittestvérehez hasonlóan remélte, hogy a Tridentben összehívott zsinat (1545) az Egyházban a szüksége reformokat elrendeli, és azzal egységét megmenti.

I. Ferdinand király a püspöki széket üresen hagyott, Varkoch Tamást nevezte ki váradi főkapitánynak, Bihar vármegye főispánjának és a püspökség gubernátorának. Varkoch Egerből jött Váradra 1552. május 10-én. Kinevezése felszabadította a hitújítás híveit, hiszen Varkochot már Egerben is a reformáció



Lodovico Gritti

nyílt pártfogójaként ismerték. Néhány hónapi gubernátorsága alkalmat ad arra, hogy Nagyvárad erőszakosan lefojtott reformációja lángra kapjon.

Tudomásunk van arról, hogy Losonczy István, Temesvár ez időtáji főkapitánya esküdt ellensége lévén a reformációnak, Szegedi Kis Istvánt és társait Temesvárról és Pankotáról kiűzte. Szegedi Belényesen telepedett meg és végzett szolgálatot mintegy 10 hónapon keresztül, a többiek pedig Várad felé folytatták útjukat 1552 júniusában érkezhettek oda.

Abban az évben jött Kölesérrre, majd onnan Váradra az Evangéliumot hirdetni egy bizonyos (Lippay?) Kristóf nevű diák is, akit az egyházi dokumentumok a későbbiek során Köleséri Kristóf néven emlegetnek.

Köleséri, aki pár évvel korábban (1544–45) a wittenbergi egyetemen tanult, tüzes lelkű, bátor fellépése megmozdította a város lakosságát. Félelmet nem ismerve lép fel a két szín alatti úrvacsorázás ügyében. Amikor értesül arról, hogy egy Bence nevű diák halálos ágyán a római szertartás szerint vette magához az úrvacsorát eme szavakkal feddi meg: „A Sátánt vetted magadhoz, aki még ma a pokol fenekére visz, ha tüstént keresztyén módon nem kommunikálsz!”

A káptalan eljárást indít ellene, de a polgári hatóság Varkoch támogatásával, a pápistákkal ellentétben, az evangéliumi mozgalomnak ad igazat. A káptalan azonnal levelet ír Oláh Miklós egri püspöknek, az ország kancellárjának Varkoch eltávolítása érdekében, aki az irományt saját levelének kíséretében a király elé terjeszti. A panaszt Draskovich György aradi prépost, előzőleg váradi kanonok személyesen adta elő, hangsúlyozván, hogy a „sákrámentáriusok tévelygése” napról-napra terjed a váradi püspökség területén. Fő hirdetője Kálmáncsehi Sánta Márton, debreceni plébános, aki azt tanítja, hogy Krisztus teste és vére sem átlényegülés (transzsubstantiatio), sem másképpen nincs jelen az úrvacsorában. A szentségeket nem tiszteli, az oltárt fölöslegesnek tartja, a papi öltözetet megvet, az istentiszteletet pedig hétköznapi viseletben tartja.

Oláh Miklós és Draskovich György közbenjárására a király Varkochot váradi tisztségeiből felmentette és helyette, 1553-ban a harcias, kardforgató Zabárdi (Szabárdy, Zaberdjei) Mátyást nevezte ki főispánnak és váradi püspöknek. Zabardi, a hírhedt Castaldo és Tahy Ferenc társaként, fegyveresen igyekszik a reformációt visszaszorítani. Erőszakosan lépett fel nemcsak a vallási, de a

politikai életben is mindazok ellen, akik a Habsburg uralommal szemben elégedetlenek voltak. Váradi pályafutása rövidre szabatott, 1556. augusztus 13-án bekövetkezett váratlan halála véget vet kegyetlenkedéseinek. Egy római katolikus történész így jellemzi Zabárdy uralmát: „a nemesség ekkor utálta meg Habsburg Ferdinándot, továbbá vezéreit (Castaldot, Zabárdy Mátyást, Tahy Ferencet, stb.) és velük együtt a római katolikus egyházat is.”

A Habsburgok zsoldosainak erőszakoskodása miatt Erdélyszerte nagy elégedetlenség támadt. Ezért Lengyelországból visszahívták az özvegy Izabella királynét és fiát, János Zsigmondot, hogy Erdély kormányzását átvegyék. Izabella királyné és fia, János Zsigmond 1556 őszén ünnepélyesen bevonul Kolozsvárra. A novemberben tartott országgyűlés János Zsigmond nagykorúságáig az ország kormányzását a királynéra bízta. Ezzel egyidőben Erdély és a hozzácsatolt Részek jóvedelmét is neki rendelte. Végül az országgyűlés elrendelte, hogy aki még nem esküdött hűséget Izabellának, az Varkoch Tamás előtt tegye le a hűségesküt. Aki ezt december 6-ig nem tenné meg, annak javait kisajátítják.

Varkoch Tamás tehát, mint Izabella híve, a Zabárdy halálát követő napokban seregével megjelenik Várad falai alatt, hogy a nagy jelentőségű váradi várat és vele együtt Magyarország keleti részét Izabella királynőnek visszaszerezze. A vármegye földesurai tömegesen siettek táborába a hűségesküt letenni.



Korabeli rajz Váradról

Verbőczy István Tripartituma (Hármas-könyve) a 14. paragrafusában kimondta: „A hűtlenség vétke által a hűtlen ember mind fejét, mind örökségét, azaz minden fekvő jószágát és birtokait örökre elveszíti.” Az eskütevők tisztában voltak azzal, hogy Varkoch a reformáció feltétlen híve és az előtte letett eskü azt is jelenti, hogy ezután támogatniuk kell az Egyház megújulását szorgalmazó lelkipásztorokat, alattvalóiknak meg kell engedniük, hogy Luther és a reformátorok tanításait kövessék, és az Egyház átszervezését elfogadják.

A megújított Egyház életét, illetve szolgáltatát azok a hazai reformátorok határozták meg, akik szinte kivétel nélkül mind Luthertől és Melanchtontól tanultak Wittenbergben. Rendelkezéseikben, szervezeti szerveződésükben híven követhető a Luther kérésére Melanchton által 1527-ben megalkotott szervezeti szabályzat, amely 1529-ben került bevezetésre a németországi szász örgrófság területén. Ennek értelmében a máig is gyakorlatban maradt „visitacio”-t végzőknek meg kellett vizsgálni a lelkipásztorok felkészültségét, képességeit és életét, s ennek függvényében hivatalukban megtartaniuk vagy abból elbocsátaniuk. A vizitációk alkalmával tapasztalt nagymértékű tudatlanság késztette Luthert arra, hogy a Nagy- és a Kiskátét a lelkészek, illetve a hívek okulására megírja.

A nagyobb gyülekezetek lelkészeit superintendenseknek választották meg, hogy a hozzájuk tartozó lelkészek felkészültsége és magaviselete felett őrködjének. Bár a lelkipásztorokat a földesurak választották, vagy hívták meg, teológiai készségükről a superintendensek előtt kellett előzetesen vizsgáznuk. Az egyházi főhatalmat a földesurak gyakorolták tehát, a vizitátorok és superintendensek segítségével, akiket életfogytiglani szolgálatra neveztek ki. Ez a lutheri-melanchtoni egyházszervezet arról tanúskodik, hogy a reformációt az egyes tartományok urai, fejedelmei hajtották végre. Ők sajátították ki a római egyház birtokait, jövedelmi forrásait, s ebből gondoskodtak a lelkészek, a tanítók fizetéséről, illetve az egyházi vagy iskolai intézmények fenntartásáról. A superintendens pedig (később a püspök) az ő fennhatóságuk alatt intézkedhetett.

Többé-kevésbé ez a szervezeti rendeződés került bevezetésre Erdélyben és a hozzácsatolt Részekben, tehát Biharban is. Kálvin tanítása az Egyház szervezetére vonatkozóan sem akkor, sem később nem válhatott valósággá.



Forgách Simon

A váradi vár védői, Forgách Simon vezetése alatt nem nyitottak kaput Varkoch hadai előtt. Tudták, hogy Várad a római egyház utolsó erős bástyája, s ha a várat elvesztik, akkor az egész vármegyében diadalmaskodik a reformáció. Varkoch seregeinek végül kilenc hónapi ostrom után, 1557. június 13-án sikerül a kiéheztetés miatt feladott várba bevonulni.

Az 1556. novemberi országgyűlés végzéseinek értelmében, a Habsburg-házhoz hű maradt káptalan minden birtokát a királyné számára Varkoch lefoglalta. A káptalan tagjai a királynőnek nem akarták hűségesküt tenni, kivándoroltak azzal a reménnyel, hogy a helyzet változása után hamarosan visszatérnek. Elgondolásuk azonban csupán hiú ábránd maradt közel másfél évszázadig.

János Zsigmond rendelete szerint a bírói jog gyakorlása a váradi káptalan jogköréből a városi tanács kezébe került. Varkoch a tanáccsal egyetértésben az üresen maradt káptalani házakat, ugyanúgy, mint a Szent Ferenc, Szent Jakab és Szent Mihály templomokat teljesen lebontatta. Az ún. Vadkertben levő Szent János, Szent István, Szent Péter és a Boldogasszony templomokat, melyek az ostrom alatt súlyosan megsérültek, szintén lebontották. Végül az 1557-es tordai országgyűlés végzésének értelmében a Mindszentekhez nevű zárdát iskolává alakítják. E rendelettel az országgyűlés kétségtelenül a megújulást szorgalmazó bihariak törekvéseit kívánta támogatni, hisz ebből az iskolából kerültek ki később a megújított egyház igehirdetői vagy tanítói.



A váradi vár madártávlatból

A katolicizmus hatalmi eszközökkel való fenntartása 1557-et követően a Bihari vármegyében megszűnt. Várad egyik napról a másikra a reformáció egyik jelentős központjává vált. A reformáció gyors diadalát az is magyarázza, hogy a katolikus hívek pásztor nélkül maradtak a székeskáptalan tagjainak távozásával. A környékbeli római katolikus papok sorban csatlakoztak a reformációhoz.

1561-ben Balassa Menyhért-Ferdinánd párthíveként elfoglalta Hadad várát, és Csáky Pál, illetve Telegdy Miklós visszatértek a Habsburg-ház hűségére, de a reformáció sikerét már nem állt módjukban hátráltatni.

A reformátori szolgálat folytatására 1557-ben egy újabb, Wittenbergben tanult teológus érkezett Nagyváradra. Nevét 1553. január 21-én írta be a wittenbergi egyetem anyakönyvébe. Czeglédi György nemcsak Várad reformálását viszi végső diadalra, hanem egyéniségét ott találjuk Erdélyszerte mindenütt, ahol az evangéliumi igazságokért kell harcolni; zsinatok, disputák, hitviták szónoka, Blandrada legyőzője. (1559. Marosvásárhely, 1568. április 24–28. Gyulafehérvár, 1569. Nagyvárad). Károlyi Péterrel a bihari megújult egyházmegye első seniorai (esperesei). Sasvári Gergely az iskola vezetésében szerzett érdemeket. Nagyváradon hat társával együtt (Kopácsi István, Dávid Ferenc, Heltai Gáspár, Molnár Gergely, Méliusz Juhász Péter, Szegedi Gergely) értekezletet szerveznek, ahol a Kopácsi elnökle mellett elsősorban az úrvacsoráról tárgyaltak. Az értekezleten elfogadott úrvacsorai tanításban kinyilvánították, hogy ők nem akarják az úrvacsorát megüresíteni és ragaszkodnak az Ágostai Hitvalláshoz és az 1551-es Szász Hitvalláshoz.

Úgy tűnik, hogy Nagyvárad reformációjában ez az az időszak, amiről még biztosan állítani lehet, hogy az ott tevékenykedő lelkészek még Luther és az Ágostai Hitvallás szellemében tevékenykedtek. Dévai Mátyásról, Ozorai Imréről, Köleséri Kristófról, Varkoch Tamásról, sőt munkássága első szakaszában Czeglédi Györgyről is bátran és teljes bizonyossággal kimondható, hogy evangélikusok voltak mind hitvallási, mind evangéliumi értelemben. Luther tanait a felsorolt négy teológus Wittenbergben ismerte meg és hazatérve minden tudásukat felhasználva azon fáradoztak, hogy az evangéliumi igazságnak érvényt szerezzenek és Lutherhez hasonlóan az egyházat újjászervezzék. Luther és Wittenberg hatása meghatározó módon befolyásolta tevékenységüket és képezte alapját Nagyvárad reformációjának.

Az ezután következő évek már nem a reformáció tanainak elfogadásáról, hanem a felismert és immáron elfogadott evangéliumi igazságokból következő feladatok megvalósításairól szólnak. A vallásilag megtisztult városban immáron elkezdődhetett a hitbéli építkezés.

MÁTYÁS ATTILA
ev. lelkipásztor

TEGNAPBÓL A MÁBA

Az agyagtáblától az e-könyvekig



Agyagtábla

A fontos tudnivalók, a mesék, a legendák, a különböző mesterségek titkai az ősidőkben apáról fiúra szálltak, az idősebb generáció szóban átadta az utódoknak. A felhalmozott tudásanyag eleinte viszonylag kevés volt, tehát nem kellett olyan sokat fejben tartani, azonban a fejlődés magával hozta a vágyat, hogy az emberi emlékezetnél biztosabb és maradandóbb közegre

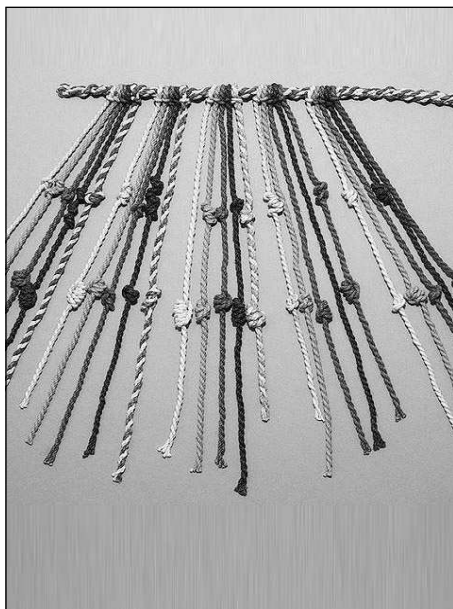
bízzák a tudást. Ehhez tökéletes eszköz az írás, és a kőbe vésett, a barlangfalakra rajzolt, vagy agyagtáblába égetett, majd a papiruszra, papírra írt szavak nemcsak nemzedékeket, hanem sok esetben évezredekkel éltek túl, megőrizve a tudást a későbbi koroknak.

Ismereteink szerint az első nagy civilizációk Kr. e. mintegy 3000 évvel kezdenek kialakulni Egyiptomban, Mezopotámiában, az Indus völgyében, Peruban, illetve a Sárga-folyó völgyében. Erre a korra nyúlnak vissza a matematika, az asztronómia, az orvostudomány, a jog, építészet, zene stb. gyökerei. Ebben az időszakban már annyi tudás halmozódik fel, hogy például Mezopotámia területén a régészek mintegy 40.000 **agyagtáblát** találtak, amelyet Kr. e. 2500 körüli időből származnak. Az agyagtáblákra készült feljegyzés elterjedt Perzsia, Szíria, Anatólia területén, mivel tartós és könnyen elkészíthető volt: a nedves agyagba fapálcákkal rótták a betűket, aztán a táblákat kiégették. A babiloni Hammurabi ember nagyságú kőoszlopokra íratta fel törvényeit. A mai Irak területén hozzák létre Asszurbanipál (Kr.e. 668-627) idején az első osztályozott, rendszerezett, folyamatosan bővített könyvtárát. (A 600-as évek végén a könyvtár leégett, ezért csupán az agyagtáblák maradtak meg.)

Az Indus völgyében – a mai India és Pakisztán területén – **réztáblákra** és agyagedényekre is írtak.



Hammurabi oszlopa



Kipu

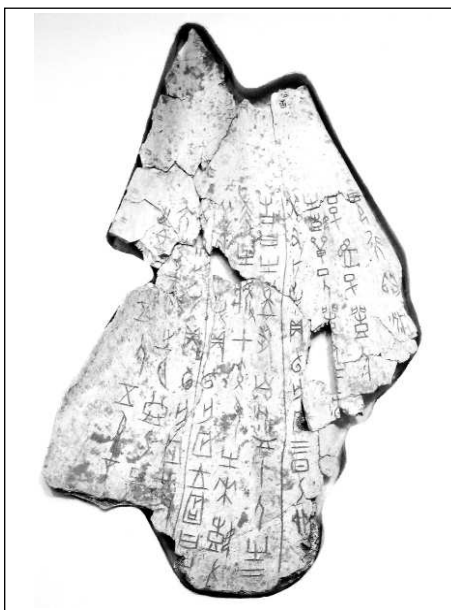
az inka **kipu**, noha hagyományos értelemben véve nem szokták írásnak nevezni: színes, összecsomózott fonalakkal számokat, adatokat rögzítettek (az ottani pásztorok ma is használják arra, hogy számon tartásák nyájaikat). Egyes kutatók azt sem tartják kizártnak, hogy a kipu segítségével az inkák egészen bonyolult tartalmat is rögzíthettek, akár irodalmi alkotásokat is, de egyelőre senki nem fejtette meg a jelrendszer titkait. A kipu használata a mai Peru területén az inka birodalom előtti korra nyúlik.

Kínában a bronz, a fa, a kő, a se-lyem és a papír mellett legkorábban a **csontot** használták az írás rögzítésére, ezek az úgynevezett jósló-csontok, amelyek segítségével az istenek akarát tudakolták. Kr. e. 700 évvel a kínai szellemi élet aranykorát éli: fellendülnek a tudományok, a filozófia, amelyek magukkal hozzák az írásbeliség fejlődését.

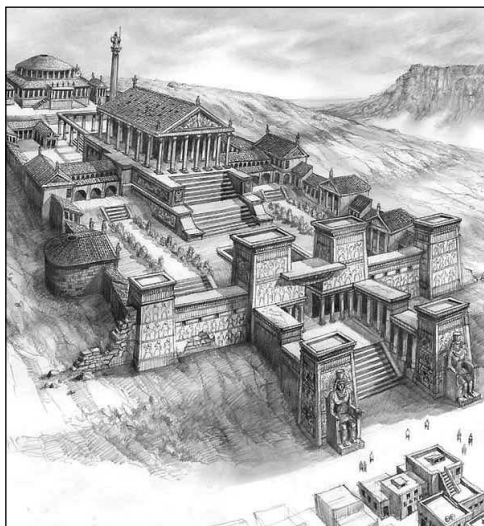
Az ókori görögök körében divatosnak számított az otthoni könyvtár:

Egyiptom területén a tartós agyagtáblák vagy a réz helyett a **papiruszból** készült papírt kedvelték. Erre ugyan kényelmesen lehetett írni, de elég könnyen tönkrement. A legrégebbi, általunk ismert papirusz-töredék mintegy 5.000 éves. Az egyiptomi falfestményeken látott írnokok a térdükön fekvő papiruszra írónáddal írnak. A papirusz nem volt olcsó, az írnokok gyakran kerámiatöredékeken vagy mészkődarabokon tanulták a betűvetést. Az írnokok nagy megbecsülésnek örvendtek a társadalomban, és kivételes helyzetben voltak, pl. adót sem kellett fizetniük, de rengeteget kellett tanulniuk és gyakorolniuk, amíg megtanulták a mesterséget.

Ezek mellett érdekességnek számít



Kínai jóslócsontok



Az alexandriai könyvtár

Nagy Sándor álmát. Fénykorában a világ legjelentősebb könyvtárát. Kr. e. 48-ban Júliusz Cézár katonái felgyújtották. A könyvtár nem pusztult el teljesen, de a következő évszázadokban, a római korban fokozatosan leépült és elvesztette jelentőségét.

Persze, a művészetet és tudományt kedvelő rómaiak is létrehozták a maguk könyvtárait. Csekély példányszámmal ugyan, de Rómában közel harminc közkönyvtár létezett, amelyek a művelt emberek kedvelt találkozóhelyei voltak. A rudakra erősített tekercseket tanult rabszolgákkal másoltatták. A papirusztekercseket később, Kr. u. 100 körül lassan felváltották a **kódexek**, amelyeknek az őse a kapoccsal összefogott fatáblákból készült könyv. A kódexeket pergamenre, vékony bőrhártyákra írták, és könyvszerűen hajtogatták össze. Pár évszázad alatt teljesen kiszorították a papirusztekercseket. A kézzel írt, gyakran díszített kódexek kecske- vagy juhbőr borítással készültek. Ebben a korban a házaló könyvárus mindennapos látvány.

Nagy Konstantin (272-337) a tartós pergamenre másoltatta a tönkre-

főleg a színdarabok és versek forogtak közkezen. Ekkor már a könyvkereskedelem is beindul. Több olyan ábrázolást is ismerünk, amelyen könyvtekercset olvasó ember látható. Egyes becslések szerint a városokban élő emberek jelentős része tudott írni-olvasni. Sajnos, az akkori iratok zöme elveszett, megsemmisült.

III. Alexandrosz, azaz Nagy Sándor nevéhez fűződik az alexandriai könyvtár ötlete. A király a meghódított népek tudását akarta összegyűjteni egyetlen helyen, görög nyelvre lefordítva. I. és II. Ptolemaiosz valósította meg később



Egyiptomi papirusz



Kódexmásoló szerzetes

ment papirusztekercekről a szövegeket, elsősorban a Szentírás könyveit. A későbbi könyvtár mintegy 100.000 iratot őrzött, amely mintegy ezer évig fennmaradt, és a negyedik kereszties hadjáratban pusztult el.

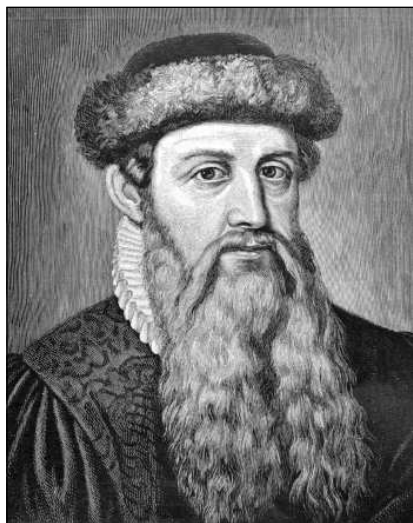
A következő évszázadokban Európában a kódexeket másoló szerzetesek készítik a könyvek zömét; az apátságok és a kolostorok az írásbeliség fellegvárai. A svájci Sankt Gallen-i kolostorban például több mint 2.000 kéziratot gyűjtöttek össze. Jelenleg a könyvtárat a világ egyik leggazdagabb középkori gyűjteményének tartják. Az 160.000 kötettel büszkélkedő könyvtár ma az interneten is látogatható, a kódexek egy részét digitalizálták.

Kr. u. 800 táján, az iszlám térhódítása idején létrejönnek az első iskolák, egyetemek és könyvtárak, ahol a Koránt tanulmányozzák. Jelentős könyvtár volt Aleppóban, Moszulban, Bagdadban (Irak), Sirázban (Irán). Cordobában (mai Spanyolország) II. al-Hakam kalifa hozott létre több korábbi könyvtár egyesítéséből egy hatalmas gyűjteményt, amely több mint 400.000 kötetet számlált. Csak a könyvekről készült címjegyzék 44, egyenként 50 lapos füzetből állt! Egyes források szerint a Cordobában másolt könyvek száma évente a 80 ezret is elérte abban a korban.

A Szung-dinasztia idején (960 és 1279 között) Kínában olyan nagy becsre volt a könyvnek, már a könyvlopás ellen kellett védekezni, ezért az iratokat különleges papírra készítették, hogy a lopott példányokat azonnal fel lehessen ismerni. Kínában az ezredfordulón már bronzból vagy fából készült mozgatható betűkkel **papírra nyomtatva** sokszorosították az iratokat. A mozgatható betűmintával történő nyomtatás mégsem vált általánossá egészen addig, amíg Európából át nem vették a korszerű könyvnyomtatást.



II. al-Hakam kalifa

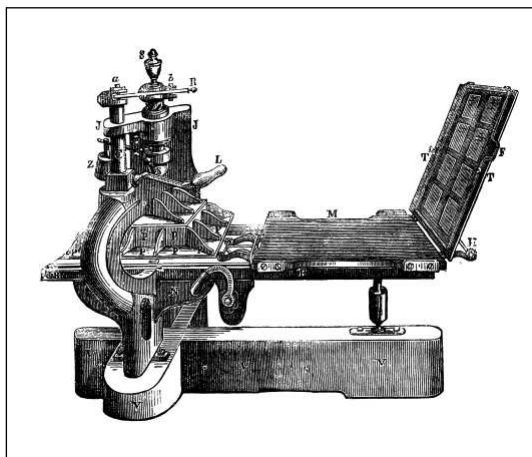


Johannes Gutenberg

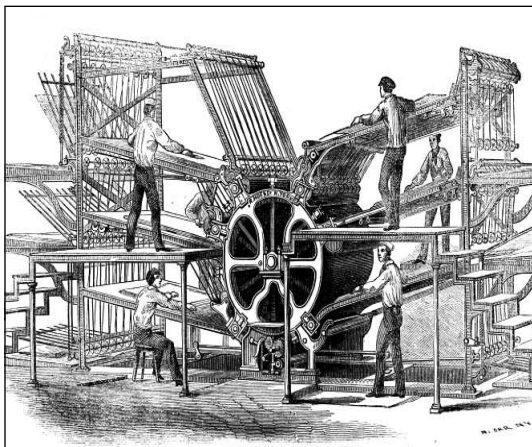
A nyomdagép feltalálása Johannes Gutenberg német ötvös, feltaláló nevéhez fűződik, ő fejleszti ki a mozgatható betűelemekkel való **könyvnyomtatást**, a nyomdafestéket, a szedővasat, a kézisajtót és a festékező labdacsot. A könyvnyomtatáshoz öntés útján sokszorosított ólombetűket használtak. Gutenberg nyomdagépével már könnyű volt könyveket, iratokat mintegy tömegével sokszorosítani. Amíg azelőtt egy másolónak egy évig is eltarthatott egy Biblia másolása, a nyomdagéppel százszámra lehetett sokszorosítani. Mivel a nyomtatás felgyorsította az információáramlást, hatása a kultúrára, a civilizáció és a tudomány fejlődésére elvitathatatlan.

Az ipari forradalomig Gutenberg nyomdája remekül bevált. A gőzgép feltalálásával ismét gyökeresen megváltozik a helyzet, hiszen az ipar sok területén az ember ereje helyett gépeket vesznek igénybe, nagyságrendekkel felpörgetve a termelést. Bauer és König gőzgéppel hajtott nyomdájában 1812-ben már óránként több, mint ezer lapot lehetett nyomtatni. A 19. század közepén feltalálják a **rotációs nyomdagépet**, amellyel egy nap alatt már milliószámra lehet oldalakat másolni. 1848-ban már ilyen gépen nyomtatják a The Times-ot. Szintén ebben a korban kezd terjedni a távíró, aminek segítségével az újságírók hamarabb jutnak hírekhez akár messzi földről is. Az újságok egyre népszerűbbé válnak, a társadalom több rétege számára is elengedhetetlen része a mindennapi életnek.

1875-ben Robert Barclay szabadalmaztatja az első ofszet nyomdagépet ónra történő nyomáshoz, amely a korábban feltalált litográfia és a rotációs gép előnyeit egyesíti. Az amerikai Ira Washington Rubel a 20. század elején ezt fejleszti tovább, amikor felismeri, hogy éles, tiszta képet nyer, ha gumihengerről nyomtat a papírra. Az ofszet



Gutenberg nyomdája



Rotációs nyomdagép

Ilyen ofsetgépeken készülnek egyházunk kiadványai is. Azt azonban érdemes megjegyezni, hogy ezekből a gépekből nem a kész újság és könyv potyog ki. A nyomtatott íveket fel kell vágni, össze kell hajtani, ragasztani kell stb. Jól felszerelt nyomdákban többnyire ez is géppel, automatizáltan működik, kisebb nyomdákban ma is kézi erővel történik. Hosszú folyamat, amíg a papírból könyv lesz.

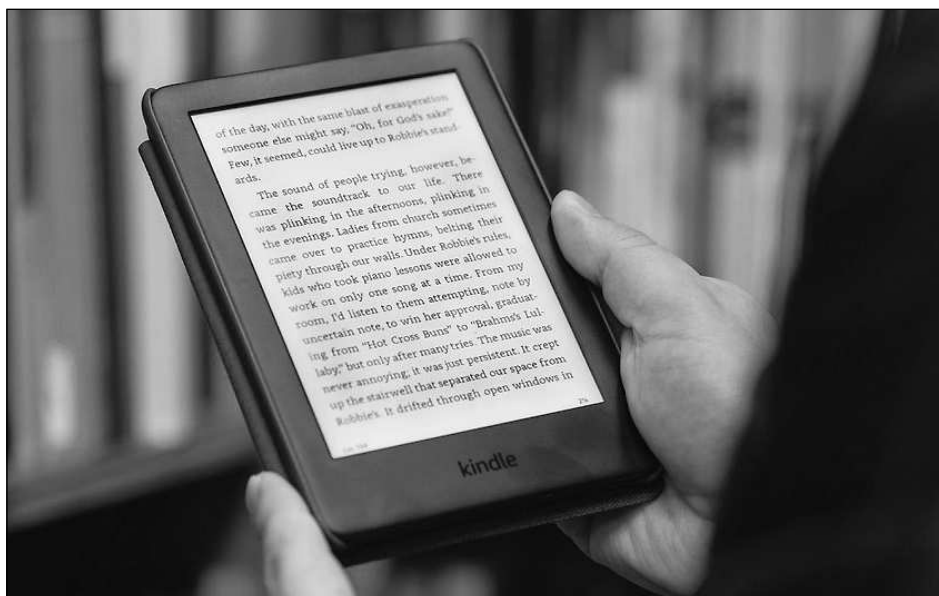
Az **e-könyv**, a „digitális könyv” ötletét már a 30-as években felvetik. Vannevar Bush amerikai mérnök, feltaláló már részletes írásban gondolkodik ennek a megvalósítási lehetőségeiről 1945-ben. Az internet korai formájának (ARPAnet) megjelenése és elterjedése nagy szerepet játszott az ötlet megvalósulásában. Michael S. Hart amerikai egyetemista először az amerikai Függetlenségi Nyilatkozatot gépette be számítógépen, és elérhetővé tette a hálózaton. Hatan töltötték le a digitalizált szöveget, így sokak szerint ez az első olvasott „elektronikus könyv”. A 2011-ben elhunyt Hart a könyvek digitalizálásának és ingyenesen elérhetővé tételének úttörője volt (Project Gutenberg).

Az 1997-ben kifejlesztett E-ink (E-tinta) technológia lehetővé tette olyan hordozható könyv-olvasók készítését, amelyek rend-

nyomtatás különböző fajtái (íves vagy tekercsnyomás, stb) azóta is népszerűek, a korábbi technológiákat javarészt kiszorította, és – főleg nagy példányszámnál – a sokkal költségesebb digitális nyomtatás nem tudja trónjáról letaszítani, ugyanis az ofsetnyomtatás rendkívül alkalmas nagy mennyiségben történő költséghatékony sokszorosításra. A modern ofsetnyomdában már számítógép segítségével készítik el a nyomólemezeket.



Újságolvasó emberek a múlt század elején



Kindle könyvolvasó



E-könyv okostelefonon

kívül kevés áramot igényelnek, és felületük hasonlít a nyomtatott könyvekére. Ezt a technológiát használja a rendkívül népszerű Kindle könyvolvasó. Ennek segítségével több ezer könyvet tehetünk zsebre és vihetünk magunkkal, akár több héten keresztül olvashatunk anélkül, hogy áramforrást igényelne. De ma már olvashatunk okostelefonunkon, vagy más okos eszközön. Amikor ezt tesszük, beállunk abba a hosszú sorba, amely az első agyagtáblákat olvasókkal kezdődött évezredekkel ezelőtt.

WAGNER ERIK
lelkipásztor

Egy zászló története

Ha könyv esetében igaz az állítás, hogy megvan a maga sorsa, élete, hiszem, hogy egyik nemzeti jelképünknek, a zászlónak is. Megrendülve nézem a televízió képernyőjén keresztül, amikor a nemzeti kormány kezdeményezésére egy-egy kiemelkedő alkalommal történelmi zászlóinkat felvonultatják. Múltunk lenyomatai ők (tudatosan használók személyes névmást)! Bizonyára nekik is megvolt a maguk sorsa, élete az adott korban. Kies tájainkon manapság elég például a székely zászló vagy nemzeti lobogónk sorsára gondolnunk.

Ezek a gondolatok, érzések kavartak bennem 2005 nyarán is, amikor gyülekezetünk egyik tagja alkonyi órában megjelent a parókián, hóna alatt egy csomaggal. Móré Rudolf, aki gondnok és kántor is volt, valószínűleg az ateista-kommunista rendszer kiváltotta beidegződés miatt (mindentől, mindenkitől félni kellett) halkán szólt és bontogatni kezdte csomagját. Ámulva figyeltem, hogy a bőrtokból olyasmi kerül elő, amit addig én soha nem láttam – egy ütött-kopott milleniumi országzászló koronás címerrel és ezzel a felirattal: „ÍGY VOLT, ÍGY LESZ!”

Szinte a lélegzetem is elállt az ereklje láttán. Több mint öt évtizeddel a hátam mögött, valóban megrendített a látvány. Rövid szünet után arra kértem volt gondnokomat, meséljen a zászló történetéről. Továbbra is halkán, visszafogottan igyekezett feleleveníteni emlékeit. „A második bécsi döntés után, amikor én születtem, 1941-ben, a pestszenterzsébeti gyülekezet adományozta a zászlót a Koltó-Katalin-i református egyháznak. Akkori lelkipásztorunk, dr. Vágó Károly, gondnokunk anyai nagyapám, Farkas Lajos volt. Ünnepeyes keretek





A zászló megőrzői

között a parókia előtt zászlótartóra vonták fel az ajándékot. Sajnos rövid ideig tartott a trianoni országcsonkolás utáni «magyar világ». Az újabb nagyhatalmi döntés a «föld alá» kényszerítette az addig magasan lengedező lobogót. Szó szerint a föld alatt őrizték a «kincset» elődeim, nagyapám, aki megmentette, majd apám és jómagam. Gyerekként a szénapadlás titkos birodalmában akadtam reá. Beszámolóm után szüleim szénakazal alá rejtették. Halálukat követően én igyekeztem biztonságos rejtékhelyet találni. Remélem, hogy azok a borzalmas idők nem térnek vissza, elhoztam őrizze tovább református anyaszentegyházunk.”

A tömör beszámolót s némi fejszámolást követően ott helyben megszületett az elhatározás: jövőre, az ajándékozás 65. évfordulója alkalmából újra „zászlót bontunk” Koltón.

Lázás levéltári kutatásba kezdtem, hogy dokumentumot találjak az elmondottak alátámasztására. Rá is akadtam a pestszenterzsébeti presbitérium jegyzőkönyvi kivonatára, mely az ajándékozás körülményeiről szól, illetve a köszönő-levélre, mely a koltóiak szíves vendégfogadását méltatja. Sikerült koltói családoktól az ünnepélyről néhány eredeti fényképet is beszereznem.

A gondos és körültekintő előkészület után elérkezett a várva várt nap. Igaz, közben örömnünkbe ürm is vegyült, ugyanis 2005 decemberében tragikus hirtelenséggel agyvérzésben elhunyt





a történet kulcsszereplője, Móré Rudolf. Temetési igehirdetésemnek meghatározó gondolata volt a Prédikátor könyvének figyelmeztetése: „mindennek rendelt ideje van... ideje a meghalásnak... ideje a megőrzésnek”.

2006. október 14-én az ajándékozás évfordulóján a résztvevők lélekemelő pillanatoknak lehettek tanúi. Tőkés László püspök nagyívű prédikációja, Takaró Tamás Délpesti esperes, pesterzsébeti lelkipásztor (az adományozó gyülekezet jelenlegi pásztora) zászlóavató beszéde, Ludányi Horváth Attila

kolozsvári konzul megszólalása méltó keretet adott az ünnepi rendezvénynek. Néhányan a még életben lévő szemtanúk közül elmondták, hogy ugyanazt élték át, mint 65 évvel ezelőtt, amikor lány szellő lengette a piros-fehér-zöld nemzeti lobogót Koltó főterén.

Talán érdemes leírnom az utókor számára azt is, hogy a publikussá tett eseményt a hatalom részéről milyen hisztéria övezte. Különösen a román média volt reáállítva. Nem is csoda, hisz Tőkés püspök jelenlétében zászlót bontani felért a hazaárulással. Újságírók, videósok lepték el templomunkat. Határozottan fel kellett szólítanom a keresztül-kasul járkálókat, hogy ne zavarják istentiszteletünk méltóságát.

A konzulnak Bukarestből szóltak le, próbálja meg nem exponálni magát. Zavarban volt, amikor tőlem kérdezte, mit tegyen, hisz ő is szerepel a felszólalók sorában. Bölcs belátására bíztam a döntést, tekintve, hogy a diplomáciai protokoll szabályait én nem ismerem.

Döntése számomra is meglepetés volt, amikor az úrasztalához kiállva imádságban mondotta el beszédét, Ámennyel a végén. Igaz magyar kiállítás volt!

Egy kitartó román újságíró az ünnepséget követően az ÍGY VOLT! ÍGY LESZ! értelmét szerette volna megfejtetni velem. A kérdésében provokációt éreztem. A korona keresztyére mutatva a minden keresztyén számára megígért üdvösségre utaltam, mely így volt 2000 év óta s így lesz Krisztus visszajöveteléig. Sejtésem beigazolódt, mert ugyan





szavaimat az újságcikk zárómondataiban hitelesen visszaadta, de az általa elgondolt magyarázatot olvasóira bízta.

Végezetül néhány mondat a zászló utóéletéről. A kifakult, szegélyein néhány helyen kirojtosodott és beázott lobogó koltói templomunk egyik „ereklyéje”. Meg szeretném jegyezni, hogy egy iparművész látogatónk azt kérte, hogy ne restauráltassuk, mert jelenlegi állapotában igazán hiteles. Bencze Ferenc asztalosmester, mostani gondnok egy tárlót készített, a zászló abban tétetett közszemlére. Mellette a szabadszállásiai 2000-ben ajándékozott millenniumi zászlója látható. Mindkettő megtekintését ajánlom azok számára, akik a Petőfi és Teleki múzeumhoz érkeznek Koltóra. A zászlótartó rúd idővel eltűnt. A talapzat az enyészeté lett. A rajta elhelyezett fekete emléktábla sem került elő. Viszont a rávésett szöveget egy archív fényképfelvételről sikerült megfejtenie Kádár Helénának, akinek dédapja volt a zászlómentő Farkas Lajos. A talapzat helyére az első és második világháborúban elesett koltói és katalini áldozatok kopjafáját állítottuk fel.

E szerény írás összeállítása rendjén két fontos tanulság szűrődött le számomra. Egyrészt mennyire fontos a múltunk akár apró részleteire is odafigyelnünk. Annál is inkább, mert ebben az odafigyelésben ott van a történelem Urára való emlékezés is, aki maga bízta: „emlékezzél meg az egész útról, melyen hordozott téged az Úr...” (5Móz 8,2). Másrészt a jelennel szembeni felelősség is megkerülhetetlen, hisz a jelen holnap már múlt. A múlt ismerete nélkül pedig nem lehet jövőt építeni. E tekintetben is eligazít az Írás bizonyágtétele: „...Ma ha az Ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket...” (Zsid 3,7-8).

VARGA KÁROLY
ny. lelkipásztor

A révi fehér kerámia

Rév a legkeletibb rézaljai település. A Sebes-Körös szurdokának előterében, a Királykő mészkőtömbjének a lábánál fekszik. Már a kora középkorban is az egyik legfontosabb települése volt Bihar megyének. Első okleveles történeti említései a 13. századból származnak (*Portus-Crisy* néven), a név a hely már akkor létező vámjára utal. Önálló településként először csak az 1332–1337 közötti pápai tizedjegyzékben tűnik fel. A stratégiai fekvés abból adódott, hogy a Sebes-Körös völgye az Árpád-kortól folyamatosan az Erdély és az ország központi része közötti kereskedelem egyik legfontosabb útvonala volt, aminek nagy része a folyón lefelé, tutajok segítségével zajlott. E folyami áruszállítás felügyelete végett létesült a Révi-szorosban a váradi püspökség tulajdonában lévő ellenőrző pont, a helyi szóhasználatban Tündérvárnak



Révi fehér kerámia

nevezett sziklafalba épült torony, ahonnan belátták a szorost, és amely évszázadokon át vámszedő állomásként működött: alatta horgonyoztak le a Kalotaszeg felől érkező tutajok, amíg engedélyt nem kaptak a továbbhaladásra, s a torony alatti barlang öblös bejáratánál tárolták a vámként lefoglalt árut.

A bihari magyarság keleti végváraként is emlegetett Rév a néprajztudományban a legrégebbi kerámiát előállító népi fazekasságáról vált nevezetessé. A révi magyarság népi kultúrájának egésze azonban máig feltáratlan. Igaz, e sok tekintetben korán polgárosodott településen nem

maradt fenn olyan széleskörű szokáshagyomány, olyan archaikus társadalmi rítusok, mint például a közeli Kalotaszegen vagy a Belényesi-medencében, mindazonáltal mind tárgyi néprajzát, mind pedig folklórját illetően számos feltáratlan értéket, néprajzi különlegességet rejt.

A fazekasság történelmi múltja

A sólyomkői uradalom alá tartozó községben már a 17-18. századi forrásokban is gyakran történik utalás a jó minőségű helyi agyagra, illetve az abból készült edényekre, az azzal folytatott kereskedelemre. A révi fazekasság első dokumentuma, írásbeli említése az 1639-ben kelt

folyamodvány, amelyben Zólyomi Erzsébet, mint Solyomkővár úrnője, azzal a kéréssel fordult az erdélyi országgyűléshez, hogy az mentse fel Révet a kilenc évvel korábban létesített postakocsi-állomás fenntartásának terhei alól, mivel a faluban nincsenek lovak, minthogy annak lakosai fazekassággal és csizmadiamesterséggel foglalkoznak. Az 1698-as úrbéri összeírásban Réven két „fazekas”-t is említenek, Josephus Fazikast, a bírót, továbbá Nicolaus Fazikast. Az 1710-es

évektől megszorodó történeti források alapján pedig már egyértelmű, hogy Rév Bihar egyik fazekas központja, jóllehet a révi fazekasok – a belényesi, a margittai és a nagyváradi fazekasoktól eltérően – nem tömörültek céhszervezetbe.

A mázatlan víz- és bortároló edényekre specializálódott révi fazekas kultúra a közeli Nagybárádon és Mezőtelegden is meghonosodott a későbbi időkben. A révi és nagybárádi fazekasok termékeikkel szabadon kereskedhettek, s edényeik (a különféle formákat öltő vászonkorsó, a vizet hidegen tartó vászonkanta) kiváló minősége magyarázza az irántuk folyamatosan megmutatkozó keresletet. Egy 19. század végi összeírás



Domokos Mihály



Szilágyi Sándor és felesége Flóra néni

Réven ötven, Nagybárádon hét fazekast tartott számon, de még az 1970-es években is, amikor Nagybárádon már csak egyetlen – magyar – fazekas forgatta a korongot, Réven még tizenhét mester élt belőle. A révi fazekasok termékei sok rokonságot mutatnak a Fekete-Körös völgyi fazekas központban, Belényesen gyártott edényekkel, abban azonban egyedülállóak, hogy gyakorlatilag vasoxidmentes agyagból készülnek, miáltal az edény az égetés után is fehér marad. Világviszonylatban is jelentős a révi fehér kerámia.

A jellegzetes fehér agyagot a közeli Kerebikről, a Vársonkolyos melletti Pozsoritáról bányásszák, a révi fazekasok nyelvén vetik, azaz kiássák. Ezt a műveletet ma is többen szövetkezve végzik, mert a jó agyag bizony 10 méter mélyről kerül a felszínre. Kapával, csákánnyal szedik ki, majd fából faragott kis teknővel kerül kézzel-kézre adva a felszínre, és szekérrel szállítják haza az úgynevezett verembe, ahol többször is megáztatják, irtókapával megásózzák, megtisztítják az idegen anyagtól. Ezután tömböket formálnak belőle, majd szelik a kaszaélből készített szelővel. Ezt követően az agyagot „gurgolják”, azaz fogaskerekkel működtetett két fémhengeren átörlik... Ezeket a folyamatokat a ház előtti fészerben végzik. Az agyag ezután már bekerül a műhelybe, a gyúrópad alá. Onnan veszi elő a mester, hogy meggyúrja – ahogy ők mondják – „felpaskolja”, hogy ne maradjon benne hólyag, majd egy edényhez szükséges agyagmennyiséget „felrögljön”. Ezután következik a leglátványosabb munkafázis: a formázás korongon. A megformálandó masszát a mester rádobja a korongra, s a „rögből” az ügyes ujjak irányítása alatt kialakul a szabályos, formás korsó, kanta, csupor stb. Egyik a másik után. Miután a mester a kiformált edényt egy fémszállal gyöngéden



Korongozott edények



Gurgolás

edényeket egymás mellé, kör alakban, szájjal lefelé helyezik el a püstőben, majd cserepekkel csúcsosan befedik, s kezdődik a nagy szakértelmet igénylő égetés. A tűz, a füst átjárja a püstőben a gondosan egymásra rakott edényeket, azok mégis hófehérré égnek.

Az eredeti révi fazekas edények a fekete-fehér hímzésűek, de újabban már mázas edényeket is készítenek, s ilyenkor másodszor is, a mázolás után is meg kell égetni őket. A révi fazekasok nem dísz tárgyakat, hanem ma is közhasználatú cikkeket készítenek. Ezek: kanta, korsó, csobánka (rostély nélküli korsó), kalapos korsó, szilke, káposztás fazék, tejes csupor, findzsa, szűrő, virágcserep, rucaítató stb. S mint ahogy a nép minden használati tárgyát igyekezett széppé tenni, a révi fazekasok is a lelküket lehelik a legegyszerűbb korsókba is.

Egy 1896-os összeírás szerint a mintegy 50 fazekas 175 ezer edényt égetett ki. Ennek ellenére a Nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamara 1899. évi jelentésében a révi fazekasság hanyatlásáról számol be. 1929-ben a fekete-tói vásáron 130 kocsi képviselte a révi fazekasokat. A legvirágzóbb az 1930-as években volt a fazekasság, amikor

elválasztja a korongtól, következik a szárítás a műhelyben, vagy azon kívül. Fűles termékek esetében még a fűlezést is el kell végezni. A pingálást a feleség végzi nagy szakértelemmel. A mesterség fortélyait nem tanította senki, azokat egymástól lopva kellett megtanulni, mondják a fazekasok. A megszáradt edényeket díszítő motívumokkal pingálják, hímezik a szaruból készített hímző segítségével. A festékanyagot is a földből nyerik, egyfajta vasoxidból, ahogy a révi fazekasok nevezik „gangócából”. Ezt összetörik, majd vízzel keverve nyerik belőle a sötétbarna, feketés színű festéket. A már kész edényeket a kemencében, úgynevezett „püstőben” kiegetik. Az



Korongozás



Agyagyúrás

több mint száz család foglalkozott ezzel a mesterséggel. Sohasem volt itt annyi fazekas, mint akkor, akik jártak-mentek messzi földre a révi korszakkal.

Aztán évről évre egyre kevesebb lett a fazekas Réven. 1937-ben Barbu Slatineanu néprajzkutató felmérése szerint Réven 90 fazekas dolgozott, és ugyanabban az esztendőben a kiváló nyersanyagra alapozva kerámiagyárat

létesítettek, amelyik 1942-től a kályhacsempe mellett már konyhaedényeket is gyártott. A vállalat a fazekasmestereknek jó fizetést biztosított, aztán a környékbeli bányák megnyitásával a fazekasok számára újabb kedvező munkalehetőségek kínálkoztak. Ugyanakkor a gyári termékek sok piacról kiszorították a cserépedényt. A második világháború után számuk folyamatosan csökkent. Szerepet játszott az is, hogy ha szervezett dolgozókká váltak, öregségükre nyugdíjhoz jutottak, de könnyebben tudták taníttatni gyermekeiket is.

A fazekasság valaha nem volt jövedelmező foglalkozás. Nehéz, fáradságos munkával, az egész család közreműködésével lehetett a legszükségesebbeket előteremteni. Érthető, hogy amint munkalehetőség kínálkozott a környéken, sokan felhagytak az egészségre káros, rosszul jövedelmező mesterséggel. Legtöbben a Réven működő Ceramica gyárban, az élesdi Refractara üzemben, a sonkolyosi bányában helyezkedtek el. Mások szülőfalujuktól távol, de az agyagiparral rokon szakmákban helyezkedtek el. Eltávozásukat sohasem tartották véglegesnek, mint ahogyan nem váltak hűtlenné ősi mesterségükhöz sem. Szabadidejükben, vagy amíg új állást kaptak, időlegesen vissza-visszatértek a koronghoz. 1966-ban Réven 16 adófizető fazekast tartottak nyilván.

A fazekasok száma évről évre csökkent. 1973-ban, a fazekasok életkörülményeinek vizsgálata céljából a Körösvidéki Múzeum néprajzi osztálya a Népi alkotások Tartományi Házával karöltve összehívta a fazekasok tartományi értekezletét. Az akkori információk szerint Réven 20 fazekas dolgozott. Mózes Teréz az 1978-80-as években egy szélesebb körű szociográfiai felmérést végzett Réven. Ekkor, 31 fazekas működött, közöttük hat nő. A huszonöt férfi fazekas közül 17 dolgozott, azaz korongozott (három betegnyugdíjas volt, öten ipari területen működtek, s teljesen felhagytak az agyagmunkával). Ténylegesen, a szó igazi értelmében aktív fazekasmunkát 1978-ban hét férfi végzett. Közülük három meghaladta a 80 esztendőt, négy 60 és 70 év között, kettő pedig betöltötte az ötvenedik életévét. Tehát már akkor nyilvánvalóvá vált a kiöregedés. Mózes Teréz

akkor megvizsgálta az utódlás kérdését. Hány fazekas utód van a családban, lesz-e kinek átadni a stafétabotot? A számos fiú utód közül egyetlenegy ismerte ténylegesen a mesterséget: Domokos Sándor. Az utódlás lehetőségét ígérték még: Méhész-Géczi Sándor és Hasas János fiai. Méhész G. Ferenc fia szívesen segített szabad idejében édesapjának, ő azonban váltóór a vasútnál és ebben látta jövőjének a biztosítását. Hasas János hosszú évek óta külső munkatársa a nagyváradi Arta Crisana Szövetkezetnek. Nyugdíjas, felesége, valamint Méhész-Géczi Sándor tsz-tag.

50-60 évvel ezelőtt még több mint száz fazekas élt Réven, akik jártak, mentek az egész országba a révi edényekkel és mindig eladták áruikat. Eladták, mert „van ebben a cserépedényben valami különlegesség, mert, hogy éles marad benne a víz.” Kérdésemre, hogy mit jelent ez a néhai Kósa Imre így felelt: „Mert nincs máz rajta, a cserép lélegzik. Nem poshad, nem avasodik meg abban semmi, nemcsak a víznek jó, az ételnek is. Ezt a cserépkorsót vitték a mezőre az emberek, ha dolgozni mentek, ebben hideg maradt a víz a napon is. Igaz nem olyan színes, dekoratív, mint a korondi kék mázas, vagy a gyergyói fekete kerámia, de szegény ember számára a hasznosság legalább olyan érték, mint a szépség.”

Aki közelebbről ismeri a fazekasok életét, munkáját, csodálkozással nyugtazza ezt a szívós ragaszkodást. A nyersanyag kitermelése, hazaszállítása, előkészítése, az agyag gurgolása és szelése, az agyag meggyúrása és rögzítésbe szakítása



Szilágyi Sándor és családja

nehéz testi munka. A korong hajtása, a formázás ugyancsak előfeszítést kíván. A félig kész edény szárítása hűvös időben, és télen a műhelyben történik. A nagy páratartalmú levegő az ízületek, a mázban levő szilíciumpor belégzése a tüdők megbetegedését okozhatja. A fa beszerzése az égetéshez, mázozás esetén a második égetés újabb költségeket és munkát igényel. Csak ezután kerülhet a kecses korsó, kanta, csupor pár lejes áron a vevőhöz. Évtizedekkel ezelőtt a fazekas, ha volt lovasszekere, 10-15 napos útra indult, s faluról falura, piacról piacra járva kereste meg az évi szükségleteinek megfelelő gabonát, pénzt. Akinek nem volt lova, az vagy maga vitte a hátán, rúdon, ahogyan csak tudta, a korsókat, kantákat, vagy pedig fuvarost fogadott. A lovakat a fazekas tartozott ellátni. A jövedelem negyedrésze a fuvarost, háromnegyed része pedig a fazekast illette. Aki nem kívánt időt tölteni az eladással az kofát bízott meg. Később részben rongybegyűjtőknek adták át az edényeket értékesítés végett. A század harmadik évtizedében kezdett elterjedni a gyermekjátéknak szánt „göloncs” és figura. A göloncs a nagy edény kicsinyített, de pontos mása volt. Ez részben ma is fennmaradt. Később azon igyekezetükben, hogy ezek minél kapósabbak legyenek, a fazekas munkától idegen, színes olajfestékekkel vonták be, és még színesebb virágokkal ékesítették. Ma leginkább olyan gyermekjátékokat készítenek, amelyek kevés mesterségbeli tudást igényelnek. Ezek a gipszformába préselt, olajfestékekkel színezett, változatos figurák nem mondhatók hagyományosnak vagy a régi stílus folytatásának, de ez iránt mutatkozik a legnagyobb igény.

Napjainkban már csak kevesen folytatják a mesterséget, de reménykedünk abban, hogy az oktatók, támogatók munkája nem lesz hiábavaló és gyermekeink, ifjaink szorgalma révén ötven-hatvan év múlva is beszélhetünk a magyarság ősi foglalkozásáról, a fazekasságról Réven.



Tőzsér Eliz szobrásznő 1979-ben

HASAS JÁNOS presbiter,
Rév polgármestere

Az úrihímzés

Az úrihímzés egy olyan gazdag ornamentikájú hímzésfajta, amely a 16. században alakult ki. Rendeltetése főúri vagy egyházi volt. Több tanulmányban is azt olvassuk, hogy az „úrihímzés” kifejezést először Divald Kornél használta, a Magyar Iparművészet 1918. évi 21. számában, Régi magyar hímzések című közleményében.

A 16. századi Európában már több mintakönyv is forgalomban volt, így reneszánsz hatására ezek Magyarországra is eljutottak. Az úrihímzés a keleti és nyugati művészet hatására, az ősi magyar díszítőelemekkel találkozva sajátos formavilágot hozott létre.

Az egyházi rendeltetésű kézimunkák esetében mindenekelőtt erdélyi nagyasszonyaink jutnak eszünkbe, jelentős szerepe volt az egyházi rendeltetésű kézimunkák elterjedésében Lorántffy Zsuzsanna fejedelemasszonynak, Árva Bethlen Katának, valamint báró Wesselényi Katának. Ezek közül az első kettő hímzőiskolát is működtetett. Lorántffy Zsuzsanna hímzőműhelyéről és a Sárospataki Református Kollégium Múzeumának úrihímzéses úrasztali terítőiről részletesen ír Pocsainé Eperjesi Eszter a Művelődés LXX. évfolyamának, 2017-es júniusi számában.

De lássuk, honnan is jutottak hozzá akkoriban a hímzéshez szükséges anyagokhoz? Az úrihímzéshez szükséges színes selyemszálakat, valamint ezüst- és arany szálakat keleti vagy nyugati kereskedőktől szereztek be, ami pedig a hímzésmintákat illeti, ezek török vagy szlovák kézimunkák hatását mutatják, amint ezt az úrihímzéssel legkomolyabban foglalkozó Palotay Gertrúd, valamint Szabó T. Attila alapos tanulmányaiból is megtudjuk. A korabeli források beszélnek még ezenkívül rác, spanyol, lengyel, francia és olasz hatásról is.

A használt motívumok elsődleges leírása Károlyi Kata 1595-ből származó hozományleveléből származik, így rózsás, csillagos motívummal találkozunk, de vannak gránátalmás, szőlős, olaszorsós, kígyós és virágmintások is.

Az emberábrázolásokat illetően a legkedveltebb az Ábrahám és Izsák történetét feldolgozó kézimunkák. Elterjedtek voltak ugyanakkor a sarvas-



Úrihímzés minta



Sarokminta

és madárábrázolások. Színvilágukat illetően a legtöbb kézimunka egy vagy kétszínű volt, arany vagy ezüstszálat használtak. A fémszálakat (szkófiumot) hosszú időn keresztül külföldi kereskedőktől szerezték be, csak a Rákócziak korában telepítettek be Sárospatakra fémszálhúzó munkásokat.

Erdélyben a leírások szerint a 16. században főleg fehér hímzést használtak, ezt arany- vagy ezüstszállal vegyítették. Később jelenik meg a vörös vagy kék szín használata, a zöld színű selymeket csak a 17. század végén kezdték el használni. Ebből arra következtethetünk, hogy a sokszínű selyemszálak használata a barokk hatás következtében jelenik meg.

Az úrasztali terítők egy része világi használatból került ajándékként az úrasztalára. Leginkább a terítők sarkait és közepét hímezték ki, középen találjuk meg az ajándékozóra vonatkozó információkat, bibliai idézeteket, egyházi szimbólumokat. A virágos ábrázolások mellett előfordulnak alakos ábrázolások is, pelikán, szarvas, Isten báránya, vagy más címerállatok formájában.



Lorántffy Zsuzsanna



Lorántffy Zsuzsanna úrasztali terítője

Az úríhímezés elterjedésében vitathatatlan szerepe volt Lorántffy Zsuzsanna fejedelemasszony hímezőműhelyének, amely Sárospatakon működött. Itt a főúri lányok különféle hímezési technikákat sajátíthattak el, megtanulhatták az úríhímezést. A műhely egyik legismertebb hímezőasszonya Putnoki Klára volt, Zemplén megye alispánjának felesége. A Sárospataki Református Kollégium Múzeuma hat darab úríhímezéses úrasztali terítőt őriz Lorántffy Zsuzsanna műhelyéből, ebből kettő a fejedelemasszony saját kezű munkája.

Nagyváradon az olasz templom szomszédságában található Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központ múzeumtermében tekinthetjük meg a fejedelemasszony egyik úrasztali terítőjét. A fejedelemasszony adományaként számon tartott, széles házi csipkével beszegett nagyterítő négyszögletes, melyet 6x4,30 cm oldalú, négyzetes recescipke, illetve színes virághímezésű négyzetes mustrából állítottak össze saktáblásan. Az egyik hímezett tábla felirata bibliai idézetet és az évszámot tartalmazza:

„Luk: 22. Ez az én testem, ez az én vérem, ezt cselekedjétek az én emlékezetemre, ÚRJÉZUS irgalmaz nekünk. 1635”

A sárospataki hímezőműhelyben készült terítők nagy része bibliai növényi mintákkal készült, így megtalálható a gránátalma, tulipán, rózsa, pálmalevél, de jelen van a liliom, írisz, csillagvirág, búzavirág, bogycsokor, makk, akáclevél, akantuszlevél, gyöngyvirág és több más stilizált virág.

Gyümölcsök közül megjelenik az ananász, a szőlő, a körte, a füge. Más szimbólumok is fellelhetők, így a szív, a kehely, a kéz, a csillag, a sákramentumok és a címerpajzs. Az állati ábrázolásokat illetően bárány-, galamb-, sas-, szárnyas-griff-, oroszlán-, pelikán-, szarvas- és madárábrázolásokkal találkozunk. Az emberábrázolások ritkábbak, leginkább az evangélisták jelennek meg attribútumaikkal.

A Bethlen Katához köthető fennmaradt textíliákkal legteljesebben Palotay Gertrúd foglalkozott, Árva Bethlen Kata fonalas munkája című írásában, amely 1940-ben jelent meg. Részletes leírást találunk Bethlen Kata templomi adományairól Gesztelyi Hermina tanulmányában az Erdélyi Múzeum 2018-as számában.

Báró Wesselényi Kata számos hímezése maradt fenn erdélyi templomokban, Marosvásárhelyen, Kibédén, Erdőszentgyörgyön, Hagymásbodonban, Uzdiszentpéteren, Sáromberkén. Az általa használt motívumok csaknem kizárólag növényi vonatkozásúak: virágok, indák, levelek. Megjelenik a gránátalma,

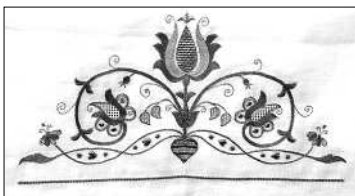


**Úrasztali terítő sarokmintája
a miskolc-avasi református
templomból, 1751**

de fellelhető a Wesselényi és Rhédey családok címeréről ismert szirén és hattyú. Ezeknek az úrasztali adományoknak feltárásával és leírásával Horváth Iringó művészettörténész foglalkozott részletesen.

A főúri textíliák díszítése a divat igényei szerint gyorsabban változott, viszont a református egyház textíliáin ez a hímzésfajta a 18. század végéig élt. A hímzések magyar jellege, művészeti értéke, majd később a népművészetbe történő átáramlása növeli az úrihímzés értékét, valamint művészettörténeti jelentőségét.

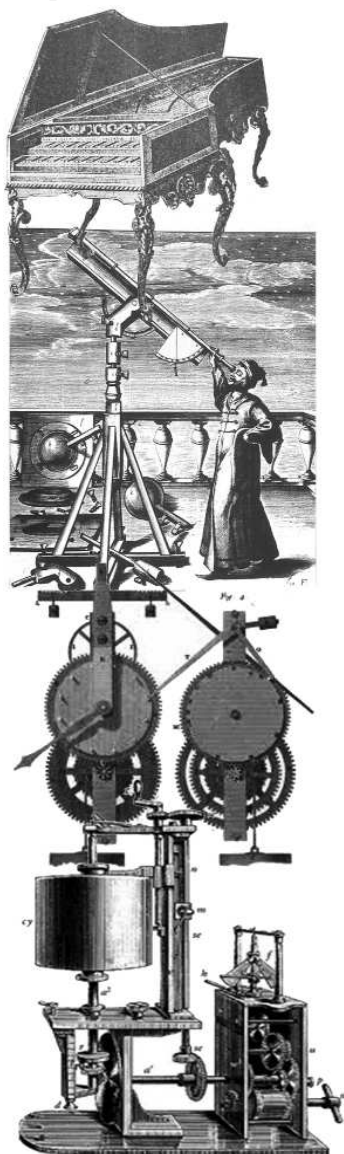
WAGNER EDIT



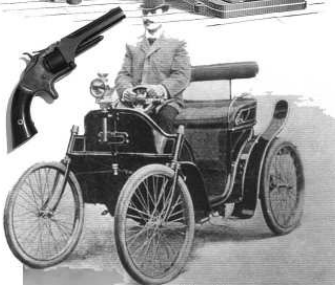
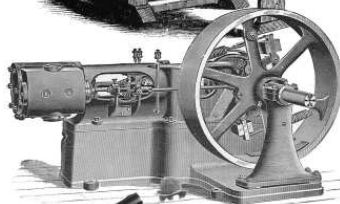
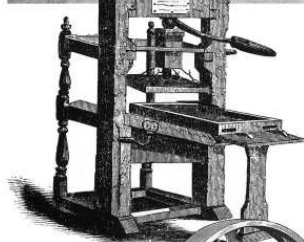
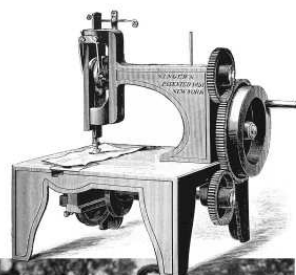
Felfedezések, találmányok krónikája

Sokszor vitatott, hogy az emberi civilizáció fejlődése szempontjából nagy jelentőségű találmányok mikor születtek meg a történelemben. Éppen ezért alábbi összeállításunk csak eligazító jellegű, hiszen különböző források más és más dátumhoz, illetve feltalálóhoz kötik e korszakalkotó találmányokat. Összeállításunkat korábbi kalendáriumok anyagára alapoztuk.

- 725. Az első mechanikus óra
- 1423. Fametszés, képnymásra (Kepler)
- 1430. Szélpuska
- 1436. Könyvnyomtatás (Gutenberg)
- 1473. Fára metszett hangjegyek (Donnis)
- 1492. Földgömb (Behaim)
- 1501. Zsebóra (Henlein)
- 1517. Kanócos puska
- 1545. Gőzgép (de Garay)
- 1564. Grafitceruza (Anglia)
- 1588. Az első papírgyár Angliában
- 1608. Teleszkóp (Lippershey)
- 1610. Cimbalom (Hajdu János)
- 1620. A hegedű, mostani formájában
- 1628. A vér körforgásának felismerése (Harvey)
- 1630. Hőmérő (Drebbel)
- 1643. Barométer (Torricelli)
- 1656. Ingaóra (Huyghens)
- 1661. Manométer (Guericke)
- 1663. Vetőgép (Locatelli)
- 1666. A gravitáció törvénye (Newton)
- 1671. Differenciálszámítás (Leibnitz és Newton)
- 1709. Léghajó (Laurent)
- 1711. Zongora (Christofalli)
- 1712. Gőzmotor (Thomas Newcomen)
- 1713. Himlőoltás (Emanuele Timone)
- 1733. Elektromos töltés (du Fay)
- 1740. Öntött acél
- 1747. Répacukor (Marggraf)



- 1740. Vasút (Wilkinson)
- 1752. Villámhárító (Franklin)
- 1753. Villamos távírógép (Winckler)
- 1755. Varrógép (Weisenthal)
- 1758. Cséplőgép (Stirling)
- 1764. A Watt-féle gőzgép
- 1774. Kettős gőzgép (Watt)
- 1780. Másológép (Watt)
- 1785. Gőzmozdony
- 1799. Gőzhajó
- 1800. Elem (Volta)
- 1803. Fotográfia
- 1822. Az első mechanikus kompjúter (Babbage)
- 1822. Elektromos közvilágítás (New York)
- 1825. Elektromágnes (Sturgeon)
- 1830. Morse-távíró
- 1830. Foszforos gyufa
- 1832. Hátultöltő puská
- 1834. Hűtőszekrény (Jacob Perkins)
- 1835. Modern posta
- 1841. Villanyvilágítás Párizsban
- 1850. Acél (Bessemer)
- 1850. Edénymosogató gép (Houghton)
- 1861. Fényképezés természetes színekkel
- 1864. Telefon (Bell tökéletesíti 1876-ban)
- 1868. Bicikli
- 1872. Belső égésű motor
- 1872. Colt-revolver
- 1877. Fonográf (Edison)
- 1885. Benzinmotoros autó (Benz)
- 1886. Alumínium ipari előállítása
- 1884. Interurbán telefon
- 1889. Repülőgép
- 1894. Mozigép
- 1895. Röntgen-sugarak
- 1947. Tranzisztor
- 1965. Érintőképernyő
- 1973. Első mobiltelefon (Motorola cég)



HISSZÜK ÉS VALLJUK

Lelki fenntarthatóság

Egyre többet hallunk manapság életünk továbbvitelének lehetőségeiről, Földünk fenntarthatóságáról. Már az ovisok is hallottak az öko-lábnymról, tudják, hogy mi jár a szemeteléssel, szennyeződéssel. A tudósok számtalan ötlettel, projekttel állnak elő, nehogy utolsó nemzedék legyünk ezen a „sárgolyóbison”.

Azonban senki nem beszél a lelki, a szellemi szennyeződésről, szemetelésről, pedig nemcsak testi kívánságaink, követelőzéseink lehetnének. Testünk fenntarthatóságát lelkünk és szellemünk tisztasága, feltöltöttsége igazgatja. Hiszen mit tettünk idáig? Feléltük, elpocsékoltuk hagyományainkat, bepíszkítottuk lelki forrásainkat.

Nagyszüleink hagyományaiban még élt a józan paraszti ész, a tiszta lelki „megszállottság”, a bájos romantika. Nagyanyám üstjében nemcsak a lekvár vált mézes csodává, de az üst körül állók lelke is tele lett csendes áhítattal. De mit keresünk manapság? Ennek a cifra világnak minden sarkát, ingerét, ízét. Az öregek azt mondták régen, hogy a kutya is jó dolgában vész meg.

Szellemi világunkat ezerféle szennyeződés éri, úgyhogy azt sem tudjuk már, mi az érték, az igazi képesség vagy alkotói munka. Nagyobb lett a lábnyoma a giccsnek, nagyanyám szóhasználatában a „cifra nyomorúságnak”.

Lelki tisztaságunk a legnagyobb csatáját vívja, mert szennyez a gonosz, és mert annyira távol estünk a tiszta forrástól. Én azt mondom, hogy bármennyire tiszta legyen Isten ígéje, mint forrás, ha egy mocskos csövön keresztül kapjuk azt, beszennyeződik a lelkünk is miatta.

Sajnos nincs lelki lábnyomunk a Földön, nincsenek lelki, szellemi példáink. Nem vittük tovább elődeink hitét, lelki kincseit. A jó példa elől jár! De már alig vannak ilyenek, és ahányan látják a rosszat, annyian vesznek el.

Elődeink nagyok voltak – önfeláldozók, nem képmutatók. Így hát tovább élnek Istennél, és a Földön nyoma van cselekedeteiknek. Ez a lelki fenntarthatóság...

VERES PIROSKA

A házassági elválásról

Aki a házasságról ír, annak értenie kell a házassági elválás problémáját is; ez – hogy úgy mondjuk – magától értetődő dolog. Én ezt tulajdonképpen nem szívesen teszem, mert a magam részéről még egyáltalán nem vagyok készen ennek a problémának tisztázásával. Ha egyrésztől elismerjük, hogy a házasság alapjában véve felbonthatatlan, úgy mégis másrésztől látjuk a kendőzetlen tényeket, amelyeket a „szívek keménysége” idéz elő: hogy vannak házasságok, amelyekre nézve az elválás jobb megoldás, mint a régi állapot fenntartása, mivel már semmi sem köti össze a partnereket, és valaha sem kötötte össze őket más egyéb, mint a szexuális kívánság.

Tulajdonképpen ezzel már eljutottunk addig a bűnig, amelyet mint egyház hordozunk. Mit tettünk azért, hogy az emberekben tudatosítsuk a házasság méltóságát és szentségét? Talán szinte semmit. És ebben a súlyos helyzetben aztán kérdések támadnak, mint a törvény és az evangélium viszonya ezen a nehéz területen. Milyen messze mehet el az evangéliumi irgalmas szívűség? Hol van az Isten szerinti határa?

Bizony, ezek a kérdések az élet minden területén felmerülnek. Azonban sehol sem találunk nehezebben egy határt, mint itt; sehol sincs olyan kiáltó ellentét aközött, ami van, és aközött, aminek lennie kellene. Azonban éppen azért, mert a szükség oly nagy, úgy gondolom, hogy nem szabad annak megkísérlésével felhagyni, hogy ennek a problémakörnek legalább néhány részével foglalkozunk.



Akinek fogalma van arról, hogy számtalan házasság milyen felületes alapokon nyugszik, az nem fog többé másokkal együtt panaszkodni az elválások gyakorisága miatt. Sokkal inkább azon csodálkozik, hogy oly sok házaspár valóban egy életen át ki tud tartani a másik mellett, olyan házaspárok, akiknek az együttélése persze már semmi tekintetben nem érdemli meg a „házasság” nevet.



Az elválásra többnyire olyan házaspárok törekednek, akiknek nincs gyermekük, továbbá olyanok, akiknek felnövekedett gyermekeik vannak, és akiknél a gyermek felnevelésére vonatkozó közös felelősség érzése volt nyilvánvalóan az egyetlen kapocs, ami a szülőket még összetartotta.

Gyakran hallunk olyan emberekről, akik elválnának egymástól, ha nem kellene tekintettel lenniük a gyermekeikre. Hogy egy ilyen felelősségérzet még egyáltalán létezik, azt csak üdvözölni lehet, azonban a jelentőségét nem szabad túlbecsülni. Az ilyen szülők „együttélése” gyakran nem más, mint ellenségek együttélése, „kutya-macska együttélés”, konkurensok együttélése, amikor ráadásul mindkét fél megkísérli, hogy a gyermeket, gyermekeket a maga oldalára csábítsa. A gyermekek fejlődése szempontjából az ilyesmi gyakran éppen olyan súlyos következményekkel jár, mint maga a házassági elválás.

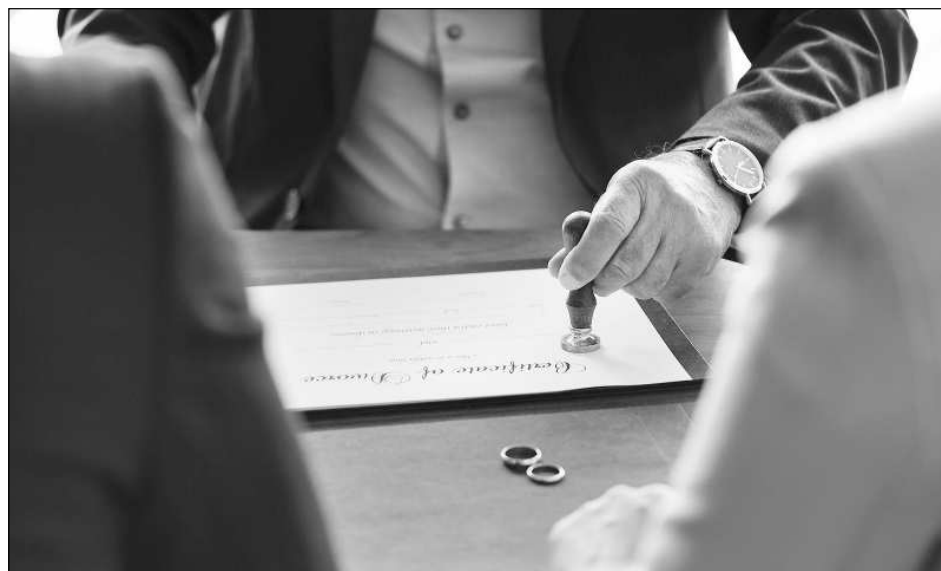
Ezzel érintettük a legismertebb és a leggyakrabban előforduló érvet a válás ellen: a gyermek személyisége akkor formálódik ki a legharmonikusabban, ha ezt a fejlődést mindkét szülő együtt, egymástól különböző módon, de egymástól el nem válva segíti elő. A család az a hely, ahol az ember a maga első és talán legfontosabb benyomásait gyűjti össze; a család az a hely, ahol le van téve a gyermek személyiségének fejlődése számára az alapkő; ahol a gyermek elnyeri annak az egyensúlynak az alapjait, amelyre később az önmaga megvalósítása és a társadalom javára végzett munka érdekében szüksége van. A család a magva minden közösségnek; az olyan társadalmi rend, amelyik lebecsüli a családot, szétszakítja a családot, a maga halálos ítéletét mondja ki. A közösségi élet szempontjából szükséges összes tulajdonságok alapjukban a családban alakulnak ki. A társadalom megújulásának is éppen ezért belülről, vagyis a családnál kell elkezdődnie. Ha a dolgot így látjuk, akkor a válások számának növekedése nemcsak a közvetlenül érintett személyek ügye, hanem az egész népközösségé.

Nem kicsiny azoknak a száma, akik a válásoknak csak a társadalmi oldala ellen fordulnak, és úgy vélik, hogy a bajon úgy lehetne segíteni, ha a válást

megnehezítenék, vagy még inkább: lehetetlenné tennék. Ez véleményem szerint csak „struccpolitika”, hiszen sok házasságban a szülők együttélése mind a maguk, mind a gyermekek számára pokollá vált. Talán meglehetősen egyszerű volna, hogy törvényes szabályozással egy nehezen áthágható gátat emeljünk a válás elé, azonban legalább éppen olyan veszélyt jelent a gyermekek számára egy olyan állapot, amikor a szülők állandó konfliktusban élnek egymással, vagy amikor nyílt hűtlenségben élnek, amikor már nem is próbálják egymást kibírni, nem is szólva az egymás megértéséről. Az olyan családi együttélések is, ahol a legjobb esetben a közömbösség, többnyire azonban a gyűlölködés és irigykedés, az elkeseredettség és bosszúvágy adják meg a tónust, ahol mindkét házaspár a házasságtörésben keres menekülést – szintén nagy veszélyt jelentenek mind az illetők, mind a közösség számára. Tehát ezeket a problémákat nem lehet egyszerűen törvényhozási úton megszüntetni. A kényszerítő okokból való elválásnak lehetőnek kell lennie, azonban a válást a házasság méltóságának érdekében nem szabad szükségtelenül megkönnyíteni.

A problémának más érvényes megoldása nem található, csak az, hogy a házasság méltóságát újra tudatosítani kell, törekedni kell arra, hogy a házasság segítő erejét jobban megértsük, és törekedni kell arra, hogy a házasságra való felkészülés jobb legyen.

Nem tagadható, hogy sok házasság alapján véve már a házasság első napjaiban tönkrement, mivel a házaspár egyike sem gondolt arra, hogy minden házasságban számos nehézség adódik. Az az ember, akit erre figyelmeztettek, az kétszer olyan erős, és az, aki kellően felkészülve találkozik a nehézségekkel,



annak rendszerint több reménye van arra, hogy legyőzi azokat, mint annak, aki azt hiszi, hogy a házasság minden nehézség végét jelenti. És éppen a férfit fenyegeti a veszély, hogy ilyen esetekben gorombaságokat mond, amelyeknek beláthatatlannak a következményei. Tehát sok bajnak, és ezért sok válásnak az oka a sokat dicsért, kispolgári „áratatlanságban” van, amelyet a jövőendő házasfelekben feltételeznek, sőt támogatnak.

Ennek az ellenkezője a helyes. Aki házasságot köt, annak szellemileg és testileg felkészültnek kell lennie arra. Aki házasságot köt, annak legalább is sejtelmének, megközelítő elképzelésének kell lennie arról, hogy mit várnak tőle. A jegyeseknek úgy kellene formálniuk kapcsolataikat, hogy a valódi jellembeli és temperamentumbeli különbségeiket idejében felismerjék, és ne csak akkor, amikor már késő, tudniillik a házasságban. Mert a jegyesek egymás iránti összes elkötelezettségének sohasem szabad a szakítás lehetőségét kizárnia.

És azután: bárcsak ne tekintenék az emberek a házasság alapjának a szenvedélyt, a szerelmet. Bárcsak ne tekintenék ezeket a múlandó érzéseket fundamentumnak, hanem a kölcsönös hűségre alapoznánk a házasságot, ami a legdicséretesebb a szeretetben, és aminek valami köze van az akaratunkhoz! Ha a hűségre nézve tett ígéretünk alapján el vagyunk kötelezve arra, hogy később is, amikor már a szexuális vonzerő csökken, minden erőnket arra fordítsuk, hogy egyik a másikat segítse, vagy egyik a másikhoz visszataláljon, megemlékezvén a szerelemről, amely letétette velünk a hűségre vonatkozó ígéretet. Ha elválás nélkül ugyan, de mégis a magunk külön útjain járunk, akkor a házasság ténylegesen nem is létezik már, akkor mégis hűtlenek vagyunk! És aki ezt tisztán látja, annak eggyel több fegyver van a kezében a házassági bajok ellen.

Talán jól teszik a házasfelek, akiknek fejük fölé nőttek a nehézségek, ha idejében odafordulnak valakihez, akihez bizalmuk van. Talán ez az illető – távolabb állva a dolgoktól – tud a házasfeleknek teljesen új, meglepő, sőt talán felszabadító szempontokat megmutatni, amelyeknek segítségével felelősségük nagy terhe ismét hordozhatóan tűnik majd előttük. A keresztyén emberek az ilyen beszélgetésekhez sohasem csak embereket választanak partnerül, hanem – bár emberi ajkakon keresztül – mindig Istent is. Mert ők a házastársuknak nemcsak a nyilvánosság előtt, hanem Isten jelenlétében ígértek hűséget, mégpedig hűséget a boldogság és a boldogtalanság idején, egészségben és betegségben.

Kevés hasznót lehet várni a szokásos békítési kísérletektől, amelyeket hivatalosan erre a célra beállított személyek vagy intézmények végeznének. A



házassági bajok többnyire annyira személyes jellegűek, hogy valamely kívülálló, bármennyire gondosan készült is fel tisztere, csak nagyon kevés eredményt érhet el. Természetesen azonban semmi érvet sem lehet felhozni az ellen, hogy megpróbálja.

Célravezetőbbnek tűnik egy nemrégiben, elsőként Amerikában alkalmazott próbálkozás: a válni akaró házaspárokat összehozzák beszélgetésre olyan emberekkel, akik elváltak, s akiknek 30-60 %-a megbánta a válást, és szívesen visszacsinálta volna. A házassági elválás sohasem igazi megoldása a problémának, hanem csak szükségmegoldás, utolsó kiút.

A társadalom feladata annak megakadályozása, hogy a házasságok a legszükségesebb javak hiánya miatt bomoljanak fel, vagy hogy családok szakadjanak szét a más városban vagy országban vállalt munkakötelezettség miatt. Egy bizonyos létminimumot mindenki számára garantálni kell, hogy így a gond meg ne fojtsa a szerelmet.

Döntő jelentőségű azonban, hogy a házasság értékelése a legszorosabban összefügg azzal: milyen méltóságot és jelentőséget tulajdonít valaki a házasságnak. Hogy vajon a házasságot többé-kevésbé véletlen kapcsolatnak tekintjük-e, amelyet éppúgy fel lehet bontani, ahogyan abba belementek. Vagy pedig a házassági közösséget olyan szentnek tartjuk, hogy az alapján véve nem is lehet más, mint az egész élet idejére szóló kapcsolat, és azt másként nem is lehet megvalósítani. És éppen erre teszünk fogadalmat a házassági esküben.

Ahol azonban a házastársi közösség már ténylegesen felbomlott, ott – bármennyire rossz is ez – a házassági elválásban nem látunk mást, mint a házassági közösség felbomlásának logikus következményét; vagyis olyan tényállást, amelyik mint egy baj következménye: maga is baj, amelyet azonban azáltal bizonyára nem lehet orvosolni, ha a válást lehetetlenné tesszük. Ha a házasságot már csak börtönnek tekintik a felek, annak már nincs többé semmiféle etikai vagy vallásos értéke.

„Amit Isten egybeszerkesztett, azt ember el ne válassza.” Bizonyára így helyes! Azonban – eltekintve attól a kérdéstől, hogy minden házasságban tényleg Isten „szerkeszti”-e egybe a partnereket – a helyzet az, hogy a válás esetében kevésbé idézünk elő szétszakítást, mint inkább egy, már bekövetkezett elszakadás befejezett tényét ismerjük fel. Meg kell elégednünk azzal – anélkül, hogy helyeselnénk –, hogy mi, mint bűnös emberek, ezeknek a szintén bűnös embereknek a számára nem látunk már semmiféle tényleges megoldást többé, amelyet pedig egész személyiségünk latba vetésével, imádkozva és dolgozva kerestünk.

Még egy szót a házassági elválások motívumaihoz. Eddig tulajdonképpen a „teljesen elromlott” házasságokról volt szó, egy olyan válási okról, amelyet a

magyar törvények elismernek, ugyancsak elismerik válási oknak a házasságtörést, és erről keresztyén szemszögből még néhány megjegyzést kell tennünk, néhány kérdést kell felvetnünk.

Csak az egyik szinoptikus evangélium minősíti a házasságtörést válóoknak; a másik kettő, amelyben ez a kérdés szintén felmerül, nem tekinti annak. A hit oldaláról nézve a házasságtörés magától értetődően súlyos bűn, azonban emiatt a házasságnak nem kell feltétlenül felbomolnia.

A megbocsátás és az újrakezdés maradnak meg, mint lehetőségek. Nem korrekt dolog, ha valaki a partner hűtlenségére hivatkozik, hogy a válás kimondását elérje, ha azt a partnert, mielőtt az a hűtlenséget elkövette, teljesen magára hagyta. Úgy gondoljuk, hogy ez a magára hagyás súlyosabb bűn, mint a házasságtörés „testi” bűne, amely végül is egy óvatlan pillanatban, egy rövid kábulatban megtörténhet.

Végül van egy „áttételes” formája is a házasságtörésnek, amely esetben valaki a saját partnerével úgy keres kielégülést, hogy közben egy másik személlyel való szexuális egyesülésre irányozza gondolatait. Kevésbé rossz ez, mint a tulajdonképpeni házasságtörés?

Szólni kell a bűnösség kérdéséről: „ki volt a hibás?”. Lehet-e az egyik partnert felmenteni, mint aki egyáltalán nem hibás? Nem az-e a helyzet, hogy mindig mind a kettő hibás? Nem fogja-e például az asszony teljes bizonyossággal házasságtörésbe hajszolni a férjét, aki nem fékezi meg féltékenységet, aki mindig mindenről „beszámoltatja” a férjét, aki kémkedik utána, míg aztán a férj mindezzel torkig lesz és azt mondja: „Ha már folyton házasságtöréssel gyanúsít, hát legyen is oka rá” – és elköveti a házasságtörést. Nem gondolható el olyan eset, hogy valaki a partnerét annyira elhanyagolja, annyira magára hagyja gondjában, bajában, örömeiben, hogy az egyedülvalóság érzését kelti fel benne, és így a partnerét egy másik férfi, illetve nő karjaiba kergeti? Szükséges mindezt átgondolni. Minden előreívő gondolat, amelyre eljutunk, nemcsak a saját házasságunknak válik a javára, hanem lehetőséget ad nekünk, hogy másoknak segítsünk.

SEBESTYÉN-ZSILLI JÁNOS
lelkipásztor, egyházi író
(1919-1993)

(Sebestyén-Zsilli János: „Mindig feléd...” Nagyvárad, 2018)

WASS ALBERT

Ünnepvárás

Erdők, rétek, mezők:
terítsetek eléje szőnyeget!

Amikor erre jön:
virágok, nyílatok előtte ki.
Pacsirták: énekeljete!
Patakok: csengjete, nevessetek!
Galambok: búgjatek!
A nagy mező dallal legyen tele,
és napsugárral, fénnel, szerelemmel,
csak tavasz legyen akkor és kacagás,
szemeinkben ne lászon könnyeket....
Erdők, rétek, mezők:
terítsetek eléje szőnyeget!

Én majd csak nézni fogom „ŐT”,
és imádkozva szüntelen,
Ha rám se néz, ha meg se lát,
megcsókolom a lábai nyomát:
nekem ez lesz a legszebb ünnepem!

Új éneket adott szájamba

**„Az éneklőmesternek; Dávid zsoltára. Várván vártam az Urat, és hoz-
zám hajolt, és meghallgatta kiáltásomat. És kivont engem a pusztulás göd-
réből, a sáros fertőből, és sziklára állította fel lábamat, megerősítvén lépteim-
et. És új éneket adott szájamba, a mi Istenünknek dicséretét; sokan látták
és megfélemlettek, és bíztak az Úrban. Boldog ember az, aki az Úrba vetette
bizodalmát, és nem fordul a kevélyekhez és a hazugságra vetemedettekhez!
Sokat cselekedtél te, Uram Istenem, a te csodáiddal és terveiddel mi érettünk;
semmi sem hasonlítható hozzád; hirdetném és elbeszelném, de többek, sem-
hogyan elszámolhatnám.” Zsolt 40,1-6**

1909-ben, Budapesten egy vékony kis versesfüzet jelent meg egy 31 éves költő tollából, és nagyon röviden, nagyon egyszerűen ugyanezt fogalmazta meg minnyájunk számára figyelemre méltó módon, „Mikor elhagytak, / Mikor a lelkem roskadozva vittem, / Csöndesen és váratlanul / Átölelt az Isten.” (Ady Endre: Az Úr érkezése)

Életünk során számtalanul szorongat bennünket mások részéről az a kérdés: milyen volt az életed? Ezt általában nem a 20 évesektől szoktuk kérdezni, hanem azoktól, akiknek orcáján, a tekintetén látszik az elmúlt éveknek nemcsak az öröme, de főleg a terhe is. Bizony nagyon sokszor olyan választ kapunk, hogy akár regényt is tudnék írni az immár hátam mögött hagyott 50-60, vagy több mint 70 esztendőről. De hát nem vagyok költő, író, nem vagyok történeteket feljegyző ember, így hát inkább nem mondok semmit. Az előbb említett 31 éves, fiatal költő, milyen csodálatos módon összegzi már fiatalon a mi egész emberi



létünknek lényegét és titkát. Ha emellé a 4 sor mellé odaillesztjük a 40. zsoltár egészét, mindent magába foglaló üzenetét, akár csak a 4. és 5. verset, akkor döbbenettel fedezzük fel, hogy a háromezer éves 40. zsoltár és a költő négy soros vallomása csodálatos módon, mint ikertestvérek egyeznek a lényegben: mi a lényege az életnek, mi a lényege és súlypontja az életnek? Mi volt a költő élete és mit mond a 40. zsoltár? Elindulok az életúton, s előbb-utóbb, váratlanul akad egy botlás, akad egy verem, akad egy mélység, akad az életben valamiféle sajnálatos hibádzás, s azt találok, hogy nincsen segítség, egyetlen dolog marad meg a legnagyobb mélységben is az életben – legyen az betegség, bármiféle más kár –, hogy elhaló, nyüzgő hangomon kiáltani kezdek. Kiáltani kezdek felfelé: először remélve, hogy az emberek lehajolnak a verem fölé, s észreveszik vergődésemet – legyen az betegség vagy akármi más – aztán továbbmennek, mondván: nem tudok segíteni, nekem is vannak vermeim, nekem is vannak veszteségeim, nekem is vannak gondjaim... Továbbmennek.

A veremben lévő, nyüzgő ember tovább kiállt, és rádöbben arra, hogy elsősorban nem a földön még vígan szaladgáló emberekhez kell intéznem segélykiáltásomat, hanem feljebb kell intéznem ezeket a szavakat. Mintha az ember bedugott füllel járna! Sokszor mi magunk is. Úgy megy el mellettünk a másik nyüzgése, sóhaja és kiáltása, mintha nem is létezne. Titokzatos, meg nem érthető és meg nem magyarázható dolog, hogy a csak kigondolt imádságom, mint rádióhullám feljut valahova, máshova, és mint a zsoltár vallomása mondja: „várva vártam az Urat, és hozzám hajolt, és meghallgatta kiáltásomat. És kivont engem a pusztulás gödréből, a sáros fertőből, és sziklára állította fel lábamat, megerősítvén lépteimet” (Zsolt 40,2). Ebben a néhány gondolatban benne van az életünk valójában.

Érezzük, hogy 110 évvel ezelőtt az a négy sor, ettől a mindössze 42 évet élt Ady Endre tollából pergett papírra, még ma is erős iránytűnek bizonyul: ember, hova kell lépned, fordulnod, hol kell kopogtatnod, ha elmegy melletted a világ bedugott füllel, másra figyelve mert így megy el; ott van az a kis iránytűcske – hogy elérkezzem a 40. zsoltárig –, hogy csak felfele érdemes kiáltanod, még ha mosolyog is ezen a világ, s a te gyenge kis hangocskádat, vagy éppen csak kigondolt imádságodat Ő valóban meg fogja hallgatni.

„Várva vártam az Urat” – mondja a 40. zsoltár költője, a pásztorból lett király, Dávid. „És meghallgatta kiáltásomat, és kiemelt engemet a sáros fertőből” – folytatja –, „és erős sziklára állította lábamat és megerősítette lépteimet.”

Megdöbbenünk, ha összehasonlítjuk az imádkozó Dávidot, az utána jövő imádkozó nemzedékeket, az imádkozó költőt, majd szerényen mi is beállunk ebbe a sorba és azt mondjuk: életünknek három nagy, mindennél döntőbb momentuma és szakasza van. Bezuhanok egy mélységbe – legyen az anyagi, erkölcsi,

bármiféle – egyedül az Istenre számíthat a költő, te meg én és Dávid, és mindnyájunk, hogy valóban, ha kiáltasz, meghallja és utánad nyúl valamiféleképpen. Százan tudnánk ezt bizonyítani, hogy utánunk nyúlt már annyiszor ez a kegyelem. A harmadik tény. Keresem a köszönet szavát, de sokszor nem találom. Nem várható el a gyermektől, hogy összefonja a kis kezét és elmondja az első kétsoros imádságot, ha az édesanya vagy az édesapa nem veszi ölébe a gyermeket, hogy megtanítsa: kisfiam, leányom, meg kell köszönni a kenyeret, meg kell köszönni a gyógyulást, meg kell köszönni az új ruhát és mindent meg kell köszönni a láthatatlan, kegyelmes Atyának és Úrnak. Ha nem megy a köszönet, akkor szégyenszemre vallja be Dávid: „Isten adott nekem új éneket a szájamba”, hogy a köszönetet is megtanuljam, ezzel éljek és ezzel járjak. De csendesen utánam nyúl és meg kell köszönnöm, és bármilyen gazdag és bármilyen viszontagságos lett legyen az én földi vergődésem és életem, ennek a három dolognak mindenképpen együvé tartozónak kell lenniük. Akármilyen bolyongó hangon járom a világot, Isten mérlegén és az Isten szemében az én és a te és bármelyikünk élete akkor lesz egész, akkor lesz kerek és akkor mondhatjuk a dél-amerikai író szavaival élve: „bevallom, éltem”.

Hogy is áll ez a dolog? Dávid még nagyon fiatal legény, ott őrzi atyjának juhait a betlehemi mezőkön éjszaka és nappal, minden felváltás nélkül. „A gyermeknek az a dolga!” „Tanulja meg mi az élet!” Később elmondja Dávid, hogy „valaki rám



vigyázott a betlehemi nappalokban és éjszakákon.” Jöhetett medve vagy oroszlán, vagy bármiféle ragadozó, hogy a nyáját megcsúfolja. Megtapasztaltam, hogy valaki onnan felülről láthatatlanul vigyázott énreám. Ez a serkenő fiatalkori hit teszi őt csodák csodájára alkalmassá arra, hogy amikor népét, Izráelt az ősi ellenség, a filiszteusok újból és újból tizedelik, rabolják, öldöklük és megcsúfolják, ez a fiatal legényke, elindulva a betlehemi mezőkről odaáll Izrael első királya, Saul elé és ezt mondja: „Király! Engedd meg, hogy a filiszteusok rettenetes hősével, a toronymagas Góliáttal én küzdjek meg!” Elképzelhetetlen ez a kiállás! Kacajt és mosolyt vált ki azokból, akik hallják a királynak tett ajánlatot, mert nem akad a hadviselt férfiak között egyetlen sem, aki Góliáttal merne hadakozni. Hát menjen akkor ez a gyermek, ha meg akar halni, ha olyan magabiztos, nem tudni,



kiben vagy miben bízunk, hát menjen és próbálja meg. A bibliai történet jól ismert: parittyájával a rettenthetetlen hős egyetlen lövéssel leteríti a hatalmas ellenfelet. Élete viszont futásokból áll, királya megirigyli, üldözi, mert nem lehet, hogy ez a jöttment gyermek onnan, Betlehemből hős legyen. Éveken át üldözi a király Góliát legyőzőjét. A vermek is sokasodnak a király dicsőséges életszakaszában is: házasságában, haszontalan fiai hadakozásában; öregkorában is szeretett fia elől kell menekülnie, Absolon elől, aki király akar lenni. Egyetlen dolog tartja talpon az öregedő királyt, az egykori ifjú hőst Betlehemből: hogy zsenge korában megtapasztalta, hogy valaki fölötte van, valaki előtte jár, valaki a hátát védi, és ő ebben bízunk a legkeserűbb perceiben is.

Hányszor vesztettük elreménységünket? Hányszor kidobtunk – sok minden egyébbel együtt – a hitünket, úgymond az életünk ablakán? Mert a mai világ azt tanítja: erőd legyen, értelmed legyen, öklöd legyen, akkor vagy és leszel! A hitre ne nagyon számíts! A mai világ leckéje ez.

Úgy olvassuk az ígében, hogy új éneket kell énekelni. Minden nap új köszönetet mondani Istennek. Egyetlen kérdés van, amire nem könnyen adunk és kapunk választ: hogyan születik az ének? Földi értelemben, vagy akit az Isten megajándékoz az éneklés csodálatos szárnyaló képességével – egy kicsit irigyeljük is, és csak úgy ballagva, akadozva próbáljuk énekelni azt, ami másnak gyönyörűséget jelent, ég felé való kitárulkozást. Hogyan születik az ének? Úgy gondoljuk, az ének úgy születik, hogy Isten kiváló hangszalagokkal ajándékoz meg engemet, és sokak gyönyörűségére és szórakoztatására énekelek. Iparággá válok. Nyissuk ki hangszereinket, a rádiót, a televíziót, és nincs óra és nincs adás, amelyben előbb vagy utóbb fel ne tűnne egy énekes csoda, kinek hallatán csak lehunyjuk a szemünket, s azt mondjuk: „bár nekem is ilyen hangom lenne!” Ahhoz, hogy hang legyen, hogy ének legyen, ahhoz nyelv kell és szájüreg. Nagyszerű tüdő kell, kiváló szorgalom, éveken át gyakorolni, hát ekkor születik az új ének – mondaná a mindennapi ember.

Ha visszahajlunk az ige felé, akkor azt kell mondanom: az új ének nem így születik. Az új ének úgy születik, hogy újból és újból utánad és utánam nyúl az Isten valami módon és valamiféleképpen, s amikor megtelik a szívem örömmel, hálával és gyönyörűséggel, mutatja a költő négy sora, akkor tudok én énekelni. Nem fogja közvetíteni a rádió, a televízió, nem készül róla hanglemezfelvétel, de mégis így találkozom az én urammal, vagy mondjam a modern kifejezést: Istennek arra a dallamra és arra az énekre van antennája, vevőkészüléke, amely az emberi szív legmélyéről érkezik. Isten nemcsak arra figyel, amit füllel hallunk, hanem arra is, amit a szívem rezdülése mond könnyes szemmel és hálaadással, mert egyszer-kétszer-tizenkétszer és ki tudja hányszor utánam nyúlt, mint türelmes szülő még arra is képes volt megtanítani, hogyan kell megköszönnöm néki.

Lehet, hogy csak szavakat tördelve mondom el, nem hasonlít énekhez, de mert legbelülről jön. Istenem, köszönöm! – az Úrnak elegendő.

Mi a haszna az új éneknek ezen túl, hogy elérkezik az én uram szíve és füle felé? Azt olvastam az Igében: „és sokan hallották az én énekemet, és megfélemlettek és bíztak az Úrban” (Zsolt 40,4). Máris megkapjuk a vasárnapi feladatot: úgy énekelj az úrnak, hogy mások is meghallják azt. Életemnek egy nagyon korai szakaszában tanítottam. Ebben a foglalkozásban tiltották a templomba járást. Húsvét reggele volt, Szilágynagyfaluban nekünk társainkkal kellett járni a falut, hogy menjenek szántani. Sohasem volt keservesebb vasárnapom, mert a templom mellett kellett elmennem, bent szólt a zsoltár, s én küldeni próbáltam az otthon lévőket, menjenek szántani. A gyülekezet dolga, hogy úgy énekeljen, hogy áttörje az ablakokat, mert igen valószínűnek tartom, hogy akár ez a mai igehirdetés sem megy túl a falakon. Az emberek alusznak, futnak vagy bármit csinálnak, a gyenge papi beszéd nem érkezik a fülükhöz, a szívükhöz meg éppen nem, de ha bármelyik zsoltárt úgy énekel a gyülekezet, hogy az áttöri az ablakokat, akkor már megérte, hogy miért estem a verembe, Isten miért emel ki, hogy az én messze hangzó, új énekem utolérje az Istennek hátat fordító világot, s legalább elgondolkozzanak: odabent énekelnek, bizonyára felfele.

Meg is van a feladatunk: úgy kell elmenünk innen, hogy akár dallam szárnyára ültetve, hálaadásunkat énekelve, akár tőmondatokban, de hallja ez a templomon kívül álló világ: essél verembe, valaki utánad fog nyúlni, te is megtanulj új éneket énekelni. És eggyel több legyen az a lélek, aki megtanulja a mai leckét, hogy igenis az Isten megtart engem és megtartja az enyéimet, az ekléziát és mindenkit személyválogatás nélkül

Az új éneket tanulgassuk, Neki mondjuk, megfélemlédjünk szent félelemmel, végül kapaszkodjunk és higgyünk benne!

ZSIGMOND JÓZSEF
ny. lelkipásztor

Az Istent kereső lélek

Nehéz sokszor őszintén arról beszélni, hogy mi van bennünk, hogy miért hiszünk valamiben, vagy valakiben. Nehéz szavakba önteni, hogy bizonyos esetekben hívő emberként miért reagálunk jól, vagy kevésbé jól, és persze az is nehéz, hogy istenkeresésünkben valóban Őt találjuk meg, ne pedig csak önmagunkat.

Ha már nehézségekről beszélünk, akkor az önhittség témakörét is körüljárhatjuk. Tudom, hogy az olvasó most arra gondol, hogy nem is olyan fontos erről beszélni, hiszen „mi magunkat nem érezzük annak”, s ha a mások hibája, vagy bűne, akkor maradjon is a másoké. Átugorhatnánk, és én is sok esetben átugrottam már az „akadályt”, de jóléti társadalmunk és békés hitéletünk szinte láthatatlan csapdaként vesz rá bennünket arra, hogy tévesen éljük meg lélekből mozgó hitünket.

Talán lelkünk hibásan kódolt mondatait kell néha újragondolnunk. Én ezt tudom..., nekem ne magyarázz..., rosszul hiszed..., te nem is vagy hívő..., én majd elmondom az igazat..., te nem jól látod – hányszor kezdődtek és kezdődnek így mondataink, nem csak azért, hogy esetleg kioktassunk másokat, hanem azért, mert úgy gondoljuk, mi már mindent jól tudunk.

Nyilván nem szeretném az olvasó tudását, vagy hitének alapjait megkérdőjelezni, de nyitott és egyéni keresztységünk gépezetébe azt hiszem sok homok és porszem került. Könnyen ítélkezünk. Könnyen nevezünk embereket hívőknek, vagy esetleg hitetleneknek. Nagyon könnyen állítjuk magunkról, hogy nekünk igazunk van.



Az önhitt ember könnyen meggyőzi önmagát arról, hogy igaza van, és ez a nézete gyakran megdönthetetlen, megfellebbezhetetlen, azzal kapcsolatban a leghalványabb kétely sem merülhet fel. Akik pedig nem látják be az ő igazát, azok vagy rettenetesen ostobák, vagy elvetemülten gonoszok, rossz-hiszeműek. Az önhitt ember-

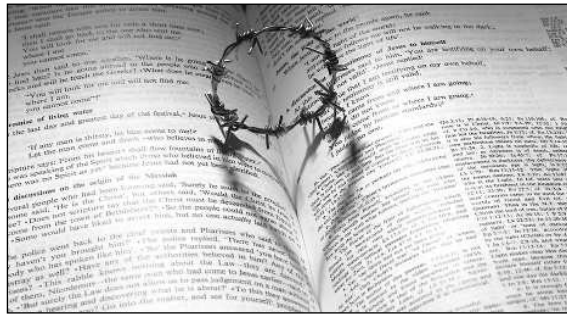


nek csak az az igaz, az a jó, az a szép, ami neki tetszik, ami őt szolgálja. Nagy különbség van aközött, hogy „ez nem jó, nem ízletes,” és aközött, hogy „nekem nem ízlik.” Ez a különbség nem engedi, hogy akár hozzá hasonló embereket elfogadjon, vagy akár még szeressen is.

Sajnos emberi és vallásos önhittségünk hajlamos igazolni az emberi tévedéseinket, vagy téves indulatainkat. Ha egy kicsit visszapillantunk a történelmi időkbe, akkor láthatjuk, hogy ezzel a felfogással más embereket hitükért, erkölcsi felfogásukért képesek voltak pereifériára szorítani, kizárni, meghurcolni, vagy éppen megölni. Ez történt a keresztes háborúk portyázásaival, de sorolhatnánk az iszlám szent háborúit, a marxizmus tetteit, István király és Koppány esetét, az antiszemitizmust, a pogromokat, az inkvizíciót. Mielőtt viszont a történelmi látás megnyugtathatna, hogy ez régen volt, azért látnunk kell, hogy a mai világ is hordoz már „felkiáltó jeleket”. Magukat vallásosnak mondott emberek indítanak vallások közötti „utalat hadjáratot”. Református hitközösségeink látható és hallható módon próbálnak különbséget tenni hívő és hitetlen között, úgy, hogy közben érdeklődő és „kezdő” hívőket zárnak ki gyülekezeteinkből.

Minél tökéletesebbnek érzi magát valaki, annál szörnyűbb lesz önhittségének torzulása. A kereszténységet az különbözteti meg egyéb vallásoktól, hogy értelmezésében nem az ember válik Istenné, hanem az Isten lett emberré. Az emberek még ezt is képesek eltorzítani. A személyes Isten félreismerése folytán a Mindenható képét hajlamosak vagyunk meghamisítani. Jézus közel enged minket magához, Istennel személyes kapcsolatba léphetünk, Atyánknak nevezhetjük. Isten olyan szövetséget köt az emberrel, aminek a meghittsége és bensősége a házassághoz hasonlítható, a férfi és nő meghitt, meleg, egész életre szóló kapcsolatához. Mit kezd ezzel az önhitt ember? Mivel ilyen szorosan tartozunk Istenhez, minden az Ő nevében történik – mondja az önhitt ember. „Isten kegyelméből ma már nem tévedhet, mindig és mindenben igaza van. Habár régen sok hiba és bűn színezte életét, de a kegyelmes Isten mára már HÍVŐVÉ tette.

Ez egy pszichológiai csapda is. Nagy a veszélye annak, hogy bizonyos társadalmi, politikai, vallási érdekeinkre használjuk az Örökkévaló tekintélyét. Pedig az örömhír, az evangélium arról szól, hogy Isten vállalja a sorsközösséget a legnyomorultabb emberrel, a bűnösssel is, ezért lehajol, hogy felemeljen. Ezzel szemben az önhitt ember önmagát isteníti. Voltaképpen Istennek képzei magát, és akkor érthető, hogy mindig igaza kell legyen.



Jézus nem önhittséggel, hanem szeretettel vonzotta magához követőit. Sőt a szerető Isten képét hirdette minden beszédében és cselekedetében.

Immanuel Kant, a gondolkodó és filozófus az emberi jószágról azt írja, hogy az embernek az volna a célja, hogy a saját tökéletességére és a másik ember lehető legnagyobb boldogságára törekedjék. Mi ezt teljesen megfordítva, sajnos a magunk legnagyobb boldogságára és a másik legnagyobb tökéletességére törekszünk. Istent szeretve is megszóljuk a másik embert hibájáért. Az önelégült ember úgy gondolkodik, hogy ha nekem igazam van, akkor a te tévedésed bűn. Számára a többiek tévedése nem elfogadható. Az önigazult ember véleménye: nem szabad eltérni a tévedő embert, mert a tévedés veszélyezteteti az igazságot.

Itt kell ismételtelen a történelem bibliai múltjába visszatekinteni, ahol már az első lapok emberi tévedésről beszélnek. Bűneset – rossz döntés – elkerülhetetlen következmények. Az Istentől kapott szabad akarat együtt jár a tévedés lehetőségével. A Teremtő tudta, amikor minket alkotott, hogy mindkettő belénk oltatott, de teremő bölcességében ott van az emberi szabadulás útja is, ahol a bűnt szívből meg lehet bánni, és újra lehet tervezni az életutat.



Itt értünk el a másik pólus tárgylásához, ahol az önhittség helyett tudatosan az alázatos Isten-keresést választom. Hogy miképpen lehet „jól dönteni”, helyesen járni a krisztusi úton, arra én magam is keresem még a teljes választ, de vannak Szentírásbeli és lélektani fogódzók, amelyek helyes irányba terelhetnek.

Aki alázatos, az szívesen hallgat meg másokat, és úgy véli, hogy másoktól is tanulhat valamit. A bölcsesség alapfeltétele a taníthatóság, a változásra való készség. A bölcs ember meg tudja változtatni a véleményét, hajlandó tanulni másoktól. A bölcs ember hajlandó a párbeszédre, nem fél elviselni a véleménykülönbséget. Számára a kulturált vita, a párbeszéd, az eszmecsere az élet sója. Mert tudja, hogy ez őt gazdagítja. Az istenhívó ember alázatának alapja, hogy az Isten mindennél nagyobb, az én gondolataimnál is nagyobb. Ez teret adhat az építő célú önkritikának. A szerénység azt mondatja velünk: „én tévedhetek”, „lehetséges”, „talán”, „sajnálom, tévedtem.”

Ugyanakkor keresztényként hivatásbeli kötelességünk hihető és elfogadható módon elmondani meggyőződésünket. Nem megfellebbezhetetlen bíró képében tetszelegni, manipulálni, megfosztani másokat a szabadságtól. De helyállni a kérdésekkel és kételyekkel teli világban, és felkészültségünkben is megmutatni, hogy Istent szeretjük.

Az egészséges lelkiületű ember megelégszik annyi elismeréssel, amit másoktól kap. Az önelégült viszont nem, ezért ki akarja kényszeríteni mások részéről az elismerést. Belső békéje függ a visszajelzésektől.



„Kevesen rendelkeznek elegendő önbizalommal ahhoz, hogy megvallhassák: „tévedtem.” Ha egy gyermek nem kapott feltétel nélküli szeretetet, akkor lehet, hogy nem alakult ki benne az egészséges önbizalom. A mindenáron való engedelmességre való neveléshez a gyerek látszatra alkalmazkodik, majd amikor módja van rá, fellázad. Felnőttként sincs meg benne az egészséges önbizalom, mert nem szabadságra nevelték, hanem engedelmességre” – vallja Nyíri Tamás filozófus.

A hitét megelőző keresztény ember megtapasztalja Isten feltétel nélküli, gyógyító szeretetét és idővel egészséges önbizalmat nyerhet és értékeinek tudatában is szerénnyé válhat.

Jézus vitái az ő részéről sohasem fajultak el. Nem bizonygatta, hogy igaza van. Nem szégyellte azt imádkozni, hogy ha lehetséges, múljék el ez a pohár. Nem szégyellte megvallani, hogy fél a szenvedéstől.

Az istenhithez szükséges az igazság szeretete és őszinte keresése, ezért az önhitt ember nehezen jut el Isten megismeréséig. Ha arrogánsan leszólja a jogos figyelmeztetőket vagy az eltérő véleményeket és becsmérli az elgondolkodtató kérdéseket és üzeneteket, akkor legjobb esetben is csak egy korlátolt és egyoldalú saját bölcsességig jut el.

Ragozhatnánk még nagyon sokáig, hogy milyen az ember, és milyenné kell lennie, hogy mi módon éljük jól vagy éppen hibásan hitünk mindennapjait, de egyszer el kell érnünk a végeredményhez, amikor a summázás végén ki kell mondanunk, hogy végül is milyenek vagyunk. Fehéren, feketén, s bár tudom, hogy a világ a színeset jobban elfogadja, de nekünk tisztán kell látni. Alázat, vagy önhittség, Istenismeret vagy téves önismeret. Merjük megvizsgálni önmagunkat. Mérlegeljük cselekedeteink helyességét, vagy helytelenségét, s ha mindez sikerült, akkor talán helyesebbek lesznek lelkünk válaszai.

KÁNYA ZSOLT ATTILA
lelkipásztor



PATAKI ISTVÁN

magyarnak maradtam

városok falvak épülhetnének
öregotthonok iskolák templomok árvaházak
a kövekből melyekkel megdobáltak
hány éhező távozna jóllakottan
a kenyérből mivel visszadobtam
és egyetlen arcom odatartott felét
sokarcúak mennyiszer ütötték
de álltam uram némán álltam
az acsarkodók szájon vágta
ha olykor meginogtam –
a föld mozgott alattam
s ha lerogytam –
csak imára
mint ki csak szeretni vágyna

hatalmam ha volt –
csak magamon
kacagtam minden hatalmon
s azokon
akik kinevettek
mert szeretni mertem
felemelve vagy leverten
istent nemzetet hazát és nőt
s áldottam bölcsőt temetőt

ők a nevetők
ütésre lendülő karral
szédelegnek a sivatagban
én magyarnak állva maradtam
hogyan lássátok:
szétporladnak
a felém dobált kövek
rajtuk veszett kutyák heverésznek
kenyeremből jóllakottan
nyál-csorgatva és unottan

Gróf Zrínyi Miklós, a politikus író és hadvezér



A 19. században a kard és a lant hő-sének nevezték, de ma is elgondolkodha-tunk azon, hogy az embert vagy a költőt állítsuk első helyre. Költészete régiségünk legnagyobb szerűbb emléke, élete pedig legen-da, elválaszthatatlan kora történelmének eseményeitől.

Gróf Zrínyi Miklós, a szigetvári hős dédunokája, Zrínyi György horvát bán fia 1620-ban született Ozaly várában, Horvátországban. A 11. századtól a 14-ig brebiri grófként szerepelnek az ok-levelekben a család ősei. Nagy Lajos 1347-ben Zrin várát adja nekik, ezóta viselik a Zrínyi (Zrini) nevet.

A költő nagyapja és apja is híres törökverő, vitézségük szálla a császári hadvezérek szemében. Az apa huszonnyolc éves korában, Pozsonyban járvány áldozata lett, két kisfiát, Miklóst és Pétert Pázmány Péter esztergomi érsek veszi gondjaiba. II. Ferdinánd is kedvelte a fiúkat, és Miklóst nyolcéves korában zászlósúrrá nevezte ki. Környezete és ez a kinevezés meghatározó volt további életére nézve.

Tanulmányait Grácban és Nagyszombatban végezte a jezsuitáknál. Művelt, olvasott férfiúvá nőtt ki magát, a magyar nyelven kívül beszélt horvátul, törökül, ismerte a német és olasz nyelvet, olvasott spanyolul, franciául, de írt és beszélt görögül és latinul is. Különösen a latin és az olasz irodalmat kedvelte.

A két testvér Csáktornyan telepedett le, s együtt viselték a vár és a Muraköz gondját. Miklóst 1640-ben hivatalosan is kinevezték Muraköz örökös kapitányává. Feladatát buzgón teljesítette, a török szomszéd – Kanizsa vára – ellen állandó támadást indítva. A katonai mellett gazdag lelki életet élt. Első házassága ötödik évében elveszti feleségét, fájdalmát, veszteségét lírába önti. E szerelem emlékét őrzik a Viola idyllek és Arianna sírása című versei. Felesége halálát Orpheus keserve című költeményében siratta meg.

Közeleti pályáján rohamosan emelkedett, 1647-ben már horvát bán. A bécsi kormányurak azonban állandóan fékezni próbálták tevékenységében. 1655-ben mellőzik a nádorválasztáson, de ő kitartóan követi saját elképzeléseit. Felépíti Új-Zerin várát (személyesen naponta három órán keresztül talicskázza a földet), de Montecuccoli, a császári fővezér tétlenül nézi, amint 1664-ben a török lerombolja a várát.

1664-ben rövid, de gazdag élete is lezárul, egy vadászaton vadkan öli meg. Bethlen Miklós gróf hitelesen írja le a történetet mint szemtanú, emlékirataiban.

Lényének kétféleségével ő maga is tisztában volt, de az a kettősség felolvad a cél egységében. „A 17. század Széchenyije volt” – mondta róla Négyesi László, a híres esztéta. Hazaszeretete szellemi hazaszeretet, amely Zrínyi fellépésével szinte egyidőben születik meg Apáczai Csere Jánosban és Misztótfalusi Kis Miklósban. Zrínyi hazaszeretete a legritkább és legelőkelőbb, misztikus, melyben az ország szolgálata istentiszteletté emelkedik. Ide sorolható majd később Széchenyi, a himnuszos Kölcsey, Vörösmarty és zsoltáros időszakaiban Ady Endre.

Zrínyi Miklós misztikus hazaszeretete nem maradt pusztá érzés, hanem cselekvéssé testesedett. Legfőbb céljának a török kiűzését tekintette, legfontosabb eszköznek a nemzeti önállóságot, a nemzeti hadsereget, esetleg a nemzeti királyság megalapítását tekintette. A törökkel szembeni tántoríthatatlan küzdelmét vallásos nevelésével is magyarázhatjuk. A jezsuita, a barokk vallásosság megújítja a keresztes hadjáratok eszméjét.

A szigetvári Zrínyi meghalt a váráért, a hazáért, a becsületéért. A költő Zrínyi a kereszténységért harcol. Az Isten országaért karddal és személyes bátorsággal való hadakozás utolsó képviselője. Zrínyi volt az első, aki felismerte, hogy a török meggyengült, s összefogással a magyarok függetlenül, mások segítségével nélkül is meg tudnak birkózni vele. Hogy igaza volt-e, vagy sem, ma már eldönthetetlen, talán ezt is össze lehet hasonlítani azzal a megdöbbentő lépéssel, ahogyan a szigetvári Zrínyi maroknyi megtört emberrel indul a százezres török sereggel szembe, de rajtuk átgázolva kardjával a szultán testéig ér. Ennek a hőstettnek emel emléket Szigetvár 1566-os ostroma megéneklésével a Szigeti veszedelem című eposzával.

Ihletet a családi hagyomány adott és az író törökűző életcélja. A külső formát a magyar históriás ének adta, a belső szerkezetet a barokk eposz, amely Tasso nyomán olasz földön kialakult. Művével arra törekedett, hogy a nemzet érdeklődését a török kiűzésének ügyére irányítsa. Ez a szándék hatja át 1645-46 telén, amikor megírja élete főművét. Az eposzban a szigetvári hőst és vitézeit állította példaképül kora magyarsága elé. A szigetvári hős 1566-ban Isten segítségét kéri az ostrom megkezdése előtt:

„Végzetetlen irgalmú szentséges Isten,
Az ki engem segítesz minden ügyemben,
Te vagy énnekem győzhetetlen fegyverem,
Paizsom, kűfalom, minden reménységem.

Mutasd meg őnékik, hogy te vagy nagy Isten,
Hogy te-kivülötted máshon isten nincsen,
Ki megyen utánad, nem jár setétségben,
Hanem viszi utad az örök örömben.”

Az író Zrínyi életének minden vonatkozásában meghatározó volt akaratereje. Még magyarsága is akarat eredménye, hiszen születése szerint horvát, magával hozza a horvát nyelvi jellegzetességeket, arca is jellegzetesen délszláv arc. De ő magyar akart lenni. A nemzet megváltását a töröktől is akaratú kérdésnek tekintette. A maga akaratát akarta átvinni a csapatba, mely megfutamítja a törököket.

A barokk, a reneszánsz és humanizmus külső formai elemeit fejleszti tovább, de a nagy íróban tovább érik az, ami a reneszánsznak és a humanizmusnak legfelsőbb tartalma volt: az önálló, a független autonóm ember. Zrínyi művészi szándékaiban és egyéniségének emberi méltóságában az európai legnagyobbakkal rokon (Milton, Racine). Benne is él összetörhetetlen erővel, megaláztatásokon keresztül nemzetépítő, nemzetszabadító eszméket dajkálva az autonóm egyéniség hite.



Peter Krafft: Zrínyi Miklós kirohanása

Mikes Kelemen, a hűséges deák



Ha zágoni Mikes Kelemen nem kerül „ifjú fővel” II. Rákóczi Ferenc udvarába, békés, boldog meghittség közepette telt volna el élete valamelyik erdélyi udvarházban. Jó gazda lett volna belőle, vendégszerető nemesember, könyvek barátja, szívesen csevegő, a székely humorral gazdagon megáldott természettel. De az Úr tartalmasabb, értékesebb életre hívta el, s ő ezt az életet Isten kezébe téve, hűségesen teljesítette is.

1690. augusztus 9-én született a Kovászna megyei Zágonban előkelő erdélyi családban. Rokonai között volt diplomata és generális is, gazdag örökség várt rá, de jelleméből hiányzott a nagyravágyás. Egyszerű, becsületes lélek volt, aki sem a politikus, sem a hadvezér babérkoszorújára nem vágyott. A kora gyermekségében félárvaságra jutott Kelemen édesanyja Kolozsváron iskoláztatta, a jezsuiták kollégiumában nevelkedett. Diákévei közepette jutott el hozzá nagybátyja, Mikes Mihálynak ajánlata, hogy lépjen a fejedelem szolgálatába, mint nemes apród.

Ez az esemény 1707-ben történt, és ezzel eldőlt életének további alakulása: elválaszthatatlanul hozzá kapcsolódott Rákóczihoz. Mikes rajongó lelkesedéssel szolgálta fejedelmét, de a nagyúr is megkedvelte és szívébe fogadta jókedvű, derűs hangulatú, nemes lelkű deákját. Mikes mindenütt ott volt fejedelme oldalán, a pompás udvari életből éppúgy kivette részét, mint a fegyveres táborozásból.

Mikor a szabadság ügye elveszett, Rákóczi híveit egymás után kegyelemben részesítették. Mikes, bár egyetlen vágya a nyugalmas élet volt, mégis követte urát a bujdosásba, a csalódások, a keserű megpróbáltatások hosszú láncolatába, mert nyugalomvágyánál is erősebb volt Rákóczi iránti szeretete. Sok viszontagság után érkeztek Törökországba, Rodostóba. A város a Márvány-tenger európai partján, szelíden a tengerbe ereszkedő lejtőn, gyászos ciprusok között terül el, félkör alakban.

Azok a magyarok, akik a 18. század első felében Rodostóban éltek, mind fájó szívvel ették a száműzetés kenyerét, és közülük csak igen kevés gondolt olyan megnyugvással a szomorú, színtelen bujdosó életre, mint maga a nagy fejedelem

és leghívebb belső apródja, Mikes Kelemen. Mindkettőt a szívükben élő vallásos hit tartotta fönn.

Ebben a környezetben vált a deák íróvá, mivel életük folyamáról apró részletességgel számolt be kétszázhet el nem küldött levélben, melyet az ő kedves képzelt nénjének írt. Emlékirata, önéletrajza a Törökországi levelek címet kapta. Műfajával, a Leveleskönyv megnevezéssel Franciaországban találkozott. Párizs utcáin barangolt, francia nevelők oktatását hallgatta, színházba, ünnepélyekre járt, olvasott, művelődött, tanult, átvette a francia viselkedési formát, a könnyed írói magatartást. Rodostóban aztán a tétlen magányban ez a magatartás írott szövegekbe érik. A szenvedélyes beszélgető, a közölni vágyó keres egy társat, akinek beszámolhat élményeiről, tapasztalatairól. Így „talál rá” Konstantinápolyban élő nagynénjére, P.E. grófnőre, akivel megoszthatja gondolatait.

Az a lelki nyugalom, amelyet az élet minden változása között megőrzött, az az erős önuralom, mellyel magát fékezni tudta, s amellyel minden vágyát elnyomta, szabadabbá tette ítéletét, megélesítette látását. Kíváncsiságát fölkelte minden apróság, jól megfigyelt mindent, ami körülötte történt. De honvágyát, hazájába való vágyódását semmi sem tudta csillapítani. Ez az érzés lépten-nyomon helyet kap leveleiben. Folyton erdélyi képet sző írásaiba: „a tenger hullámai olyanok, mint az erélyi nagy hegyek”, „jobban szerettem volna káposztás fazék lenni Erdélyben, mintsem kávé ivó findzsája (csészéje) a császárnak”; „az erdélyi asszonyok szava állandó, mint a brassai havas.” Mikor Havasalföldön és Moldvában utazik, boldog, hogy „ha Erdélyt meg nem láthatom is, de a köpönyegit meglátom (a Kárpátokat), mert az erdélyi havasok mellett megyünk el.” A XXXVII. levélben olvashatjuk a már közismertté vált mondatát: „Úgy szeretem már Rodostót, hogy el nem felejtetem Zágont”.

Mikes részletesen beszámol mindennapjaik rendtartásáról, amit a fejedelem élete végéig betart és betartat. Lassan megszokottá vált életük, de nekik is számolniuk kell az elmúlás szomorú tényével. Apadni kezd a számuk. Gyógyíthatatlan betegségek látogatják meg némelyiküket, mások előrehaladt koruk miatt térnek meg Teremtő Urukhoz. A bujdosók között legfiatalabb Mikes Kelemen, ő sorban kíséri ki a temetőbe az előtte járókat. Természetes folyamata ez az életnek, ők is így vélekednek. De amikor II. Rákóczi Ferenc gyengülni kezd, leveri a láz, kétségbeesnek: „Édes néném, kérjük az Istent, hogy tartsa meg ezt a nagy embert, akit az ellenségi is nagynak tartanak... Amitől tartottunk, abban már benne vagyunk. Az Isten árvaságra téve bennünket, és kivéve ma közölünk (1735. április 8-án) a mi édes urunkot és atyánkat, három óra után reggel. Ma nagypéntek lévén, mind a mennyei, mind a földi atyáinknak halálokat kell siratnunk. Az Isten mára halasztotta halálát urunknak azért, hogy megszentelje

halálának áldozatját annak érdemével, aki ma megholt érettünk. A micsoda életet élt és a micsoda halála volt, hiszem, hogy megmondották néki: «Ma velem lesz a paradicsomban!»»

Utolsó levelében csendes beletörődéssel fogalmazza meg, hogy immáron ő is megöregedett, s Istenbe vetett hittel várja a földi életből való távozását. Utolsóként maradt:

„Egyedül hallgatom tenger mormolását,
Tenger habja felett futó szél zúgását,
Egyedül, egyedül
A bujdosók közül,
Nagy Törökországban,
Hacsak itt nem lebeg sírjában nyugovó
Rákóczi nagy lelke az eget csapkodó
Tenger haragjában!”

– ahogy ezt Lévay József: Mikes című versében megénekelte.
A hűséges apród és deák 1771-ben intett búcsút a földi életnek.

Constantinopolban Gróf R... E....
10. leveli N... R....
Gallipoliban 1771. 10. Júl.

Edes néni! halál legyen a Jóhatalom mielő
először ma jelenésére, franczia országból pe
dia 13. Júl. ma. Lend meg. a fegyverek között
nek két jó győzelem volt, hogy ke a kétségem be
vessz alá az én kedve nem de reméltem hogy itt a
főnök. de el van. edes néniem mi jó a földön a
járni, látja két meg a p. p. és meg j. és volt
mikor arányos a fegyverek alatt. két mi f. és
Jók. hogy ne félünk az arányos a fegyverek alatt
nagy határ. fegyverek egyet a fegyverek, amiknek
mire a fegyverek nagy fegyverek, nemcsak a fegyverek
fegyverek nemcsak a fegyverek, hanem a fegyverek
fegyverek, hogy már csak a fegyverek, hogy a fegyverek
amolyan az a fegyverek, de meg a fegyverek
fegyverek, hogy fegyverek nem csak a fegyverek, hanem
fegyverek. de az hogy itt a fegyverek, hogy a fegyverek
göyök a fegyverek, a fegyverek, nem csak a fegyverek, és a
fegyverek a fegyverek, a fegyverek, a fegyverek, a fegyverek
fegyverek, a fegyverek, a fegyverek, a fegyverek, a fegyverek

Gróf Széchenyi István, a reformok híve



A magyar művelődési élet egyik gazdag korszakát, mely a 19. század első évtizedeire tehető, reformkornak nevezzük. Ebben az időszakban vált felnőtté a kor nagy gondolkodója, gróf Széchenyi István, aki sokirányú tevékenységet vállalt fel és teljesített e néhány évtized alatt. Ő fogalmazta meg az első átfogó programot Magyarország gazdasági és kulturális elmaradottságának megszüntetésére.

Grófi családból származott, 1791-ben született Bécsben. Atyja, gróf Széchenyi Ferenc, a Nemzeti Múzeum megalapítója volt. Az ifjú sokat utazott, bejárta Európa országait, tanulmá-

nyozta a fejlett nyugatot gazdasági szempontból. Lassan kialakult benne az a tudat, hogy ő hivatott az országot átalakító munka elindítására.

Az 1825-ös országgyűlésen egyévi jövedelmét ajánlotta fel egy magyar nyelvű társaság létesítésére. Ez a cselekedet alapozta meg a Magyar Tudományos Akadémia létrejöttét, mely ma is működik, és folytatja áldásos tevékenységét. Közben a történelmi körülmények is megteremtették a lehetőséget a magyar érdekek érvényre juttatására. Ausztria engedményeket tett, elérkezett tehát az ideje a reformok kidolgozásának és életbe léptetésének. Ennek a folyamatnak gróf Széchenyi István állt az élére, akinél világosabban senki sem látta, mire van szüksége Magyarországnak, ha a világ művelt nemzetei sorában akar helyet foglalni, és továbbra is élni akar.

Külföldi tapasztalataiból tudva azt, hogy haladást csak egyesített erővel lehet elérni, létrehozta Pesten a Nemzeti Kaszinót, ahova tömegesen iratkoztak be a nemzet jövőjéért munkálkodni akaró hazafiak. Ott összegyűlve megvitatták az ország számára hasznos politikai és gazdasági terveiket.

Megalapította a Pályafutási Társaságot, mely lóversenyek rendezésével a hazai lótenyésztést szándékozott fejleszteni. Írásos útmutatót is közkézre bocsát, 1828-ban Lovakrúl címen megfogalmazza a lótenyésztés célját, fontosságát.

1830-ban jelenik meg a Hitel, melyben rámutat az elmaradottság okaira: az ország feudális szerkezete, az elavult ösiségi törvény, a jobbágyi munkaviszony, a belső piac hiánya, az ósdi közigazgatás. Ebből a felsorolásból világosan látszik, hogy az egész magyar élet reformjáról van szó. Az arisztokrácia egy része támadta, mert az ősi jogok megsértését látták benne. Válaszul a támadásokra írja meg 1831-ben a Világ című nagy munkáját. Minden haragját

és gúnyolódását belefogalmazta ebbe a műbe. Bántotta az értetlenség, mely a magánérdekek csorbulása mellett nem akarta észrevenni a hazai fellendülés lehetőségét. Még ugyanabban az évben készült el, de csak 1833-ban jelent meg a Stádium. Módszeresen kifejti benne mindazokat a reformokat, melyeket nem csak a kor szelleme és a nemzet jövője, de a nemesség saját érdekei is megkívánják.

Széchenyi az elmaradottságon nemcsak a gazdasági hátrányokat értette, hanem a nemesek műveletlenségét, viselkedni nem tudását is. Azt is világosan látja, hogy a magyar nem ért a kereskedelemhez, csak a kereskedéshez. Ezzel pedig nem hódíthatjuk meg a művelt modern világot. A három műben megfogalmazott javaslatok arra voltak hivatottak, hogy a régi rendi alkotmányt – mely szerint kisebb-nagyobb joggal bíró és teljesen jogtalan osztályok voltak Magyarországon – új rendszer váltsa fel, melyben mindenkinek – nemesnek és jobbágnak – egyenlő jogai lehessenek.

Irodalmi szempontból is említésre méltó tevékenysége a naplóírás. A legnagyobbak közé tartozik. A naplóírás a bécsi kongresszus idején kezdődik, 1814-ben. A fiatal arisztokrata nyitott szemmel forgolódik száz nemzet diplomatai között. Naplója nem is akar más lenni, mint a látott és hallott, emlékezetes és mulatságos dolgok feljegyzése, csak később szélesedik saját lelkébe tekintő belső elemzéssé. Negyven éven keresztül életének minden eseményét Naplójában jegyezte fel. Utolsó bejegyzése ez volt: „Elvesztem, nem tudom megmenteni magam”.

Az írásokon kívül Széchenyi nevéhez rendkívüli más, látható megvalósítások is fűződnek. Megalapította a Lánchíd-Egyesületet, melynek célja Pest és Buda között olyan lánchíd építése, mely összeköti a két városrészt, melyen áthaladva a nemes is tartozik vámot fizetni.

Az ő buzgólkodására indult meg a Dunán az első gőzhajó 1833-ban, majd Vásárhelyi Pál mérnök munkája révén szabályoztatta a Duna alsó folyásán lévő Vaskaput, amivel utat nyitott a tenger felé. Később meg a rakoncátlan Tisza folyót szabályoztatta, amivel nemcsak hajózhatóvá tette, hanem nagy területeket mentett meg az árvíz pusztításától.

Tovább bővíthetném annak a sok ötletnek a felsorolását, amelynek megvalósításán fáradozott. De ez a felfelé ívelő időszak néhány év elmúltával visszajára fordult. Több ellensége gyűlt a nagy gondolkodónak, mint barátja. Látta, hogy minden tettét, elképzelését ellene fordítják. Már azt érzi, hogy ő az oka, ha valami nem sikerül az országban, hogy ő az igazi felforgató. Idegei lassan felmondják a szolgálatot. Környezete, jóakarói kezeltetni akarják. Így kerül 1848. szeptember 5-én Döblingbe, az elmegyógyintézetbe. Itt többet ír, mint valaha. Titkos, osztrák ellenes írásait megbízható személyek csempészik ki lakosztályából. Évek

alatt Londonban és másutt is jelennek meg bíráló, támadó írások, de a hatóságoknak nem sikerül kideríteniük, honnan származnak, ki írja azokat.

Az 1850-es évek végén gyanút fognak, figyelik, figyeltetik. Házkutatások sorozata következik. Sok bizonyítékot találnak. Most már Bécsnek is útjában áll. Kidolgozzák a letartóztatási lépéseket, de a végrehajtást már nem várja meg gróf Széchenyi István, 1860. április 8-án, éppen Nagyszombat napján golyó általi halálra ítéli önmagát.



József Attila ellentmondásos hitvilága



Ellentmondások tömkelegébe ütközünk, ha József Attila istenkereső útját akarjuk végigjárni. Pedig olyan szépen indult. A gyermek – ahogy ez lenni szokott –, a családi körben tanult meg imádkozni, ismerte meg Istent, Jézus nevét. Amikor még igazi családban élt, a vallásság természetes velejárója volt a mindennapi életnek. Az apa görögkeleti vallású, édesanyja református. József Jolán visszaemlékezéseiből tudjuk meg: „Ha a papa jókedvű volt, sokáig hancúroztunk az ágyban, míg ránk nem szólt. Akkor egyszeribe elcsöndesedtünk, s egymás mellett feküdve imádkoztunk. A papa nem tűrte, hogy imádkozás nélkül aludjunk el.”

Aztán Öcsödre került nővérével, ott a református tanítások szerint éltek, hitoktatásra jártak. Kisiskolás korában Attila a Kálvin-téri templomban vesz részt nénjeivel együtt a vasárnapi iskolai alkalmakon. Ez a rendszeresség lassan felbomlik, miután apjuk elhagyta őket. A két lánytestvér nagyobb, Attila kisfiú, érzékeny lelkét súlyosabban érinti az apa hiánya. Mind anyagilag, mind lelkileg nagy veszteség éri a az egész családot. Soha nem voltak tehetősek, de az apa keresete biztonságot jelentett számukra. A kisfiú mellől édesanyja is hamar hiányozni kezd, munkát vállal: „mossa a város minden szennyesét.” Hiába van két nővére, lélekben egyedül marad.

Megmagyarázhatatlan számára az, ami vele történik, sok minden hiányozni kezd az életéből. Elsősorban a szülői szeretet, a jóllakottság érzése, a gyermeknek kijáró cukorka. A libasültről csak álmodozik, de a valóságban az asztalra csak „a kegyelmeséktől hazahozott kis lábaska étel kerül.” A hónapos szobák bérét sem tudja édesanyja rendszeresen fizetni, ezért gyakran költözniük kell. Ez is rémálom a gyermek számára.

Ha ezen a néhány év alatt tövisessé vált úton gondolatban végig gyalogolunk, talán nem tűnik túlzásnak a megállapítás: a gyermek József Attila meghasonlik az imádkozásba vetett bizalommal. Elveszíti a fonalat, amely éveken keresztül összekötötte Istennel. Elbizonytalanodott, megtört a hite. Szegedi egyetemistaként éri az újabb csapás, összeütközésbe kerül az egyetem és a törvény elveivel a Tiszta szívvel című verse miatt.

Elkeseredésében a világ szemébe vágja, „Nincsen apám, se anyám, se istenem, se hazám.”

A költővé válás első éveiben sok versének egy-egy sorában még felbukkan Isten neve, de ezekben számonkérés vagy vádolás, vagy elkeseredés fogalmazódik meg:

„Csüggedő szívvel loholok egyre,
Keresek valakit a Végtelenbe,
Loholok egyre.
Lelkem elröppen a Végtelenbe,
Tovább nem vágyom arra az egyre,
A Végtelenbe.”
(*Keresek valakit*)

„Bennem betöltetlen szomorúság tátong.
S gizgazzal benőve minden istenoltár,
Hajh, vágyak anyja, de mostoha voltál.”
(*Nem tudunk élni*)

„Óh, Uram, nem bírom rímbe kovácsolni dicsőségedet,
Egyszerű ajakkal mondom zsoltáromat,
De ha nem akarod, ne hallgasd meg szavam,
De ne figyelmezz szavamra, ha nem tetszik Neked.”
(*Csendes estéli zsoltár*)

„Ha az Isten íródiák volna
S éjjel nappal mozogna a tolla,
Úgy se győzné ő se följegyezni,
Mennyit kell a szegénynek szenvedni.”
(*Aki szegény, az a legszegényebb*)

„Nagyon utálkozhatott az Isten,
Hogy ilyen csúnya plánétát köpött –
Ó, szépség, jóság!... De már mindent hagyok.”
(*Mindent hagyok*)

„Isten!
Kiáltunk hozzád:
Légy a mi érző, meleg bőrünk,
Mert megnyúztak bennünket.”
(*Kiáltunk Istenhez*)

„Hát nem segít a jaj s az allelúja?
Se hit? se malter? se Krisztushabarc?
Széthullt az ember millió darabra,
Mint esőben a vályogkaliba.”
(Kövek)

Folytathatnám, hiszen az idézetekből kiolvasható, hogy az idő múlásával kiterjeszti bánatát, szomorúságát egész népére. Már nem csak a maga elégedetlenségével foglalkozik, s kétségbeesetten keresi az okokat. Eljut egészen a kemény megállapításig, hogy már sem imádság, sem Isten nem tud segíteni. Ezt még tetézi a **Nekem mindegy** című versben megfogalmazott kijelentésével:

„Nekem mindegy: van isten, vagy nincsen
S bizonyisten hinnék benne,
De még annyi szabadidőm sincsen.
Ha megsegít, csak neki jobb,
Ha nem segít, rosszabb se lesz.”

De ne féljünk kimondani, hogy József Attila igen nehéz természetű ember volt. Volt-e igaz barátja? El tudta-e fogadni, ha valakinek más volt a véleménye? Nemcsak Istentől fordult el, az emberekbe vetett bizalma is megrendült. Már első lépéseit is elhibázta. Még fel sem figyelhetek rá, mikor szembeszállt az egyetem „fura urával”, megbélyegezve magát istentagadó versével. Pedagógus már nem lehetett. És elismert költő? Az igen, ha nem követ el egy újabb komoly hibát: gúnyos hangú megjegyzést fogalmaz meg Babits Mihály ellen, aki akkor már jelentős költő volt, korának legműveltebb magyar írója. József Attila hetykeségét nem tudták a kortársak megbocsátani. Így aztán egyedül maradt magában hordozott lelki betegségével, mindenféle nyomorúságával, szeretetlenül – de mindig szeretetre vágyva –, s még olyan sem akadt környezetében, aki Isten felé terelte volna, hogy igazi megtérővé váljék.

József Attila műfordítóként nem alkotott jelentőset. De ezen a téren is tudott meglepetést okozni. Lefordította Luther Márton himnuszát: az Erős vár a mi Istenünk című versét, melyet megzenésítve éneklünk a református templomban is. Talán azért vállalkozott erre a fordításra, mert itt végre megvallhatta Istenbe vetett hitét, nem tért le az elfogadás útjáról, nem kapott helyet a kételkedés, hiszen egy igazán hívő vallásos ember gondolatait tolmácsolta. Ez a vers rácáfol saját verseinek gondolatmenetére, higgyük el, hogy a fordító munka közben vállalta és vallotta, magáénak is elfogadta Luther gyönyörű gondolatait.

1934-ben, mintha jóvá akarná tenni Istennel szembeni durva kijelentéseit, megírja **Istenem** című költeményét, mely őszinte közeledésnek tűnik, eddig szokatlan módon szól a Teremtőhöz:

„Dolgaim elől rejtegetlek,
Istenem, én nagyon szeretlek.
Ha rikkants volna mesterséged,
segítenék kiabálni néked.

Hogyha meg szántóvető lennél,
segítenék akkor is mindennél.
A lovoidat is szeretném
és szépen, okosan vezetném.

Vagy inkább ekeszarvat fogva
szántanék én is a nyomodba,
a szikre figyelnék, hogy ottan
a vasat még mélyebbre nyomjam.

Ha csősz volnál, hogy óvd a sarjat,
én zavarnám a fele varjat.
S bármi efféle volna munkád,
velem azt soha meg nem unnád.

Ha nevetnél, én is örülnék,
vacsora után melléd ülnék,
pipámat egy kicsit elkérnéd
s én hosszan mindent mesélnék.”

Szokatlan pálfordulás, ezt a gyöngéd, Isten munkatársaként jelentkező segíteni akarást, a teljes elfogadás hangját megpendítő békességet, amely az egész költeményen végigvonul, eddig még nem fedeztük fel. De ne kiabáljuk el ezt a hangulatváltást. Élete utolsó két évében írt verseiben újra az ellentmondások sorozata fedezhető fel. Magánéletének rendezetlensége, egyre elhatalmasodó betegsége, magánya, a nyugtalan, önvádaktól gyötört költőt élete végén egyre bizonytalanabbá teszi, hol kéri, hol elutasítja Isten közelségét. A **Bűn** című költeményét olvasva szinte megrémülünk, ártatlannak, bűn nélkül valónak tartja magát, nincs is szüksége senkire:

„Én istent nem hiszek s ha van,
ne fáradjon velem:
majd én föloldozom magam,
ki él, segít nekem.”

Utolsó életévében írt versekből arra lehet következtetni, hogy a mindenkiben csalódott költő, aki emberektől már nem vár segítséget, megértést, megpróbál ahhoz a mindennek feletti lényhez fordulni, aki magáramaradottságát segít feloldani: A **Nem emel föl** című vers közvetlenül Istenhez szólás, könyörgés és érvelésként az „én” helyzetének feltárása:

„Nem emel föl már senki sem,
Belenehézültem a sárba.
Fogadj fiadnak, Istenem,
Hogy ne legyek kegyetlen árva.”

Intsd meg mind, kiket szeretek,
Hogy legyenek jobb szívvel hozzám.
Vizsgáld meg az én ügyemet,
Mielőtt magam feláldoznám.”

A költemény értelmezői ebben a versben az apa-hiány kifejeződését vélték felfedezni. Az utolsó sor pedig arra utal, hogy önkéntes áldozatra készül, amit talán Isten igazságtevése még elháríthat.

A **Bukj föl az árból** című költeményében a zsoltárok hangján szól. Könyörög. Szorongatott helyzetében megteremti a semmiből Istent, és rá akarja bírni, hogy most csak őrá figyeljen, az ő sorsát vezérelje, csak vele törődjék. Nem tud beletörődni abba, hogy semminek se legyen értelme, hogy semmi értelme ne legyen a világnak:

„Gyúlékony vagyok, s mint a nap
oly lángot lobbantottam – vedd el!
Ordíts reám, hogy nem szabad!
Csapja kezemre mennyköveddel.

Meghalni lélekzetemet
fojtom vissza, ha nem versz bottal,
és úgy nézek farkasszemet,
emberarcú, a hiányoddal!”

Ez a vers sem ad egyértelmű választ a gondolataira, egymást követik az egymással ellentétes megállapítások. És valóban nem tud megnyugodni, a maga választotta úton vet véget életének, utolsó lépéseként mégsem Istent választotta.

Páskándi Géza, az új írói hang és stílus megszólaltatója



Páskándi Géza költő, drámaíró, prózaíró, a Partium szülötte. 1933. május 18-án látta meg a napvilágot a Szatmárnémeti szomszédságában található Szatmárhegy nevű községben. Iskoláit szülőfalujában kezdte, majd a több mint négyszáz éves református fiú főgimnáziumban folytatta, s bár a történelmi változások miatt többször változott az intézmény neve, ma is a régi nevén emlegetik a városukat szerető őslakosok. Miután visszakapta az épületet a református egyház, a református oktatás alsó és felső tagozatára beiratkozott növendékek tanítása és nevelése folyik benne.

Bár Páskándi Géza középiskolába kerülése idején még más szelek fújtak, az Alma Mater régi hangulata, szelleme érezte hatását, ugyanis a régi tanárok tanítottak továbbra is, és őrizték a gimnázium színvonalát, hírnevét. Őt is ezek a nagyszerű tanárok készítették fel az életre, nevelték kitarató, hűséges, egyenes gerincű felnőtté. Az irodalom és az írás érdekelte legjobban, már 1949-ben, szatmári diák korában a helyi Dolgozó Nép című lapban verse és újságcikke jelent meg. Ennek az iskolának falai között sok világhírűvé vált diák kapta meg azt a belső indítást, mely fölrepítette arra a pályára, arra az útra irányította, melyet ő maga választott magának. „Boldog az a nemzedék, melynek sok jó iskolája van” – állította Comenius. Ma úgy lehetne ezt átfogalmazni: boldog az a kisebbség, melynek sok jó anyanyelvű iskolája van.

Páskándi Géza beleszületett a nemzeti kisebbség állapotába. Sokáig érezte ennek terhét, hátrányait, ugyanakkor tudatosodott benne a megváltó tenniakarás népe életének könnyítésére. Lehet, hogy ennek az elhatározásnak is a nagy múltú iskola volt a bölcsője, hol mindig magas szinten művelték az anyanyelvet.

Miután tizenhat évesen már hallatta szavát a sajtóban, 1949-ben Bukarestben folytatta újságírói munkásságát. Korán megmutatkozó tehetségét bölcsész- és joghallgatóként a kolozsvári Bolyai egyetem pallérozta, aztán ismét az újságírás mellett kötött ki, mert részt akart venni a mindennapok alakításában. 1957-ben azonban megtorpant egyre felfelé ívelő pályája. Márciusban letartóztatták az 1956-os diákszövetségi reformtervhez fűzött kiegészítései miatt, az állam és közrend elleni izgatás vádjával. Hat év börtönre ítélték. 1963-ban szabadult. Bukarestet jelölték ki kényszerlakhelyül, ahol egy könyvtárban kapott munkát, később könyvészként dolgozott. 1965-től szellemi szabadfoglalkozású író. A hatvanas évek második felében költözött Kolozsvárra, ahol a Kritérium

Könyvkiadó kolozsvári szerkesztőségének lektoraként dolgozott. 1974-ben áttelepedett Magyarországra. Budapesten a Kortárs című folyóirat főmunkatársa és a Nemzeti Színház dramaturgia lett. József Attila- és Kossuth-díjjal tüntették ki. 1995. május 19-én, hosszas betegség után hunyt el Budapesten.

A Magyarok Világszövetsége már 1995 májusában róla elnevezett díjat alapított a határon túli magyarság megmaradását és európai kötődését szolgáló színmű jutalmazására. Három évvel halála után, 1998. május 17-én Szatmárnémeti és Szatmárhegy irodalomszerető, és Páskándi Géza emléke előtt méltóképpen tisztelgő lakossága, volt iskolájában, a Református Fiúfőgimnáziumban szobrot avatott, szülőfalujában pedig emléktáblát helyezett el szülőtte emlékére. Sok hazai és magyarországi ismert irodalmi és közéleti személyiség tartott méltató beszédet az ünnepi rendezvényen. Páskándi Géza életének és írói értékének legjellemzőbb vonásait Dávid Gyula, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület elnöke ismertette, aki börtöntársa volt a költőnek az 1956-os események után vállalt szerepe miatt.

Páskándi Géza korai versei a második világháború utáni első nemzedékhez kapcsolják. Adytól, Dsidától és a magyar népdaltól egyaránt tanulva megújító szerepet vállal a magyar lírában. A szabadság korlátozása, az ember megalázása, a félelem, a bűntudat adja Üvegek (1968) címmel kiadott elbeszéléseinek témáját.

Az író az irodalmat értékelők véleménye szerint igazán maradandót a drámaírással alkotott. Ahhoz a nemzedékhez tartozott, amely a hatvanas évek derekán meg akarta újítani a színházi előadások témáját, mondanivalóját. Fő törekvésük, hogy végrehajtsák az élet alapigazságainak kimondására alkalmas színház megteremtésének forradalmát. 1969-ben mutatta be a kolozsvári színház A király köve című Páskándi-darabot. Köttő József erről az időszakról így beszél: „Akkortájt a politikai széljárás éppen kedvezett a „nonkonformizmusnak”, ahogyan finom megkülönböztetéssel nevezték az újító kedvű értelmiségieket. Így születik meg a „kelet-európai metafora-dráma.” Páskándi tolla nyomán az abszurd léthelyzetet festő dráma születik. Biztos ösztönrel fedezi fel a teljes léthelyzetet magába sűrítő alaphelyzetet, amely valamely társadalmi, illetve lélektani folyamat metaforájává válik. A metafora nem más, mint a valóság gondolati elvonatkoztatása. Döntő szerepet kap a logikai játék, a nyelvi bravúr, a groteszk technika, hogy a helyzet képtelenségét bizonyító mű megszülethesék. Mindebből sajátos humor keveredik ki, amelyben túlteng a paródiába átcsapó ironia, satíra. Ezeket a műveket maga az író „abszurdoid” drámáknak nevezi.

Képességei a történelmi drámákban bomlanak ki leginkább. Legjelentősebbek a Vendégség című, amely Dávid Ferenc életébe enged betekintést, a Tornyot választok pedig Apáczai Csere János érdemeit méltatja.

Lírája mintha elrejtőznék drámái árnyékában, pedig számunkra az ötvenes években csak lírikus volt, akitől egy új hangú költészet megteremtését vártuk. Verseiből sugárzik a költői önérzet, a költészet fontosságának tudata:

„Hallgass borzongva.
Borzongva hallgasd
Minden szavamat”

– figyelmezteti olvasóját, s nem egyszer „gőgjéről” beszél – talán Adytól, partiumiságában választott elődjétől kölcsönözve a szót, mint amely előfeltétele a későbbi érett alkotásoknak:

„tudom, gőgöm majd eltűnik –
tudom, szerény a bölcs.
Úgy eltűnik, mint a virág,
Ha megjön a gyümölcs.”

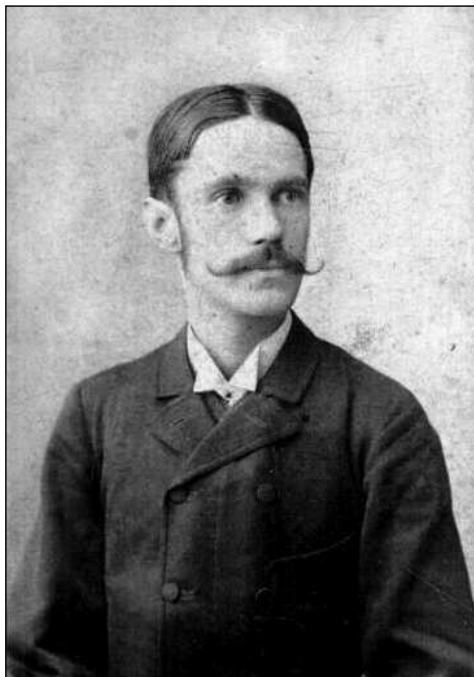
A fiatal költő lírikusi pályájának kibontakozási időszakában hallgattatták el, a szunnyadó ígéretek beváltásának küszöbén került hat évre börtönbe. De a sorscsapás nem törte le, a cellában is verseket ír. A szabadulás után három évvel Holdbumeráng című kötetével bizonyítja, hogy a kezdeti újító, hangnem-váltó becsvágyat nem nyomták el a börtönévek.

Az elbeszélések is tanúskodnak arról az új hangról, amely drámáját és líráját jellemzi. Tudatosan megalkotott valóságirodalom az övé. A vegytisztító becsülete című novelláskötete az író foglalkoztató sok-sok kérdés kivetülése.

Páskándi Géza utolsó, halála után megjelent könyve a Begyűjtött vallomások című emlékirata, életrajza. A középpontba állítja az alkotás lehetetlenségének és lehetőségének kényszerűségét a diktatúra évtizedeiben. Önnön lelkiismeretének mérlegén méri meg viszonyát ahhoz az eszmevilághoz, amelyet gyermekfővel, rövidnadrágos költőtehetség gyanánt magáénak vallott, pedig egyéniségétől már akkor idegen volt. Ezt az összeférhetetlenséget fölfedezve került börtönbe, s ugyanennek az összeférhetetlenségnek a lényegét legfőbb írói célként a következő harminc alkotó évben soha nem szűnt meg a maga igazi valóságában feltárni, leleplezni. A Begyűjtött vallomásokban egész sor versről, novelláról, színpadi játékról esik szó, de mi, az olvasók a hatvanas években még idehaza megjelent kötetéből bőven kiegészíthetjük a példatárat azokkal a versekkel, abszurdoidokkal, amelyekben a legváltozatosabb eszközökkel sikerült a külső és belső parancs közötti ellentmondást íróilag feloldoznia. És mindezt azért, mert tudatában volt annak, hogy meg kell maradni, túl kell élni, hogy a tanúskodásra mód és lehetőség legyen.

Pályája magyarországi szakaszát rendkívüli termékenység és műfaji változatosság jellemzi. Folytatja korábbi versfüzéreit, és groteszk eposzt ír: A sárikás anyós (1979). Majd erdélyi történelmi dramaciklussal jelentkezik: Erdélyi triptichon (1984), folytatásként magyar királydráma-ciklussal: Árpádházi triptichon (1984), illetve regényt is ír, A sírrablók címen (1989).

Reviczky Gyula, a türelem és megbocsátás lírikusa



A Nyitra megyei Vitkócon született 1855. április 9-én, Reviczky Kálmán földbirtokos nemes úr és Zmeskal Judit szlovák cselédlány törvénytelen gyermekeként. Édesanyja három évvel fia születése után meghalt, de fiára nemcsak „imakönyvét” hagyta, – ahogyan versében visszaemlékezik édesanyjára –, hanem saját kezűleg írt és aláírt végrendeletében vagyonát is.

„Aranykötésű imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám,
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beírta jó anyám nevét,
Lehajtom a betűkre főmet,
Hogy földézzem szellemét.”
(*Imakönyvem*)

Apja azonban hamar eltékozolja fia örökségét, fiának sem tudja biztosítani nevelését, rokonainál helyezi el. Ő vígan éli kalandos dzsentrí életét, Gyula fia pedig több családnál tölti gyermekéveit. Tízéves, amikor apja magához veszi, s Pozsonyba viszi. Az egykor délceg gárdatiszt, a bécsi társaság ismert alakja hónapos szobában húzódott meg varrónői sorból magához emelt feleségével. A költő idegenebbnek érzi magát apjánál, mint azelőtt rokonainál. Életük változó anyagi viszonyok közt zajlik. A költő életének ezt az időszakát **Apai örökség** című, részben önéletrajzi regényében örökítette meg. Apja Sármezey Andor néven szerepel a regényben.

Költői próbálkozásai már a középiskolában kezdődnek, amikor irodalmi dolgozataiba egy-egy saját versét is becsempészte. Ezeken a verseken érezhető Schiller és Kölcsey hatása. Apja halála után kénytelen fizetési állást vállalni, nevelő lesz egy úri családnál. A nagy kastélyban komoly könyvtár állt rendelkezésére. Amikor megcsillantják előtte a pesti írói élet lehetőségét, a nevelői állást megszünteti. Pesten azonban nehéz napok következtek, mert közölték ugyan egy-egy írását, de sokat koplalt, lakását sem tudta fizetni, így sokszor a kávéházakban virrasztotta át az éjszakát. Rokonaihoz nem akart segítségért fordulni, ismerőseit az utcán kerülte. Legjobban az bántotta, hogy kopott ruhában

kénytelen járni. Büszke daccal szállt szembe nyomorával. Bábelnek nevezte az őt környező társaságot. Himnusz írt a nyomorról, **Sátán** címmel:

„Egy éjjel a sátán ágyamhoz áll:
Nevetett, hítt, ígérte kincseit.
Eljössz-e hozzám, édes, jó barátom?
Protekciómat ígérem neked.
Mi kell? szép hölgy? arany? fény? pompa? mámor?
Mind a tied lesz..... Én koldus leszek.”

Gavallérnak kevély vagyok s ügyetlen,
Majom és róka lenni nem tudok.
Kincsnek pedig hatalma nincs felettem,
Az kincsem, amit érzek, gondolok!
Vigasztalom az édes dal zenéje,
És balzsamom, hitem, ha szenvedek,
S dalolva hálok a sátán fejére:
Aranyod nem kell! Én koldus leszek!”

Reviczky csakhamar belátta, hogy a titáni harccal vállalt koplalásnál azért többet ér a legszerényebb kenyérkereset is, így a Temes vármegyei Dentára ment nevelőnek. Az ott töltött két év eredményes volt írói vonatkozásban is, ottani versei megnyugvásról vallanak:

„Megnyugszom. A nehéz lemondás
Késő korában élek én.
Örültem én is az örömnek
És ami fájt, megkönnyezém –
S közelg bár nagy idők viharja,
Én csillagomhoz hű leszek.
Te benned bízom örök Isten:
Dicsértessék a te neved.”
(*Tedeum*)

Drámai költeményt tervezett Jézusról, de befejezetlen maradt. A költő azt vallotta, hogy már elég sokat tud az ember, a szeretetnek jobban be kellene töltenie az emberek életét. Ezért akart Jézusról írni, mint a szeretet szimbólumáról. Ekkor írt versei mind ezekkel a gondolatokkal vannak tele, ekképpen ír a szeretetről, megbocsátásról, lemondásról, részvétről, a fölemelő szomorúságról, a bűnbocsátásról:

„Ne vádoljátok rossz napokban
A világot s a végzetet.
Ne átkozzátok el az embert,
Hogy egy kicsit szenvedtetek.

Csak tűrjete! A zúgolódás
Nem ad a szívre balzsamot.
Bocsássatok meg a világnak,
Habár mindenki elhagyott.

Ahol ti lesztek, égi béke,
Nyugalmas szív lesz veletek.
Mert aki szenvedett nyugodtan,
Megnyílnak annak az egek.

Legyetek elnézők, szelídek,
Sohase zúgolódjatok,
Bocsánat által győzni fogtok,
Bár minden ember elhagyott.”

(Ne vádoljátok...)

Reviczky Gyula szerelmi lírája is Dentán csendült meg igazán, amikor megismerkedett Emmával, kiről élete végéig dalolt. Egy egész versciklust szentelt az iránta tanúsított érzelemnek, Emma címen.

A két évnyi csodálatos és termékeny dentai korszak után a költő visszatért Pestre, ahol már több írását jelentették meg a lapokban. Akkor már voltak barátai, akik megértették, együtt álmodoztak és mulattak. Ennek a korszaknak terméke a Perdita ciklus, melynek verseit egy Budapestre tévedt angol elárvult leánykájához írta, aki nagyon ragaszkodott a költőhöz, kit a részvét és szánalom vonzott hozzá: „Szeretlek, mint egy elhagyottat egy másik elhagyott szerethet.” A miss nem hagyta el a költőt sem a pénztelenség napjaiban, sem akkor, mikor szeszélyei miatt a bántalmat is el kellett tűrnie. Csupán akkor lobbant haragra, amikor megtudta, hogy verseiben a költő őt Perditának nevezte el. Ezt halálos sértésnek vette, tiltakozott az ellen, hogy ő elveszett nő volna, nem is akart találkozni többet a költővel.

Reviczky Gyula a sok meddő küszködés után végre álláshoz jutott, előbb a Pesti Napló, majd Jókai Mór lapja, A hon szerződtette. Boldogan dicsekedett, hogy valahára külön bejáratú hónapos szobája lehet, melynek udvarán fák is vannak. Jövedelmét az is növelte, hogy Hamilton hercegnő felkérte, hogy őt magyar nyelvre tanítsa, óránként egy arany tiszteletdíjért.

Megjelenik első verseskötete: **Ifjúságom** címen. A kötet fogadtatása nem lelkesítette, erről így panaszkodott:

„Én Ifjúságom könyvbe szedve,
látom, nem kellesz senkinek.
Síró zenéd kit érdekelne,
vaknak mit érnek a színek?

Okos költő korával éljen,
lángoljon lelkesek között,
s rohadtt erkölcsök idejében
piszkálja a sarat, dögöt.”

Nagyobb munkáival sem volt szerencséje, a lapok sem foglalkoztatták. Az új nélkülözés és a vele járó rendetlen élet aláásta szervezetét, tüdővész emésztette. Ahogy az orvosok kimondták halálos ítéletét, íróársai kezdték neki osztogatni az irodalmi babért. Orvosai kétszer is elküldték Arcóba, első útja után gyógyultabbnak érezte magát: „Ah, szárny és nem koporsó kell nekem” – dalolta. Új szerelem hevítette, verseiben Rezedának nevezi kedvesét. Valóban visszatért életkedve, munkaereje. Lefordította Ibsen Nóráját, verses regényt tervezett. A második arcói útja után azonban bekövetkezett a vég, senki sem tudta megmenteni, klinika betegszobájában halt meg 1889. július 11-én.

Érzékeny lelke minden változásra fogékony volt, s ezeket az érzéseket mind dalba öntötte. Költészetének igazi jellegét azok a versek adják, melyek a fájdalom és szomorúság megtisztító és megdicsőítő erejéről, az élvezetek hiábavalóságáról szólnak. Csitítja az elégedetlenséget, hogy „a zúgolódás nem ad a szívre balzsamot.” Hirdeti a megbocsátás, a türelem, a szeretet evangéliumát:

Legyenek áldva mind, akik
Szívemet összetépték.
Ne ingereljen bosszúra
Engem soha kevélység.

Ne érezzem sosem, sosem
Poklát a gyűlöletnek!
Kiket mindenki eltaszít,
Azok szeressenek meg.

Az irgalom szent angyala
Lakozzék e világon,
S a vértanúk jutalma mind
Az emberekre szálljon.

Jöjjön a békekor, melyet
Sok ember sírva vár lenn.
S én is legyek jobb s igazabb,
Mint voltam eddig. Ámen!
(*Imádságom*)

Jókai Mór erdélyi utazásainak nyomában

A 19. század legtermékenyebb elbeszélője szerette a természetet, vonzotta a romantikus író tollára kívánczó hegyvidék, a rejtelmes barlangok világa, a zúgó patakok hangja, s érdekelték a titokzatos történetek, amelyek ezekhez a helyekhez fűződnek. Ezért indult el többször is országháró útjaira, közelebről is meg akarta ismerni a Kárpátok vidékét és lakóit, egyúttal témákat gyűjtött megírandó munkáihoz. A romantika korszakába beleszületett író már pályája kezdetén érdeklődéssel fordult a Partium és Erdély felé, hiszen a Királyhágón túli váromladékok, templomerődök, sziklás hegyvidékek sok rejtélyt kínáltak a különlegességekre éhes írónak. Érdeklődését korábban felkeltették Kazinczy Ferenc Erdélyi levelei, báró Jósika Miklós regényei, az izgalmas útleírások és festmények, és a komáromi ifjú kíváncsi lett a Kárpátokra. Nem utolsó sorban felesége, Laborfalvi Róza révén is közelebb került Erdélyhez, hiszen a híres színésznő apai részről Erdélyből származott, Brassó környékéről. Apósa elbeszéléseiből ismeri meg az enyedi diákéletet, ahol Laborfalvi Benke József is tanult valaha, tőle hall az erdélyi színészet világról, amelynek ő maga is kiemelkedő alakja volt, s ahol az 1848-at megelőző időkben híressé vált leánya is vendégszerepelt.



Az 1850-ben és a következő években írott elbeszélések valósággal a népi legenda világába emelték a szabadságharc hőseinek emlékét. A háromszéki ellenállást megszervező Gábor Áront Az ércleány, a forradalom seregeit győzelemről győzelemre vezető Bem tábornokot A kis szürke ember című novellában örökíti meg. Majd regényírásba kezd, és még mielőtt valóban megismerné Erdélyt, képzeletbeli utazásokat tesz a történelemben, s megírja Erdély aranykora című történelmi regényét. Majd folytatásként megírja a Török világ Magyarországon című regényét, melynek több epizódja is Erdélyben játszódik, sőt kitér benne az erdélyi és moldovai kapcsolatokra is. Hogy hiteles legyen a leírás, Kővári László, az akkor már ismert történetíró munkáira támaszkodik, s a valóságot feldúsítja a gazdag képzelet. Kővári azt ajánlja Jókainak, látogasson el regényei színhelyeire. Ehhez csak megfelelő alkalomra volt szükség. A lehetőség hamar adódott,

mivel Jókai feleségét, Laborfalvi Rózát, a pesti Nemzeti Színház művésznőjét vendégszereplésre hívták Kolozsvárra.

1853. május 5-én indultak Pestről vonattal, Szolnokon szálltak át gyorskocsira, május 8-án érkeztek Nagyváradra. Állandó esőzés közepette tették meg az utat, a feneketlen sárba olykor szinte egészen beleragadt a „gyorsszekér”, melyet kilenc ló húzott. A kocsiról a férfiak gyakran le-leszálltak, hogy könnyítsenek az úti alkalmatosság terhén. Nagyvárad szállításának kényelméből már fölényes humorral tekint vissza az elmúlt napok viszontagságaira, később pedig színekben gazdag epizóddá kerekíti az egész alföldi utazást az Egy magyar nábob első fejezetében. Nagyváradról olyan gyorskocsival utaznak tovább, amelynek az a Biasini a tulajdonosa, akivel néhány évvel azelőtt Petőfi és Júlia Kolozsvárról Nagyváradra utazott, s akinek szállodája most első erdélyi útján Jókait is vendégül látta (A Biasini-ház ma is megtekinthető Kolozsváron a Petőfi utcában, közel a Házsongárdi temetőhöz). Jókai ekkor találkozik Mikó Imrével, Kővári Lászlóval, a polihisztor Brassai Sámuellel, de megismeri a már verselgető Kriza Jánost, aki az erdélyi népköltészeti emlékek lelkes gyűjtője. Május 14-én Kővári László kíséri el Gyulafehérvárra, majd tovább, s az író mindent lejegyez, amit a történéstől hall. Ezen az utazáson látja meg Jókai a décsi patak partján a két öreg fűzfát, amelyet a labancverő enyedi diákok 1704-ben hagytak győzelmes csatájuk emlékeként a patak partján. A történetből, a múlt eseményéből ismét irodalmi mű születik: A nagyenyedi két fűzfa. Visszafelé fordulva Désre is eljut, ahol Medgyes Lajos, a költő-lelkész büszke boldogsággal mutatja meg a nagy írónak a város nevezetességeit. Ezen a környéken látja vendégül Teleki János, Petőfi barátjának, Teleki Sándornak az édesapja.

Az erdélyi utazás 1853. június 1-én ér véget, melyről Jókai így vall: „Huszonkilenc éve annak, hogy a világban járok, huszonkilenc napja, hogy Erdélyben járok. Huszonkilenc év alatt nem láttam annyi szépet, nem érzett szívem annyi kedves érzést, mint a huszonkilenc nap alatt Erdélyben. Minden táj, amelyre léptem, újabb tanúsága volt annak, hogy miért szeretik az erdélyiek olyan nagyon hazájukat. S mindenki, akivel találkoztam, férfi, hölgy, még a gyermek is, meggyőzött afelől, hogy Erdély nem szűnt meg bölcsője lenni minden szépnek és nemesnek.”

A második erdélyi utazás öt év múlva következik, 1858-ban. A mocsvidék már előzőleg felkeltette érdeklődését, fantáziáját felcsigázták a Nopcsa Lászlóról szóló történetek, s most jobban meg akarta ismerni Hátszeg környékét, mert gondolatban már készült a Szegény gazdagok megírására, melynek főhősét éppen Nopcsa Lászlóról mintázta. Fatia Negra, az aranycsempész és pénzhamisító erdélyi főúr titokzatos élete és a mocsvidék lakosainak életmódja érdekes titkokat tartogat a romantikát kedvelő író számára. Bejárja tehát ezt a vidéket, de nem

akárhogyan, hanem lóháton: „Tizennégy napig midennap öt-hat óra hosszat nyeregben, néhol úttalan erdőkön keresztül, meredek sziklaösvényeken fel és a patakokat, hegyi folyamokat átúsztatva” – írja barátjának. Bejárta a Körösök vidékét, Arad környékét, Abrudbányát, Verespatakot, a Csetátye Mórét, az Aranyos völgyét, a Lucia barlangot. Gyűl az anyag, az élmény a Szegény gazdagokhoz. Báró Hátszegi Lénárt alakját tehát Nopcsa Lászlóról mintázta, aki a regény megjelenése idején még élt, épp hetvenéves volt (kilencven éves korában halt meg Déván 1884-ben, és a hátszegi templom kriptájába temették el).

Jókai és felesége 1871 márciusában ismét megjelent Kolozsváron, a Farkas utcai színház megnyitásának félszázados ünnepén. A vonattal érkező vendégeket már Csucsán várta egy küldöttség, majd Bánffyhungyad lakossága szintén az állomásra sereglett. Jókai megcsodálta a kalotaszegi népviseletbe öltözött közönséget. Kolozsváron a művészházaspár már nem a Biasiniban szállt meg, hanem a később az ő tiszteletére elnevezett Jókai utca sarkán felépült Nemzeti Szállóban, a mai Continentalban. Ennek az útnak közvetlen irodalmi hatását nem fedezhetjük fel műveiben, de amikor a következő évben – 1872-ben –, balatonfüredi nyaralása idején megírja Az arany embert, erdélyi emlékei közvetve oda is behatolnak, hiszen a regény cselekménye részben Jókai szülővárosában, Komáromban, részben a Duna mentén, a Vaskapunál zajlik. A leírásokat olvasmányélményekből merítette, s mint már annyiszor, azokat gazdag képzeletével feldúsította.

1876 augusztusában Jókai ismét egy erdélyi tárgyú regény megírásának tervével látogat el Erdélybe. Valamennyire már ismeri ezt a világot, amelyről írni akar, de a kész regényig még sok előtanulmányt kell végeznie. Érthető tehát, hogy a részben Torockón és környékén lejátszódó Egy az Isten megírását újabb erdélyi utazásnak kell megelőznie. Így tesz eleget Teleki Sándor előzetes koltói meghívásának, majd onnan utazik Kolozsvárra és Torockóra. „Az unitárius atyafiakról kell mértéket vennem – írja Telekinek –, mert egy regényt akarok rájuk szabni.”

Torockót ez alkalommal sem véletlenül választotta regénye színteréül. Szerepet játszott ebben feleségének unitárius rokonsága, s bizonyára az is, hogy 1853-ban Kővári Lászlóval tett utazása során e vidékről és népéről mesélt neki útítársa. Nagy lelkesedéssel fogadták az író, Torockó határában díszkapu várta, de páratlan élményt jelentett számára, amikor az útkanyarodóban hirtelen előbukkan a Székelykő, mint egy óriási fehér „csontkoponya”, és alatta lépcsőzetesen emelkednek a gondosan megművelt szántóföldek. Az Aranyos völgye is megfelel Jókai romantikus természetszeretetének. Látogatások találkozások közül a legérdekesebb az az ebéd, amelyet a parókián rendeznek Jókai tiszteletére, ugyanis ott ismerkedik meg az Egy az Isten főhősének, Adorján Manassénak

egyik mintájával, az akkor már hatvanhét esztendőös Zsakó Istvánnal, akinek olyan nagy szerepe volt Torockó 1848-as eseményeiben. Visszafelé nem hagyta ki a lehetőséget, Szamosújváron meglátogatta Rózsa Sándort, aki akkor már hatvanhárom éves volt. Megismeri Nagybányát és környékét, Szatmárnémetibe is ellátogat, sokat hallott erről a vidékről Petőfitől, aki többször szállt meg a Papp Endre ügyvéd házában. Jókai a berenczei Kovács-ház vendége volt. Ma már egyik ház sem létezik, lebontották őket, fogászati rendelő, illetve szálloda épült a helyükre.

Az 1876-os torockói és szamosvölgyi út volt az utolsó, melynek élményeit valamelyik írásában akarta megörökíteni. A későbbi utakkal hivatalos meghívásoknak tett eleget. Ezek közül jelentősebb az 1889-es látogatás Kolozsvárra, ahova szeptember elsején érkezett az író, a Mátyás-szülőház emléktáblájának leleplezésére. A másik látogatás 1902 októberében zajlott, amikor a Mátyás-szobor avatására hívták meg. Ekkor már második feleségével, a fiatal Nagy Bellával, a szintén pesti színésznővel érkezett. A kolozsvári ünnepségről visszatérve került sor Jókai utolsó nagyváradai látogatására. A polgármester díszfogatán a Rimanóczy-szállóhoz hajtottak. Első emeleti lakosztálya erkélyéről köszöntötte a fogadására összegyűlt tömeget. Este hét órakor díszelőadást rendeztek a színházban, vacsorára a Fekete Sas vendéglőben terítettek. A vacsorán Fehér Dezső is beszélt, a Nagyvárad Napló szerkesztője, akinek újságírói között ott találjuk a fiatal Ady Endrét. Másnap, elbúcsúzás előtt a vendégek még kikocsikáztak a Püspökfürdőre. Jókai, a 19. század utolsó nagy romantikusa megcsókolta az új idők új dalaival betörni készülő Ady Endrét, neki is megköszönte a felejthetetlen ünneplést és a róla írt sorokat.

Elbúcsúzott Nagyváradtól, a régi erdélyi utak emlékétől, s visszatért Budapestre, ahol 1904. május 4-én elindul utolsó nagy utazására, a Kerepesi temetőbe.

Összeállította: JÁROSI ÉVA ny. magyartanár

ADY ENDRE

Hiszek hitetlenül Istenben

Hiszek hitetlenül Istenben,
Mert hinni akarok,
Mert sohse volt úgy rászorulva
Sem élő, sem halott.

Szinte ömölnek tört szivemből
A keserű igék,
Melyek tavaly még holtak voltak,
Cifrázott semmiség.

Most minden-minden imává vált,
Most minden egy husáng,
Mely veri szívem, testem, lelkem
S mely kegyes szomjuság.

Szépség, tisztaság és igazság,
Lekacagott szavak,
Óh, bár haltam volna meg akkor,
Ha lekacagtalak.

Szüzesség, jóság, bölcs derékség,
Óh, jaj, be kelletttek.
Hiszek Krisztusban, Krisztust várok,
Beteg vagyok, beteg.

Meg-megállok, mint alvajáró
S eszmélni akarok
S szent káprázatokban előttem
Száz titok kavargó.

Minden titok e nagy világon
S az Isten is, ha van
És én vagyok a titkok titka,
Szegény hajsolt magam.

Isten, Krisztus, Erény és sorban
Minden, mit áhitok
S mért áhitok? – ez magamnál is,
Óh, jaj, nagyobb titok.

KÖNYVAJÁNLÓ

Református magyar vagyok

Egyházkerületünk kiadásában jelent meg a Református magyar vagyok című kiadványsorozat első füzetje. A három részesre tervezett sorozat egyházunk időseiről kérdéseire világít rá, tisztázva azokat a félreértéseket, amelyek egyházunk rendje, istentiszteletünk, liturgiánk és szokásaink körül kialakultak. Mitől református a református? Miről is szól valójában a keresztség? Kell-e palástot viselnie a lelkésznek? Hogyan lehet és hogyan nem szabad úrvacsorát osztani? Szükséges-e a halotti tor, a búcsúztató, lehet-e temetésen cigarettázni? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekre kapunk választ a füzetben.

A könyvecske 2019 szeptemberében jelent meg, szerkesztette Kánya Zsolt Attila kémeri lelképásztor, lektorálta Kozma Zsolt egyetemi tanár. Megvásárolható egyházkerületünk székházában, megrendelhető a lelképásztori hivatalokban. Szeretettel ajánljuk mindenki figyelmébe.

Ízelítőül közlünk egy fejezetet a könyvből.



Rossz szokások a temetésen

Talán nem túlzás azt állítani, hogy az emberek a temetési szokásokban a legkonzervatívabbak. Ez azt is jelenti, hogy itt áll fenn leginkább a veszélye annak, hogy örökölt és beidegződött rossz szokásokat gyakoroljunk. Arra vállalkozom, hogy felhívjam a figyelmet néhány ilyen rossz szokásra és beidegződésre, illetve továbbgondolásra ajánlok néhány javaslatot, megoldási kísérletet, melyekről úgy gondolom, hogy segíthetnek rossz szokásaink, gyakorlataink – ahogy ezt manapság mondani szoktuk – felülírásában. Előbb azonban nézzük meg, hogy miként történt a temetés (és mit gondoltak róla) az Újszövetségben, a korai kereszténység, illetve a reformáció korában.

Az Újszövetségben, a korai kereszténység, illetve a reformáció korában

Az Újszövetségben nem találunk részletekbe menő, aprólékos leírást temetési szertartásról vagy valamilyen kötelező érvényű temetési liturgiáról. Ennek ellenére a szórványos utalásokból (Mk 5, 38-40, Lk 7, 11-17 Jn 11, Ap Csel 9,37, 1Thessz 4,18, illetve a Jézus temetésével kapcsolatos híradások: Mk 15, 42-47 és párhuzamos helyek) képet alkothatunk arról, hogy miként folyt le egy temetés. A halottat – nyilván, ha erre anyagilag lehetősége volt a családnak – bebalzsamozták, illetve leplekbe csavarták. A családi sírbolthoz a család, a rokonság, a barátok, olykor (mint a naini fiatalember esetében, Lk 7,12) az egész közösség kísérté. Az úton – akár meg-megállva – hivatásos, azaz megfizetett siratóasszonyok siratták el (vö. Lk 23,27). Úgy tűnik, hogy a temetési szertartásnak a vigasztalás is része volt, azaz elhangzott valamilyen beszéd, mely megemlékezett a halotról, illetve részvétet nyilvánított a hátramaradottak iránt. Ez a részvétnyilvánítás, vigasztalás folytatódott a temetést követően is, ahogy ez Lázár feltámasztásának történetéből kiderül, akinek hátramaradott testvéreit vigasztalják a Jeruzsálemből érkező rokonok és ismerősök. Őket Jézus a temetést követő negyedik napon is a családi házban találja. A vigasztalás során feltehetően elhangzott az is, hogy Isten gyermekei fel fognak támadni. Márta, Lázár testvére, Jézus szavait (feltámad a te testvéred) minden jel szerint ilyesféle szokásos vigasztalásként értelmezte (Jn 11,24). A vigasztalást Pál apostol is ajánlotta azoknak, akik Thesszalonikában halottaik miatt szomorkodtak (1Thessz 4,16). A hozzátartozók a temetést követően gyakran mentek ki a sírhoz gyászolni. Ezt tételezi fel a rokonság Máriáról is, Lázár másik nőtestvéréről, majd követik is őt a sírhoz (Jn 11,31). A temetésnek tehát megvolt a maga jól „bejártott” szokásrendje, mondhatni liturgiája, ám a szertartást, vagy inkább a szertartásos jellegű cselekményeket maga a család, a rokonság, illetve a közösség „végezte”, ahogy egyébként a vigasztalást is, papi személynek nem kellett jelen lennie.

A keresztyénség első évszázadaiban sem volt a temetés „papköteles”, ennek ellenére azt kell mondanunk, hogy teljes mértékben az egyházban történt. A halottakat a gyülekezet kísérté ki a temetőhelyre, zsoltárokat énekelve (népszerű volt a 22., a 31. és a 100. zsoltár). Megemlékeztek róluk a gyülekezetben (később a templomban). Szokás volt úrvacsorázni is, a sírnál vagy a gyülekezési helyen. A temetőben ima hangzott el, illetve elbúcsúztak a halottól, ám nem a pogány „vale” (kb. örök istenhez) köszöntéssel, hanem a jellegzetesen keresztyén „vivas!” búcsúszóval, ami annyit tesz, hogy: „éljél!”. Aranyszájú Szent János egyházatya szerint a keresztyének halottaik temetésén hálát adnak Istennek, amiért az eltávozót megkoronázta, megszabadította a szenvedéstől, és magához fogadta.

Reformátoraink azt vallották, hogy hozzátartozóink testét tisztességesen és babonáság nélkül át kell adni az anyaföldnek. Azokról, akik „az Úrban

szentül elaludtak”, tisztességesen meg kell emlékezni, a hátramaradottakkal pedig törődni kell. Elítélendő mindenféle tiszteletlen, hanyag, cinikus bánásmód a halottakkal szemben, miként a holtakért való áldozat, imádság is, illetve bárminemű szolgálat, mely a halott „túlvilági sorsát” igyekszik befolyásolni.

Mi a temetés?

Röviden válaszolva a kérdésre, a temetés olyan istentiszteleti alkalom, mely hármast tart szem előtt: 1) a hálát Isten iránt, az elhunyt életében megmutatott áldásokért, 2) evangéliumi tanítást a feltámadásról és az örök életről, c) a hátramaradottak vigasztalását. Ugyanez lehetne vagy kellene, hogy legyen a temetés célja akkor is, ha netán lelkész nélkül történne. Egyik volt gyülekezetemben, Tacson mind a virrasztáson, mind a temetőben elhangzottak evangéliumi ihletésű kötött szövegek, melyeket mindig a falu örege vagy egy beszédképességgel megáldott gyülekezeti tag mondott. Ezeket a szövegeket valószínűleg még abból az időből örökölte a közösség, amikor a lelkész nem vett részt a virrasztón, esetleg temetésre sem volt lehetőség lelkészt hívni.

FELMERÜLŐ PROBLÉMÁK

Amiként jeleztem, néhány rossz beidegződésre, továbbadásra nem érdemes szokásra hívom fel olvasóim figyelmét, rávilágítva a problémák egyáltalán nem ártatlan természetére. Egyúttal továbbgondolandó javaslatokat is teszek.

Búcsúztató

Az erdélyi református naptárban évről évre olvasható egy egyházi szabály miszerint „helytelen és tiltott szokás az olyan búcsúztató, melyben a halott atyjafiaitól és ismerőseitől név szerint búcsúzik.” Ezt a szöveget sajnos, a lehető legrosszabb módon fogalmazták meg. Nem csoda, hogy nem tudjuk: valójában mi az, ami helytelen és tilos. Aligha lepődhetünk meg azon, hogy a búcsúztatót illetően ahány ház, annyi szokás. A fenti szabály ugyanis szó szerint azt mondja, hogy a halott akár búcsúzhat is, csak éppen ne név szerint tegye. Holott a szabály, szándéka szerint, nyilvánvalóan arra akarja felhívni a figyelmünket, hogy helytelen az, ha a halott vesz búcsút az élőktől, akkor is, ha név nélkül „teszi”. Az már nem nagyon derül ki a szövegből, hogy az is helytelennek tekintendő-e, ha az élők búcsúznak név szerint a halottól? Ha a szabály megalkotói ezt is problémásnak látják, a szöveg valahogy így alakulhatna: helytelen és tiltott szokás az olyan búcsúztató, melyben a halott búcsúzik atyjafiaitól és ismerőseitől. Úgyisintén helytelen az olyan búcsúztatás, melyben akár a halott, akár a hátramaradottak név szerint búcsúznak.

A név szerint történő búcsúztatóban, amennyiben az élők búcsúznak, önmagában semmi kivetnivalót nem találok, ha célja a kedvesség, a személyesség, s nem a „hatásvadászat” és a megíratás. Az a búcsúztató viszont, melyben a halott búcsúzik már valóban összeegyeztethetetlen református hitünkkel. Református egyházunk az okkultizmus (babonaság) veszélyét látja abban a gyakorlatban, hogy a halott vesz búcsút az élőktől. Ebben a gyakorlatban a pap egyfajta médium, „szellemidéző”, aki „beszéli” az elhunytat. Ezzel a szemponttal a lelkészeknek, gondnokoknak, presbitereknek tisztában kell lenniük, és tudatosítaniuk kell egyházunk álláspontját a gyülekezeti tagokban. Erre főként felekezeti és/vagy etnikailag vegyes közösségekben van különösen szükség.

A halotti tor

A tor ellen, mely eredetileg a holtak szellemeit kiengesztelő áldozat volt, s melyből az élők fogyasztottak, hosszú ideje küzdenek a lelkészek. Az ellenszenv oka elsősorban mégse a tor eredete, mely eredet, ha egyáltalán, nagyon halványan él a református ember tudatában. Különös, hogy a tor a hívek egy részének is terhet jelent, mégis gyakorolják. A szokást elsősorban nem anyagi szempontok miatt kell helytelennek tartanunk (vö. Jézus megkenetése, Jn 12,1-8), hiszen a hozzátartozók nyilván úgy érzik, hogy az elhalálozott családtag megérdemli ezt az „áldozatot”. Bár a szűkös anyagi körülmények között élők esetében egyenesen a hátramaradottakkal szembeni bűn, ha a család a lehetőségeken túl költekezik. Csakhogy ebben az esetben különösen is fontos tényező a „falu szája”. Ehhez a szájhoz nagyon kellene egy másik szív, melynek teljességéből egészen mást szólna az a száj (vö. Mt 12,34)!

Valójában a tort illetlenné, helytelenné, kegyeletsértővé sokkal inkább a torban magában tapasztalható jelenségek teszik: a részegségig fajuló italozás, a kegyeletsértő beszédek, a duhajkodás. Meggyőződésem, hogy minden jóérzésű gyászoló szíve mélyén sértésként, gyásza bemocskolásaként éli meg a torozást. Ennek kiiktatásában a legtöbbet a presbiterek, gondnokok tehetnék, ha vállalnák, hogy szakítanak a torozás keresztyén emberhez méltatlan szokásával. Természetesen a távolabbról érkező közeli rokonság megvendégelése nem számít tornak. Nem tartom helytelennek azt sem (mivel nincs benne részegségig fajuló italozás, kegyeletsértő beszédek, duhajkodás veszélye), ha a család a gyülekezetet kaláccsal, borral, üdítővel kínálja meg a temető kapujában.

Méltatlan viselkedés

A temetésen részt vevő gyülekezetben nem mindig tudatosodik, hogy a temetés istentisztelet (az udvaron/kápolna előtt elhangzó előfohásztól a sírnál elmondott áldásig). Ez azt jelenti, hogy esetleges méltatlan magaviseletünkkel

(cigarettázás, italozás, nevetgélés, mobilozás) kettős bűnt követünk el: 1) tisztetlenül viselkedünk Isten iránt, 2) megsértjük felebarátunkat gyászában. Az illetlen viselkedés nyilván a temetési szolgálat jellegéből fakad: háznál/kápolna előtti téren, hidegben, esőben vagy hőségben; egy része az utcán, illetve a sírnál, a temetőben történik. A tapasztalat azt mutatja, hogy ahol a temetés kápolnából történik, valamivel könnyebb megőrizni a méltóságát. Ahol erre nincs lehetőség, megfontolandó, hogy a temetés, természetesen annak igehirdetési része, a templomból történjék. Erre nézve vannak követendő példák.

Nos, szembesültünk néhány olyan problémával (persze távolról sem az összessel; hogy egyet-kettőt említsek még: a virrasztás kérdése, öngyilkosok temetésével kapcsolatos, többnyire helyi „szabályozások”), melyekre ritkán van szemünk. Ha időnként esetleg fel is vetődnek problémaként, azokat rendszerint megoldhatatlanoknak tartjuk. Pedig nem azok! A lelkészek, gondnokok, presbiterek és egyháztagok közös munkájával a temetés az lehet, aminek lennie kell: a hálaadás, az örököletről való bizonyosságtétel és a vigasztalás alkalma.

LEDÁN M. ISTVÁN
lelkipásztor

TÓTH ÁRPÁD

Isten oltó-kése

Pénzt, egészséget és sikert
Másoknak, Uram, többet adtál,
Nem kezdek érte mégse pert,
És nem mondom, hogy adósom maradtál.

Nem én vagyok az első mostohád;
Bordáim közt próbáid éles kését
Megáldom, s mosolygom az ostobák
Dühödt jaját és hiú mellverését.

Tudom és érzem, hogy szeretsz:
Próbáid áldott oltó-kése bennem
Téged szolgál, mert míg szívembe metsz,
Új szépséget teremni sebez engem.

Összeszorítom ajkam, ha nehéz
A kín, mert tudom, tiéd az én harcom,
És győztes távolba néz
Könnyekkel szépült, orcád-fényű arcom.

ISTEN ÁLLATKERTJE



Téli madáretetés

A velünk telelő madarak etetése és itatása életmentő lehet, amikor a természetet belepi a hó, beáll a kemény fagy, nehezen találhatnak csipegethető magot, növényt, rovar és egyéb tápanyagot. Az etetőlátogató madarak látványa egyedülálló élményt kínál a kertekben, parkokban sétálóknak, és az emeleti lakásokban élők számára is.

Az etetési időszak novembertől márciusig tart, vagyis az első fagyok beköszöntétől figyelniük kell a kis csicsergőkre. Az énekesmadaraknak adható téli madáreleségek: magvak (napraforgó, amibe apró szemű kölest is lehet keverni); állati zsiradék (háj, faggyú, főzéssel sótlanított szalonna, cinkegolyó); bogyók és gyümölcsök (alma galycsonkokra szúrva és földre szórva, szőlő, borostyán, tűztövis, nyugati ostorfa, fagyal). A rovarévó madarak számára a legmegfelelőbb a marhafaggyú, amely magvakkal gazdagítható. Célszerű az edelt hálóba helyezni, majd a fákra függeszteni, esetleg kisebb farönkök üregeibe rejteni. A gerlék, verebek kedvelt téli csemegéje a kukoricadara, amelyet a földről szeretnek felcsipegetni. Az edelt száraz helyekre kell kirakni. A madaraknak fontos, hogy a kertek ne legyenek teljesen tisztára takarítva, mert a magvak élelmet, a növények pedig bújóhelyet biztosíthatnak számukra.



Nagyon fontos az ivó- és fürdővíz, valamint a befagyott itatókban a naponkénti vízcseré.

A vízimadarakat nem szabad etetni, mert ez akár tömeges pusztulásukat is okozhatja.

A madáretető kiváló módja a telelő madarak szemlélésének. Néhány

stratégiaileg jól elhelyezett adagoló lehetővé teszi, hogy ezeket a szép madarakat személyes közelségből tanulmányozhassuk. Otthon található alapanyagokból könnyen készíthetünk madárfűzőt, madáretetőt. A legtöbb adagoló elkészítése csak rövid időt vesz igénybe. Az ügyesebbek akár rusztikus madárházat is tervezhetnek, ezeket még beltéri lakberendezési tárgyakkal is ki lehet egészíteni.



Újrahasznosított lapát

Használjuk fel a régi szerszámokat, kerítéseket! Egy-egy régi lapát, ásó vagy villa nyele megfelelő a kerítésdeszkákból tákolt kis madárfészkeknek. Rendszeresen frissítsük a finom takarmányt kis tollas barátainknak. Minél több régi szerszám, annál több jóllakott madárka!



Tejesdoboz adagoló

Nagyon egyszerűek és nagyszerűek az üres tejesdobozból készült adagolók. Tetszés szerint le lehet festeni, majd ki kell vágni az etetőrészt, és kialakítani a kis párkányt, melyen megállhat, fogózkodhat a madárka. Ehhez elegendő átdugnunk rajta egy ágacskát, vagy használhatunk fakanalat is.

Kanalas adagoló

Egyetlen pillepalack és pár fakanál segítségével sok madarat etethetünk. Csak lyukakat kell fúrunk a palackon a kanalak számára úgy, hogy azok kissé lejtsejen, hogy a magvak a kanálrészre gurulhassanak. Gyakran ellenőrizzük, nehogy a kanál elforduljon, vagy az adagolás elakadjon.



Fenyőtobozból madáretető

A fenyőtoboz adagolók hagyományosak. A zsírral, esetleg mogyoróvajjal bevont, majd a magok közé forgatott fenyőtobozok előkészítése roppant egyszerű, mégis nagyszerű. Gyártunk többet belőle, és a sok kis adagolóval díszítjük a fákat, bokrokat.



„Terrárium”

Ha nincs kedvünk kimenni, hozzuk közelebb a madáretetőt. Szükségünk van tapadókorongokra és néhány apró fadarabra. Alakítsunk ki egy kis „házat” a madaraknak, majd csatoljuk bármelyik ablakhoz. Ezután a meleg és kényelmes szobából tanulmányozhatjuk a madarak téli étkezési szokásait.

Felfüggesztett konzervdoboz

Egy régi konzervdoboz és néhány madzag felhasználásával jópofa adagolót készíthetünk a madarak számára. Tiszta konzervdobozt használjunk, melynek fedelét félig hajtsuk fel, hogy a madarak eljuthassanak az ételhez.



Narancshéj madáretető

Tetszetős és aromás etetőt kapunk egy fél narancs héjának újrahasznosításával. Töltsünk bele madármagot, és függesszük fel, vagy tegyük a madarak számára elérhető helyre. Ezeknek az igazán aranyos adagolóknak csodálatos az illatuk. Ráadásul, minden egyes narancsból két adagolót készíthetünk.

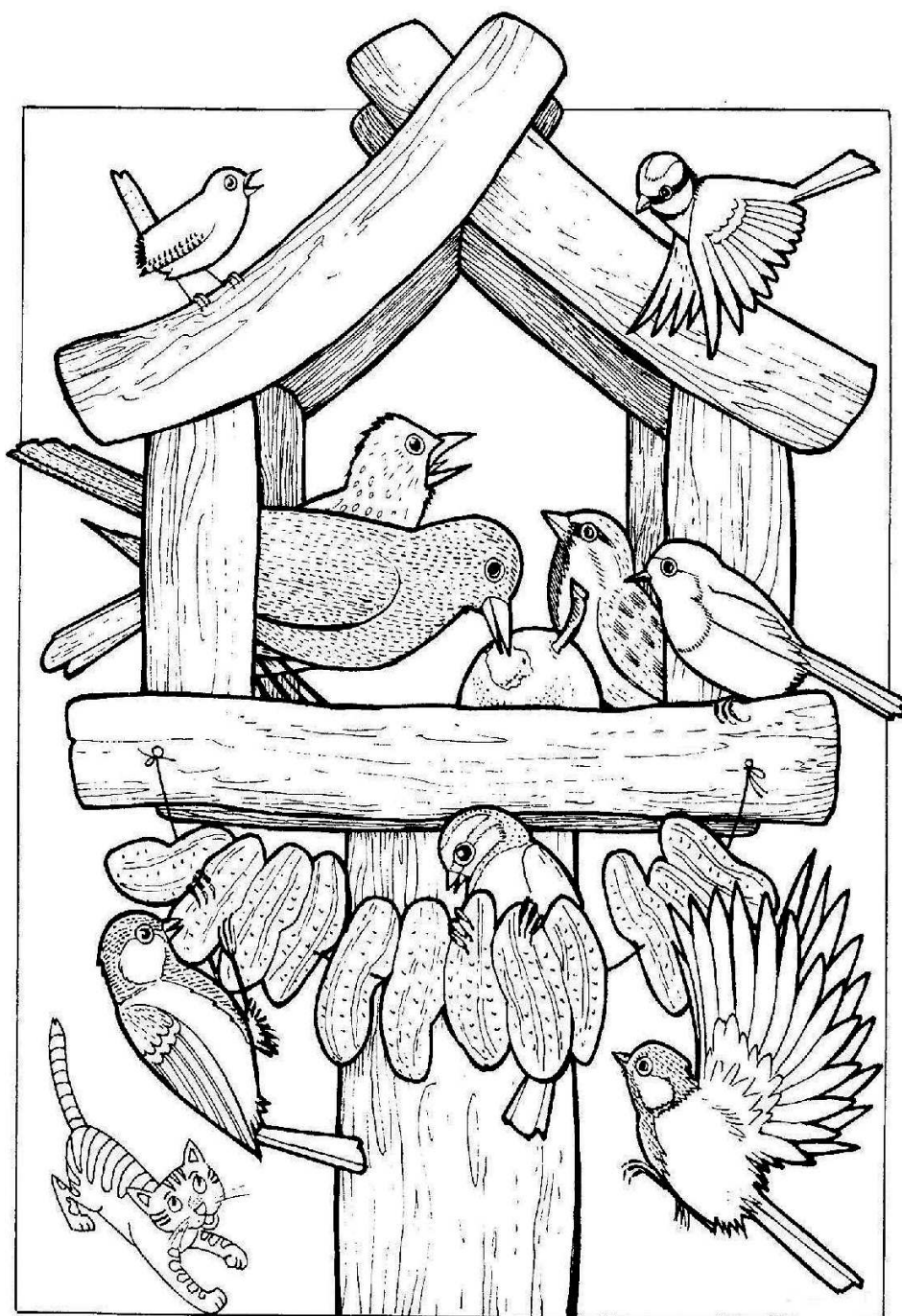
Teáscsésze teríték

Csorba teáscsésze, páratlan csészealj – jó lesz még valamire! Egyedi madáretetőt készíthetünk ezekből. Szükségünk van ragasztóra, szalagra és a fantáziánkra. Az eredmény: magvak hullnak a csészeből, boldog kismadarak.



Összeállította: PETRIKÓ ILDIKÓ

Színezd ki a madáretetőt!



Kutyagondozási tanácsok

Kutyát tartani egyszerűnek tűnik: néha megsimogatjuk, megetetjük. Ám ez nem így működik. Nagyon fontos törődnünk a külsejével, hiszen ez az egészségében is nagy szerepet játszik, és rólunk is sokat elárul. Kutyánk egészséges életének biztosításához a szőr, a bőr, a körmök, a fülek és a szem ápolása, tisztítása is hozzátartozik. A rendszeres kutyaápolás azon túl, hogy esztétikailag és higiéniailag fontos, emellett szorosabbá, meghittebbé teszi a kutya-gazdi kapcsolatot.



Fürdetés

A kutyának fajtától és szőrzet-típustól függően, rendszeresen, de nem túl gyakran fürdetésre van szüksége. A fürdetés gyakoriságát a sampon minősége, az állat fajtája és aktivitása is befolyásolja. A túl gyakori fürdetés eltávolítja a természetes olajokat a bőréről, szőrzete pedig száraz és kemény lesz. Használhatunk kifejezetten kutyák

számára készült sampont, de a házi szerek is roppant hatékonyak. A szódobikarbónás fürdetés szagtalanítja, fertőtleníti kedvencünket, a végén pedig 1:5 arányú ecetes vizes öblítést alkalmazva semlegesítjük az esetleg még ki nem öblített szódobikarbónát, és szép fényes lesz a kutyánk bundája.

Mielőtt fürdetni kezdjük kutyánkat, készítsünk a kezünk ügyébe mindent, amire szükségünk lehet. Használjuk a zuhanyrózsát, és a mancsoknál kezdjük a fürdetést. Ha már megszokta a vízsugarat, csak ezután folytassuk a zuhany mozgatásával az egész test benedvesítését. Mosás, öblítés következik. Az arcát óvatosan mossuk meg, vigyázzunk a szemekre, fülekre.

Szemtisztítás

Néhány kutya fajta a szűkebb könnycsatorna miatt hajlamosabb a szem váladékozására. Házi kedvencünk szeméit érdemes naponta tisztítani, hisz ez a váladék gyulladást okozhat, elszínezheti a szőrt, mely csomóssá válhat. Egy nedves vattakoronggal naponta töröljük ki a kisebb váladékokat! Lehetőleg bőrvizes lemosót használjunk, mivel ez csökkenti a kötőhártya gyulladást és feloldja a szennyeződések.



Fülhigiénia

Egy nedves vagy ásványi olajba áztatott ruhával a fülek külső részét havonta gondosan meg kell tisztítani. Ha szükséges, fültisztító folyadékot is használhatunk, melynek segítségével megelőzhető a fülzsír felhalmozódása és a hallójárat gyulladása. A kutyus ügyesen

„kicentrifugazza” a tisztítófolyadékot a fejének megrázásával. Egyes kutyáknak ki kell húzni a szőrt a füléből, hogy a levegő áramlani tudjon benne. A lógó fülű és nagy szőrű fajták hajlamosabbak a különböző fülbetegségekre.



Repedezett, cserepes orr

A berepedezett orrtükrökre érdemes megpróbálni a körömvirág-kenőcsös ápolást. Ez segít megelőzni a cserepesedést és az orr kiszáradását, s a kutyának nem lesz baja, ha lenyalja.

Fogtisztítás

Ezt a kutyánk önállóan el tudja végezni. Nem kell fogkefét használnunk, és a drága rágcsák is szükségtelenek, hiszen egy főtt marhalábszárcsont rágcsálása közben ebünk alaposan megtisztítja fogait, ugyanakkor a fogkövet is eltávolítja.



Körmök

Rendszeresen le kell vágunk a karmait, mert a hosszú körmök zavarhatják az ebet a járásban, fájdalmassá tehetik azt. A körmök letörhetnek, ez általában a karmágynál történik, ahol erek és idegek találhatók, és olyankor állatorvoshoz kell fordulnunk. Ha halljuk a körmök kopogását a földön, azt jelenti, hogy túl hosszúak.

Karomvágáshoz használjunk egy speciális karomvágót. A legtöbb ilyen vágó biztonsági szerkezettel van ellátva, hogy megakadályozza a karmok túl rövidre vágását. Csak a kampó alakú részét vágjuk le, ami lefelé hajlik. Sok kutya nem szereti, ha a karmait vágják. Érdeemes már kölyök korától hozzászoktatunk, így idővel jobban tűri majd a folyamatot. Ha nem sikerül levágni a kutya karmait, vigyünk állatorvoshoz vagy kutyakozmetikushoz.



kétszer alaposan át őket kell fésülni. Nem elég ezt havi egyszer a kozmetikusra bízni, mert a nagyon összecsomósodott bundát sok esetben már csak levágni lehet. A hosszú szőrű fajtákat legalább 6-8 hetente kozmetikushoz kell vinni. Ennyi időnként kell megnyírni (pl. uszkár, shih-tzu, yorkie stb.). Amennyiben



Fésülés

A sima és rövid szőrű kutyákkal (pl. tacsó, dog, vizsla) van a legkevesebb gond kozmetikai szempontból, de nekik hullik a legjobban a szőrük. Ezért őket is rendszeresen gumikefével le kell kefélni (akár porszívóval is rá lehet segíteni a kihullott szőrök eltávolításában).

A hosszú szőrű kutyákkal már több otthoni teendő van. Ahhoz, hogy ápolt bundájuk lehessen, legalább heti kétszer alaposan át őket kell fésülni. Nem elég ezt havi egyszer a kozmetikusra bízni, mert a nagyon összecsomósodott bundát sok esetben már csak levágni lehet. A hosszú szőrű fajtákat legalább 6-8 hetente kozmetikushoz kell vinni. Ennyi időnként kell megnyírni (pl. uszkár, shih-tzu, yorkie stb.). Amennyiben nem tudjuk vagy nem akarjuk rendszeresen fésülni, sűrűbben kell kozmetikushoz vinnünk.

A kettős és a dupla szőrzettel rendelkező félhosszú szőrű fajtáknak (pl. golden retriever, skót juhász, spánielek stb.) sok aljszőrzetük van. Őket főleg a vedlési időszakokban gyakran kell fésülni, mert az ő bundájuk is nagyon könnyen gubancosodik.

A drótszőrű és szálkás szőrű fajták otthoni ápolása viszonylag



egyszerű. A pofán és a lábakon lévő hosszú szőrt kell rendszeresen megfésűlni. Ezeket a fajtákat nem szerencsés nyírni.

A zsinóros szőrzet ápolása nagyon speciális. A puli és a komondor a legismertebb zsinóros kutyák. Otthoni ápolásuk részeként minden idegen anyagot ki kell szedni a szőrköntösből, a tincseket pedig lehetőség szerint a szőr tövéig szét kell választani egymástól. Ezekhez a műveletek-

hez csak a két kezünket használjuk. Ezeket a kutyákat lehetőleg csak meleg nyáron fűrdessük, mert száradásuk nagyon hosszú időt vesz igénybe, s a befűlledő bunda bőrbetegségeket okozhat.

Nyírás

Mielőtt bárki nekiát saját elképzelésére formálni az ebet, nézzon utána, hogy milyen szőrtípusú az ő kis kedvence. Senki ne essen neki géppel vagy ollóval a kutyának, míg nincs tapasztalata! Érdemes tájékozódni a fajta jellegzetességeiről, illetve a hozzá illő fazonról. Ha lehet, eleinte legyen egy megbízható kutyakozmetikus a közelben, nem árt vele konzultálni, valamint készenlétbe állítani, ha nem úgy sülné el a dolog, ahogy elképzeltük.



Jutalomfalat

A rutin ápolási műveleteket érdemes nyugodt körülmények között végezni. Mindenképp készítsünk egy kis jutalomfalatot a közelbe, és ha befejeztük az ápolást, adjuk oda neki. Ezzel könnyen rászoktatható, hogy együttműködően, jól viselkedjen.

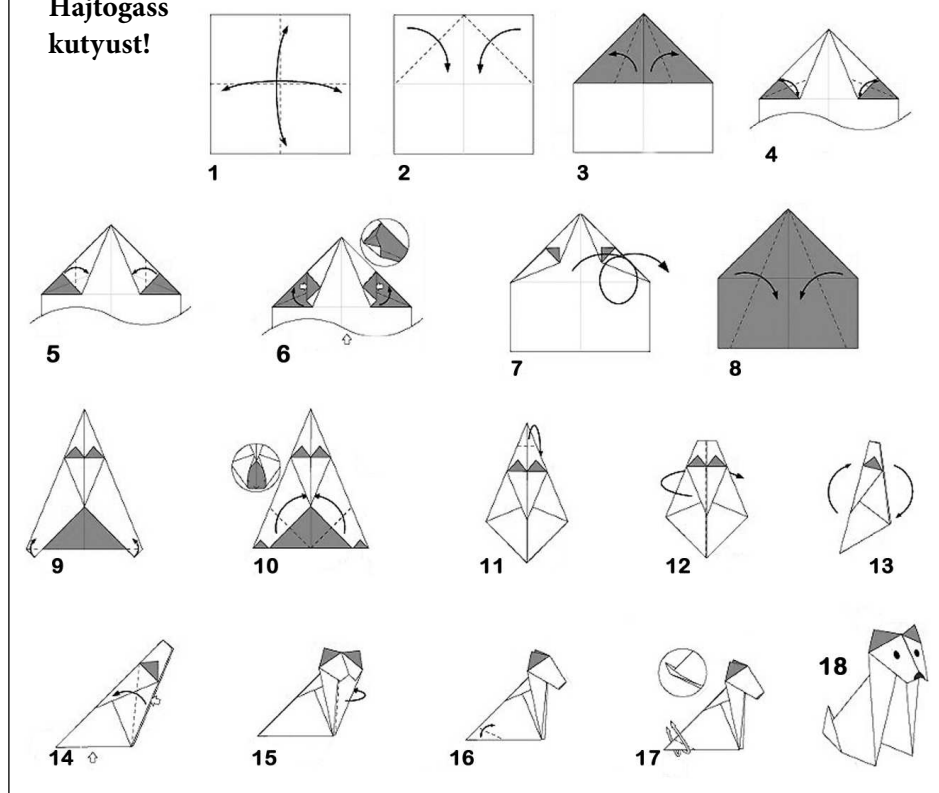
Tápanyag

Nem is gondolnánk, hogy a tápanyagok milyen nagy hatással vannak kutyánk külsejére. Mikor kiválasztjuk a tápot kedvencünknek, érdemes figyelni az Omega-3 és Omega-6 jelzésekre. Ezek nagyon jó hatással vannak a bőrre és a bundára. Rendszeres bevitelük hozzájárul a kutyus bőrének egészségéhez, amely megőrzi egészséges zsírosságát és hidratáltságát. A megfelelő tápanyagok bevitelével megelőzheti vagy csökkentheti a szőrhullást.



Összeállította: KRAFTSIK P. SÁRA

Hajtogass kutyust!



DSIDA JENŐ

Pünkösdi várakozás

Kész a világ,
Feszült, ünnepi várás
Tereng felette.
Halotti csend. Csak néha néha
Sóhajt az Isten lelke.
Kimérve minden pálya
Megtöltve minden lélek-lámpa,
Ahol csak úr a lét...
De jaj, sötét van,
Mélységes iszonyú sötét!
A zordon tömeg-árnyék
Némán zokogva kering utjain,
S csak egyet tud és egyet érez...
...Most váratlanul vágyón megvonaglik
és felzúg Istenéhez:
Betelt az idő!
Sugarat, fényt, szint adj nekünk,
Mert epedünk!
Fényesség nélkül oly sivár az élet!
Nagy Alkotónk, oh mondd ki szent igédet
Legyen világosság!...
És ismételik mindig erősebben
A felviharzott étheren keresztül
És felharsan az egek harsonája
s a végtelennek zsoltosmája zendül
Zsibongva, zsongva...
És nagy szavát az Úr – kimondja!

GYEREKEKNEK

Júdás, az üzletember

Júdásról a világ csupán annyit tud, hogy pénzért elárulta Jézust, Isten fiát. Kevesen tudják róla, hogy nagyon jó üzletember volt: mindenből pénzt tudott csinálni. Amerre a tanítványok jártak, nem mindig ehettek-ihattak, öltözködhettek ingyen, de ő nagy segítsége volt a csoportnak. Mai szóval élve, jól tudta forgatni a pénzt és ő lett a közösség pénztárosa. Már ifjú korában is szeretett piacolni, üzletelni, pénzt fialtatni.



De azt sem sokan tudják róla, hogy azért bízták rá a pénz felügyeletét, mert ő tudta úgy eldugni köpenyében, hogy ne csörrenjenek meg azok. Más tanítványnak ez nem sikerült. Így menekültek meg többször is az útonállóktól. Ezen sokszor elgondolkoztam: hányan meg hányan vannak ilyen júdási tehetséggel rendelkező emberek, akik úgy teszik-veszik a pénzt, hogy meg nem csörren az, hogy az embereknek tudomásuk sincs róla, hogy milyen taktikával próbálkoznak.

Egyszer a kisunokám megkérdezte, mi az az üzletember. Gondolom sokat hallotta mostanában ezt a szót. Visszakérdeztem, lássam, mit tudhat ő hat évesen. „Hát az, aki a pénzt számolja!”

A társai sosem jöttek rá, de Jézus mindent tudott. Ő már előre látta, hogy Júdás a pénzért mindent megtesz. És igaza volt. Elárulta Őt, odaadta lelkét az ördögnek.

Hogyan hagyhatta Jézus, hogy megtegye mindezt? Hiszen megmosta lábait! Hiszen előre látta Júdás bűnös végzetét! Hagyta, hogy együtt egyen-igyon vele,



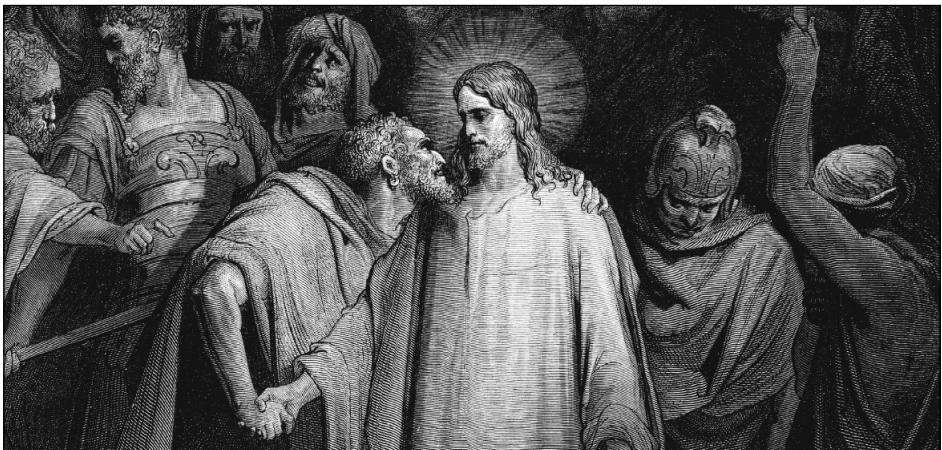
hogy megcsókolja az áruló jellel. Furcsa volt az a csók, mivel éppen ez a szeretet jele. Érdekes, hogy pontosan ezt választotta Júdás titkos jelként: egy csókot harminc ezüst pénzért. Milyen visszataszító, megbotránkoztató – gondolnánk. Sajnos manapság még mélyebbre süllyedt ez az álnok világ, amelyben minden eladó, minden megvásárolható. Mikor eláruljuk őt, Jézus mégis, azóta is megkérdi tőlünk: „Barátom, miért jöttél?”

Jézus mindent tudott, tudhatta róla, hogy betegesen szereti a pénzt, hogy Júdás a pénz szeretetért üzetel. Miért engedte meg? Ez az üzletember lett Jézus veszte... Áruló lett, aki pénzért elárulta mesterét.

Isten ígéje tizenhatszor beszél erről a bűnről. Amikor Jézus felfedte, hogy valaki elárulja őt, a képmutató, magát megjátszó Júdás megkérdezte: „Talán csak nem én vagyok az, Mester?” „Te mondtad” – felelte rá Jézus.

Júdásnak, a pénz- és szemforgatónak ma is vannak követői: a pénzéhesek, az árulók, árulkodók...

VERES PIROSKA



Unatkozik a gyerek!

Ma már családonként egy-két gyerek van csupán, és előfordul, hogy a elfogynak a játékörlemek. Íme néhány ötlet kinti játékokhoz:

Játékok szabadtéren



1. Lufiverés

Egy gyerek is élvezi, de minél többen vannak, annál jobb móka. Kell néhány vízzel töltött lufi, melyeket fel kell kötni egy fa ágaira elérhető távolságra. Adni kell a gyerek kezébe egy botot, és a feladat: szétverni a lufikat. Nyári melegben hatalmas visításokkal járó játék. Ha több gyerek van, versenyezhetnek is.



2. Biciklipálya

Ha nincs udvar, vagy lebetonozott rész, akár parkban is játszható. Töltsünk meg egy palackot vízzel és locsoljunk mintát a betonra. Kérjük meg a gyereket, hogy gyalog, vagy rollerrel, esetleg kerékpárral haladjon végig a kijelölt útvonalon.

3. Vizes festés

A gyerek rajzolni akar a járdán, udvaron, de mi ezt nem szeretnénk. Adjunk neki egy tál vizet, penzliket, a festők által használt rolnikat és engedjük, hogy alkotson. Bár nagyon mulandó alkotás, hiszen hamar megszárad, de ha rákap az ízére, sokáig lefoglalja magát.

4. Színvadászat

Ha van udvarunk, vagy sétálunk a parkban, vigyünk magunkkal színekártyákat vagy újságból vágjunk ki egyszínű kockákat. Adjuk oda a gyermeknek és kérjük meg, hogy találjon hasonló színű növényeket.

5. Locsolkodós játékok

Ha jó meleg van kint, és van vízpisztolyunk, az jó, de ha nincs és lehetőség sincs gyorsan beszerezni, akkor fejenként egy veder vizet és egy csuprot adjunk a gyerekek kezébe, s a többit bízzuk rájuk. Ha nem akarnának esetleg locsolkodni, akkor tegyük oda őket virágot locsolni. Előbb utóbb hallani fogjuk a visítózást.

HA ROSSZ KINN AZ IDŐ...

Játékörletek szobában, de vannak köztük olyanok, amelyek autóban, utazás közben is használhatók.

1. Szembekötős

A gyerekek szeretnek szó szerint a sötétben tapogatózni. Ennek a játéknak számos variációja van. Kössük be a gyerek szemét egy kendővel és kérjük meg, hogy menjen át egyik szobából a másikba. A családtagok irányíthatják.

Tegyük papírlapot elé és ceruzát és kérjük meg, hogy rajzoljon valami egyszerű dolgot: fát, házat, virágot. Vegyük le a kendőt és nevéssünk együtt az alkotásokon.

Adjunk a kezébe ismert tárgyakat és kérjük meg, hogy tapogatás segítségével ismerje fel, vagy kóstoltassunk vele egymás után különböző ízeket: dzsem, méz, kókuszreszelék, zsemlemorzsa.

2. Állatcsalád

Hogyan hívják az anyaállatot, apaállatot, és a kicsinyét?

Mondunk egy állatot, például: tyúk, apának kell mondania az apaállatot: kakas, gyereknek a kicsinyét: csibe. Természetesen fordított formában játszható, mondhatjuk mi a kicsinyét, és a gyerekek a szülőket.

3. Szólánc

- Valaki elkezdi egy szóval, a következőnek olyan betűvel kell szót mondania, amilyen az előző szó utolsó betűje. pl. alma-ablak-kakas-sirály stb.

- Játshatjuk szótagokkal is: kályha-hajó-jóság stb.

- Valaki mond egy szót, majd a következő egy újabbat tesz hozzá, de mondja az előzőt is, például valamilyen tárgykörben (növények, állatok stb.), így ismétlik az egyre hosszabb szóláncot.

pl. alma, alma-körte, alma-körte-barack, alma-körte-barack-eper stb.

4. Hangcsere

Három betűs szavakban egy betűt ki kell cserélni úgy, hogy továbbra is értelmes szót kapjunk. A szavak nem ismétlődhetnek. pl. mák, máz, méz, mér, kér, kör, köz stb.

5. Ellentétes szavak

Mondunk egy szót, ennek kell mondani az ellentétét, de lehet úgy is játszani, hogy a rokon értelmű szavakat keressük.

TÓTÖS BEÁTA
lelkipásztor

Nyárbúcsúztató

Még zöld pompával legyezte magát az erdő s a virágok kelyhéből méz csorgott a földre. Néhány napig maradt még a Nyár, úgy, ahogy barátainak megígérte.

Igyekeztek is az erdő, mező lakói összeszedni minden található eséséget, mert a varjak károgásukkal nehéz telet hirdettek.

A levegő csakúgy rezgett a méhecskék repülésétől, a fűben bogárraj zizegett. Vakondék számtalan járatot bányásztak és Sünike nem győzte kerülgetni a friss, földszagú túrásokat. A mókusodú úgy teletelt, hogy szélfúvásra megcsörrent és kipotyogott belőle a sok finom mogyoró. Hangyabolyok emelkedtek a fenyők alatt, lakói kupacokba hordták az illatos tűleveleket. Estére már bódultan s fáradtan gyűltek össze a fényes tisztáson.

Utolsó búcsút vehettek a kedves, jószívű Nyártól. Mindenki ajándékkal igyekezett a találkozó helyére. Sokszor baktattak, csúsztak, szökelltek, röpködtek át az erdő eme csodálatos részén, ahol nagy zöld sátrában lakott a Nyár. Ezért itt illatoztak a legpompásabb virágok, a fák rubin cseppeket könnyeztek, a madár trilla mesékről szólt. Valaki mindig édes dalokat komponált még a forrás csobogásáról is.

Lassan minden jóbarát megérkezett. A szarvas kései harangvirág-csokrot tartott agancsai között s bánat ült szelíd szemében. Mókuska csöppnyi kosarát letette egy fárönkre: tele volt dióval, mogyoróval. A hangyacsalád zsáknyi tealevelet szedett megfázás ellen, míg a tarka madársereg nagy kupacba bogyókat, szedret, málnát hordott össze. Gombát hoztak a rókák, almát, körtét a farkasok, csokros citromfűvet a nyulak, virágkelyhekben mézet a vadméhek. A tücsökzenekar már finoman hangolta pirinyó hegedűit, hogy néhány dallal búcsúzhasson.

Mire a nap sárgán lebukott egy szirt mögött, tele lett a tisztás állatokkal. A szél fuvallatára lila köd lepte be az irtást. Bagoly úr egy fáról számba vett mindenkit.

– Süni hiányzik – huhogta idegesen, de már selyemsátrából kilépett a Nyár.



Az állatok a kellemes látványtól megborzongtak és szívük – kicsi, nagy – hevesebben dobogott. Tündérük hosszú szivárványruhája nesztelenül terült a fűre, s füzérekkel megrakott karjait hálás barátai felé nyújtotta. Az ámulkodó erdőlakók lassan magukhoz tértek, hogy aztán egyenként vagy csoportosan a fűz-sátor elé merészkedjenek. Nyár fátyolos szemmel nézett szét a meglevenedett tisztáson.

– Örülök, hogy mind eljöttetek búcsúztatásomra. Még maradnék, de látjátok, a hegycsúcs felől Ősz közeledik. Ott már zizegve sárgul a lomb, ködsapkába bújít a sziklák feje.

Szavaira az állatok fázósan bújtak össze, de erőt véve magukon, Nyár lábai elé tették ajándékukat.

Az ősz bagoly szemüvegén keresztül ügyelte, hogy az esemény szépen, rendben folyjon le. Bosszúsan krákogott, csak úgy magában, Süni távolléte miatt, amikor a dombról valami furcsa visító labda gurult a tisztás közepére. Az ott ácsorgók félreugrottak a rémülettől. Fűből, levelekből, szirmokból, bogyókból, mohából készült élő gubanc-csoda akadt meg a központi fatörzsön. Találgatták, mi lehet, mire a gombolyag kíváncsian kidugta orrát és mélyet szippantott a levegőből.

– Végre megtaláltalak benneteket – szipogta a puffanásoktól elcsukló hangon.

– Végre te is el méltóztattál jönni, Süni – fedte meg a százéves bagoly, fiatal barátját.

Mindenki jót nevetett az ijedtség után. Nyár ölébe vette tüskés barátját, és finom ujjával kitakarította tűspárnáját. A tücskök vidám dalra zendítettek, míg a többiek körbetáncolták jóságos tündérüket.

Hirtelen erős szél támadt, feljött az első csillag az égre s a Hold kiült bámészkodni egy fenyő hegyére.

Reggelre üveg-harmat lepte be az erdőt. Az állatok álmosabban ébredtek, mint máskor. Rókafi vette észre az első bokron a Nyár elhullajtott finom fehér fátylát, a fákon pedig sárga köpenyének darabjait. Lám, még hagyott hátra nekik néhány emléket.

VERES PIROSKA

Gyermekkor a 80-as években

Nagyon szerettem a vakációkat. Az utcánkban annyi gyerek volt, hogy mindig akadt játszótárs, csak kilestem az utcaajtón, hogy van-e már kint valaki. Ha ketten az utcán játszottunk, sikerült akkora zajt csapni, hogy a többiek meghallották és kijöttek. Leültünk a sánc szélére és elhangzott a legfontosabb kérdés:



– Mit játszunk? – kérdezte valaki közülünk.

– Bújócskázunk nálatok! – mondta Bogi felém fordulva.

– Az nem jó. Tegnap szólt nagymamám, hogy az egyik tyúkot le kellett vágni, mert annyira megfuttattuk. Pár napig, amíg elfelejti, keresnünk kell más játszóhelyet.

– Pedig nem is kergettük őket annyira! – mondta Bogi.

– Focizzunk! – javasolta Tibike.

– Nem jó!!! – vágtuk rá egyszerre Bogival; egész héten fociztunk. – Játsszunk valami mást!

– Megvan! Játsszunk boltost! – kiáltotta Erzsike, és megegyeztünk, hogy az tényleg jó lesz.

A boltos játék komoly előkészületet igényelt: legelőször is meg kellett enni fejenként 10 szilvát, mert kellett a szilvamag aprópénznek. Szedtünk útilaput, az volt a papírpénz. Hoztunk vizet, porból sarat gyúrtunk, megformáztuk, megszáritottuk, és azokból készültek az árucikkek: kenyér, csokoládé, kifli, keksz. Papsajtlevélből tölcseréket formáltunk, tettünk bele pár virágot, és kész



is lett a fagyalt. A lányok kihozták kedvenc babájukat, a fiúk a műanyag-katonákat. Mikor elkészültünk, kezdődött a játék. Kitaláltuk, hogy ki mi legyen, volt apuka, anyuka, gyerek, boltos, szomszéd, katona. Az volt a jó, hogy a képzeletbeli boltunkban mindent lehetett kapni (a boltok a valóságban ugyanis

üresek voltak). Amit megkívántuk, nálunk meg lehetett vásárolni, és ha elfogyott otthon a „fizetés”, ettünk még néhány szilvát és rögtön lett aprópénz.

– Nem vagytok éhesek? – kérdezte egyszer csak Erzsike, mert ő volt a legnagyobb köztünk.

– Hát, egy kicsit igen!

– Annyi szilvát ettünk, hogy most már ehetnénk valami rendeset! – mondták a fiúk.

– Anyuka ma süített kenyeret. – szólalt meg Bogi.

Összenéztünk, és már tudtuk, mit fogunk uzsonnázni. Pár perc múlva már mind ott tolongtunk a Bogiék konyhájában. Marika néni nem győzte kenni a zsíros kenyeret annyi éhes szájnak.

Mire végeztünk, már az összes szülő kint állt a kapuban és kerestek minket. „Milyen hamar este lett” – gondoltam, mikor láttam, hogy szürkülődik.

– Anya, de tényleg, még alig játszottunk! – válaszoltam anyám korholására, aki szerint elcsavarogtam.

Intettünk egymásnak, és miközben terelgettek befele bennünket, hátrafele fordulva még egyezkedtünk:

– Akkor holnap találkozunk!

– Hánykor keltek?

– Tízkor!

– Hallotta mindenki? Tízkor találkozunk!

– Szép álmokat!



Pionírélet

Csodaszép tavaszi reggel volt. Amikor beértünk az iskolába, kitereltek minket az udvarra. Osztályonként szépen kettes sorba álltunk és elénekeltük a himnuszt, amiből persze nem sokat értettünk, majd leellenőrizték, hogy van-e mindenkinek vörös, trikoloros nyakkendője.



Bementünk az osztálytermekbe és vártuk a romántanárnőt, de helyette az osztályfőnök jött, és közölte, hogy ma nem lesz tanítás, mert 11-re érkezik a pionírok vezetője a megyétől és beszédet fog tartani.

– Jaj, de „jó” lesz nekünk! – sóhajtott kényszeredetten Melinda.
– Ha 11-kor tart beszédet, mit fogunk csinálni addig? – kérdezte Pisti.
– Jaj, hát rengeteg dolgunk lesz! Meg kell tanulni szépen kivonulni! – mondta az osztályfőnök.

Nem mindenki volt elkeseredve emiatt.

Szépen osztályonként kettesével kivonultunk, körbe álltunk az udvaron, majd visszavonultunk. Pisti megcsípte Ibolyát a díszmenetben, aki elkezdett sírni, de akkora pofont kapott hátulról az osztályfőnöktől, hogy benne ragadt a sírás és csak hüppögni tudott. Mi pedig masíroztunk tovább.

Fél 11-re már mindenki meguntta ezt a kivonulást meg bevonulást, de annyira, hogy még a románóra is jobb lett volna, minthogy órákon át némán masírozzunk a folyósón.

Tizenegy órakor az osztályfőnökünk izgatottan lépett be az osztályterembe és félhangosan bejelentette, hogy „megérkezett”. Olyan idegesnek tűnt, hogy mindenki tudta, ki érkezett meg és a tanulak alapján kivonultunk az udvarra. Énekeltünk és mosolyogtunk, mert azt is megtanították nekünk, felhúzták a zászlót az udvar közepén álló magas rúdra és a pionírvezető elvtárs hosszú beszédbe kezdett.

Elképzeltem, hogy most biztosan megdicsér bennünket, hogy milyen szépen kivonultunk, most méltatja a tanulmányi eredményeinket és valami meglepetést tartogat a jó tanulók számára. A beszéd végén megtapsoltuk, és visszamentünk az osztályokba, vártuk az osztályfőnököt, mondja el, miről is volt szó, mert semmit sem értettünk.



Akik átélték ezt a kort, borzongva emlékeznek az ilyen felvonulásokra...

– Gyerekek, nagy meglepetésben lesz részetek jövő héten! – kezdett bele az osztályfőnök, de mi közbevágtunk:

– Verseny lesz?

– Megyünk kirándulni?

– Valaki kitüntetést kap?

– Nyertünk valamit? – kérdeztünk felváltva

– Abban a megtiszteltetésben lesz részünk, hogy Ceaușescu elvtárs a megyeszékhelyre látogat és a pionírvezető elvtárs arra kért minket, hogy válogassunk ki 30 fegyelmezett tanulót, akik jövő szerdán a megyeszékhelyen tapsolhatnak a dicső államvezérnek – mondta.

Mindenkinek lekonyult a feje. Ez a meglepetés? Még a tanulást is jobban szerettük...

A szüret

Szép, napsütéses szeptemberi reggel volt. Indultunk iskolába. Karomra kanyarítottam a kisvedremet, benne az uzsonnával és a vízzel, mentem az iskola felé.

Az udvaron nagy volt a lármá. Minden osztály külön gyülekezett, egy részük állt, másik részük ült a vedreken. Október közepéig, végéig nem mentünk





be az osztálytermekbe tanulni, hanem vittek a mezőre dolgozni. Volt, hogy kukoricát szedtünk, volt, hogy szőlőt szüreteltünk, tallóztunk krumplit, sőt néha ásni vagy kapálni is kellett.

Soha nem mondták meg a tanárok, aznap mi lesz a feladat, csak abból következettünk, hogy merre indultunk el.

Mikor mindenki összegyűlt, ellenőrizték, hogy ki van jelen, és elindultunk a munkába. Kettesével osztályonként haladtunk jó hosszú sorban, hiszen egy helyre vittek mindannyiunkat. Legalább egy háromnegyed órája voltunk úton, mikor rájöttünk, hogy ma szüretelni fogunk. Azt szerettük a legjobban, mert lehetett szőlőt enni.

Mindig azon törtük a fejünket, hogy lehetne hazavinni belőle legalább néhány fürtöt. Nem akartunk mi lopni, de az üzletben nem lehetett kapni, mi pedig úgy gondoltuk, egy délelőtti munkáért megérdemlünk legalább néhány fürt szőlőt.

De tegnap is megszégyenítettek minket. Eldugtunk pár szép fürtöt a kisveder aljában, ráterítettük a szvetterünket és 1 órakor, amikor vége volt a munkának, megállították a sort és mindenkinek átnézték a kisvedrét és kiborították velünk a pár gerezd eldugott szőlőt. Lógó orral mentünk haza.

Mikor megérkeztünk a szőlőbe, beállítottak minket a sorokra, minden sorra két-két diákot, és indult a szüret. Tizenegy óra körülre elfogyott a munkakedv és megszólalt Emma:

– Kitaláltam, hogyan vihetünk haza szőlőt! – kiáltott fel.
– Hogy? – kérdezgettük.
– Hogy, hogy, hát üvegben! – válaszolta nevetve.
– Hogy lehet a szőlőt üvegbe tenni? – kérdezte Pisti átverést szimatolva.
– Megmondom – oktatta Emma. – Kiszorítjuk a levét és a mustot visszük haza.

Mindannyiunknak hirtelen visszajött a munkakedvünk, leültünk a sor közepére, kiittuk a vizet a palackunkból és elkezdődött a nagy hadművelet. Rájöttünk, hogy nem is egyszerű dolog tölcser nélkül mustot sajtolni, és még a nyomokat is eltüntetni. Csekély egy óra alatt sikerült minden üveget megtölteni musttal és nagy műgonddal elástuk a kisajtott szőlőgerezdeket is.

Jókedvűen és büszkén mentünk haza vedrünkben a napi keresettel, azzal a tudattal, hogy valamit mégiscsak kaptunk a munkánkért cserébe.

TŐTÖS BEÁTA
lelkipásztor



ÉLETNEK KENYERE

Ételreceptek a Bibliából

Sára lángosa

Genezis 18:2-6 *És felemelé az ő szemeit, és látá Ábrahám, hogy ímé három férfiú áll ő előttte. És látván, eléjük siette a sátor ajtajából, és földig meghajta magát. És monda: Jó Uram, ha kedves vagyok te előtted, kérlek, ne kerüld el a te szolgádat. Hadd hozzanak, kérlek, egy kevés vizet, és mossátok meg a ti lábaitokat, és dőljetek le a fa alatt. Én pedig hozok egy falat kenyeret, hogy erősítsétek meg a ti szívetekeket, azután menjetek tovább, mert azért tértetek be a ti szolgátokhoz. És mondának: Cselekedjél, amint szólál. És besiette Ábrahám a sátorba Sárahoz, és monda: Siess, gyúrd meg három mérték lisztlángot, és csinálj pogácsát.*



Hozzávalók: 30 g élesztő, 2 ek. olívaolaj vagy olvasztott vaj, 1 tk. só, 300 g víz, 500 g búzaliszt.

Az élesztőt és a sót vízben feloldjuk. Hozzáadjuk az olajat (vaját), közben kevergetjük. Belekeverjük a lisztet, és alaposan meggyúrjuk. Kendővel letakarjuk, hidegen (!) kelni hagyjuk 15-20 percet.

15-20 perc után 4 felé osztjuk, és lángost formálunk belőle, majd ismét állni hagyjuk.

Forró sütőben 20-30 percig sütjük.

A lángos kiválóan illik a hirtelensültekhez és a zöldsézelékekhez. Nagyon finom megvajazva vagy sajttal, de önmagában is jó.

Pünkösdi ünnepi kenyér

Apostolok Cselekedetei 2:46 És a tanítványok minden nap egyakarattal kitartva a templomban valának, és megtörve házanként a kenyeret, részesednek vala eledelben örömmel és tiszta szívvel.



Hozzávalók: 700 g liszt, 30 g kovász, 30 g élesztő, 20 g só, 150 g víz (illetve amennyi szükséges).

Kovászkészítés:

1. nap: 100 g vizet és 100 g búzalisztet jól összekeverünk, és letakarva állni hagyjuk.
2. nap: 100 g vizet és 100 g búzalisztet hozzáadunk az előző napi tésztához, letakarva állni hagyjuk.
3. nap: 100 g vizet és 100 g búzalisztet ismét hozzáadunk, összekeverjük, és állni hagyjuk.

Kenyérkészítés: Minden hozzávalót alaposan keverjük össze, és gondosan gyúrjuk meg. Hagyjuk 1 órát pihenni, majd ismét gyúrjuk át. Formáljuk a tésztát kenyéralakúra, vagy tegyük kikent cipós-tepsibe. Hagyjuk így kelni 1 órát, süssük sütőkemencében (180 fok) 1 órán át.

Fáraó vajaskeksz

Genézis 40:16-17 És látá a fő sütő mester, hogy jól magyaráz vala és monda Józsefnek: Álmodtam én is, hogy ímé három kosár kalács vala a fejemen. A felső kosárban pedig valának a Faraónak mindenféle süteményei, és a madarak eszik vala azokat a kosárból, az én fejemről.

Hozzávalók: 300 g szitált, finom búzaliszt, 100 g reszelt mandula, 2 tojás sárgája, 150 g méz, 200 g hideg vaj, szükség szerint tej, tejföl (vagy tojássárgája) a megkenéshez, a tetejére aprított piztácia, mandula, vagy mogyoró.



A tej, mandula, tojássárgája, méz, vaj összedolgozásával omlós tésztát készítünk. Egy órára hűtőbe tesszük.

Kinyújtjuk, különböző alakúra kiszaggatjuk. Tejjel (tojássárgájával) megkenjük, megszórjuk piztáciával. Megkent sütőlapra vagy sütőpapírra, forró sütőben 10-15 percig sütjük.



Fáraó madárfészek

Hozzávalók a rétestésztához: 250 g búzaliszt, fél pohár langyos víz, 1 tojás, késhegynyi só, 1 ek. vaj.

Szitáljuk a lisztet sima felületre (pl. gyúródeszka), majd készítsünk bele kis völgyet, tegyünk ebbe vizet, sót és a tojást. Nyomkodjuk szét a vajat, adjuk hozzá. Alaposan gyúrjuk össze.

A tésztát nyújtjuk ki és legalább 50-70-szer (!) hajtogassuk a meglisztezett deszkán. Formáljunk labdát, és szobahőmérsékleten letakarva hagyjuk állni egy órát.

Terítsünk az asztalra lenvászon abroszt, lisztezzük meg. Nyújtuk ki rajta, amennyire csak lehet a tésztát, középről kezdve alányúlva, lehetőleg a kézfejükön. Akkor jó, ha papírvékonyágú lesz. Szabjuk 30 cm széles és 40 cm hosszú darabokra.



Hozzávalók a fészkecskékhez: 250 g olvasztott vaj, 90 g sótlan pisztácia, 30 g méz vagy cukor és a rétestészta.

A pisztácia felét durvára, másik felét finomra felvagdossuk, összekeverjük a mézzel (cukorral).

Egy réteslapot olvasztott vajjal megkenünk, hajtsuk félbe 30x20 cm-esre. Kenjük meg a tetejét vajjal. A zárt oldalán 3 cm peremet hajtunk, megvajazzuk és megszórjuk pisztáciával. Vajazott sütőlapra tesszük és a tetejét is megkenjük vajjal.

Kb. 200 fokon, kb. 20 perc alatt szép barnásra sütjük. Óvatosan tálcára tesszük, mindegyikre tegyük a durva pisztáciából.

Melegen, sziruppal tálaljuk. A szirup: 500 g méz (cukor), 1/4 l víz, 1 ek. citromlé, 1/2 tk. rózsavíz. Forraljuk össze a vizet, mézet (cukrot), citromlevet kb. 5 percig, adjuk hozzá a rózsavizet. Kis kannában, langyosan tálaljuk a fészkecskékhez.



Sűrű jeruzsálemi bableves

2 Királyok 4:38: *Azután visszament Elizeus Gilgálba. Éhség vala pedig akkor az országban, és a próféták fiai ő vele laknak vala. És monda az ő szolgájának: Tedd fel a nagy fazekat, és főzz valami főzeléket a próféták fiainak.*

Hozzávalók: 350 g fehérbab, 1,5 l víz, 1 teáskanál oregánó és kakukkfű, 1 teáskanál őrölt koriander és kömény, 1 teáskanál só, 1 aprított hagyma, 1 gerezd zúzott fokhagyma, 2 evőkanál olaj, 1 evőkanál ecet, 1-2 teáskanál méz.

Elkészítése: Áztassuk be a babot éjszakára. Pároljuk 1-2 órán át együtt a kakukkfűvel, oregánóval. Törjük meg pürének. Adjuk hozzá a koriandert, kö-



ményt, sót.

A hagymát, fokhagymát pároljuk üvegesre az olajban, majd keverjük el a babban a mézzel, ecettel együtt.

Tálaljuk pirított kenyérkockákkal.

Készíthetjük bab helyett csicseriborsóval is.

Vagdalthús sütve

Ézsaiás 44:14-16: Cédrusfát vág magának az ember, tölgy- és cserfát hoz, és válogat az erdő fáiban, fenyőt plántál, a melyet az eső fölnevel. Azokból az ember tüzet gerjeszt, vesz belőlük és melegszik, meggyújtja és kenyeret süt; sőt istent is csinál abból és imádja, bálványt készít és előtte leborul; Felét tűzben megégeti, felénél húst eszik: pecsenyét süt.

Hozzávalók: 500 g darált sovány marhahús, 1 aprított hagyma, 1 gerezd zúzott fokhagyma, 50 g búzadara, 2 teáskanál só, 1 tojás.

Elkészítése: Gyúrjuk össze a húst, hagymákat, darát, sót, tojást, amíg elválík a kéztől. Formáljunk belőle apró, tojás alakú gombócokat. Forraljunk fel 1 liter vizet, ebben kis lángon főzzük fél órát a gombócokat. Szűrjük le. Pirítsuk meg kissé faszénparázon.

Főzés nélkül is megsüthetjük parázon, vagy nyárson.

Finom hozzá a joghurt-szósz, az uborka, friss kenyér, különféle fűszernövények.



Sült alma

Énekek Éneke 2:3-5: *Mint az almafa az erdőnek fái közt, olyan az én szerelmesem az ifjak közt. Az ő árnyékában felette igen kívánok ülni; az ő gyümölcse gyönyörűséges az én ínyemnek. Bevisz engem a borozó házba, és zászló felettem a szerelme. Erősítsetek engem szőlővel, üdítsetek fel engem almákkal;*

Hozzávalók: 4 közepes alma, 4 evőkanál méz, 4 evőkanál mazsola, 2 teáskanál fahéj, kevés vaj, kis pohár bor.

Elkészítése: Vegyük ki a magházakat, töltsük meg az almát mazsolával, mézzel. Tegyük kivajazott tűzálló edénybe. Öntsük le minden almát mézzel, a bort öntsük alá. 180 fokon 0,5 óráig süssük.

Forrón, tejszínnel tálaljuk.



VICCEK

Az ünnepi légátus megérkezik a faluba. A vonatállomáson megkérdezi az egyik embert, hogy merre találja a parókiát.

- Menjen itt egyenesen előre, aztán forduljon balra. Miért kérdezi?
- Bátyám, én vagyok az ünnepi légátus.
- Jaj, de jó. Miről fog nekünk prédikálni?
- Hát arról, hogy hogyan lehet a mennybe jutni. No, akkor találkozunk majd a templomban!
- Azt nem hinném... – ingatja a fejét az atyafi.
- De miért? – döbben meg a légátus.
- Hát azért, mert maga azt se tudta, hogy a parókiára hogyan kell eljutni, s majd megmutatja, hogyan jussak a mennybe?



Lelkipásztor találóst kérdést tesz fel a gyermekeknek:

- Mi lehet az: fán él, vörösés-barna színű, mogyorót eszik és ugrándozik?
- A gyermekek csak néznek egymásra, és vonogatták a vállukat.
- A lelkész tovább mondja:
- Gondolkozzatok csak! Az erdőben szoktunk ilyet látni a fákon!
- A gyermekek továbbra sem tudják a választ, mire a lelkész egyre türelmetlenebb:
- No, hát mi a csoda lehet, szőrös, a fákon ugrándozik és mogyorót eszik?!
- Pistike bátortalanul felnyújtja az ujját:
- Tiszteletes úr, én tudom, hogy a múltkor azt tetszett mondani, hogy Jézus a válasz mindenre, de szerintem ez mókus.



Vallásórán megkérdezi a lelkész a gyermekeket:

- Szerintetek hol találjuk meg Jézust? Hol lakik Jézus?
- A mennyben! – vágja rá az egyik.
- A szívemben! – mondja a másik.
- A fürdőszobánkban! – mondja Pistike.
- A fürdőszobában? – döbben meg a lelkész. – Hát miből gondolod te ezt?
- Onnan, hogy reggel hallom, ahogy apa kopogtat a fürdőszobaaajtón, hogy Jézusom, még mindig itt vagy?



Két hittérítő bekopogtat egy asszonyhoz, aki ajtót nyit nekik, de mielőtt szóhoz jutnának, rájuk kiabál:

– Tudom, kik vagytok, tudom mit akartok mondani, és nem érdekel! – ezzel bevágja az ajtót. Az ajtó azonban nem csukódik be, hanem azonnal visszavágódik. Az egyik hittérítő próbál mondani valamit, de az asszony újra becsapja az ajtót, ami ismét kinyílik. Mikor harmadjára is sikertelenül csapja be az orruk előtt az ajtót, az egyik hittérítő végre megszólal:

– Hölgyem! Lehet, hogy a macskáját el kellene venni az ajtóból.



Bibliaórán kérdezi a lelkész a gyermekektől, hogy ki mit tud elmondani Jézusról.

– Istállóban született! – mondja Peti.

– Kiűzte az árusokat a templomból! – mondja Kati.

– Nagy piros terepjárót vezet! – mondja Pistike.

– Ezt honnan veszed? – kérdezi a lelkész.

– Hát hallottam a tegnap, amikor apám ráordított, hogy Jézusom, hogy vezetsz!



Egy haldokló gazdag fősvény utolsó kívánsága, hogy a pénzével együtt temessék el. A pénzt rábízza a papra, az orvosára és az ügyvédjére. Mindegyiknek ad 3 millió dollárt, hogy tegyék majd a koporsóba.

Amikor eltemetik, mindhárman betesznek a halott mellé egy borítékot. Hazafelé menet a pap kifagad:

– Én csak kétmilliót tettem a borítékba, mert kell a pénz a templom javítására!

– Én csak egyet – mondja az orvos –, mert kell a pénz új felszerelésre a kórházban!

– Szégyelljétek magatokat! – mondja az ügyvéd. – Én mind a három millióra írtam neki egy beváltható csekket!



Az öreg püspök haldoklik. Elhívhatja ágya mellé az ügyvédjét és a könyvelőjét. Azok megilletődve ülnek az ágya mellett, mert nem is gondolták volna, hogy a püspök kedveli őket. Ott üldögélnek, mire az ügyvéd megkérdezi:

– Főtiszteletű úr, miért hívatott bennünket ide, az ágya mellé?

– Hát, fiaim... Jézus példáját akartam követni... Ő is két tolvaj lator között szenvedett...

- Hogy hívják Albert Einstein torz testvérét?
- ???
- Frank Einstein.



Egy idős néni megszólít egy férfit a postán:

– Elnézést, fiatalember, megtenné nekem, hogy megírja ezt az üdvözlőlapot?
Tudja, annyira gyötör a reuma, hogy nem tudok rendesen írni.

– Persze – egyezik bele a férfi.

Mikor készen van, megkérdi a nénitől:

– Tehetek még valamit Önért?

A néni nézegeti az üdvözlőlapot, és így szól:

– Legyen szíves, írja ide a végére, hogy „Elnézést kérek a csúnya kézírásomért...”



Egy ember behajt egy egyirányú utcába, szemben a forgalommal. Pechére egy rendőr ugrik elő az egyik fa mögül:

– Nem látja, hogy ez egy egyirányú utca? – kérdezi tőle.

– És? Nem is mentem két irányba!



A falu orvosa iszonyatos sebességgel száguld végig a falu főutcáján.

– Lassabban vezess! – figyelmezteti a felesége –, mert megállít a rendőr!

– Nem hiszem. Megmondtam neki, hogy egész nap maradjon az ágyban!



A stewardess kérdezi az utastól:

- Parancsol vacsorát?
- Miből lehet választani?
- Igen vagy nem.



Ha egy bűnözőnek segítesz, amikor a bűnt elköveti, akkor tettestárs vagy.
Ha utána segíted, akkor ügyvéd.



A könyvelő mondja a főnöknek:

- Főnök, megcsináltam a negyedéves kimutatást! Tízszer is utána számoltam.
- Nagyszerű.
- Tessék, itt van mind a tíz eredmény!



Az apuka bemegy a gyerekszobába, és látja, hogy a kisfia szomorkodva ül az ágy szélén.

- Mi baj van, kisfiam?
- Nem jövök ki a feleségeddel!



Két idegen beszélget.

– Nekem az a hobbim, hogy annyiféle éneket ismerek, hogy mindenkinek tudok énekelni egy nótát, amiben szerepel a neve.

- Vajon az enyémmel is tudnál? – kérdezi hitetlenkedve a másik.
- Biztosan tudnék.
- Fogadjunk, hogy nem tudsz!
- Fogadjunk a pénztárcádban lévő összes pénzre.

Fogadnak.

– Nos, a nevem Zoárd.

A másik megnyeri a fogadást. Milyen nótát énekelt?

(„Boldog születésnapot...”)

A harangozó és a létra

Jóska bácsi, az öreg harangozó régóta panaszkodott a létrára:

– Tiszteletes úr, a létra nagyon rozoga! – de a lelkész csak legyintett. A kúrátort is megszólította istentisztelet után:

– Kurátor úr, kéne egy új létra a toronyba, mert ez gyenge! –A kurátor azonban csak megtörölte a zsíros arcát, és annyit mondott: – Te sem vagy különb, te Jóska!

Jóska bácsi panaszait senki nem vette komolyan. Először is azért, mert Jóska bácsi nem vetette meg az italt, és sokszor az egyenes aszfalton is nehezőre esett, hogy ne tántorogjon. Másodszor pedig, Jóska bácsi sokak szerint rémeket látott, és szeretett füllenteni. Egyszer éppenséggel azt mesélte, hogy – protestáns létére – a toronyban megjelent neki fehér ruhában Szűz Mária, és megkérte, ne szóljon senkinek, máskor pedig azt is látni vélte, hogy a pap hátizsákban lopja a templom fáját. Mindkettőért kikacagták, és mivel amúgy sem adtak túl sok hitelt a szavainak, a létra hibáit már hiába tette szóvá. – Nem minőségi ellenőr maga, mit dumál annyit – vágta hátba a kövér kántor. – Csak húzza a kötelet, ember, és ne felejtse: bing-bong, bing-bong!



Ez még magának is sikerülhet!

Jóska bácsi elszontyolodva ült le a lépcsőre, és elővett egy gyűrött cigarettát. Jobb időközön gondolkodott volna, de ráeszmélt, hogy életében soha nem volt olyan időszak, amikor ne gúnyolták és bántották volna rendszeresen. Pedig nem tett ő senkinek semmi rosszat. Nem ölt, nem lopott, és nem kívánta azt, ami a másé. Talán ezért nem tisztelték. Túl sok ésszel nem áldotta meg az Uristen, a pénz se pártolt hozzá, a tehetség se; gyermekkorában csellózni szeretett volna, de a faluban senkinek nem volt csellója, a szülei

pedig sokallták a pénzt, hogy beírassák Nagyváradra tanárhoz, így aztán később szégyenkezve vettek neki egy szájharmonikát, amit nem szeretett, mert ha fújta, mindig köhögésroham kapta el.

Hirtelen eszébe jutott, hogy megkéri Ferit, az ezermestert, hogy nézzen rá a létrára, hátha meg tudja kicsit bütykölni, mert így életveszélyes a toronyba mászni. Fel is szedelőzködött, és elindult a patak irányába.

Ferit a ház mögött találta, egy szál gatyában kitartóan ütött valamit egy nagy kalapáccsal, számba se vette az ott ácsorgó Jóska bácsit. Az öreg tisztelettel nézte, összekulcsolt kezekkel, ahogy a nagy szerszám alól szikrák ugranak ki. Később beállt az eresz alá, az árnyékba, mert nagyon tűzött a nap. A kutya unottan hozzá ballagott, megszagolgatta, aztán pár méterre tőle leheveredett a köre.

– Mi lesz az, Feri? – kérdezte bátortalanul Jóska bácsi, de Feri akkor se válaszolt, csak barátságtalan pillantást vetett az öregre, mintha az lenyomná az udvart. Jóska bácsi önkéntelenül is összehúzta magát, nehogy útban legyen. Aztán körülbelül fél óra múlva Feri ráfordult:

– Mi akar?

– Volna egy kis probléma, fiam, a templomban.

– Mi köze ahhoz magának? Nem a magáé a templom. Mondja el a papnak!

– Nem akar meghallgatni.

– Akkor azt jelenti, hogy nincs probléma.

Aztán gúnyosan hozzátette: – Vagy lehet, hogy a maga fejében van.

– Nem a fejemben van, fiam, hanem a létrával van baj.

– A létrával? – kiáltott fel haragosan Feri. – A létrával? Mintha nem lenne nekem elég dolgom, majd mindenféle létrákkal fogok én izélni, mikor itt van ez az izé is, amit meg kell izéljek. Hagyjon engem az ilyen hülyeségekkel.

– De gondoltam, esetleg megnézhetnéd... – szepegte Jóska bácsi.

– Mondja már meg, mi a bánatot néztek egy létrán? Ha rozoga, ki kell dobni, és kész! Hagyjon engem békében!

Az öreg hagyta, és szomorúan tovább ballagott. Kicsivel arrébb lakott unokaöccse, aki épp felújította a portáját, modern ablakokkal, kék cserepekkal, fess kerti törpével. Megpróbált oda is benyitni, de a kapu zárva volt. Mikor már tovább baktatott volna, a konyhaablak kinyílt és egy ellenséges nő dugta ki a fésületlen fejét:

– Már azt hittem, megint koldusok! Mi kéne?

– Balázskám nincs itthon? – kérdezte nyájas hangon Jóska bácsi.

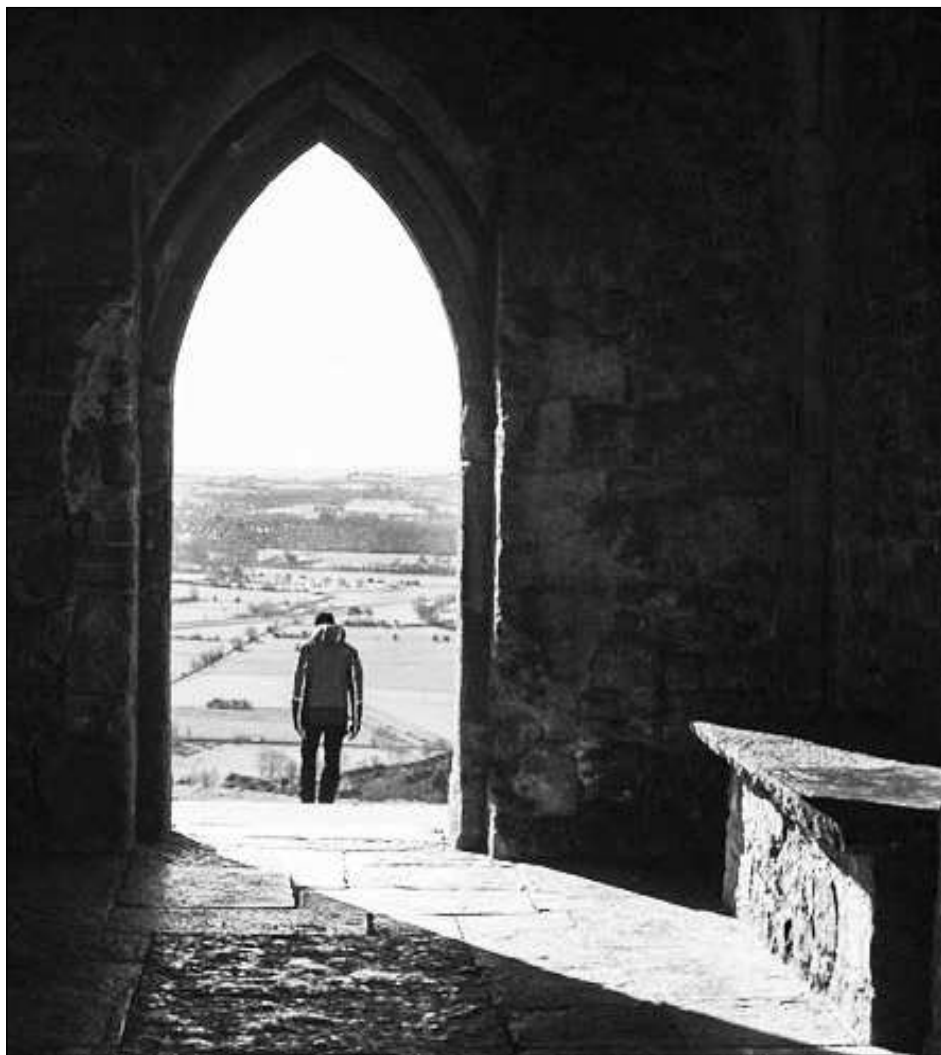
– Balázskáám – válaszolta gúnyosan a nő – bement a városba, és este jön. Majd megmondom, hogy kereste.

– Csókolom a kezit – mondta Jóska bácsi, de mire kimondta, a nő már dühösen be is csapta az új ablakot, hogy csak úgy csattant.

Ezek után nem volt mit tenni, elindult a templom felé, mert délre állt az idő, és lassan harangoznia kellett. Ahogy közeledett, látta, hogy a templom mellett nagy csődület áll. Hirtelen szorulást érzett a mellkasában és gombócot a torkában, és megiramodott, ahogy csak tudott. Áttuszkolta magát az ácsorgókon, és döbbenettel az arcán nézte az eléje táruló képet.

A torony aljában, az összetört létra darabjai alatt a pap feküdt, egy hátizsák fával, a csomó tetején pedig a kövér kántor, összegabalyodva egy fehér ruhás nővel.

(szekeres)



Bölcs mondások, közmondások

- ✿ Pénzen vett dicséret cifra hazugság.
- ✿ Aki sokat farag, sok forgácsot ejt.
- ✿ Leghamarabb piszkosodik a fehér.
- ✿ Van férge a szerencsének is.
- ✿ Tört fazékkal óvatosan bánunk.
- ✿ Nem minden folt illik minden ruhára.
- ✿ Ki a földön ül, nem nagyot esik.
- ✿ Ki melegedni akar, a füstöt is szenvedje!
- ✿ Nyomorult gazda, kit a szolga tanít.
- ✿ Mennél koszosabb a disznó, annál inkább vakarószik.
- ✿ Az eb is felhág a ház tetejére, ha az udvarban megszorítják.
- ✿ Becsüld az ellenségedet, ő mondja ki hibádat.
- ✿ Kevély koldus, tudatlan pap, félénk katona mit sem érnek.
- ✿ Elrejtett kincs, rossz feleség, ki nem megy eszedből!
- ✿ Ledőlt fának fejét még a gyermek is ráncigálja.
- ✿ Ki veled nem ivott, nem szükség, hogy fizessen.
- ✿ Amely fának árnyékában nyugszol, ne nyesegesd.
- ✿ Nincs annál jobb gané, melyet a gazda csizmáján visz a szántóföldre.
- ✿ Ne vedd azt forintot, mit garason vehetsz.
- ✿ Liszt is elfogy, ha sok markon megy keresztül.
- ✿ Fösvény magának sem jó, hogy volna másnak.
- ✿ Szegényből lett gazdag hamar elhiszi magát.
- ✿ Fehér fátyol alatt gyakorta moly tanyázik.
- ✿ Megeszi a farkas a bárányt, ha béget is.

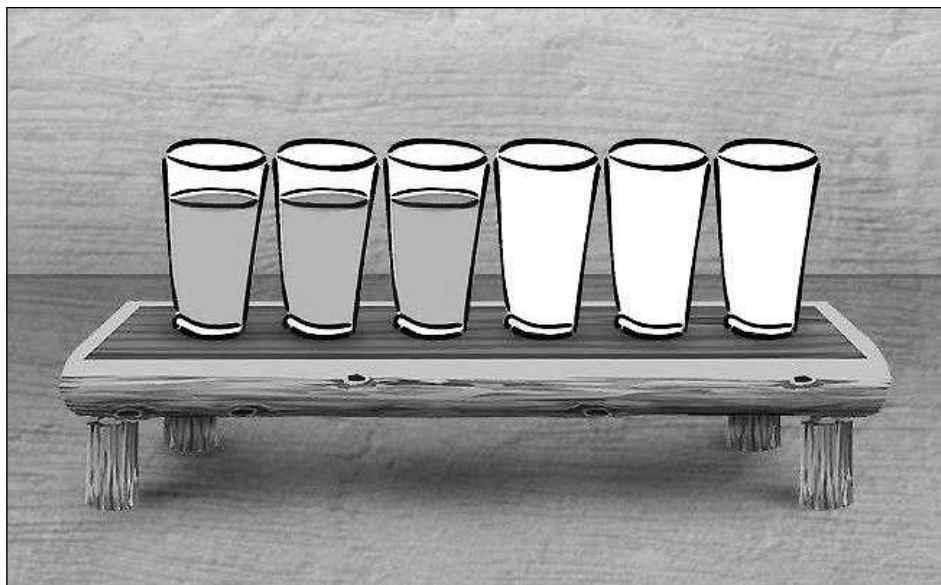


FEJTÖRŐK

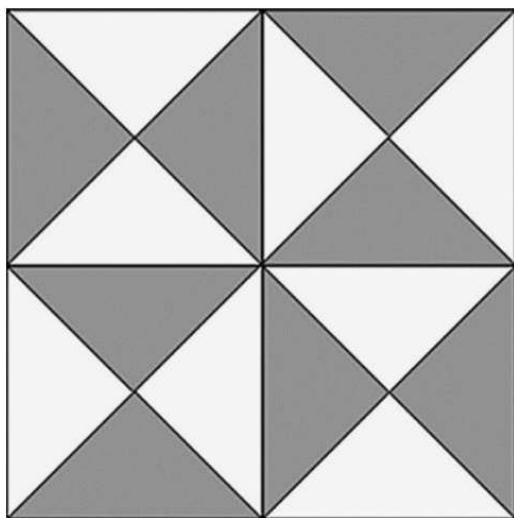
- Az 55-ben született személy hogyan lehet ma 18 éves?
- Két érme közül melyik a régebbi, ha az egyikben I. György, a másikon II. György király arcképe látható?
- Milyen számmal kell helyettesíteni a kérdőjelet?

1	5	6	3
4	?	1	2
9	1	2	3
1	1	6	7

- Hány db 3 lejes bélyeg van egy tucatban?
- Egyetlen pohár mozgatásával kell elérned, hogy a folyadékkal teli és az üres poharak váltakozva kövessék egymást. Hogyan tudod ezt elérni?



- Hány háromszög van a képen?



1. Forma

2. Lajos becézve

3 Gömbölyű gyümölcs

4. Tárgyat bentről valakinek átnyújt

1	2	3	4
2			
3			
4			

1. ... az örömtől, nagyon boldog

2. Vízcsonna a tető szélén

3. Úszó fa a horgon,
mely a hal rángatását mutatja

4. Táplálkozik

5. Világos hajsزín

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

					RÁKOSI SZÜLŐ-HELYE	CSAKHOGY	JAPÁN MOTOR MÁRKA	ELEKTRON JELE	GYARAP-SZIK	
				A KÖLTŐ NEVE						D ↙
				MÓRICZ NÓALAK				STRÁZSA		
				EGYIK VITAMIN		EZEN A NAPON			ENERGIA JELE	
				VÁSÁROLT		A FLUOR VEGYJELE			HAMIS	
	ZABLA	KÖZÉP-KELET!	VOLT		LOMBOS NÖVÉNY			INDULAT-SZÓ		MEG-HÚZZA A RAVASZT
			SÜTŐ		LITER			NŐI SZOK-NYA RÉSZE		
VÁLASZOL						ÉSZLEL				
						BAJNOKOK LIGÁJA				
LÉT					EGYIK OLDAL				SZEMÉLYES NÉVMÁS	
					SPANYOL AUTÓJEL				RÉGI	
MELLÉ-BESZÉL							KIVÁLÓ			

					STAR TREK KAPITÁNY	ARGENTÍN SPORTJEL	RACS-CSOLÓ GONDJA	KÖZÉPEN KIÓ!	NITROGÉN	
				AZ ÍRÓ VEZETÉK-NEVE						T ↙
				JEGYZETEL			SZEMÉLYES NÉVMÁS		MAGYAR AUTÓJEL	
				MAGYAR EGYÜTTES AZ ILLETŐTŐL			FONDÜ EGYNEMŰII		FOKOZÓ-KÉPZŐ	
	AZ ÍRÓ KERESZT-NEVE	KÖZÉP-FÜL!	TEÁSKANÁL (RÖV.)			FRISS, HAMVAS		KETTÓS BETŰ		
			KURUC EZREDES			DÁTUMRAG		MÓRICZ NÓALAK		TYÚK MONDJA
PERTLI					INDU-LATSZÓ		KEVERT EKG!			
					SZINTÉN		SPIELBERG ÜRLÉNYE			
SUGÁR JELE		BEKEZDÉS HOLLANDUL							OXIGÉN	
		GRAMM							RUHA-MÉRET	
	I ↘					TONNA		BÁSTYA KÖZEPE!		

Sudoku

A megadott számok segítségével az üres négyzeteket úgy kell kitölteni, hogy minden sorban, oszlopban, illetve 3x3-as négyzetben 1-től 9-ig mindegyik számjegy szerepeljen.

A sudoku rejtvények megfejtői között értékes könyvcsomagokat sorso-lunk ki. A megfejtéseket szerkesztőségünk címére postán küldjék el (410202 Nagyvárad, Sulyok I. u. 9. szám, ROMÁNIA), vagy e-mailben a press@krek.ro címre. A borítékon tüntessék fel, hogy REFORMÁTUS KALENDÁRIUM – MEGFEJTÉSEK. Beküldési határidő: 2020. március 31.

6	2		7		9		5	4
	4			5			6	
	1			8			9	
4		6				1		2
5				7				6
		4				5		
8		7	5		1	4		9
1			8		4			3

8	1			5	7		4	
5					4		9	
	4	2			6	5		
			6					1
9	7					4		
				7			6	
	2		7	4	5	9		
	9	1					7	
	5			3		2		

			6	8			7	1
		4			3		6	
			2	1		8		
	7				2		9	
	5					1		
		9	4			3		7
9	8		7	4			3	2
			8					
6	4	2						8

	7				8		4	6
5			9					
	8				6		3	
8	5					2		3
6		3						
		1						
	9				7	6		4
				8	2		7	
1	6				9	3	2	

JELENTŐS ÉVFORDULÓK 2020-BAN

Január

- Január 1. – 265 éve, 1755-ben született gr. Festetics György, a Georgikon megalapítója
- Január 1. – 75 éve, 1945-ben halt meg Paulini Béla író, újságíró, Kodály Zoltán: Hány János című daljátékának szövegírója
- Január 1. – 40 éve, 1980-ban halt meg Tamkó Sirató Károly költő, műfordító
- Január 1. – 125 éve, 1895-ben született Varga Nándor Lajos grafikus, festőművész, művészeti szakíró
- Január 2. – 105 éve, 1915-ben halt meg Karl Goldmark magyar zeneszerző
- Január 2. – 75 éve, 1945-ben halt meg Gulácsi Irén író
- Január 2. – 65 éve, 1955-ben halt meg Nadányi Zoltán költő, író, műfordító
- Január 3. – 135 éve, 1885-ben született Lesznai Anna író, költő, iparművész
- Január 4. – 275 éve, 1745-ben született Benkő Ferenc partiumi református egyházi író, természettudós
- Január 5. – 110 éve, 1910-ben született Holló Ernő költő, író, újságíró
- Január 5. – 110 éve, 1910-ben halt meg Petelei István író, novellista
- Január 6. – 215 éve, 1805-ben született Ihász Gábor nyelvész, tanár, szerkesztő
- Január 7. – 75 éve, 1945-ben halt meg Réti István erdélyi festőművész, művészeti író
- Január 10. – 100 éve, 1920-ban született Csanádi Imre költő, műfordító
- Január 11. – 75 éve, 1945-ben halt meg Ligeti Ernő erdélyi költő, író, újságíró
- Január 13. – 75 éve, 1945-ben halt meg Szerb Antal író, irodalomtörténész
- Január 13. – 75 éve, 1945-ben halt meg Szabó Dezső író, közíró
- Január 14. – 135 éve, 1885-ben született Dénes Zsófia író, lapszerkesztő
- Január 15. – 225 éve, 1795-ben született Bölöni Farkas Sándor erdélyi író, utazó
- Január 15. – 115 éve, 1905-ben halt meg Petelei István író
- Január 16. – 170 éve, 1850-ben született Endrődi Sándor erdélyi költő, műfordító
- Január 17. – 105 éve, 1915-ben született Benedek István író, művelődéstörténész, Benedek Elek unokája
- Január 17. – 125 éve, 1895-ben született Mécs László költő
- Január 18. – 140 éve, 1880-ban született Osvát Kálmán partiumi író, szerkesztő
- Január 21. – 65 éve, 1955-ben született Újvárossy László erdélyi grafikusművész, könyvillusztrátor
- Január 22. – 90 éve, 1930-ban született Balogh Dezső nyelvész, tankönyvíró
- Január 22. – 30 éve, 1990-ben halt meg Morvay Pál református lelkész, egyházi- és néprajzi író, tanár

- Január 23. – 100 éve, 1920-ban született Létay Lajos költő
- Január 23. – 80 éve, 1940-ben halt meg Vészi József író, újságíró, szerkesztő
- Január 25. – 120 éve, 1900-ban született Fekete István ifjúsági író
- Január 25. – 80 éve, 1940-ben született Jakabos Ödön erdélyi utazó, útirajzíró, végigjárta Kőrösi Csoma Sándor útját
- Január 26. – 125 éve, 1895-ben halt meg Komjáthy Jenő költő
- Január 26. – 115 éve, 1905-ben született Tamkó Sirató Károly költő, műfordító
- Január 27. – 160 éve, 1860-ban halt meg Bolyai János tudós matematikus
- Január 27. – 30 éve, 1990-ben halt meg Borsos Miklós szobrászművész, grafikus, esszéíró
- Január 28. – 215 éve, 1805-ben halt meg Csokonai Vitéz Mihály költő
- Január 28. – 200 éve, 1820-ban halt meg Pálóczi Horváth Ádám költő, író, a magyar népdalok első gyűjtője
- Január 28. – 65 éve, 1955-ben halt meg Török Sophie /Tanner Ilona/ író, költő, Babits Mihály felesége
- Január 29. – 25 éve, 1995-ben halt meg Herceg János újvidéki író, szerkesztő, műfordító
- Január 29. – 70 éve, 1950-ben született Vámos Miklós író
- Január 29. – 90 éve, 1930-ban született Szombati Gille Ottó drámaíró, költő, színházrendező
- Január 30. – 190 éve, 1830-ban halt meg Virág Benedek költő, az antik verselés művelője
- Január 30. – 80 éve, 1940-ben született Máriás József irodalomtörténész, szerkesztő, tanár
- Január 30. – 75 éve, 1945-ben született Cseke Péter közíró, irodalomtörténész, műfordító
- Január 30. – 250 éve, 1770-ben született Köteles Sámuel filozófiai író, nagyenyedi tanár

Február

- Február 3. – 90 éve, 1930-ban született Csoóri Sándor költő, író, főszerkesztő
- Február 3. – 130 éve, 1890-ben született Kner Imre könyvnyomdász
- Február 5. – 210 éve, 1810-ben halt meg Rát Mátyás, az első magyar nyelvű újság megindítója és szerkesztője
- Február 5. – 160 éve, 1860-ban született Kner Izidor nyomdász, könyvkiadó
- Február 5. – 10 éve, 2010-ben halt meg Taub János színházi rendező, főiskolai tanár
- Február 6. – 125 éve, 1895-ben született Dési Huber István képzőművész, ötvösművész
- Február 6. – 100 éve, 1920-ban született Sövényháziné Sándor Judit költő, író

- Február 6. – 70 éve, 1950-ben született Vallasekné Dáné Márta műfordító, tanár, író, Dáné Tibor leánya
- Február 7. – 125 éve, 1895-ben született Zsolt Béla költő, író, újságíró
- Február 7. – 70 éve, 1950-ben született Pelle János író, irodalomtörténész
- Február 8. – 110 éve, 1910-ben született Kovács Katona Jenő költő, író, műbíráló
- Február 9. – 245 éve, 1775-ben született Bolyai Farkas tudós, drámaíró
- Február 9. – 90 éve, 1930-ban született Berde Zoltán irodalomtörténész, műbíráló, író
- Február 10. – 85 éve, 1935-ben született Kónya Ádám művészettörténész, tanár, helytörténész
- Február 10. – 30 éve, 1990-ben halt meg Török Sándor /Enyingi Sándor/ újságíró, költő, novellista
- Február 11. – 210 éve, 1810-ben született gr. Teleki László drámaíró, politikus
- Február 12. – 40 éve, 1980-ban halt meg Zörgő Benjamin lélektani szakíró, fordító, egyetemi tanár
- Február 13. – 220 éve, 1800-ban született Brassai Sámuel irodalomtörténész, nyelvész, polihisztor
- Február 13. – 50 éve, 1970-ben halt meg Darkó László művészettörténész, festőművész
- Február 17. – 40 éve, 1980-ban halt meg Kiss Bertalan református lelkész, egyházi és lélektani író
- Február 17. – 20 éve, 2000-ben halt meg Vámszer Márta nyelvész, író, egyetemi docens
- Február 18. – 195 éve, 1825-ben született Jókai Mór író
- Február 19. – 235 éve, 1785-ben született Szemere Pál költő, tudós, nyelvújító
- Február 20. – 110 éve, 1910-ben született Földeák János költő, író
- Február 21. – 135 éve, 1885-ben született Kosztolányi Dezsőné, Harmos Ilona író, műfordító
- Február 22. – 485 éve, 1535-ben született Bornemisza Péter nyomdász, prédikátor
- Február 22. – 110 éve, 1910-ben született Kovács György drámaíró, színművész, előadóművész
- Február 22. – 85 éve, 1935-ben halt meg Fehér Dezső író, újságíró, nagyváradi lapszerkesztő
- Február 22. – 60 éve, 1960-ban halt meg Gáll Margit ifjúsági író
- Február 23. – 125 éve, 1895-ben született Csanády György költő, hangjátékiró, rádiórendező, a Székely himnusz szövegének írója
- Február 24. – 105 éve, 1915-ben született Fischer Sándor nyelvész, tanár
- Február 24. – 170 éve, 1850-ben született Jászai Mari naplóíró, színésznő
- Február 24. – 270 éve, 1750-ben született Révai Miklós papköltő, nyelvtudós, szerkesztő, az időmértékes verselés egyik meghonosítója

- Február 24. – 160 éve, 1860-ban született Lovassy Andor író, színpadi szerző, újságíró
- Február 25. – 200 éve, 1820-ban született Vachott Imre író, szerkesztő
- Február 25. – 70 éve, 1950-ben született Keszy-Harmath Vera rádiószerkesztő, újságíró, író
- Február 25. – 50 éve, 1970-ben halt meg Nagy Albert festőművész
- Február 27. – 155 éve, 1865-ben halt meg br. Jósika Miklós író
- Február 27. – 155 éve, 1865-ben született Kecskeméti Lipót irodalomtörténész, bibliakutató, műfordító
- Február 28. – 135 éve, 1885-ben született Tibor Ernő festőművész

Március

- Március 1. – 190 éve, 1830-ban halt meg Gyarmathi Sámuel tudós nyelvész, tanár, orvos
- Március 1. – 235 éve, 1785-ben halt meg Sajnovics János nyelvtudós, csillagász
- Március 2. – 145 éve, 1875-ben született Jászi Oszkár társadalomtudós, publicista, politikus
- Március 3. – 50 éve, 1970-ben halt meg Németh László író, tanár, orvos
- Március 4. – 85 éve, 1935-ben született Elekes Ferenc költő, író, műfordító
- Március 4. – 80 éve, 1940-ben született Plugor Sándor grafikus, festőművész
- Március 5. – 60 éve, 1960-ban halt meg Asztalos István író
- Március 7. – 150 éve, 1870-ben született Thury Zoltán író, újságíró
- Március 8. – 75 éve, 1945-ben született Csáky Zoltán forgatókönyvíró, televízió-szerkesztő
- Március 8. – 100 éve, 1920-ban született Hornyák József író, lapszerkesztő
- Március 9. – 75 éve, 1945-ben született Bereck József felvidéki író, lapszerkesztő
- Március 9. – 85 éve, 1935-ben született Binder Pál művelődéstörténész
- Március 10. – 130 éve, 1890-ben született Zolnai Béla nyelvész, irodalomtörténész
- Március 12. – 230 éve, 1790-ben halt meg Hadik András emlékiratíró
- Március 12. – 155 éve, 1865-ben született Tutsek Anna író, szerkesztő
- Március 13. – 90 éve, 1930-ban halt meg Fráter Lóránd költő, zeneszerző
- Március 14. – 110 éve, 1910-ben született László Gyula történetkutató, régész, műtörténész, képzőművész
- Március 15. – 85 éve, 1935-ben született Binder Pál történész, tanár, író
- Március 15. – 90 éve, 1930-ban született Szendrei Júlia irodalomtörténész, egyetemi előadó

- Március 15. – 110 éve, 1910-ben született Kristóf Sarolta író, műfordító, tankönyvíró
- Március 16. – 140 éve, 1880-ban született Zöld Mihály lelkész, költő, református egyházi író
- Március 17. – 100 éve, 1920-ban született Thurzó Sándor zenei író, a Varadinum-vonósnégyes alapítója
- Március 18. – 105 éve, 1915-ben született Ballagi Mór nyelvész, protestáns egyházi író
- Március 19. – 70 éve, 1950-ben született Fülöp Gábor újvidéki költő, dramaturg
- Március 22. – 125 éve, 1895-ben született Illés Béla író
- Március 22. – 120 éve, 1900-ban született Palocsay Rudolf növénynevelő, szakíró, biológus
- Március 23. – 155 éve, 1865-ben született Vajda Ferenc református egyházi író, népköltészeti gyűjtő
- Március 24. – 110 éve, 1910-ben született Ortutay Gyula néprajztudós, irodalomtörténész, politikus
- Március 25. – 65 éve, 1955-ben született Gál Éva költő, képzőművész
- Március 26. – 145 éve, 1875-ben halt meg Kriza János népköltészeti-gyűjtő
- Március 26. – 105 éve, 1915-ben halt meg Bunyitai Vince római katolikus egyháztörténész
- Március 29. – 135 éve, 1885-ben született Kosztolányi Dezső író, költő, műfordító
- Március 29. – 115 éve, 1905-ben született Rejtő Jenő író
- Március 31. – 120 éve, 1900-ban született Szabó Lőrinc költő, műfordító

Április

- Április 1. – 105 éve, 1915-ben született Cseres Tibor író, újságíró
- Április 2. – 115 éve, 1905-ben halt meg Beniczky Lenke író, Bajza József leánya
- Április 3. – 75 éve, 1945-ben halt meg Ritoók Emma író, esztéta, műfordító
- Április 3. – 130 éve, 1890-ben György Lajos irodalomtörténész
- Április 4. – 90 éve, 1930-ban született Winkler Albert zeneszerző, zongoraművész, karmester
- Április 6. – 95 éve, 1925-ben született Dánielisz Endre irodalom- és helytörténész
- Április 6. – 200 éve, 1820-ban született Klapka György hadvezér, diplomata
- Április 6. – 530 éve, 1490-ben halt meg Mátyás király
- Április 7. – 170 éve, 1850-ben halt meg Ábrányi Emil író, szerkesztő, újságíró

- Április 7. – 140 éve, 1880-ban született Felvinczi Takács Zoltán író, művészettörténész
- Április 7. – 110 éve, 1910-ben született Gabányi János helytörténész, író, újságíró
- Április 8. – 160 éve, 1860-ban halt meg gr. Széchenyi István író, politikus
- Április 8. – 285 éve, 1735-ben halt meg II. Rákóczi Ferenc államférfi, hadvezér, emlékiratíró
- Április 8. – 110 éve, 1920-ban született Fónagy Iván nyelvész, könyvtáros, egyetemi tanár
- Április 9. – 130 éve, 1890-ben született Farczády Elek történész, levéltáros, művészettörténész, a Marosvásárhelyi Sorok és Glosszák felfedezője
- Április 9. – 330 éve, 1690-ben született Hajnóczi Dániel író, tanár, verstani tankönyv szerzője
- Április 9. – 170 éve, 1850-ben született Pósa Lajos költő
- Április 9. – 165 éve, 1855-ben született Reviczky Gyula költő
- Április 10. – 100 éve, 1920-ban született Zala József költő
- Április 10. – 115 éve, 1905-ben született Jancsó Elemér irodalomtörténész, műbíráló, egyetemi tanár
- Április 11. – 285 éve, 1735-ben született Báróczy Sándor nyelvújító
- Április 11. – 115 éve, 1905-ben született József Attila költő
- Április 11. – 120 éve, 1900-ban született Márai Sándor író
- Április 11. – 50 éve, 1970-ben halt meg Gyallay Domokos író, újságíró
- Április 12. – 205 éve, 1815-ben született Rómer Flóris régész, művészettörténész
- Április 13. – 135 éve, 1885-ben született Lukács György esztéta, filozófus
- Április 14. – 105 éve, 1915-ben született Kolozsi Tibor újvidéki író, műfordító, sajtótörténész, szerkesztő
- Április 14. – 70 éve, 1950-ben halt meg Szolnay Sándor festőművész
- Április 14. – 70 éve, 1950-ben született Esterházy Péter író
- Április 15. – 330 éve, 1690-ben halt meg Apafi Mihály erdélyi fejedelem, emlékiratíró
- Április 16. – 190 éve, 1830-ban halt meg Katona József író
- Április 16. – 50 éve, 1970-ben halt meg Veres Péter író
- Április 16. – 135 éve, 1885-ben született Weiner Leó magyar zeneszerző
- Április 16. – 50 éve, 1970-ben halt meg Váci Mihály költő, műfordító
- Április 16. – 65 éve, 1955-ben született Pozsony Ferenc néprajzkutató, tanár, író
- Április 18. – 360 éve, 1660-ban halt meg Lorántffy Zsuzsanna, I. Rákóczi György felesége
- Április 19. – 100 éve, 1920-ban született Szabó György irodalomtörténész, klasszika-filológus, művészettörténész, egyetemi tanár, író, műfordító

- Április 19. – 130 éve, 1890-ben halt meg Orbán Balázs író, néprajzgyűjtő, történész
- Április 20. – 200 éve, 1820-ban született Erdődi Pálffy Albert író, szerkesztő, a Tizek Társaságának tagja
- Április 21. – 150 éve, 1870-ben halt meg br. Wesselényi Miklós erdélyi politikus, színházpártoló főnemes
- Április 22. – 90 éve, 1930-ban született Gyurkó László író, drámaíró, újságíró
- Április 23. – 95 éve, 1925-ben született Rapcsányi László író, újságíró, szerkesztő
- Április 24. – 85 éve, 1935-ben született Lendvay Éva költő, műfordító, újságíró, Szemlér Ferenc leánya
- Április 24. – 45 éve, 1975-ben halt meg Nits István költő
- Április 24. – 150 éve, 1870-ben született Thorma János, a nagybányai festőiskola tagja, festőművész, tanár
- Április 27. – 50 éve, 1970-ben született Papp Podolszki Tibor újvidéki költő, szerkesztő
- Április 27. – 195 éve, 1825-ben született Greguss Ágost író, esztéta, műbíráló
- Április 29. – 80 éve, 1940-ben született Dehel Gábor író, táncjáték-szövegkönyvíró, színművész
- Április 30. – 150 éve, 1870-ben halt meg Lehár Ferenc zeneszerző
- Április 30. – 55 éve, 1965-ben halt meg Lyka Károly festőművész, művészeti szakíró
- Április 30. – 110 éve, 1910-ben született Andrásy Zoltán képzőművész, könyvillusztrátor

Május

- Május 1. – 400 éve, 1620-ban született gr. Zrínyi Miklós író, hadvezér, költő
- Május 1. – 120 éve, 1900-ban halt meg Munkácsy Mihály festőművész
- Május 1. – 85 éve, 1935-ben halt meg Gombocz Zoltán nyelvész, egyetemi tanár
- Május 3. – 270 éve, 1750-ben született Hajnóczi József író, politikus
- Május 4. – 295 éve, 1725-ben született gr. Eszterházy Károly mecénás, egri püspök, az Egri Főegyház-megyei Könyvtár létrehozója, nevét viseli az egri tanárképző főiskola
- Május 4. – 75 éve, 1945-ben halt meg Neubauer Pál műfordító, prágai magyar író
- Május 4. – 55 éve, 1965-ben született Szűcs László költő, újságíró, műfordító
- Május 5. – 120 éve, 1900-ban született Háy Gyula drámaíró, műfordító
- Május 6. – 110 éve, 1910-ben született Tatay Sándor író

- Május 6. – 45 éve, 1975-ben halt meg Mindszenty József római katolikus egyházi író, püspök, esztergomi érsek
- Május 7. – 80 éve, 1940-ben született Kocsis István író, drámaíró
- Május 7. – 45 éve, 1975-ben halt meg Háy Gyula drámaíró, műfordító
- Május 8. – 160 éve, 1860-ban született Báthori Ferenc nyelvtudós, néprajzkutató
- Május 8. – 205 éve, 1815-ben született Lovassy László szalontai újságíró, politikus
- Május 9. – 85 éve, 1935-ben született Bertha Bulcsu író, lapszerkesztő
- Május 9. – 80 éve, 1940-ben született Fábíán László író, műfordító, szerkesztő
- Május 11. – 260 éve, 1760-ban született Pálóczi Horvát Ádám költő, író, a magyar népzene első gyűjtője
- Május 12. – 175 éve, 1845-ben halt meg Batsányi János költő
- Május 13. – 130 éve, 1890-ben született Makkai Sándor református egyházi író, püspök, egyetemi tanár
- Május 14. – 80 éve, 1940-ben született Fehér Kálmán vajdasági költő, lapszerkesztő, műfordító
- Május 14. – 95 éve, 1925-ben született Herédi Gusztáv író, közíró
- Május 14. – 95 éve, 1925-ben született Nemeskürty István irodalom- és filmtörténész
- Május 15. – 205 éve, 1815-ben halt meg Szacsvey Sándor író
- Május 15. – 75 éve, 1945-ben halt meg Gelléri Andor Endre író
- Május 16. – 155 éve, 1865-ben született Kelemen Béla nyelvész, irodalomtörténész, tankönyvszerkesztő
- Május 17. – 20 éve, 2000-ben halt meg Gáll Ernő filozófiai író, szociológus, szerkesztő, egyetemi tanár
- Május 18. – 120 éve, 1900-ban született Farkas István felvidéki író, lapszerkesztő, műfordító
- Május 18. – 100 éve, 1920-ban született Méliusz Anna gyermekíró, műfordító
- Május 18. – 190 éve, 1830-ban született Karl Goldmark magyar zeneszerző
- Május 19. – 25 éve, 1995-ben halt meg Páskándi Géza költő, író
- Május 20. – 225 éve, 1795-ben halt meg Hajnóczy József író, politikus, a Martinovics-féle összeesküvés egyik vezetője
- Május 20. – 225 éve, 1795-ben halt meg Szentmarjai Ferenc újságíró, műfordító, a Martinovics-féle összeesküvés egyik vezetője
- Május 20. – 225 éve, 1795-ben halt meg Laczkovics János újságíró, műfordító, testőr, a Martinovics-féle összeesküvés egyik vezetője
- Május 20. – 225 éve, 1795-ben halt meg Martinovics Ignác filozófus, természettudós, a magyar jakobinus mozgalom vezére, a Habsburg-ellenes összeesküvés vezetője

- Május 20. – 110 éve, 1910-ben született Gáldi László /Göbl László/ irodalomtörténész, nyelvész, műfordító
- Május 22. – 105 éve, 1915-ben született Elek István író, műfordító
- Május 22. – 35 éve, 1985-ben halt meg Vaszary Gábor író, hírlapíró
- Május 23. – 90 éve, 1930-ban született Raffai Sarolta író, pedagógus
- Május 24. – 30 éve, 1990-ben halt meg Mózes András egyháztörténész, író, teológiai előadó tanár
- Május 25. – 130 éve, 1890-ben született Várnai Zseni író, költő
- Május 28. – 110 éve, 1910-ben halt meg Mikszáth Kálmán író
- Május 28. – 75 éve, 1945-ben született Muhi Sándor grafikus, művészeti szakíró, illusztrátor
- Május 31. – 50 éve, 1970-ben halt meg Fábry Zoltán felvidéki író, műbíró, újságíró

Június

- Június 1. – 90 éve, 1930-ban született Baróti Pál irodalomkritikus, szerkesztő, író
- Június 2. – 50 éve, 1970-ben halt meg Trencsényi Waldapfel Imre irodalomtörténész, vallástörténész, műfordító
- Június 2. – 225 éve, 1795-ben halt meg Őz Pál politikus, író, a magyar jakobinus mozgalom vértanúja
- Június 3. – 225 éve, 1795-ben halt meg Kármán József író, lapszerkesztő
- Június 5. – 70 éve, 1950-ben halt meg br. Bánffy Miklós-Kisbán író, grafikus, színházrendező, politikus
- Június 6. – 140 éve, 1880-ban halt meg Orlay Petrics Soma festőművész
- Június 7. – 175 éve, 1845-ben született Asbóth János író, újságíró, művészetkritikus
- Június 7. – 80 éve, 1940-ben született Pintér Lajos újvidéki író, műfordító, műsorszerkesztő
- Június 7. – 360 éve, 1660-ban halt meg II. Rákóczi György erdélyi fejedelem, I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna fia
- Június 8. – 90 éve, 1930-ban született Duba Gyula felvidéki író, szerkesztő
- Június 10. – 140 éve, 1880-ban született Kaffka Margit írónő
- Június 10. – 395 éve, 1625-ben született Apáczai Csere János író, teológiai doktor, tanár
- Június 10. – 110 éve, 1910-ben született Hadrovics László délvidéki nyelvész, filológus, szlavista, szerkesztő
- Június 11. – 90 éve, 1930-ban született Horváth Lóránd református lelkész, író, műfordító, költő
- Június 11. – 155 éve, 1865-ben született Zempléni Árpád költő, műfordító

- Június 13. – 90 éve, 1930-ban született Padisák Mihály író, szerkesztő, a Magyar Rádió dramaturgja, műsorvezető
- Június 15. – 100 éve, 1920-ban született Marosi Péter irodalomtörténész, műbíráló
- Június 16. – 15 éve, 2005-ben halt meg Szegő Katalin filozófiai szakíró, a Partiumi Keresztyén Egyetem tanára
- Június 18. – 105 éve, 1915-ben halt meg Baksay Sándor író, költő, műfordító
- Június 18. – 20 éve, 2000-ben halt meg Ordódy Katalin felvidéki író, szerkesztő
- Június 20. – 200 éve, 1820-ban született Czákó Zsigmond drámaíró
- Június 20. – 95 éve, 1925-ben született Csávossy György költő, színműíró
- Június 22. – 40 éve, 1980-ban halt meg Komlós Aladár felvidéki író, költő, irodalomtörténész
- Június 22. – 110 éve, 1910-ben született Gagyi László író
- Június 23. – 50 éve, 1970-ben halt meg Fekete István ifjúsági író
- Június 24. – 130 éve, 1890-ben született Baktay Ervin orientalista, műfordító
- Június 24. – 110 éve, 1910-ben született Czibalmos László természettudományi szakíró, tanár
- Június 25. – 70 éve, 1950-ben halt meg József Jolán író, József Attila nővére
- Június 26. – 185 éve, 1835-ben született Herman Ottó természettudós, néprajzkutató, közíró
- Június 27. – 90 éve, 1930-ban született Mátyás József festőművész, grafikus
- Június 28. – 65 éve, 1955-ben halt meg Szekfű Gyula történész, újságíró, egyetemi tanár
- Június 29. – 90 éve, 1930-ban született Dali Sándor közíró, szerkesztő

Július

- Július 2. – 75 éve, 1945-ben született Fábíán Imre újságíró, néprajzos
- Július 2. – 100 éve, 1920-ban született Gáll Margit ifjúsági író
- Július 3. – 80 éve, 1940-ben halt meg Császár Elemér irodalomtörténész, tanár, tudományos levelező
- Július 3. – 50 éve, 1970-ben halt meg Mikola András emlékiratíró
- Július 5. – 70 éve, 1950-ben halt meg Cholnoky Jenő földrajztudós, világutazó, író
- Július 7. – 45 éve, 1975-ben halt meg Simon István költő, műfordító, szerkesztő
- Július 8. – 170 éve, 1850-ben született Péterfy Jenő esszéíró, színikritikus, egyetemi tanár
- Július 9. – 155 éve, 1865-ben halt meg Bugát Pál nyelvújító, orvos

- Július 10. – 35 éve, 1985-ben halt meg Harag György színi rendező, műfordító
- Július 13. – 105 éve, 1915-ben született Gálffy Mózes nyelvész, egyetemi tanár
- Július 13. – 140 éve, 1880-ban halt meg Csengery Antal történész, közíró, politikus, gazdasági író
- Július 14. – 25 éve, 1995-ben halt meg Hegyi Endre költő, műfordító
- Július 14. – 80 éve, 1940-ben született Málnási Ferenc pedagógiai író, tankönyvszerkesztő
- Július 15. – 120 éve, 1900-ban született Passuth László író, műfordító
- Július 17. – 130 éve, 1890-ben született Tabéry Géza író, szerkesztő
- Július 17. – 95 éve, 1925-ben született Nagy László költő, műfordító, szerkesztő
- Július 17. – 190 éve, 1830-ban született Reményi Ede hegedűművész
- Július 18. – 40 éve, 1980-ban halt meg Komlós János író, újságíró
- Július 18. – 90 éve, 1930-ban született Németh István vajdasági író, közíró
- Július 19. – 120 éve, 1900-ban született Remenyik Zsigmond felvidéki író, drámaíró
- Július 19. – 110 éve, 1910-ben született Bóka László költő, író, irodalomtörténész
- Július 19. – 200 éve, 1820-ban született Lauka Gusztáv költő, író, humorista
- Július 22. – 120 éve, 1910-ben született Gagyai László író, szerkesztő
- Július 23. – 150 éve, 1870-ben született Cholnoky Jenő földrajztudós, világotutazó, író
- Július 23. – 90 éve, 1930-ban született Baróti Pál szerkesztő, műbíró
- Július 24. – 95 éve, 1925-ben született Antal Árpád irodalomtörténész, egyetemi tanár
- Július 25. – 80 éve, 1940-ben született Tóth Ferenc újvidéki író, költő
- Július 26. – 90 éve, 1930-ban született Szervátiusz Tibor szobrászművész
- Július 26. – 140 éve, 1880-ban született Pataky Sándor festőművész, akvarellista
- Július 27. – 245 éve, 1775-ben született gr. Brunszvik Teréz pedagógiai író, az első óvoda megteremtője
- Július 27. – 80 éve, 1940-ben született Kovács Levente színi rendező, tanár, egyetemi lektor
- Július 28. – 90 éve, 1930-ban született Bodor Pál író, újságíró, műfordító
- Július 30. – 290 éve, 1730-ban született Jelky András világotutazó, emlékiratíró
- Július 30. – 35 éve, 1985-ben halt meg Kálnoky László költő, műfordító
- Július 30. – 100 éve, 1920-ban született Balogh Péter szobrászművész

Augusztus

- Augusztus 2. – 105 éve, 1915-ben született Halmos György zongoraművész
- Augusztus 3. – 115 éve, 1905-ben született Gáspár Margit író, színházigazgató
- Augusztus 4. – 165 éve, 1855-ben született Nagy Géza néprajzkutató, nyelvész, őstörténész
- Augusztus 4. – 140 éve, 1880-ban született Gyallay Domokos író, költő, újságíró
- Augusztus 4. – 90 éve, 1930-ban született Ránki György történész
- Augusztus 5. – 105 éve, 1915-ben született Bodor András történész, művelődéstörténész, egyetemi tanár
- Augusztus 5. – 465 éve, 155-ben született Pathai István református egyházi író
- Augusztus 6. – 45 éve, 1975-ben halt meg Ravasz László református püspök
- Augusztus 6. – 45 éve, 1975-ben halt meg Szauder József irodalomtörténész
- Augusztus 8. – 230 éve, 1790-ben született Kölchey Ferenc író, költő, politikus
- Augusztus 8. – 60 éve, 1960-ban halt meg Papp Aurél /Pop/ festőművész, műbíráló
- Augusztus 9. – 70 éve, 1950-ben halt meg Schöpflin Aladár író, műbíráló, irodalomtörténész, műfordító
- Augusztus 9. – 110 éve, 110-ban született Dobossy László felvidéki író, irodalomtörténész, egyetemi tanár
- Augusztus 9. – 225 éve, 1795-ben született Dukai Takách Judit költő
- Augusztus 10. – 90 éve, 1930-ban született Sztranyiczki Gábor filozófiai író, egyetemi adjunktus
- Augusztus 10. – 215 éve, 1805-ben született Toldy Ferenc irodalomtörténész
- Augusztus 11. – 195 éve, 1825-ben született Türr István emlékiratíró
- Augusztus 13. – 80 éve, 1940-ben halt meg Nagy Sándor író, szerkesztő, tanár
- Augusztus 13. – 100 éve, 1920-ban született Szabó Hajnal tankönyvíró, tanár
- Augusztus 14. – 175 éve, 1845-ben született Lechner Ödön építész
- Augusztus 15. – 200 éve, 1820-ban született Szebeényi Lajos felvidéki költő, szerkesztő, műfordító
- Augusztus 15. – 130 éve, 1890-ben született Hunyadi Sándor dráma- és regényíró
- Augusztus 17. – 30 éve, 1990-ben halt meg Abody Nagy Béla író, műfordító, szerkesztő
- Augusztus 17. – 110 éve, 1910-ben született Koós Kovács István író, költő, szerkesztő
- Augusztus 19. – 90 éve, 1930-ban halt meg Mikes Lajos közíró, szerkesztő, műfordító

- Augusztus 19. – 30 éve, 1990-ben halt meg Péter Dezső néprajzkutató, gyűjtő
- Augusztus 20. – 125 éve, 1895-ben született Reismann Irma költő, újságíró
- Augusztus 22. – 140 éve, 1880-ban született Bíró Lajos író, újságíró
- Augusztus 23. – 95 éve, 1925-ben született Tarnai Andor irodalomtörténész, tanár, író, szerkesztő
- Augusztus 26. – 115 éve, 1905-ben született Gy. Szabó Béla grafikus, író, festőművész
- Augusztus 28. – 440 éve, 1580-ban halt meg Augustinus Aurelius – Szent Ágoston író, gondolkodó
- Augusztus 28. – 195 éve, 1825-ben született Zalár József költő, történetíró
- Augusztus 29. – 160 éve, 1860-ban született Nagy Márton író, szerkesztő, újságíró
- Augusztus 30. – 130 éve, 1890-ben született Reményik Sándor költő, szerkesztő
- Augusztus 30. – 255 éve, 1765-ben született Besse János Károly nyelvész, útirajzíró

Szeptember

- Szeptember 1. – 100 éve, 1920-ban született Janitsek Jenő író, nyelvész
- Szeptember 1. – 25 éve, 1995-ben halt meg Nagy Ödön református lelkész, néprajzi író
- Szeptember 3. – 80 éve, 1940-ben született Aradits László erdélyi újságíró, televíziószerkesztő
- Szeptember 4. – 215 éve, 1805-ben született gr. Mikó Imre erdélyi művelődéspolitikus
- Szeptember 5. – 95 éve, 1925-ben született Földes Mária író, színműíró
- Szeptember 6. – 50 éve, 1970-ben halt meg Haják Károly zeneszerző, hegedűművész
- Szeptember 8. – 170 éve, 1850-ben született Blaha Lujza színművésznő, a nemzet csalogánya
- Szeptember 8. – 385 éve, 1635-ben született Esterházy Pál galántai herceg, író, zeneszerző, államférfi
- Szeptember 9. – 35 éve, 1985-ben halt meg Árvay Árpád költő, író
- Szeptember 9. – 75 éve, 1955-ben halt meg Zsirai Miklós nyelvész, őstörténet-kutató
- Szeptember 9. – 50 éve, 1970-ben halt meg Csűrös Emília író, újságíró
- Szeptember 9. – 25 éve, 1995-ben halt meg Móricz Virág író, Móricz Zsigmond lánya
- Szeptember 11. – 90 éve, 1930-ban született Szabó Gyula író

- Szeptember 11. – 75 éve, 1945-ben született Gyimesi Éva irodalomtörténész, műbíráló, egyetemi tanár
- Szeptember 11. – 155 éve, 1865-ben született Zoványi Jenő református egyháztörténész
- Szeptember 13. – 60 éve, 1960-ban halt meg Weiner Leó magyar zeneszerző
- Szeptember 13. – 140 éve, 1880-ban született Zsögön Zoltán költő, író, tanár
- Szeptember 13. – 315 éve, 1705-ben halt meg gr. Thököly Imre naplóíró, Erdély fejedelme
- Szeptember 14. – 120 éve, 1900-ban halt meg Papp Dániel író, újságíró, szerkesztő
- Szeptember 16. – 120 éve, 1900-ban született Ady László református lelkész, író, helytörténész
- Szeptember 16. – 85 éve, 1935-ben született Gortvay Erzsébet kárpátaljai irodalomtörténész
- Szeptember 16. – 260 éve, 1760-ban született Kulcsár István író, szerkesztő, mecénás, nyelvművelő
- Szeptember 17. – 100 éve, 1920-ban született Kéry László irodalomtörténész, szerkesztő, műbíráló
- Szeptember 17. – 75 éve, 1945-ben született Soltész József költő, író, műfordító
- Szeptember 20. – 130 éve, 1890-ben született Kántor Lajos irodalom- és művészettörténész, az Erdélyi Múzeum Egyesület titkára
- Szeptember 20. – 120 éve, 1900-ban született Bihari Sándor zeneszerző, hegedűtanár
- Szeptember 20. – 85 éve, 1935-ben született Gyöngyösi Gábor dramaturg, műfordító, író
- Szeptember 21. – 60 éve, 1960-ban halt meg Bárdos László dramaturg, író, közíró
- Szeptember 21. – 85 éve, 1935-ben született Vekerdy Tamás író, pszichológus, tanár
- Szeptember 22. – 135 éve, 1885-ben született Benedek Marcell író, irodalomtörténész, műfordító, Benedek Elek fia
- Szeptember 22. – 250 éve, 1770-ben született Kis János költő, író, műfordító, Berzsenyi Dániel felfedezője
- Szeptember 22. – 110-éve, 1910-ben született Faludy György költő, újságíró, műfordító
- Szeptember 22. – 75 éve, 1945-ben halt meg Vikár Béla folklorista, műfordító
- Szeptember 24. – 110 éve, 1910-ben született Vas István költő, író, műfordító
- Szeptember 25. – 90 éve, 1930-ban született Ungvári Tamás író, műfordító, egyetemi tanár
- Szeptember 26. – 145 éve, 1875-ben született Bródy Miksa író, újságíró, szövegkönyvíró
- Szeptember 26. – 55 éve, 1965-ben halt meg Rubinyi Mózes nyelvész, irodalomtörténész
- Szeptember 26. – 75 éve, 1945-ben halt meg Bartók Béla zongoraművész, zeneszerző, népdalgyűjtő

- Szeptember 27. – 220 éve, 1800-ban halt meg Pray György történetíró, könyvtárvezető
- Szeptember 28. – 100 éve, 1920-ban halt meg Somló Bódog társadalomtudományi szakíró, tanár
- Szeptember 29. – 40 éve, 1980-ban halt meg Márton Áron római katolikus egyházi író, szerkesztő, tanár, Erdély római katolikus püspöke

Október

- Október 1. – 130 éve, 1890-ben született Nagy Zoltán református lelkész, egyházi író, ifjúsági író
- Október 2. – 95 éve, 1925-ben született Falus Róbert irodalomtörténész, műbíráló
- Október 2. – 130 éve, 1890-ben született Hunyady Sándor író, Bródy Sándor fia
- Október 2. – 85 éve, 1935-ben született Gyimesi György felvidéki vadászati író
- Október 4. – 450 éve, 1570-ben született Pázmány Péter író, hittérítő tudós
- Október 5. – 190 éve, 1830-ban született Lehoczky Tivadar munkácsi műfordító
- Október 5. – 195 éve, 1825-ben született Xantus János író, természettudós, néprajzkutató
- Október 5. – 15 éve, 2005-ben halt meg Visky Ferenc lelképásztor, teológiai és evangéliumi író, tanár, lapszerkesztő
- Október 6. – 225 éve, 1795-ben halt meg Szentjóni Szabó László költő, író, újságíró
- Október 6. – 80 éve, 1940-ben született Márton Árpád festőművész
- Október 6. – 85 éve, 1935-ben született Tózsér Árpád felvidéki költő, író, szerkesztő
- Október 6. – 25 éve, 1995-ben halt meg Mándy Iván író
- Október 7. – 210 éve, 1810-ben született Nagy Ignác vígjátékíró, humorista
- Október 7. – 110 éve, 1910-ben született Tabi László író, vígjátékíró, szerkesztő
- Október 8. – 80 éve, 1940-ben született Bosnyák István újvidéki irodalomtörténész, műbíráló, szerkesztő
- Október 9. – 30 éve, 1990-ben halt meg Ottlik Géza író, műfordító
- Október 9. – 40 éve, 1980-ban halt meg Tóth Ferenc újvidéki költő, író, népballedagyűjtő
- Október 11. – 50 éve, 1970-ben született Plugor Magor költő, szerkesztő
- Október 12. – 85 éve, 1935-ben született Katona Ádám irodalom- és művelődéstörténész, tanár

- Október 12. – 125 éve, 1895-ben halt meg Szarvas Gábor nyelvész, író
- Október 13. – 120 éve, 1900-ban született Horváth Jenő református lelkész, egyetemi tanár, író, költő
- Október 13. – 80 éve, 1940-ben született Csutak Levente grafikus, szerkesztő, tanár
- Október 14. – 75 éve, 1945-ben született Ablonczy László újságíró, színházigazgató, műbíráló
- Október 14. – 100 éve, 1920-ban halt meg Sombori Sándor író, műfordító, irodalomtörténész
- Október 15. – 115 éve, 1905-ben halt meg Szász Károly költő, tanár
- Október 16. – 295 éve, 1725-ben született gr. Gvadányi József költő, katona
- Október 16. – 140 éve, 1880-ban született Paál Árpád író, szerkesztő, közíró
- Október 17. – 90 éve, 1930-ban született Feszt László képzőművész, könyvillusztrátor, egyetemi rektor
- Október 18. – 280 éve, 1740-ben született Dugonics András író, egyetemi tanár
- Október 21. – 100 éve, 1920-ban született Gárdos Miklós író, újságíró, az MTV külső munkatársa
- Október 21. – 50 éve, 1970-ben halt meg Ötvös Béla hírlapíró, szerkesztő, lapkiadó, író
- Október 22. – 115 éve, 1905-ben született Nits István költő
- Október 22. – 30 éve, 1990-ben halt meg Kovács György regényíró, újságíró
- Október 22. – 205 éve, 1815-ben született Obernyik Károly dráma- és novellaíró
- Október 24. – 230 éve, 1790-ben született gr. Teleki József irodalompártoló, nyelvész, történész, a marosvásárhelyi Teleki-téka megalapítója
- Október 25. – 100 éve, 1920-ban született Gazda Ferenc nyelvész, tankönyvíró
- Október 25. – 55 éve, 1965-ben halt meg Ascher Oszkár előadóművész, rendező, dramaturg, színházigazgató
- Október 27. – 240 éve, 1880-ban született Hatvany Lajos író, műbíráló, irodalomtörténész
- Október 28. – 75 éve, 1945-ben született Zágoni Attila író, újságíró, szerkesztő
- Október 28. – 90 éve, 1930-ban született Dobos László felvidéki író, szerkesztő, politikus
- Október 31. – 90 éve, 1930-ban halt meg Szabolcska Mihály költő
- Október 31. – 50 éve, 1970-ben halt meg Szabó Pál író

November

- November 2. – 85 éve, 1935-ben született Palocsay Zsigmond költő
- November 3. – 90 éve, 1930-ban született Száraz Endre író, esszéíró, színműíró
- November 4. – 80 éve, 1940-ben halt meg Fekete Tivadar író, műfordító
- November 5. – 150 éve, 1870-ben halt meg Petőfi Zoltán költő, vándorszínész, Petőfi Sándor fia

- November 5. – 65 éve, 1955-ben született Balázs Attila újvidéki író, műfordító
- November 5. – 80 éve, 1940-ben született Czákó Ádám zeneszerző, író
- November 6. – 140 éve, 1880-ban született Baumgarten Ferenc Ferdinánd esztéta, műbíráló, a Baumgarten-díj megalapítója
- November 6. – 85 éve, 1935-ben született Kozma Dezső irodalomtörténész, tankönyvíró, egyetemi tanár
- November 7. – 210 éve, 1810-ben született Erkel Ferenc zeneszerző, karmester
- November 7. – 45 éve, 1975-ben halt meg Bárczi Géza nyelvész
- November 8. – 115 éve, 1905-ben született Sipos Géza református egyházi író, lelkész, szerkesztő
- November 8. – 90 éve, 1930-ban született Tamás Mária költő, író, műfordító
- November 8. – 145 éve, 1875-ben született Rajcsányi Gyula felvidéki író
- November 8. – 135-éve, 1885-ben született Eckhardt Ferenc történész, író
- November 10. – 100 éve, 1920-ban született Kocziány László irodalomtörténész, tankönyvíró
- November 10. – 70 éve, 1950-ben született Danyi Magdolna újvidéki költő, műbíráló, irodalomtörténész
- November 10. – 45 éve, 1975-ben halt meg Lányi Sarolta költő, műfordító
- November 13. – 145 éve, 1875-ben született gr. Klebelsberg Kuno, magyar vallás- és közoktatásügyi miniszter
- November 13. – 125 éve, 1895-ben született Bernáth Aurél festőművész, író, a nagybányai festőiskola tagja
- November 15. – 105 éve, 1915-ben született Péterfy Emília író, tankönyvszerkesztő
- November 15. – 135 éve, 1885-ben halt meg Várady Antal költő, újságíró, Petőfi verset írt hozzá
- November 15. – 140 éve, 1880-ban született Barna János művelődéstörténész, műfordító, költő
- November 16. – 75 éve, 1945-ben halt meg Janovics Jenő színházigazgató, színész, a magyar film egyik megteremtője
- November 17. – 150 éve, 1870-ben született Makai Emil költő, drámaíró, műfordító
- November 18. – 85 éve, 1935-ben született Györfi Ilona pedagógiai író, szerkesztő
- November 18. – 275 éve, 1745-ben született Sófalvi József református egyházi író
- November 18. – 90 éve, 1930-ban született Maróti Lajos költő, tanár
- November 18. – 195 éve, 1825-ben született Lévay József költő, műfordító
- November 18. – 130 éve, 1890-ben született Indig Ottó író, újságíró, színműíró

- November 19. – 165 éve, 1855-ben halt meg Vörösmarty Mihály költő
- November 20. – 200 éve, 1820-ban született Ábrányi Emil író, szerkesztő, újságíró
- November 21. – 190 éve, 1830-ban halt meg Kisfaludy Károly drámaíró, irodalomszervező, szerkesztő
- November 21. – 130 éve, 1890-ben született Hevesi Gyula kárpátaljai emlékiratíró, műszaki tanulmányíró, politikus
- November 23. – 150 éve, 1890-ben született Ráth Végh István író, művelődéstörténész
- November 23. – 30 éve, 1990-ben halt meg Szécsi Margit költő, Nagy László felesége
- November 24. – 105 éve, 1915-ben született Lőrincze Lajos nyelvész, szakíró
- November 26. – 105-éve, 1915-ben született Csehi Gyula irodalomesztéta, egyetemi tanár
- November 27. – 115 éve, 1905-ben halt meg Koós Ferenc életrajz- és emlékiratíró
- November 27. – 40 éve, 1980-ban halt meg Kicsi Antal irodalomtörténész, író, műfordító
- November 29. – 90 éve, 1930-ban született Murádin László nyelvész, szerkesztő, szakíró
- November 30. – 320-éve, 1700-ban született gr. Árva Bethlen Kata önéletrajzíró
- November 30. – 140 éve, 1880-ban született Gyökössy Endre költő, ifjúsági író, az Én Újságom című gyermeklap helyettes szerkesztője

December

- December 1. – 220 éve, 1800-ban született Vörösmarty Mihály költő
- December 1. – 25 éve, 1995-ben halt meg Méliusz József író
- December 1. – 135 éve, 1785-ben született Döbrentei Gábor író, költő, szerkesztő, műfordító
- December 1. – 115 éve, 1905-ben született Kellér Dezső író, konferanszié
- December 2. – 130 éve, 1890-ben született Molter Károly író
- December 2. – 120 éve, 1900-ban született Becski Irén költő, lélektani szakíró, műfordító
- December 5. – 105 éve, 1915-ben született Benjámin László költő, szerkesztő
- December 5. – 85 éve, 1935-ben született Torró Vilmos grafikus
- December 6. – 355 éve, 1665-ben született gr. Bercsényi Miklós, a Rákóczi-szabadságharc főgenerálisa
- December 6. – 85 éve, 1935-ben született Bertók László költő
- December 6. – 105 éve, 1915-ben született Hollós Korvin Lajos író, költő, lapszerkesztő

- December 10. – 140 éve, 1880-ban született Márk Mihály egyházi író, szerkesztő, elbeszélő
- December 10. – 145 éve, 1875-ben halt meg Toldy Ferenc irodalomtörténész
- December 10. – 125 éve, 1895-ben született Török Sophie /Tanner Ilona/ költő, író, Babits Mihály felesége
- December 11. – 90 éve, 1930-ban született Berend Iván történész, egyetemi tanár
- December 11. – 270 éve, 1750-ben született id. br. Wesselényi Miklós drámaíró, mecénás
- December 11. – 60 éve, 1960-ban halt meg Vásárhelyi János református egyházi író, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke
- December 13. – 200-éve, 1820-ban halt meg gr. Széchényi Ferenc könyvtár- és múzeumalapító
- December 14. – 235 éve, 1785-ben született Bölöni Farkas Sándor útirajz- és naplóiíró
- December 15. – 75 éve, 1945-ben született Farkasházy Tivadar újságíró, író, humorista
- December 15. – 95 éve, 1925-ben született Szénási Sándor egyházi író, műfordító
- December 15. – 95 éve, 1925-ben született Kristófi János festőművész
- December 15. – 110 éve, 1910-ben született Simon Béla festőművész
- December 16. – 25 éve, 1995-ben halt meg Kiss Jenő költő, műfordító
- December 17. – 220 éve, 1800-ban született Czuczor Gergely költő, nyelvész
- December 17. – 110 éve, 1910-ben született Rózsa Ágnes költő, műfordító, naplóíró, tanár
- December 19. – 120 éve, 1900-ban született Cifra Géza költő, író, filmrendező
- December 19. – 120 éve, 1900-ban született Féja Géza író, újságíró, szerkesztő
- December 20. – 280 éve, 1740-ben született Benkő József református lelkész, történetíró, természettudós
- December 20. – 130 éve, 1890-ben született Bibó Lajos író, újságíró
- December 21. – 265 éve, 1755-ben született Földi János nyelvész, költő, műfordító, természettudományi szakíró
- December 22. – 110 éve, 1910-ben született Ruzicska Pál irodalomtörténész, műfordító
- December 22. – 145 éve, 1875-éve, halt meg br. Kemény Zsigmond író
- December 23. – 130 éve, 1890-ben született Eckhardt Sándor irodalomtörténész, műfordító
- December 23. – 45 éve, 1975-ben halt meg Farkas István felvidéki író, lapszerkesztő, műfordító
- December 26. – 100 éve, 1920-ban született Sugár Erzsébet író, költő, szerkesztő

- December 27. – 200.éve, 1820-ban halt meg Tessedik Sámuel, az első magyar mezőgazdasági szakiskola megalapítója
- December 28. – 110 éve, 1910-ben született Tompa Miklós színházi rendező, főiskolai tanár
- December 29. – 135 éve, 1885-ben született Hóman Bálint történész, politikus
- December 29. – 80 éve, 1940-ben született Olosz Katalin irodalomtörténész, néprajzíró, kutató
- December 31. – 135-éve, 1885-ben született Kuncz Aladár író, szerkesztő
- December 31. – 70 éve, 1950-ben halt meg György Lajos irodalomtörténész

Egyéb évfordulók

- 505 éve, 1515-ben született Batizi András református énekszerző
- 345 éve, 1675-ben született Czwittinger Dávid lexikonszerző, bibliográfus
- 500 éve, 1520-ban született Dávid Ferenc egyházi író, az unitárius egyház megalapítója
- 520 éve, 1500-ban született Dévai Bíró Mátyás hitvitázó író
- 375 éve, 1645-ben született Felvinczi György költő, színműíró, műfordító
- 510 éve, 1510-ben született Heltai Gáspár író, nyomdász
- 500 éve, 1520-ban született Ilosvai Selymes Péter író
- 490-éve, 1530-ban született Károli Gáspár református bibliafordító, egyházi író
- 445 éve, 1575-ben halt meg Stárai Mihály költő, drámaíró
- 585 éve, 1435-ben született Temesvári Pelbárt ferences egyházi író, teológus, hitszónok
- 585 éve, 1435-ben született Thuróczi János történetíró
- 440 éve, 1580-ban született Bethlen Gábor erdélyi fejedelem
- 505 éve, 1515-ben született Tinódi Lantos Sebestyén költő, zeneszerző, énekmondó
- 370 éve, 1650-ben született Tótfalusi Kis Miklós betűmetsző, nyomdász, könyvkiadó
- 230 éve, 1790-ben született Udvarhelyi Miklós önéletíró, színész, jutalomjátékaként adták elő először a Bánk bán című tragédiát 1833-ban
- 370 éve, 1650-ben született Zrínyi Ilona, II. Rákóczi Ferenc édesanyja

JÁROSI ÉVA ny. tanár

Emberkereskedelem – a ránk leselkedő veszély

Az emberkereskedelem napjainkban egyre égetőbb problémává válik. A magasabb életszínvonal iránti elvárások szintje és a Romániában tapasztalt gazdasági és társadalmi színvonal közötti eltérések, a jövő bizonytalansága, az elégedetlenség amiatt, hogy a munkát nem fizetik meg kellőképpen, a korrupció és a szegénység – mindezeket szembe állítva a külföldön kínálkozó lehetőségekkel a legfontosabb és legmeghatározóbb tényezők azok számára, akik úgy döntenek, hogy az ország határain kívül próbálnak szerencsét, sokan szinte bármi áron, kellő nyelvtudás, felkészültség és tájékozódás nélkül indulnak útnak.

A legtöbb ember úgy gondolja, hogy az emberkereskedelem távol, idegen országokban történik. Azonban az emberkereskedelem mindenhol jelen van. Tudjuk-e, mit kell tennünk? Ezekre a kérdésekre adunk szakmai választ, mivel a Lámpás Alapítvány egyik fő tevékenysége az emberkereskedelem megelőzése, a külföldön dolgozni szándékozók, a végzős diákok tájékoztatása a migrációs veszélyekről, a jogaikról és kötelezettségeikről a külföldi munkaerő-piacon.

Fontos felismerni azt, hogy amellet, hogy nemzetközi bűncselekmény, az emberkereskedelem nagymértékben helyi probléma is, amely saját közösségeinkre is hatással lehet. Az emberkereskedelem bárhol történhet – saját városunkban, utcánkban, még a szomszédunkban is! Biztosan van közvetlen környezetünkben olyan ismerősünk, aki időként külföldön kényszerül dolgozni, nehéz körülmények között. Volt-e ennek a személynek munkaszerződése, amikor elment?



0 2 6 7 9 1 6 8 3 2 1 1 2 0 9 2 9 2 5 5 7 7 5 8



**JOBB ÉLETET AJÁNLOTTAK NEKED KÜLFÖLDÖN ?
ÁLLÍTSD SZEMBE AZ ÍGÉRETEKET A TÉNYEKKEL!**

TÁJÉKOZÓDJ!

Tudta-e, hogy milyen körülmények között fog dolgozni? Ebben az esetben még nem beszélünk emberkereskedelemtől, viszont az elkeseredés és a tájékozatlanság révén az ember könnyen az emberkereskedők áldozatává válhat.

Az emberkereskedelem áldozatait legtöbbször a határon túlra toborozzák, elszállítják, elrejtik, eladják és fogva tartják, fenyegetéssel, erőszakkal, csalással, kényszerrel vagy bármilyen más illegális eszközzel, kizsákmányolás céljából.

Mi tekinthető büntetőjogilag kizsákmányolásnak? Mások prostitúciójának kizsákmányolását vagy a szexuális kizsákmányolás más formáit, kényszer-munkát vagy kényszerszolgáltatásokat (például koldulás, lopás), rabszolgatartást vagy a rabszolgatartáshoz hasonló gyakorlatot, mások leigázását vagy szerveztávolítást. Manapság hallhatunk olyan esetekről, akár ismeretségi körben, akár a hírekben, amikor becsapják, kihasználják azokat, akik itthon, vagy külföldön szeretnének szerencsét próbálni. Sok esetben nagyon rossz körülmények között kell dolgozzanak és éljenek, nem kapnak fizetést, rabszolgamunkára kényszerítik őket, elveszik az irataikat, telefonjaikat, így meggátolják, hogy hazautazhassanak a családjukhoz. A fiatal lányokkal könnyen előfordulhat, hogy bár jól fizető modell, vagy pincéri állást ajánlanak nekik, de valójában olyan munka elvégzésére kényszerítik őket, amit egyáltalán nem akarnak.

Dióhéjban összefoglalva emberkereskedelem az, amikor **az áldozatot áruként kezelik és kizsákmányolják** – megvehetőnek és eladhatónak tekintik.

Fontos különbséget tennünk az embercsempészet és emberkereskedelem között, míg az embercsempészet célja az illegális határátlépés, pénzügyi vagy egyéb anyagi juttatás közvetett vagy közvetlen megszerzése érdekében, az emberkereskedelem célja a kizsákmányolás. Az emberkereskedelem az adott országon belül is lehetséges, nem kell feltétlenül átlépni a határt.

Az emberkereskedők különböző toborzási módszereket használnak, mint például fenyegetés, erőszak vagy bármilyen más formában történő kényszerítés, emberrablás, szélhámosság vagy csalás, hatalommal vagy kiszolgáltatottsággal történő visszaélés. Nagyon sok esetben az emberkereskedők a lover boy-nak nevezett módszert is alkalmazzák, amely során a férfiak elcsábítják a lányokat, majd néhány hónap elteltével a kapcsolatukra és megélhetésükre hivatkozva rábeszéli a nőket, hogy alkalmanként pénzért vállaljanak szexmunkát.

Az áldozatok toborzásának egyik eléggé elterjedt módja a külföldi munkalehetőségek, azaz „azok a jól fizetett munkahelyek”, amelyek esetében nem szükséges szakmai képzés, és amelyek általában csalásnak bizonyulnak. Ezek az álláshirdetések általában étteremben, klubban, szállodában, mezőgazdaságban, építkezésen végzett munkákat hirdetnek.

Számos áldozatot közeli, megbízható személyek segítségével toboroznak: szomszédok, ismerősök, jelenlegi vagy volt munkatársak vagy osztálytársak. De



lehet akár egy vállalat, fejedáasz cég, amely különböző formák alatt működik: közvetítő iroda, utazási iroda, au pair ügynökség, modell és divatügynökség, művészettel kapcsolatos ügynökségek, társskereső ügynökségek, olyan ügynökségek, amelyeknek nem tartozik a munkakörükbe az emberek alkalmazása.

A toborzók – férfiak és nők egyaránt – kihasználják ezeknek az ártatlan személyeknek az álmait, naivitását, elkeseredettségét, szegénységét és tudatlanságát.

Szülőként, nagyszülőként fontos, hogy gyermekeinket, unokáinkat világossítsuk fel az emberkereskedelem veszélyeiről! Mondjuk el a fiataloknak, hogy ne üljenek be egy ismeretlen személy kocsiába, hanem használják a tömegközlekedést, autóbust, vasúti közlekedést. Kísérjük figyelemmel, hogy gyermekünk mit csinál a szabadidejében, milyen honlapokat nyit meg, mit tölt le, mit tölt fel, illetve figyeljünk rá és beszéljessünk vele, hogy kikkel chattel, kikkel tartja a kapcsolatot az interneten keresztül!

Aki az internet világába lép, az adatokat közöl magáról, képeket tölt fel, személyes információkat ad ki magáról. De nem mindegy, hogy milyen minőségben és mennyiségben! Fontos a felelős felhasználói magatartás! A fiatalok az internet segítségével új barátságokat keresnek és kötnek, amely sok idejüket elveszi más feladatoktól.

Mivel a toborzás interneten keresztül is megtörténhet, a következőkre kell odafigyelni:

- Tegyük priváttá adatlapunkat közösségi oldalunkon. Így profilunkat csak azok nézhetik meg, akik a barátaink listáján rajta vannak!
- Ellenőrizzünk le minden internetről szerzett információt!

- Válogassuk ki figyelmesen, hogy kiket adunk hozzá a kapcsolatlistánkhoz, idegeneket ne fogadjunk el!

- Ne töltsünk fel túl sok személyes információt a nyilvános profilunkra (születésnap, cím, telefonszám)!

- Ne küldjünk provokáló fényképeket interneten keresztül! Ne töltsünk fel intim képeket a mindenki által látható profilunkra. Ha egy kép felkerül, onnantól kezdve önálló életet él. Bárki letöltheti, mutogathatja, feltöltheti kompromitáló oldalra, elmaszkírozhatja, kellemetlen szituációba keverheti a fiataalt.

- Soha ne találkozzunk kísérő nélkül, egyedül olyan emberrel, akit az interneten ismertünk meg.

Ha van ismerősünk, aki külföldön keres munkát, hívjuk fel a figyelmét a következőkre:

- Ha közvetítő irodán keresztül tervezi a kiutazást, ellenőrizze le a munkaközvetítő hitelességét a Munkaügyi Felügyelőségnél!

- Tájékozódjon a munkavállalás és a kint tartózkodás feltételeiről!

- Nyelvtudás nélkül nő a kiszolgáltatottság! Tanuljon meg legalább 100 szót az adott ország helyi nyelvéből!

- Ismerje meg a tevékenységeket, amelyeket végre kell hajtani, és tudja meg, hogy mennyi pénzt fog keresni!

- Ellenőrizze le, hogy a felajánlott fizetés lefedi-e a költségeit és rendelkezésre áll-e elegendő pénz az első fizetésig az összes kiadásra. Vigyen magával pénzt legalább a hazaútra!

- Részletes munkaszerződést kell kötni, amelyet csak akkor szabad aláírni, ha megbizonyosodott róla, hogy mindent megértett, amit belefoglaltak, olyan nyelven, amelyet ismer. A felek által aláírt szerződés két példánya az otthonában kell legyen, biztonságos helyre eltéve!

- Tájékoztassa ismerőseit, családját, barátait a munkahelyéről és a lakhelyéről (cég neve, telefonszám, szállása pontos címe)!

- Kössön baleset- és betegbiztosítást!

- Írja le a román nagykövetség telefonszámát, elérhetőségét abban az országban, ahová kiutazik!

- Jegyezze meg egy olyan ismerőse telefonszámát, akiben teljesen megbízik, egyezzenek meg, hogy milyen gyakran fog telefonálni és állapotodjanak meg egy jelszóban, amit használni fognak telefonbeszélgetéseik során, ha veszélyben van és nem beszélhet nyíltan!

- Kiutazás előtt gyűjtsön információkat a célország viselkedésformáiról, gasztronómiájáról, kulturális és társadalmi szokásairól!

- Kinti elérhetősége érdekében aktiválja a telefonján a roaming-szolgáltatást!



- Készítsen több fénymásolatot az útleveleéről, személyi igazolványáról, az eredeti okmányokat pedig csak a rendőröknek vagy a vámfelügyelőknek adja oda!
- További információért keresse fel a Lámpás Alapítvány munkatársait az alábbi telefonszámon: 0764 043 989!

Ha gyanússá válnak a dolgok vagy veszélyben van:

- Mindig legyen jelen, ha hivatalos ügyek intézéséhez szükség van az útleveleire!
- Ha a munkáltató nem tartja be a munkaszerződésben leírtakat, jogában áll felbontani a szerződést, ha nem történik változás és hátrány éri!
- Jegyezzen fel minél több információt a tartózkodási helyéről (cím, telefonszám, nevek)!
- Kérjen segítséget azoktól az emberektől, akikkel kapcsolatba kerül!
- Küldjön üzenetet a családjának és az otthoni barátainak!
- Vegye fel a kapcsolatot a román nagykövetséggel abban az országban, ahol tartózkodik!
- Vegye fel a kapcsolatot velünk!
- Hívja a rendőrséget!
- Hívja a segélyvonalat, ahol tanácsot lehet kérni, illetve be lehet jelenteni a gyanítható emberkereskedelmet vagy a kizsákmányolási helyzetet:

0800 800 678 (ingyenesen hívható Romániából)

0040 21 313 31 00 (külföldről nem hívható ingyenesen).

Ne felejtsük el, az áldozatok jogosultak a segítségre!

Mindannyian hozzájárulhatunk az emberkereskedelem megelőzéséhez és társadalmunkból való kirekesztéséhez, ha továbbadjuk a megszerzett információt a környezetünkben élőknek. Isten használni tud és akar minket ott, ahol élünk, saját családjunkban, közösségünkben és bárhol, ahol megfordulunk. Tőle várjuk egyedül az áldást életünkre és munkánkra, hogy így mi is áldássá válhassunk mások számára. *Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.* Máté 5, 16.

VURA OTTILIA,
a Lámpás Alapítvány koordinátora



A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Csillagocska Bölcsődéje

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI
REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

CSILLAGOCSKA

Nagyvárad szívében, a Sulyok István utca 9 szám alatt, a „református szigetet” képező épületegyüttesben található egyházkerületünk bölcsődéje. Az új bölcsődeépületben két csoportban, összesen 40 helyre várjuk a kisgyermeket 10 hónapos kortól.

A kimondottan erre a célra, az előírásoknak megfelelően épített épületben orvosi szoba, elkülönítő, tágas ebédlő és csoportonként egy-egy tanuló-blokk várja ősztil a kisgyermeket.

Mindkét tanuló egységben felszerelt öltözők, zuhanyzóval-, fürdető káddal felszerelt mosdók, tágas hálószobák, világos foglalkoztatók és fedett kültéri teraszok várják a gyermekeket.

A korszerű épületben csoportonként egy-egy pedagógus és három-három dada várja a kicsiket. Állandó jelleggel nővér vigyázza a kicsik egészségi állapotát.

Az általunk kínált bölcsődei szolgáltatás térítés ellenében igényelhető. A bölcsődei gondozás díját a családban az egy főre jutó havi jövedelem függvényében állapítjuk meg.

Bővebben egyházkerületünk honlapján tájékozódhat:

www.krek.ro

MEGVALÓSULT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL



MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKARSÁG



BETHLEN GÁBOR
Alap

SÓLYOMKŐVÁRI REFORMÁTUS IFJÚSÁGI KÖZPONT

Konferenciákra, gyülekezeti csendesnapokra



Cím: loc. Șinteu nr. 7, jud. Bihor

MEGKÖZELÍTHETŐ

Szilágysomlyó irányából jó minőségű
műúton (25 km), vagy Élesd felől (20 km).

ELÉRHETŐSÉGEK: Miklós Károly – gondnok

Tel.: 0749-193727 e-mail: miklos_kari@yahoo.com

Facebook: Solyomkővári Református Ifjúsági Központ

KONFERENCIATEREM ÉS SZÁLLÁS NAGYVÁRADON

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Székházában
(Nagyvárad, Sulyok István u. 9. szám) lehetőséget biztosítunk
konferenciák, értekezletek, előadások megtartására.

Tanácstermünk 50 személy befogadására alkalmas.

- Teremdíj: 40 lej/óra vagy 250 lej/nap
- Projektor, laptop, hangosítás: 100 lej/rendezvény

Emeleti vendégszobáinkban 16 személyt tudunk elszállásolni.

- Szállás: 60 lej/személy/nap reggeli nélkül vagy 70 lej/személy/nap reggelivel

Elérhetőség: Farkas Zsolt, zsolif@yahoo.com, 0762-638-210



A TAVASZ ILLATA IDŐSOTTHON

Az idősek számára létrehozott otthon Szilágybagos község egy csöndes részén, a jótékony hatású termálfürdő közelében létesült. Az otthonban 24 órás ápolást és egész napos nővérfelügyeletet biztosítanak, lelki tanácsadást és támogatást nyújtanak, heti egy alkalommal szakorvosi rendelésre is sor kerül, valamint a nap bármely szakában képzett ápolók állnak az otthon lakóinak rendelkezésére. Az otthon területén (5000 m²) kiterjedt zöldövezet található virágokkal, gyümölcsfákkal, valamint egy rusztikus nyári kerti pavilonnal, teraszokkal, padokkal annak érdekében, hogy kellemes relaxációs és szocializációs környezetet teremtsenek a lakók számára.



STANDARD SZOLGÁLTATÁSOK

- Képzett személyzet, állandó felügyelet és egészségügyi ellátás;
- Heti rendszerességgel, illetve szükség szerinti orvosi rendelés;
- 3 főétkezésből és egy tízórából, illetve egy uzsonnából álló napi menü;
- Segítség és felügyelet az étkezések, illetve az egyéni napi tevékenységek végzése során;
- Szociokulturális tevékenységek és foglalkozási terápia;
- Szervezett kirándulások;
- Születésnapok és névnapok megünneplése;
- Ünnepi étkezések karácsonykor, húsvétkor, illetve egyéb hivatalos és vallási ünnepek alkalmával;
- Napi gondozás és szépségápolás;
- A személyes ruhadarabok mosása, vasalása, keményítése;
- Szállás egyágyas vagy kétágyas szobákban, saját fürdőszobával, öltözővel, íróasztallal, tévékészülékkel és hűtőszekrénnel;
- Telefon és internet-hozzáférés.

Elérhetőség: telefon – 0722 705 346.

Bővebb információk a www.aromadeprimavara.ro/otthon/ honlapon.

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára

IGAZGATÓTANÁCSI HIVATAL

BH-410202 Nagyvárad (Oradea), Sulyok István utca 9. szám

Telefon: 0259-431710; 0259-435386, 0724-393528, e-mail: partium@rdsor.ro

Tiszt- és tisztségviselők:

CSŰRY ISTVÁN püspök

BARA LAJOS ISTVÁN egyházkerületi főgondnok

FORRÓ LÁSZLÓ lelkészi főjegyző

TÖRÖK SÁNDOR presbiteri főjegyző

KÁNYA ZSOLT ATTILA lelkészi jegyző

TATÁR MIKLÓS presbiteri jegyző

DÉNES ISTVÁN LUKÁCS missziói előadó

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR katekétikai előadó

OROSZ OTÍLIA VALÉRIA egyházzenei előadó

JOBB DOMOKOS ifjúsági előadó

FENESI TIBOR jogtanácsos

GELLÉN SÁNDOR levéltáros

Püspöki hivatal: WAGNER ERIK püspöki titkár

0259-435386, 0755-274640, wagner.erik@yahoo.com

Titkárság: SZABÓ KATALIN

0259-431710, 0259-435386, 0724-353928, partium@rdsor.ro

Könyvterjesztés: BORUZZS EDIT – 0259-431710

Kiadványok rendelése: press@krek.ro

Közigazgatási Ügyosztály: FARKAS ZSOLT előadótanácsos

0762-638210, zsolif@yahoo.com

SZAKÁCS OTTILIA közigazgatási referens

0746-370678, szakacsottilia@gmail.com

Gazdasági Ügyosztály: SALÁNKI LÓRÁNT előadótanácsos – 0726-752633

Könyvelők: BÉRES MELINDA, FODOR KATALIN kregazdasagi@yahoo.com

Missziói Ügyosztály: DÉNES ISTVÁN LUKÁCS generális direktor

0745-374441, denesistvan@yahoo.com

VINCZÉNÉ PÁLFI JUDIT előadótanácsos

0741-179307, judit_vincze@yahoo.com

Tanügyi- és Katekétikai Ügyosztály:

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR katekétikai előadó – 0740-207488

SZÜCS ÉVA tanügyi előadótanácsos

0745-306661, szucseva@yahoo.com

Külügyi Osztály: ANTAL JÁNOS előadótanácsos

0722-686824, antal.janos@gmail.com

Kiadói és Sajtóosztály: WAGNER ERIK előadótanácsos

0755-274640, press@krek.ro

Műszaki előadó: EMŐDI TAMÁS – 0745-311387, emoditamas@gmail.com

Jogtanácsos: FENESI TIBOR – 0723-359503, tiborfenesi@yahoo.com

Jogi referens: PETRUCZ IZABELLA – 0742-169537, petrucziza@gmail.com

Levéltáros: GELLÉN SÁNDOR – 0262-281410, 0744-864572

EMŐDI ANDRÁS – 0743-181698 aemodi@gmail.com

INTÉZMÉNYEK

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Csillagocska Bölcsődéje

BH-410202 Nagyvárád, Sulyok István utca 9. sz.

Igazgató: FELFÖLDI-BOD GABRIELLA – 0770-292560

Arany János Kollégium

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 36, 0259-439931, kollegium@partium.ro

Kollégiumi ügyvezető: DOHI ALIZ – 0745-640305

Erdélyi Gyülekezet – Reménység Szigete karitatív és kulturális központ

H-1066 Budapest, Gyógyszergyári út.3.

Vezető lelkész: Dr. ZALATNAY ISTVÁN

Intézeti előadó: VERES EMESE GYÖNGYVÉR

Tel: 0036-1-3416602 és 0036-1-2609455, e-mail: erdelyigyulekezet@gmail.com

honlap: www.erdelyigyulekezet-budapest.hu

Harangszó szerkesztősége

BH-410210 Oradea, Sulyok István utca 9. szám,

e-mail: harangszo.ujzag@gmail.com

Felelős szerkesztő: GHITEA-SZABÓ JÓZSEF-LEVENTE – 0765-926002

Harangszó Rádió

Szatmárnémeti, Kálvin tér 2. szám. Tel.: 0261-711816, 0769-668719

Szerkesztő: RÁCZ ERVIN – 0740-483375, referdod@freemail.hu

Ifjúsági Központ, Sólyomkővár – Szilágysomlyói Egyházmegye

SJ-457330 Sarvaság, Szilággy út 66.

Gondnok: MIKLÓS KÁROLY – 0749-193727, miklos_kari@yahoo.com

Királyhágómelléki Református Egyházkerület Segély- és Kölcsönpenztára

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1. – Nagyvárad-Újváros Egyházközség irodája

Pénztáros: ZSIGMOND JÓZSEF – 0743-346-320

Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központ

BH-410042 Oradea Str. Libertății nr. 38., 0259-437069

Intézményvezető: BERTALAN STELLA – 0741-089939

Nyugdíjintézet – Romániai Református Egyház Nyugdíjintézete

CJ-400098 Cluj-Napoca, P-ta Avram Iancu 15., 0264-598538

Igazgató: TÁRKÁNYI MÁRTON – nyugdij@reformatus.ro

Partiumi Keresztény Egyetem

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27.,

0259-418244, 0259-418252, 0259-432837 www.partium.ro, partium@partium.ro

Rektor: Dr. PÁLFI JÓZSEF

Partiumi Közlöny szerkesztősége

BH-410210 Oradea Sulyok István utca 9. szám

Felelős szerkesztő: WAGNER ERIK – 0755-274640, press@krek.ro

Romániai Református Pedagógiai Intézet nagyvárad irodája

BH-410210 Oradea Sulyok István utca 9. szám, 0259-431710, 0259-435386

Főmunkatárs: SZŰCS ÉVA – 0745-306661 szucseva@yahoo.com

Státer Önségélyző Pénztár

Státer megbízott: FODOR KATALIN

www.stater.ro, stater2008@yahoo.com

SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK, ALAPÍTVÁNYOK

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

SZAMOSARDÓ

Bethesda ház, Egészségügyi és Humanitárius Központ

Intézményvezető: Tóbiás Eszter, Váncza Éva

MM-437356 Arduzel nr. 145/a. Tel/Fax: 0262-264107

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE

SZATMÁR-SZAMOSNEGYED

Bethlen Kata Egyesület

Intézményvezetők: Bogya Kis Ferenc, Bogya Kis Mária lelkipásztorok

bogyakis@gmail.com Tel/Fax: 0261-769745 Mobil: 0747-047067

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE

LELE

Oikodomos, Idősek Otthona

Intézményvezető: Nagy Sándor lelkipásztor

nagy_sandoresp@yahoo.com, Mobil: 0745-775342

HADAD

Dégenfeld Központ

Intézményvezető: Tőtös Beáta lelkipásztor. Mobil: 0749-035745

ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

SZÉKELYHÍD

ÉRDA

referda@yahoo.com, rakosi.jeno@yahoo.com, 0745-179-966

MICSKE

Sámuel Szociális Bentlakás

Intézményvezető: Bertalan Csilla szociális munkás

csilali@freemail.hu Mobil: 0745-623607

MAGYARKÉC

Kécenlét Egyesület

Intézményvezető: Mike Pál lelkipásztor

magyarkec@yahoo.com Tel/Fax: 0359-804975 Mobil: 0748-143853

BIHARI EGYHÁZMEGYE

BIHARFÉLEGYHÁZA

Gálya Egyesület, házi idősgondozás

Intézményvezető: Szabó Zsolt lelképásztor

szabozsolt7081@gmail.com Tel/Fax: 0259-462013 Mobil: 0740-180278

ÉLESD

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók - munkapont

Otthoni Idősgondozó Szolgálat

Intézményvezető: Dénes Éva

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

„Kajántó Mária” Gyermek és Ifjúsági Otthon

BH-415100 Aleşd Str. Viilor nr. 30

Intézményvezető: Balla Júlia szociális munkás

eva.denes@yahoo.com Tel/Fax: 0259-342719 Mobil: 0740-613770

NAGYSZALONTA

Bocskai István Alapítvány, József Ház, idősotthon

BH-415500 Nagyszalonta, str. Cantacuzino nr. 2/a

Intézményvezető: Mikló Enikő

josefhaz@yahoo.com Mobil: 0771-185-986

NAGYVÁRAD

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók

Otthoni Idősgondozó Szolgálat

BH-410067 – Nagyvárád, str. Clujului 63 sz.

Intézményvezető: Dénes Éva

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók

Méhecske Műhely

BH-410001 Nagyvárád, Moscovei u. 14. sz.

Intézményvezető: Herman Noémi

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-284915

Lámpás Alapítvány

Intézményvezető: Vura Ottilia

BH-410094 Nagyvárád, Mihail Kogalniceanu 30. (bejárat a M.Viteazul u. felől)

office.lampas@gmail.com Mobil: 0764-043989

Nagyvárad-Őssi Mentálhigiénés Központ

Intézményvezető: Csűry István püspök-lelkipásztor

csuryistvan@yahoo.com

Tel/Fax: 0259-413550

Mobil: 0722-597364

Csillagocska Alapítvány

Intézményvezető: Pálfi József lelkipásztor

BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6/A,

palfijozsef67@gmail.com

Tel/Fax: 0259-453914 Mobil: 0743-180363

Csillagváros Alapítvány

Intézményvezető: Vinczéné Pálfi Judit lelkipásztor

BH-410477 Oradea, Teiului nr. 2.

judit_vincze@yahoo.com Mobil: 0741-179307

Agnelli Dei – Református Szociális Központ és Idősek otthona

Intézményvezető: Koncsek V. Zita igazgató

BH-410559 Oradea, Str. Grădinarilor nr. 16.

agnullidei@gmail.com

Tel/Fax: 0359-175-375, 0728-983-661

Szociális Napközi – Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium

Intézményvezető: Nagy Tímea

nagy.timea11@yahoo.com Tel.: 0752-432915

TENKE

Tenkei Református Szeretetotthon

Intézményvezető: Berke Katalin igazgató

BH-417595 Tinca, Str. Avram Iancu nr. 53,

berkesandor@gmail.com Tel/Fax: 0259-310299 Mobil: 0740-185206

TEMESVÁRI EGYHÁZMEGYE

TEMESVÁR BELVÁROS

Atavis et armis, szociális konyha

Intézményvezető: Fazakas Csaba lelkipásztor

temrefmegye@yahoo.com Tel/Fax: 0256-337-637 Mobil: 0788-636-989

SZILÁGYSOMLYÓI EGYHÁZMEGYE

PERECSEN

Diakonia Keresztyén Alapítvány Nagyváradi Fiók - munkapont

Otthoni Idősgondozó Szolgálat

Intézményvezető: Dénes Éva

diakoniaoradea@yahoo.com Mobil: 0770-188587

SZILÁGYNAGYFALU

Házi idősgondozás

Intézményvezető: Szőnyi Levente lelkipásztor, leventeszonyi@yahoo.com

Tel/Fax: 0260-656145, Mobil: 0744-626722

ZILAH EGYHÁZMEGYE

ZILAH

Diakónia Keresztyén Alapítvány Zilahi Fiók

450006, str. Maxim D. Constantin nr. 5 Zilah, Szilágy megye/loc. Zalău, jud. Sălaj

Intézményvezető: Szalánszki Judit – diakoniaزالau@yahoo.com Mobil: 0746293877

Egyházközségek címtára

(az Esperesi Hivataloktól 2019. őszén kapott adatok alapján)

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – GELLÉN SÁNDOR KÁROLY esperes

MM-430323 Baia Mare Str. Izvor nr. 2. Tel.: 0262-212770, 0787867179,

e-mail: refespbanya@yahoo.com

Irodavezető: ECSEDI ORSOLYA. Tel.: 0745-773201

Főgondnok – VICSAI JÁNOS

MM-437356 Arduzel nr. 138a. Tel.: 0745-545661

Apahegy – VÉKONY ROLAND ÁDÁM

MM-435402 Viile Apei str. Ungureasca nr.143. Tel.: 0755-573312,

e-mail: rolirenno@hotmail.com

Avasfelsőfalu – BALLA GÁBOR ISTVÁN (beszolgáló lp.)

SM-445200 Negresti Oas str. Victoriei nr. 8/20 ap.4. Tel.: 0261-854720

Avasújváros – GELLÉN SÁNDOR KÁROLY esperes

MM-447220 Orasu Nou nr 235. Tel.: 0261-830043, 0744-864572,

e-mail: czelder39@ yahoo.com

Domokos – KERESZTES NAGY IMRE JÁNOS

MM-435604 Damacuseni nr. 303. Tel.: 0262-385265, 0744-890837,

e-mail: keresztesnagy@gmail.com Sz.: Erzsébetbánya

Felsőbánya – ALFÖLDI LAKATOS TIBOR

MM-435100 Baia Sprie P-ta Libertatii nr 21. Tel.: 0774-038862, 0744-707494,

e-mail: alfotibor@protestant. com Le.: Kapnikbánya Sz.: Giródtótfalu

Hagymászlápos – MOLNÁR VIKTOR LAJOS

MM-437227 Lapusel str.Unirii nr. 6. Tel.: 0740-809038,

e-mail: viktor_molnar@yahoo.com Le.: Kővárhosszúfalu Sz.: Erdőszáda

Hosszúmező – FAZAKAS JUDIT

MM-437080 Cimpulung la Tisa nr.132. Tel.: 0362-405905, 0751-185645,

e-mail: jutkafazakas@yahoo.com Sz.: Kistécső

Koltó – ECSEDI ÁRPÁD

MM-437283 Coltau P-ta Eroilor nr.6. Tel.: 0262-289112, 0757-016704,
e-mail: ecsediarpad74@gmail.com Le.: Katalin

Kőszegremete – SZISZIK JÓZSEF (helyettes lp.)

SM-447227 Remetea Oasului nr. 9.
Tel.: 0361-422406, 0744-104203,
e-mail: sziszikjo@yahoo.com Le.: Bikszád

Magyarberkesz – KOVÁCS PÉTER ZOLTÁN

MM-437231 Berchez nr.66. Tel.: 0362-402855, 0766-773793,
e-mail: k_peter_z@yahoo.com Le.: Nagysomkút

Magyarláp – SZÉKELY ZSOLT

MM-435600 Targu-Lapus Str. Florilor nr. 2. Tel.: 0262-384345, 0744-263133,
e-mail: zsekely@gmail.com

Máramarossziget – LOVÁSZ ISTVÁN

MM-435500 Sighetu Marmatiei Str. Dr.I.M. de Apsa nr.27.
Tel/fax: 0262-311924, 0740-276091, e-mail: listvan1979@gmail.com
Le.: Felsővisó Sz.: Borsabánya

Misztótfalu – ORBÁN ISTVÁN DÁNIEL

MM-437345 Tautii Magheraus, Str 1 nr. 221. Tel.: 0262-293272,
e-mail: odaniel47@yahoo.com Sz.: Misztbánya, Borpatak

Monó – NAGY ANDRÁS

MM-437358 Mîna nr. 184. Tel.: 0262-483490, 0752-552289,
e-mail: kisgorog@yahoo.com Le.: Égerhát

Nagybánya Óváros – BAK LÁSZLÓ, BAK ENIKŐ

MM-430406 Baia Mare Str. Dacia nr. 3. Tel.: 0262-211048, 0726-702025,
e-mail: nagybanya.ovaros.ref@gmail.com Le.: Alsófernezely

Nagybánya Újváros – TASNÁDI ANDRÁS ZSOLT, POP PÉTER beosztott lp.

MM-430263 Baia Mare Str. Republicii nr.9. Tel.: 0262-227263,
T.A.Zs.: 0751-029501, e-mail: tasnadiandras@yahoo.com,
P.P.: 0743-186907

Sülelmed – NAGY ANDRÁS (beszolgáló lp.)

MM-437355 Ulmeni, Str. P. Dulfu nr.30. Tel.: 0262-437364, 0752-552289,
e-mail: kisgorog@yahoo.com Le.: Szamoscikó

Szamosardó – TÓBIÁS TIBOR

MM-437356 Arduzel nr 144. Tel.: 0788-079345,
e-mail: tobiastibor@gmail.com Le.: Szamosújlak

Szinérváralja – HUSZÁR LÁSZLÓ ZSOLT

MM-435400 Seini P-ta Sylvester J. nr. 1.
Tel.: 0755-208464, e-mail: lacoka78@yahoo.com

Vámfalu – BALLA GÁBOR ISTVÁN

SM-447350 Vama str. Petőfi Sándor nr. 939. Tel.: 0361-802741, 0764-261131,
e-mail: ballag79@freemail.hu

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – KIRÁLY LAJOS esperes

SM-440114 Szatmárnémeti, Kálvin tér 2. szám
Tel.: 0261-711-816, 0785-292-502.

E-mail: esperesihivatszatmar@gmail.com, batiziref@freemail.hu

Irodavezető: MOLNÁR CSILLA – 0740-783-001

Ügyintéző: SZILÁGYI LEVENTE – 0745-812429

Diakónus: SZÉKELY BERNADETT – 0752-078-988

Főgondnok: PUSKÁS CSABA

Tel: 0744-539213. E-mail: csaba56@gmail.com

Adorján – BESENYŐDI ATTILA

SM-447181 Adrian. Tel.: 0741-190590, e-mail: bessenyodiattila@yahoo.com
Le. Meggyesgombás

Amac – KERESZTÚRI ERZSÉBET

SM-447231 Amați 280.

Tel.: 0261-842607, 0748-939124, e-mail: amacirefegyhazi@gmail.com

Apa – KISS SZABOLCS

SM-447015 Apa str. Florilor nr. 79.

Tel.: 0745-301743, e-mail: szabolcs03@yahoo.com

Aranyosmeggyes – TOLNAI JÁNOS (beszolgáló lp.)

SM-447185 Medieșu Aurit nr. 750.

Tel.: 0741-435735, e-mail: tolnaijanos@yahoo.com

Atya – VERSÉNYI ISTVÁN (beszolgáló lp.)
SM-447131 Atea. Tel.: 0765-603332, e-mail: versenyiistvan@freemail.hu

Batiz – KIRÁLY LAJOS esperes
SM-447065 Botiz str. Teilor nr. 81. Tel.: 0261-774067, 0745-906903,
0785-292502, e-mail: batiziref@freemail.hu Le.: Gombáspusztá

Csengerbagos – MÁTHÉ RÓBERT (beszolgáló lp.)
SM-447355 Vetis nr. 165.
Tel.: 0261-820727, 0741-014879, e-mail: matherob@freemail.hu

Dabolc – SZILÁGYI ISTVÁN RÓBERT
SM-447148 Dabolţ nr. 67. Tel.: 0744-451959, e-mail: szilagyrobert20@yahoo.com

Dobrácsapáti – ERDEI ÁRVA ISTVÁN (beszolgáló lp.)
SM-447116 Apateu nr. 97. Tel.: 0744-817150, e-mail: eaistvan@gmail.com

Egri – KOVÁCS SÁNDOR
SM-447066 Agriş nr. 81. Tel.: 0261-878022, 0771-253401,
e-mail: kovacs_si54@yahoo.com

Erdőd – KASZANICZKI CSONGOR
SM-447020 Ardud, str. Stefan cel Mare nr 8.
Tel.: 0756-207-617, e-mail: csontikaa@gmail.com

Halmi – ELEK ARNOLD
SM-447145 Halmeu str. Eliberării nr. 85. Tel.: 0261-773265, 0754-284049,
e-mail: elek.arnold@yahoo.com Le.: Kökényesd

Hirip – KERESZTÚRI SÁNDOR ZSOLT
SM-447233 Hrip nr. 86.
Tel.: 0261-842607, 0748-939124, e-mail: hiripirefegyhas@gmail.com

Józsefháza – KISS SZABOLCS (beszolgáló lp.)
SM-447187 Ioşib. Tel.: 0745-301743, e-mail: szabolcs03@yahoo.com
Le: Józsefházi hegy

Kakszentmárton – KÜRTI TAMÁS
SM-447214 Mărtineşti. Tel.: 0763-738235, e-mail: kurti.tamas.85@gmail.com

Kisbábony – GÁTI TIBOR
SM-447146 Băbeşti nr. 74. Tel.: 0746-069-567, e-mail: gatibor@yahoo.com

Kiskolcs – GYŐRBÍRÓ SÁNDOR

SM-447121 – Culciu Mic.

Tel.: 0747-586-808, 0261-829-696, e-mail: sgyorbiro@yahoo.com

Kispeleske – KÉPÍRÓ GYULA JENŐ (beszolgáló lp.)

SM-447176 Pelişor nr. 21. Tel.: 0745-906878, 0261-759214,

e-mail: kepirogyula@gmail.com, Le. Nagypeleske

Lázári – KÉPÍRÓ GYULA JENŐ

SM-447170 Lazuri nr. 210.

Tel.: 0745-906878, 0261-759214, e-mail: kepirogyula@gmail.com

Mikola – HIGYED ISTVÁN

SM-447195 Micula.

Tel.: 0261-828602, 0743-220412, e-mail: protmikrom@gmail.com

Nagykolcs – APJOK ARTUR

SM-447119 Culciu Mare nr. 265.

Tel.: 0745-653292, 0361-413111, e-mail: exkalibur@freemail.hu

Ombod – JOBB DOMOKOS

SM-447232 Ambud nr. 133.

Tel.: 0746-852662, e-mail: jobbdom@gmail.com

Óvári – IGAZ ÁRPÁD

SM-447357 Oar nr. 303. Tel.: 0261-875515, 0745-545867,

e-mail: igazarpad@yahoo.com

Patóháza – TOLNAI JÁNOS

SM-447191 Potău nr. 109.

Tel.: 0741-435735, e-mail: tolnaijanos@yahoo.com

Pettyén – GENDA ÁRPÁD SZABOLCS

SM-447234 Petin nr. 231. Tel.: 0261-867684, 0748-241082,

e-mail: g.a.sz@freemail.hu, gendaarpadszabolcs@gmail.com

Pusztadaróc – KOVÁCS ZSUZSANNA TÜNDE

SM-447130 Dorolţ nr. 181.

Tel.: 0732-113-915, e-mail: kovacs_zsuzsannatunde@yahoo.com

Sándorhomok – KOVÁCS MÁTYÁS PÉTER

SM-447172 Nisipeni. Tel.: 0261-828830, 0740-140380, e-mail: matyi_p@yahoo.com

Sárközújlak – NAGY ERIKA

SM-447180 Livada str. Victoriei nr. 80. Tel.: 0261-840142, 0748-050536,
e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Szamosdara – VERSÉNYI ISTVÁN

SM-447132 Dara. Tel.: 0765-603332, e-mail: versenyiistvan@freemail.hu

Szamosdob – MÁTHÉ RÓBERT (beszolgáló lp.)

SM-447125 Doba nr. 9. Tel.: 0261-820727, 0741-014879,
e-mail: matherob@freemail.hu

Szamoskóród – ERDEI-ÁRVA ISTVÁN BÉLA

SM-447118 Corod, nr.24. Tel.: 0744-817150, e-mail: eaistvan@gmail.com

Szamoskrassó – MIHÁLY LEHEL ISTVÁN

SM-447117 Cărașeu nr. 391. Tel.: 0740-040929, e-mail: mlehel@freemail.hu

Szárzaberek – ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8. Tel.: 0261-828945, 0766-662103,
e-mail: izesombor@yahoo.com

Szatmár-Láncos – KORDA ZOLTÁN, SZILÁGYI BALÁZS

SM-440114 Satu Mare P-ța Jean Calvin nr. 8. Tel.: 0261-712455.
K.Z.: 0749-247443, kozoti01@yahoo.com
Sz.B.: 0361-804001, 0743-043246, szilba@freemail.hu

Szatmár-Németi – SIPOS MIKLÓS, DOHI VILHELM ARNOLD beosztott lp.

SM-440058 Satu Mare str. Wolfenbüttel nr. 1.
Tel.: 0261-712116, 0722-597376, 0741-335132 e-mail: espi47@freemail.hu

Szatmár-Kültelek – HIGYED JÁNOS MÁTYÁS

SM-440216 Satu Mare str. Basarabia nr. 14. Tel.: 0261-779270, 0727-190633,
e-mail: szatmar3@yahoo.com; kultelek@gmail.com

Szatmár-Szamosnegyed – BOGYA-KIS FERENC, BOGYA-KIS MÁRIA

SM-440199 Satu Mare str. Înăului nr. 11.
Tel.: 0261-769745, 0747-047067,
e-mail: bogyakis@gmail.com

Szatmár-Szigetlanka – RÁCZ ERVIN-LAJOS

SM-440061 Satu Mare P-ța Titulescu 24/b. Tel.: 0785-292503, 0740-483375,
e-mail: refszigetlanka@gmail.com

Szatmárgörbed – KÜRTI TAMÁS

SM-447192 Românești nr. 195. Tel.: 0361-524913, 0763-738235,
e-mail: kurti.tamas.85@gmail.com

Szatmárhegy – KOVÁCS JÓZSEF

SM-447360 Viile Satu Mare str. Bisericii nr. 13.
Tel.: 0261-754277, 0745-258697, e-mail: elch@freemail.hu

Szatmárpálfalva – KISS JÓZSEF

SM-447230 Păulești nr. 113. Tel.: 0745-360629, e-mail: jkissprot@yahoo.com

Szatmáruddvari – SIMON ATTILA

SM-447210 Odoreu str. Republicii nr. 102. Tel.: 0361-808757, 0766-366433,
e-mail: simonati1978@yahoo.com Le. Berend

Tamásváralfa – SZATMÁRI ELEMÉR

SM-447033 Tămășeni nr. 54. Tel.: 0744-475881, e-mail: szelemer@gmail.com

Túrterebes – KALA NOÉMI

SM-447335 Turulung str. Parcului nr. 272. Tel.: 0741-104430,
e-mail: kala_noemi@yahoo.com

Vetés – MÁTHÉ RÓBERT

SM-447355 Vetiș nr. 165. Tel.: 0261-820727, 0741-014879,
e-mail: matherob@freemail.hu

Nagytarna (misszió egyházközség) – BALVINSZKY SÁNDOR

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – TOLNAY ISTVÁN esperes

Irodavezető: CUCU-KOVÁCS ANNAMARIA – tel.: 0751-209935
SM-445100 Carei str. Rákóczi Ferenc nr.18. A.
Tel.: 0261-865706, 0743-689614
e-mail: esperesihivatal@yahoo.com

Főgondnok: KOVÁCS JENŐ – 0751-070590 e-mail: eugenkovacs57@yahoo.com

Ákos – DOBAI ZOLTÁN

SM-447005 Acăș str. Mihaenilor nr. 235. Tel.: 0261-871043, 0744-634074,
e-mail: dobzoltan@gmail.com. Sz.: Krasznabéltek

Bere –

SM-447261 Berea nr.83. Sz.: Csomaköz

Bogdánd – ZSÁKAI NORBERT

SM-447060 Bogdand nr.298. Tel.: 0744-379213, e-mail: pepperonyfeka@yahoo.com

Börvely – KÁTAI TIBOR

SM-447050 Berveni nr.350. Tel.: 0261-872173, 0748-358500,
e-mail: tibianna@yahoo.com Sz.: Kálmánd, Újbörvely

Dobra – MÁTHÉ LORÁND-ÁRPÁD

SM-447291 Dobra nr. 310. Tel.: 0740-823136, 0786-604531,
e-mail: mathe_arpad@yahoo.com, zoyy20@yahoo.com. Sz.: Alsószopor

Domahida – BENCZE-KÁDÁR BERTOLD

SM-441201 Domănești nr. 69. Tel.: 0261-875303, 0748-402952,
e-mail: b_bertold@yahoo.com

Érendréd – URI IMRE

SM-447010 Andrid nr 586. 0745-671865 e-mail: uriimre@citromail.hu

Érkávás –

SM-447087 Ghenci nr. 80. Tel.: 0261-868181,
Sz.: Kraszna-szentmiklós

Érkörös – SZABÓ SÁNDOR – b.lp.

SM-447102 Chereușa nr.102. Tel.: 0769-246536,
e-mail: szabosandor80@yahoo.com. Sz.: Kandel

Érszakácsi – FÜLÖP JÁNOS

SM-447275 Săcășeni nr. 537. Tel.: 0261-822612, 0720-366751,
e-mail: fulopreti@gmail.com. Sz.: Szekeres

Érszentkirály – MÉSZÁROS MIHÁLY IMMÁNUEL

SM-447107 Eriusincrai nr.165. Tel.: 0774-7684183,
e-mail: immanuel.mihaly@gmail.com

Gencs –

SM-447087 Ghenci nr. 80. Tel.: 0261-868181. Sz.: Lili Te.: Érkávás, Érmindszent

Hadad – TÖTÖS BEÁTA

SM-447155 Hodod nr. 205. Tel.: 0749-035745, e-mail: totosbea@yahoo.ro

Hadadnádásd – TATÁR JÁNOS

SM-447158 Nadişul-Hododui str. Kloten nr.76.

Tel.: 0766-702705,

e-mail: tataragnes24@yahoo.com

Iriny – dr. GERÉB MIKLÓS

SM-447012 Irina str. Scolii nr.176.

Tel.: 0261-879250,

e-mail: gerebmiklos@yahoo.com

Te.: Érdengeleg, Terem

Kaplony – ERDŐS CSABA

SM-447080 Căpleni str. Maghiara, nr. 523.

Tel.: 0766-364500, e-mail: ercsaba@gmail.hu

Királydaróc – MÓDI ATTILA blp.

SM-447105 Craidorolti nr. 110. Tel.: 0726-149049,

e-mail: jagoman@gmail.com. Sz.: Nagymajtény

Kismajtény –

SM-447207 Moftinu-Mic str. Templom nr. 218. Tel.: 0261-875038

Sz.: Spicztanya

Krasznamihályfalva – MÓDI ATTILA

SM-447007-Mihăieni str. Morii nr.140. Tel.: 0726-149049,

e-mail: jagoman@gmail.com. Sz.: Krasznacégény

Lele – NAGY SÁNDOR

SM-447157 Lelei nr. 50.

Tel.: 0745-775342, e-mail: nagysandoresp64@gmail.com

Magyarcsaholy – NAGY RÓBERT ANDRÁS

SM-447096 Cehăluţi nr.323. Tel.: 0261-822204, 0787-624211,

e-mail: nagyrobert74@yahoo.com. Sz.: Tasnádcsány

Magyargéres – NAGY ATTILA

SM-447042 Ghirişa nr. 219. Tel.: 0261-867020, 0745-587101,

e-mail: nattila72@yahoo.com

Nagykároly-Belváros – TUKACS JÓZSEF SÁNDOR

SM-445100 Carei str. Rákóczi Ferenc nr.17. Tel.: 0261-861787, 0746-044958,

e-mail: tukacsjozsef@vipmail.hu. Sz.: Mezőpetri

Nagykároly-Kertváros – TOLNAY ISTVÁN, BENCZE-KÁDÁR ORSOLYA blp.
SM-445100-Carei str. Rákóczi Ferenc nr.18A. Tel.: 0261-866719
T.I.: 0743-689614, e-mail: tolnay.istvan73@gmail.com,
BK.O.: 0746-326696, e-mail: bkorsolya@yahoo.com.
Sz.: Mezőfény, Csanáros, Klára

Pelekeszi – PANITI ZOLTÁN (beszolgáló lp.)
SM-447281-Becheni nr.26. Tel.: 0766-574053,
paniti_zoltanlp@freemail.hu

Piskolt – BALOGH ENIKŐ
SM-447250 Pișcolt str. Libertatii nr. 328.
Tel.: 0744-603278, e-mail: benikqz@yahoo.com.
Sz.: Reszege

Szaniszló – BALLA ÁRPÁD
SM-447260-Sanislău str. Ogorului nr. 967.
Tel: 0742-920569, e-mail: ballaarpad79@yahoo.com

Szilágypér – SZABÓ SÁNDOR
SM-447245-Pir nr. 212.
Tel.: 0261-821708, 0769-246536,
e-mail: szabosandor80@yahoo.com

Szilágyszér – CSÜRÖS RÓBERT-GYULA
SM-447063-Ser nr. 145. Tel.: 0758-517057, e-mail: robertcsuros92@gmail.com

Tasnád – PAKULÁR ISTVÁN MIHÁLY, PAKULÁR JULIANNA-ANNA
SM-445300-Tăsnad, Str. Stefan cel Mare 1.
Tel.: 0261-825032, 0751-580282, 0756-096516,
e-mail: pakularsunu@gmail.com, pakularjuli@gmail.com.
Sz.: Újtasnád, Sződemeter

Tasnádszántó – PANITI ZOLTÁN
SM-447270-Santău nr. 653.
Tel.: 0766-574053
e-mail: paniti_zoltanlp@freemail.hu.
Sz.: Érszodoró, Érhatvan

Tasnádszarvad – DÉNES BÉLA
SM-445304-Sărauad nr. 146.
Tel: 0763-058707 e-mail: denesbela57@yahoo.com

ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – RÁKOSI JENŐ esperes

BH-417435 Săcueni, str. Crișana nr. 21.

Tel./fax: 0259-352-448; 0745-586-592, e-mail: protref@gmail.com

Irodavezető: PERECSENYI JUDIT Tel.: 0740-805-930

Főgondnok – MÉSZÁROS JÁNOS

BH-417435 Săcueni. Tel.: 0746-353052

Albis – DEMETER SZABOLCS-ISTVÁN h.slp.

BH-417106 Albiș nr. 61.

Tel.: 0741-529392, e-mail: Szabolcs2006@yahoo.com

Apátkeresztúr – SZŰCS ZOLTÁN

BH-417016 Cristur nr. 13. Tel.: 0745-648578, e-mail: zoltanszucs1972@gmail.com

Asszonyvására – SZÉKELY ISTVÁN

BH-417177 Târgușor nr. 27. Tel.: 0788-033-222

e-mail: szekely100@yahoo.com, pisti5858@gmail.com

Bályok – JÓNÁS SÁNDOR

BH-417040 Balc, str. Petőfi nr. 53.

Tel.: 0745-075-417, e-mail: james58@freemail.hu

Berettyószéplak – BEDE FERENC

BH-417535 Suplacu de Barcău, str. Ciocărliei nr. 3.

Tel.: 0259/368-363; 0723-968519, e-mail: bedefero@gmail.com

Bihardiószeg – BARA LÁSZLÓ

BH-417235 Diosig, str. Livezilor nr. 42.

Tel.: 0740-435-636, e-mail: bihardioszeg@gmail.com

Csokaly – TOKÁR SÁNDOR LEVENTE

BH-417437 Ciocaia nr. 29. Tel.: 0740-564-473,

e-mail: sandor_tokar@yahoo.com, refcsokaly@gmail.com

Éradony – BODNÁR LAJOS

BH-417571 Adoni nr. 155. Tel.: 0770-917513, e-mail: eradony@gmail.com

Érábrány – BALLA TIBOR

BH-417005 Abram nr. 25. Tel.: 0749-477-874

Érbogyoszló – OROSZ MÁRTA

BH-417105 Buduslău nr. 101. Tel.: 0259-459254, 0762-601007; 0787-599539,
e-mail: martiorosz@freemail.hu

Érkeserű – OROSZINÉ ZIH MAGDA

BH-417176 Cheşereu nr. 238. Tel.: 0740-471-708, e-mail: erkeseru@gmail.com

Érköbölkút – LEDÁN M. ISTVÁN

BH-417438 Cubulcut nr. 14. Tel.: 0786-606-974, e-mail: istvanledan@yahoo.com

Érkörtvélyes – SIMON-SZABÓ ISTVÁN

BH-417225 Curtuiuşeni nr. 916. Tel.: 0757-026-945, refegykortvelyes@gmail.com

Érmihályfalva – BALÁZSNÉ KISS CSILLA, BALÁZS DÉNES

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Kálvin nr. 16.

Tel.: 0259/355-447; 0740-626-336, e-mail: denes.balazs@freemail.hu

Érolaszi – FUTÓ FERENC

BH-417439 Olosig nr. 223. Tel.: 0745-961-883, e-mail: erolasziref@freemail.hu

Érsemjén – CSÁKI ANDREA MÁRTA

BH-417545 Şimian nr. 153. Tel.: 0259/356-269; 0741-320018,

e-mail: csakky79@yahoo.com

Érselénd – TOKÁR IMOLA

BH-417546 Şilindru Tel.: 0728-870-136,

e-mail: imolics@yahoo.com, erselend.ref@gmail.com

Érszöllős – ILLYÉS TAMÁS

BH-417625 Viişoara nr. 85. Tel.: 0359-459-825/ 0741-234-375,

e-mail: illyestamas@yahoo.com

Értarcsa – GECSE TAMÁS

BH-417570 Tarcea nr. 251. Tel.: 0745-149-505, e-mail: gecse.tamas@yahoo.com

Gálospetri – ERDEI MÁRK h.slp.

BH-417572 Galoşpetreu nr. 379. Tel.: 0761925234,

e-mail: erdei_mark2000@yahoo.com

Hegyközszentmiklós – ÁRUS CSONGOR LÁSZLÓ

BH-417441 Sănnicolau de Munte nr. 33. Tel.: 0259/352-591/ 0769-560-811,

e-mail: laszloarus@yahoo.com

Jankafalva – JAKÓ SÁNDOR ZSIGMOND

BH-417235 Diosig, str. Mărășești nr. 11/b. Tel.: 0740-215-802,
e-mail: jako_sandor@yahoo.com

Kiskereki – OROSZI KÁLMÁN

BH-417175 Cherechiu nr. 80. Tel.: 0742-080-703,
e-mail: kiskereki.ref@gmail.com

Magyarkéc – MIKE PÁL

BH-415301 Cheț nr. 118. Tel.: 0359/804-975; 0748-143-853,
e-mail: magyarkec@yahoo.com

Margitta – KOVÁCS GYULA

BH-415300 Marghita, str. Jean Calvin nr. 5. Tel.: 0259/ 362-858, 0745/888908;
e-mail: kovacsgyula.kgy@gmail.com

Micske – KOVÁCS GYULA (beszolgáló lp.)

BH-417183 Mișca nr. 183. Tel.: 0359/419-312

Monospetri – ifj. MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417018 Petreu nr. 258. Tel.: 0259353855; 0746031761, matyasarpi26@gmail.com

Nagykágya – BÁN ALPÁR

BH-417436 Cadea nr. 81. Tel.: 0751-668-164, e-mail: alpar.ban@gmail.com

Ottomány – DARABONT TIBOR

BH-417446 Otomani nr. 220. Tel.: 0771-540-112, 0744-550-973,
e-mail: bontti@freemail.hu

Papfalva – ERŐS JOÓ BÉLA

BH-417390 Popești nr. 78. Tel.: 0742-223-246 0742-091-908,
e-mail: eros.joo@gmail.com

Poklostelek – ERŐS JOÓ ENIKŐ

BH-417184 Poclușa de Barcău nr. 153. Tel.: 0742-223-246; 0742-091-908,
e-mail: eros.joo@gmail.com

Szolnokháza–Sándorfalva – ILLYÉS ZSUZSANNA

BH-417625 Viisoara nr. 85., e-mail: illyeszszusa76@gmail.com

Szalacs – SZABÓ ZSOLT

BH-417445 Sălacea nr. 26. Tel.: 0762-176-460/ 0756-095-757,
e-mail: nemzetes.zsolt@freemail.hu

Szentjobb – LEDÁNNÉ JOÓ KATALIN

BH-417192 Sâniob nr. 381. Tel.: 0760-564-166 e-mail: istvanledan@yahoo.com

Székelyhíd – RÁKOSI JENŐ

BH-417435 Săcueni Str.Crișana nr. 37. Tel.: 0259/352-380; 0745-586-592,
e-mail: rakosi.jeno@yahoo.com

Tóti – DEMETER SÁNDOR

BH-417580 Tăuteu nr. 208. Tel.: 0740/246-162,
e-mail: demetersandorilona@yahoo.com

Vedresábrány – BOTOS JÚLIA

BH-417015 Abramut nr. 52. Tel.: 0745-196-531, e-mail: kocsisjulia86@gmail.com

BIHARI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – DÉNES ISTVÁN LUKÁCS esperes

BH-410473 Oradea str. D. Cantemir nr. 23 Bl. D23 ap.1.

Tel.: 0259-426142, 0745-374441,

e-mail: bihari.reformatus.egyhazmegye@gmail.com

Főgondnok – GARNAI SÁNDOR – Tel.: 0740-162-950

Ant – DEMETER MÁRTA

BH-417036 Ant, nr. 180. Tel.: 0748-206-264, e-mail: demetermarti@yahoo.com

Árpád – FILEP FERENC MIKLÓS ZOLTÁN

BH-417046 Arpășel, nr. 300. Tel.: 0259-312686; 0743-868896,

e-mail: filep_ferenc@freemail.hu Sz.: Feketetót

Belényes – RÉMAN ELEK-ISTVÁN

BH-415200 Beiuș, str. 22 Decembrie nr. 34. Tel.: 0359-190390, 0745-923348,

e-mail: refbelenyas@gmail.com

Belényessonkolyos – SZÁSZ ZOLTÁN

BH-417269 Șuncuiuș de Beiuș, nr. 14. Tel.: 0359-234386 0749-326471,

Te.: Körösjánosfalva

Belényesújlak – PETRUCZ JÁNOS ZOLTÁN

BH-417610 Uileacu de Beiuș,nr. 74. Tel.: 0772-235-509,

e-mail: bujlakparokia@gmail.com, Sz.: Magyarcséke

Bihar – SZATMÁRI-GERGELY ELEMÉR, SZATMÁRI-GERGELY KINGA
BH-417050 Biharia, str. Szent Péter nr. 52. Tel.: 0259-369690, 0723-164729,
e-mail: elemer63@yahoo.com. Sz.: Gostat-telep

Biharfélegyháza – SZABÓ ZSOLT
BH-417238 Roşiori Bihor, nr.51. Tel.: 0259-462013, 0740-180278,
e-mail: szabozsolt7081@gmail.com

Biharszentjános – CSOMAY ÁRPÁD
BH-417078 Sântion, nr. 234. Tel.: 0259-316025; 0742-463780,
e-mail: arpadcsomay@gmail.com

Biharvajda – KONDOR ENDRE
BH-417239 Vaida, nr. 177. Tel.: 0259-462070, 0753-018555,
e-mail: kondor.endre@gmail.com

Bors – DÉNES KÁROLY
BH-417075 Borş, nr. 96. Tel.: 0259316131, 0746101906, dkarolylp@yahoo.com

Erdőgyarak – FÖLDESY MÁRTA
BH-417197 Ghiorac, nr. 373. Tel.: 0744-959241, 0767-980191,
e-mail: martakatalinfoldesy@yahoo.com, martakatalinfoldesy0@gmail.com

Élesd – BALLA SÁNDOR
BH-415100 Aleşd, str. Bucegi nr. 21. Tel.: 0259-342890, 0745-494764,
e-mail: elesdirefegyhaz@gmail.com. Sz.: Esküllő

Feketeerdő – FEHÉRVÁRI ISTVÁN CSABA (beszolgáló lp.)
BH-415101 Pădurea Neagră, Bl. 5, ap. 26. Tel.: 0259-342890,
F.I.: 0747-112363 ifehervari@yahoo.com

Fugyi – ZSIGMOND ATTILA
BH-417364 Fughiu, nr. 245. Tel.: 0359-805990, 0766-463886,
e-mail: azsigmond@gmail.com

Fugyivásárhely – VISKY ISTVÁN
BH-417360 Oşorhei, str. Mică nr. 593. Tel.: 0259-313265; 0726-242824,
e-mail: istvanvisky@gmail.com

Gyanta – SOÓS JÓZSEF-TAMÁS
BH-417131 Ginta, nr. 130. Tel.: 0745-926516, e-mail: soosjt@yahoo.com,
http://www.gyanta_reformatus.mlap.hu. Sz.: Kisháza, Tenkeszéplak

Hegyközcsetár – MIKLÓS CSABA-PÉTER

BH-417165 Cetariu, nr. 341. Tel.: 0359-174993, 0743-119576,
e-mail: mikloscsaba1@vipmail.hu

Hegyközkovácsi – FORRÓ LÁSZLÓ

BH-417051 Cauaceu, nr.175. Tel.: 0259-369773, 0722-686780,
e-mail: forrolaszlo@yahoo.com

Hegyközpályi – KÖTELES LÁSZLÓ

BH-417166 Paleu nr. 21. Tel.: 0722-356812, e-mail: paleuref@gmail.com

Hegyközszáldobágy – KELEMEN ISTVÁN

BH-417167 Săldăbagiu de Munte, nr. 80. Tel.: 0259-435742, 0359-186199,
0771-328821, e-mail: kiszal@yahoo.com Sz.: Száldobágyhegy

Hegyközszentimre – KUCHARSZKI ZOLTÁN

BH-417452 Sântimreu nr.60. 0259-441177, 0766-584040, kucharszki@freemail.hu

Hegyközújlak –

BH-417172 Uileacu de Munte, nr. 190.

Jákóhodos – PAPP SZABOLCS

BH-417451 Hodoș, nr. 83. Tel.: 0749-183987, e-mail: papsz@yahoo.com

Kisnyégerfalva – FILEP ATTILA CSABA

BH-417252 Grădinari, nr.23. Tel.: 0259-320480, 0745-707818,
e-mail: filepati@yahoo.com Sz.: Vaskóhsziklás, Diófás, Petrileni

Kisszántó – Dr. ZABÁN BÁLINT-KÁROLY

BH-417077 Santău Mic, nr. 166. Tel.: 0259-316080, 0742-224108,
e-mail: balintkarolyzaban@gmail.com, zbkvdm@yahoo.ie

Köröskisjenő – SIMON PIROSKA ANGÉLA

BH-417295 Ineu, nr. 100. Tel.: 0742-019027, e-mail: angella.lukacs@gmail.com

Köröstárkány – SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE

BH-417575 Târcaia, nr. 56, Tel.: 0773-325322, 0743-939940,
e-mail: sledelp@gmail.com

Kövesegyháza – LUKÁCS ATTILA LEVENTE

BH-417534 Săliște nr.9. Tel.: 0745-875384, e-mail: lukacsattila288@gmail.com
Sz: Derna,Tataros,Varaszló

Kügypuszta – NAGY BRIGITTA

BH-417054 Satu Nou, nr. 77. Tel.: 0747-951368, e-mail: nagy_brigitta20@yahoo.de

Magyarkakucs – SZILÁGYI GYÖNGYI

BH-417337 Cacuciu Nou, nr. 43. Tel.: 0740-062864, 0359-886719,
e-mail: szilgyigyongyi@yahoo.com

Magyarremete – CSISZÉR NORBERT LORÁND

BH-417410 Remetea, nr. 211. Tel.: 0752-822372, e-mail: csiszernorbert@ymail.com

Mezőbaj – DEMETER SZILÁRD

BH-417196 Boiu, nr. 449. Tel.: 0359-451198, 0748-206264,
e-mail: demeterszilard@yahoo.com

Mezőtelegd – SZOBOSZLAI GÁSPÁR ISTVÁN

BH-417585 Tileagd, str. Unirii nr. 46. Tel.: 0259-345059; 0723-328103,
e-mail: mezotelegd@gmail.com

Mezőtelki – MAIOR ERNESZT DÁNIEL

BH-417608 Telechiu, nr. 103, tel.: 0752-912689, e-mail: erneszt_maiores@yahoo.com

Nagyszalonta – MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR, SZIGETI FERENC-ERNŐ

BH-415500 Salonta, str. Aurel Lazăr nr. 9.
Tel.: 0259-373109, e-mail: refszalonta@yahoo.com
M.I.B.: 0740-207488, mikloboldi@gmail.com,
Sz.F.: 0740-675812, sziferencerno@gmail.com

Nagyszántó – FÁBIÁN GÁBOR TIBOR

BH-417076 Santău Mare, nr. 73.
Tel.: 0745-946470, e-mail: fabitibor@gmail.com

Nagyvárad-Biharpüspöki – SZIGETI FERENC

BH-410141 Oradea, str. Dealului nr. 20. Tel.: 0359-455288, 0744-198562,
e-mail: ferencszigeti@freemail.hu

Nagyvárad-Csillagváros – VINCZE JUDIT, VINCZE ZOLTÁN

BH-410477 Oradea, str. Beiuşului nr. 15, V.J.: 0741-179307,
judit_vincze@yahoo.com V.Z.: 0742-942975, vinczezoltanro@freemail.hu

Nagyvárad-Hegyalja – WAGNER ERIK

BH-410184 Oradea, str. Podgoria nr. 31.
Tel.: 0755-274640, e-mail: wagner.erik@yahoo.com

Nagyvárad-Olaszi – DÉNES ISTVÁN LUKÁCS, NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA
BH-410042 Oradea, str. Libertății nr. 40. Tel.: 0259-416357,
D.I.: 0745-374441, e-mail: denesistvan@yahoo.com.
N.Cs.M.: Tel.: 0771-319-238; e-mail: csukamelinda@yahoo.com

Nagyvárad-Össi – CSÜRY ISTVÁN, PAPP ANNAMÁRIA beosztott lp.
BH-410252 Oradea, str. Gh. Pop de Băsești nr. 5. Tel.: 0722-597364,
e-mail: csuryistvan@yahoo.com, P.A: 0756-798225.
Sz.: Less, Sályi, Cséfa, Inánd, Palota, Nagyürögd

Nagyvárad-Rét – Dr. PÁLFI JÓZSEF
BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6.
Tel.: 0259-453914, 0259-266608, 0743-180363, palfijozsef67@gmail.com

Nagyvárad-Rogériusz – KERÉKES JÓZSEF ISTVÁN, KÖVENDI ISTVÁN
BH-410115 Oradea, str. Eroului Necunoscut nr. 6. Tel.: 0359-178359,
0744-602782, jozsi.kerekes@gmail.com, refrogeriusz@yahoo.com
K.I: 0740-958887, kovendi@yahoo.com

Nagyvárad-Szölös – SZÜCS IMRE
BH-410586 Oradea, str. C. Noica nr. 27. Tel.: 0259-419717, 0745-595142,
e-mail: szucs-imi@freemail.hu. Sz.: Szentmárton

Nagyvárad-Újváros – HERDEÁN GYÖNGYI, SÁNDOR LAJOS
BH-410210 Oradea, str. Jean Calvin nr. 1. Tel.: Iroda: 0259-431684.
H.Gy.: 0747-601644, herdeangyongyi@yahoo.com,
S.L.: 0753-112925, dorla@rdslink.ro

Nagyvárad-Velence – FARKAS ANTAL
BH-410522 Oradea, str. Clujului nr. 91. Tel.: 0359-175100, 0723-465499,
e-mail: varadvelence@gmail.com

Nyüved – KÁLLAI BENEDEK
BH-417052 Niuved, nr. 1. Tel.: 0743-292100, e-mail: k_benci@yahoo.com

Örvénd – FEHÉRVÁRI ISTVÁN
BH-417317 Urvind, nr. 196. Tel.: 0747-112363,
e-mail: ifehervari@yahoo.com

Paptamási – PÁL LÁSZLÓ
BH-417056 Tămașeu, nr. 121. Tel.: 0259-413569, 0741-588459,
e-mail: palilaci@yahoo.com

Pelbárthida – GHITEA-SZABÓ JÓZSEF-LEVENTE
BH-417053 Parhida, nr. 50. Tel.: 0359-450407, 0765-926002,
e-mail: pelbarthida@gmail.com

Pósalaka – KULCSÁR ÁRPÁD
BH-417588 Poșoloaca, nr. 126. Tel.: 0741-145800,
e-mail: arpadk2002@yahoo.com

Pusztaújlak – MAIOR ILDIKÓ
BH-417591 Uileacu de Criș, nr. 42. Tel.: 0747-476012,
e-mail: ildিকে87@yahoo.com

Rév – PAPP CSABA
BH-417615 Vadu Crișului, nr. 3.
Tel.: 0259-443049, 0745-578123, e-mail: csubax31@yahoo.com.
Sz.: Nagybáród, Barátka, Sonkolyos, Köröstopa

Síter – SZOMOR ATTILA
BH-417168 Sișterea, nr. 9.
Tel.: 0740-133013, e-mail: szomoratttila@yahoo.com

Szalárd – VARGA BOTOND ENDRE
BH-417450 Sălard nr. 553. Tel.: 0259-441063, 0742-453919,
e-mail: goboti@gmail.com Sz.: Újfegyvernek

Tamáshida – PÁZMÁNY ATTILA
BH-417037 Tămașda, Str.Magyar nr. 66.
Tel.: 0720-641037, 0748-248837,
e-mail: pazmanyattila@freemail.hu

Tenke – BERKE SÁNDOR
BH-417595 Tinca, str. Avram Iancu nr. 53.
Tel.: 0259-310299; 0742-014371 ,0740-185206,
e-mail: berkesandor@gmail.com Sz.: Bélfenyér

Toldinagyfalu – FARKAS ZSOLT
BH-417153 Sănnicolau Român nr. 487.
Tel.: 0762-638210, e-mail: zsolif@yahoo.com.
Sz.: Szentandrás, Köröstarján, Körésgyères, Rojt, Oláhszentmiklós

Várasfenes – FAZAKAS ILDIKÓ
BH-417265 Finiș, nr. 506. Tel.: 0774-922500, e-mail: fazakasi@freemail.hu

ARADI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – MÓDI JÓZSEF esperes

AR-317301 Adea nr. 429, Tel/Fax: 0257-357629, 0740-320032, 0740-227395
Irodavezető: Seres Erzsébet, Tel.: 0257-456101, 0761-182777,
e-mail: seres.erzsebet@yahoo.com

Főgondnok – VENTER MIKLÓS

AR-310057 Arad Str. Capitan Ignat nr. 56, bl. B, ap.19, Tel.: 0722-437208,
0763-224173, 0770-288163, e-mail: mikiref@yahoo.com

Arad-Belváros – BARACSI LEVENTE, BARAC SINÉ DÁVID ZSUZSANNA

AR-310085 Arad Str. M. Eminescu nr. 33.
Tel.: 0257-283072, 0745-618992, 0740-179157 e-mail: aradref@yahoo.com
Le.: Majlát

Arad-Gáj – CZÉGÉ IMRE

AR-310501 Arad Str. Dunării nr. 16. Tel.: 0257-275464, 0745-525813,
0744-623442, e-mail: czegeimre@hotmail.com

Arad-Mosócz – SIPOS ANDRÁS

AR-310205 Arad Str. A. Ivireanu nr. 6.
Tel.: 0357-429274, 0745-038992,
e-mail: ellandras54@gmail.com
sz.: Németszentpéter, Zádorlak, Sofronya, Székesút

Ágya – MÓDI JÓZSEF esperes

AR-317301 Adea nr. 429. Tel.: 0257-357629, 0740-320032, 0740-227395,
e-mail: modijozsef@yahoo.com

Angyalkút – MPOFO KITATA SZILVIA h.slp.

AR-317120 Fântânele, nr 288A. Tel.: 0257-456101, 0720-541808,
e-mail: annaxeres@yahoo.com

Bélzerind – LŐRINCZ LÓRÁND PÉTER blp. (Vadász)

AR-317218 Zerindu Mic nr. 34. Tel.: 0257-354605.

Borosjenő – BÁTORI JUDIT

AR-315300 Ineu Str. Horea nr. 6. Tel.: 0741-999943,
e-mail: batorijudit@gmail.com
Le.: Csermő.
Sz.: Áldófalva, Bél, Bokszeg, Selénd, Sikula

Borossebes – PRÉM IMRE CSABA

AR-315700 Sebiş P-cul Libertăţii nr. 29-31. Tel.: 0257-310425, 0752-626811,
e-mail: prem.csaba@gmail.com, sz.: Bokszeg, Dézna, Ranusa, Menyháza

Erdőhegy-Kisjenő – PAPP JÓZSEF

AR-315100 Chişineu-Criş Str. Înfrăţirii nr. 36. Tel.: 0740-781793
e-mail: paterke75@gmail.com sz.: Szintye, Szapárliget, Simánd

Feketegyarmat – NEMES EMIL

AR-317421 Iermata Neagră nr. 32. Tel.: 0257-355633, 0742877905,
e-mail: nemesemil@yahoo.com

Kispereg – TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0788-077471, e-mail: tas2001ro@gmail.com

Lippa – VÉKONY ZSOLT JÓZSEF b.lp. (Szentleányfalva)

AR-315400 Lipova Str. Timişorii nr. 7. Le.: Gyorok Sz.: Szépfalu, Ménes,
Ópálos, Radna, Neudorf, Baracka, Soborsin

Nagylak – TÓBIÁS EMŐKE PIROSKA

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Nagypereg – TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY, KALAOUSZEK JAROSZLÁV lévita lelkész

AR-317240 Peregu Mare nr. 76. Tel.: 0257-459140, 0788-077471,
e-mail: tas2001ro@gmail.com, K.J.: 0731-753458

Nagyzerind – DÉNES JÓZSEF

AR-317420 Zerind nr. 282. Tel.: 0357-424217, 0775-330528,
e-mail: denesjozsef55@gmail.com

Pécska – TÓBIÁS EMŐKE PIROSKA

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Pankota – BÁTORI JUDIT

AR-315600 Pâncota Str. Avram Iancu nr. 4. Tel.: 0741-999943, e-mail: batori
judit@gmail.com sz.: Csigérszőlős, Galsa, Magyarát, Muszka, Szentanna, Világos

Szemlak – TÓBIÁS EMŐKE PIROSKA

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0788-544464,
e-mail: csiki.emoke@gmail.com

Szentleányfalva – VÉKONY ZSOLT JÓZSEF

AR-317206 Sânleani nr. 183. Tel.: 0257-381560, 0768-430930,

e-mail: vilagossag@yahoo.com Le.: Zimándköz, sz.: Fakert, Zimándújfalú

Vadász – LÖRINCZ LÓRÁND PÉTER

AR-317217 Vânători nr. 250. Tel.: 0764-666838, e-mail: vadaszref@gmail.com

Sz.: Simonyifalva, Tőzmiske

TEMESVÁRI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – BÓDIS FERENC esperes

TM-307430 Tormac nr. 360, Tel.: 0256-337637, 0740-152037, 0748155037,

e-mail: temesrefmegye@gmail.com, bodisferi@yahoo.com

Főgondnok – VÉGH JÓZSEF

TM-307128 Țipari str. Bisericii nr. 88. Tel.: 0721-528403, 0256-326720

Bégamonostor – CZAPP ISTVÁN

TM-307275 Manastiur Tel.: 0256-325.540, 0723-289.474. Sz.: Facsád, Kápolnás,

Marzsina, Tomesti, Szécsen

Igazfalva – CZAPP ISTVÁN

TM-307155 Dumbrava nr. 197. Tel.: 0256-325.540, 0723-289.474,

e-mail: czappis@yahoo.com Sz.: Rekettye, Bules, Rika, Búzás, Ossy

Karánsebes – GÁLL ZOLTÁN

CS-325400 Caransebes, str. Tribunalului 9, jud. Caras-Severin.

Tel.: 0788-628750. Sz.: Nádorhegy, Orsova, Herkules-fürdő

Lugos – GÁLL ZOLTÁN

TM-305500 Lugoj, str. Magnoliei nr. 15. Tel.: 0256-351.103, 0788-628750,

e-mail: gallzoli@yahoo.com

Nagybodófalva – CSIZMADIA FERENC

TM-307006 Bodo nr. 54. Tel.: 0786-245146, 0745-406790,

e-mail: csifec@gmail.com Sz.: Vásáros

Resicabánya – MEGYASSZAI BÍRÓ ATTILA

CS-320026 Resita, str. Paul Iorgovici nr. 17, jud. Caras-Severin

Tel.: 0355-409688, 0742-314032, e-mail: ticianus75@yahoo.com. Le: Boksánbánya

Sz.: egész Krassó-Szörény megye Nádorhegy és Karánsebes kivételével

Szapárfalva – CSIZMADIA FERENC

TM-307128 Tipari nr. 110. Tel.: 0786-245146, 0745-406790, csifec@gmail.com

Szigetfalu – SZILÁGYI PUSKÁS ALBERT

TM-307193 Sculia nr. 87. Tel.: 0787-664609.

Sz.: Gátalja, Klopódia, Detta, Krassófüzes, Csávos

Temesvár-Belváros – FAZAKAS CSABA

TM-300200 Timisoara, str. Timotei Cipariu nr. 1.

Tel.: 0256-492.992, 0788-636.989, e-mail: fazakasenator@gmail.com

Sz.: Gyertyános, Temesség, Biléd, Ötvény, Rékás, Gyülvész, Szentandrás, Orcifalva, Szakálháza, Bakova, Iklóda, Ivánda

Temesvár-Új Ezredév – GAZDA ISTVÁN

TM-300120 Timisoara, Spl.Morarilor nr. 1/B. Tel.: 0356-467408, 0745-376.018,

e-mail: ujezredeve@yahoo.com Sz.: Buziásfürdő

Temesvár-Újkisoda – BÁLINT SÁNDOR

TM-300434 Timisoara, str. Herculane nr. 81.

Tel.: 0256-215.794, 0787-713703 e-mail: sandor_balint@yahoo.com

Sz.: Kardostelep, Krizsántelep, Gyírok, Ógiroda, Blaskovicstelep, Tecsöld

Temesvár-Vöröscsárda – KOVÁCSNÉ PAPP IBOLYA

TM-300056 Timisoara-Ciarda, P-ta I. C. Bratianu nr. 2.

Tel.: 0256-433.488, 0744-574792, e-mail: voroscsarda@yahoo.com

Újmosnica – GAZDA MELINDA

TM-307285 Mosnita Noua nr. 254. Tel.: 0256-393.502, 0747-085661.

Sz.: Medves

Újszentes – SZÚCS ANDRÁS OTTÓ

TM-307160 Dumbravita, str. Gh. Doja nr. 36. Tel.: 0256-214.649, 0723-216237

e-mai: refujszentes@gmail.com Sz.: Gyarmata, Kovácsi

Végvár – BÓDIS FERENC esperes

TM-307430 Tormac nr. 360.

Tel.: 0256-392.824, 0740-152037, 0748-155037,

e-mail: bodisferi@yahoo.com Sz.: Ötvösd, Nickyfalva

Zsombolya

TM-305400 Jimbolia, str. Peter Jung nr. 22/C.

Sz.: Nagyszentmiklós, Valkány, Keresztúr, Gyertyámos

SZILÁGYSSOMLYÓI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – BOGDÁN SZABOLCS-JÁNOS esperes
SJ-455300, Șimleu Silvaniei, str. Crinului, nr. 35. Tel: 0260-678902
Levelezési cím: SJ-457085, Crasna, nr.2.
Tel.: 0787-899015, e-mail: szabolcsbogdan@yahoo.com
Irodavezető: CSORVÁSI ERZSÉBET
Tel: 0728-495929, e-mail: csorvasierzsike@gmail.com

Főgondnok – SZÉKELY CSABA
SJ-457332, Lompirt, nr. 270. Tel: 0745-600491, e-mail: scsaba76@yahoo.com

Alsóvalkó – NAGY TIBOR-ISTVÁN (beszolgáló lelkipásztor)
SJ-457345 Valcău de Jos, nr. 287. Tel.: 0742-010330, e-mail: nagybibi@yahoo.com

Bürgezd – RUZSA ISTVÁN
SJ-457261 Bilghez, nr. 86. Tel.: 0751-784354, e-mail: ruzsa.istvan@citromail.hu,
ruzsa.istvan55@gmail.com

Ipp – KOCSIS AMBRUS-TIBOR
SJ-457210 Ip, nr. 138. Tel.: 0743-043596,
e-mail: ippref@freemail.hu, kobitib@gmail.com

Kémer – KÁNYA ZSOLT-ATTILA
SJ-457060 Camăr, nr. 288. Tel.: 0769-629199, e-mail: kanyazsoltattila@yahoo.com

Kraszna – BOGDÁN SZABOLCS-JÁNOS esperes, KOVÁCS ISTVÁN
SJ-457085 Crasna, nr. 2. Tel.: 0787-899015, 0787-899014,
e-mail: szabolcsbogdan@yahoo.com, krasznaref@yahoo.com

Krasznahorvát – BOGYA MIKLÓS
SJ-457185 Horoatu Crasnei, nr. 217. Tel.: 0746-196655,
e-mail: bogyamiklos@gmail.com

Lecsmér – POCSVEILER ISTVÁN-LEVENTE
SJ-457231 Leșmir, nr.123. Tel.: 0756-792384, e-mail: istvan@pocsveiler.com

Ráton – BIRÓ BOTOND
SJ-457088 Ratin, nr. 161. Tel.: 0742-025944, e-mail: birobotond@yahoo.com

Sarmaság – PÜSÖK JÓZSEF-ATTILA
SJ-457330 Sărmășag, str. Sălajului, nr.18. Tel.: 0744-237293,
e-mail: pusokati@gmail.com

Sarmaság-Bányatelep – LUCZA ISTVÁN-ATTILA

SJ-457330 Sărmaşag, str. Sălajului, nr. 166. Tel.: 0749-171129,

e-mail: istvanlucza@yahoo.com

Selymesilosva – NEMES-SZABÓ RENÁTA

SJ-457331 Ilişua, nr. 255. Tel.: 0752-394286, e-mail: renike_69@yahoo.com,

szaborenata21@gmail.com

Somlyóújlak – BALÁZS FERENC BANDI

SJ-427241 Uileacu Şimleului, str. Bisericii, nr.47. Tel.: 0740-787622,

e-mail: b.ferencbandi@gmail.com

Szilágybagos – NAGY TIBOR-ISTVÁN

SJ-457262 Boghiş, nr.161. Tel.: 0742-010330, e-mail: nagybibi@yahoo.com

Szilágyborzás – TÓTŐS EMESE-BRIGITTA h.slp.

SJ-457263 Bozieş, nr. 37. Tel.: 0741-779505, e-mail: le.mesetotos@gmail.com

Szilágykövesd – FAZAKAS HAJNAL

SJ-457070 Chieşd, nr.107. Tel.: 0745-437317, 0746-991570,

e-mail: fazakashajnal@yahoo.com

Szilágylompért – BOGYA ÁRPÁD

SJ-457332 Lompirt, str. Ady Endre, nr.11. Tel.: 0260-656145, 0742-511094,

e-mail: bogyafamily@yahoo.com

Szilágynagyfalu – SZÖNYI LEVENTE

SJ-457260 Nuşfalău, str. Petőfi Sándor, nr. 19. Tel.: 0744-626722,

e-mail: leventeszonyi@yahoo.com

Szilágyperecsen – NAGY BÁLINT, ÁDÁM ZSOLT beosztott lp.

SJ-457265 str. Bisericii, nr.416. Tel.: 0787-860199, 0749-847203,

e-mail: nagytbalint@yahoo.com, adam_zsolti@yahoo.com

Szilágysomlyó – SÁNDOR ANDRÁS

SJ-455300 Şimleu Silvaniei, str. Pescăruşului, nr. 4.

Tel.: 0766-731992, 0360-568785, e-mail: sandoraed@yahoo.com

Szilágyzovány – KISS MIKLÓS

SJ-457213 Zăuan, nr. 368. Tel.: 0747-235255, e-mail: zovanyimiklos@freemail.hu

Varsolc – FAZAKAS SÁNDOR

SJ-457355 Vârşolţ, nr 89. Tel 0260-672507, 0744-791856, refvarsolc@yahoo.com

Le.: Krasznarécse

ZILAHÍ EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal – SZÁSZ BÁLINT RÓBERT esperes

SJ-450010 Zalău str. Kossuth Lajos nr. 16 Jud. Sălaj, Tel/fax: 0260 -661495 iroda,
0763-677728, e-mail: szaszbalintrobert@yahoo.com, refespzilah@gmail.com
Irodavezető: LÁSZLÓ JÚLIA GYÖRGYI. Iroda: 0754 -015761, 0726-748433,
e-mail: ljgyorgyi@yahoo.com

Egyházmegyei főgondnok – BARA LAJOS ISTVÁN

SJ-450031 Zalău str. 22 Decembrie 1989 nr. 153. Tel.: 0260-631119, 0747-784897,
e-mail: bara_lajos_istvan@yahoo.com

Bősháza, Benedekfalva – VARGHA LEVENTE

SJ-457037 Buișă, nr 140. Tel.: 0260-654227, 0749-193817,
e-mail: vargha.levente@gmail.com

Cigányi – TOLNAI MIKLÓS

SJ-457106 Cristur, nr. 189. Tel.: 0260-630144, 0742-649075,
e-mail: tolnamiki@gmail.com

Désháza – NAGY RÓBERT

SJ-457297 Deja, nr 153. Tel.: 0771-267147,
e-mail: nrobi7@freemail.hu, nrobi707@gmail.com

Diósád – KÁDÁR GYÖRGY TAMÁS

SJ-457168 Diosod nr. 219. Tel.: 0260-629777, 0741-781279,
e-mail: ticskadar@yahoo.com

Doba (Kisdoba, Nagydoba) – NAGY MIHÁLY

SJ-457122 Doba , nr. 214. Tel.: 0744-513421, 0360-401652,
e-mail: nagymisi_73@yahoo.com

Egrespatak – GÁSPÁR ZOLTÁN

SJ-457246 Aghires, nr. 98. Tel.: 0740-797622, e-mail: zoltangaspar75@yahoo.com

Hídalmás – HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-457175 Hida, Mihai Eminescu nr. 21.
Tel.: 0770-466438, e-mail: szgorcson@gmail.com

Kusaly – LUGOSI DÁNIEL

SJ-457080 Coseiu., nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721,
e-mail: danielugosi@yahoo.com

Magyargoroszló – KIS BÁLINT

SJ-457169 Guruslau nr. 96. Tel.: 0746-224241, e-mail: kisbalint89@yahoo.com

Magyarkecel – VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

SJ-457245 Mesesenii de Jos nr. 296. Tel.: 0732-363878,
e-mail: varadisandorkaroly@yahoo.com

Menyő – PANITI-TELEKY ZOLTÁN

SJ-457298 Mineu , nr. 134. Tel.: 0765-246519,
e-mail: panitizoltan@yahoo.com, ref.lp.supervisor@gmail.com,

Mocsolya – MÓRÉ ZSIGMOND MIHÁLY LEVENTE

SJ-457326 Valea Pomiilor, nr 119, Tel.: 0768-796802,
e-mail: morelevius@yahoo.com

Nagymon – NAGY MIHÁLY

SJ-457123 Naimon nr 63. Tel.: 0744-513421, 0360-401652,
e-mail: nagymisi_73@yahoo.com

Szilágyballa – BOROS ÁRPÁD

SJ-457046 Borla nr. 114. Tel/fax: 0260-623581, 0745-306599,
e-mail: borosarpad57@yahoo.com

Szilágycseh – SZILÁGYI ÉVA, SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-455100 Cehu Silvaniei P-ta Trandafirilor nr. 20. Tel/fax: 0260-650716.
Sz.É.: 0728-259743, szkeva73@yahoo.com. Sz.Z.: 0728-784530, szkizo71@yahoo.com

Szilágyerked – BALÁZS ZOLTÁN

SJ-457081 Archid nr. 77. Tel/fax: 0260-653017, 0740-576688,
e-mail: erkedbalazs@yahoo.com

Szilágyfőkeresztúr – TOLNAI MIKLÓS

SJ-457106 Cristur nr. 189. Tel.: 0260-630144, 0742-649075,
e-mail: tolnamiki@gmail.com

Szilágygörcsön, Nyirsid – ANTAL ATTILA

SJ-457107 Girceiu nr. 135.; SJ-457250 Mirsid nr 74.
Tel.: 0360-568531, 0741-477618, e-mail: zilahiati@yahoo.com

Szilágypanit, Haraklán, Bádón – SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457171 Panic nr. 94. Tel/fax: 0260-669753, 0767-627486,
e-mail: szilagyizoltan67@yahoo.com

Szilágysámson – SZÁSZ BÁLINT RÓBERT

SJ-457325 Samsud nr. 369, Tel.: 0260-653222, 0763-677728,
e-mail: szaszbalintrobert@yahoo.com

Szilágyszeg – SÓLYOM SZABINA-BRIGITTA h.slp.

SJ-457295 Salatig, nr 94. Tel.: 0748-607470, e-mail: solyomsabina@gmail.com

Szilágyszentkirály – SÜLE GYULA ZSOLT

SJ-457124 Sancraiu Silvaniei nr 42, Tel.: 0740-703175, 0725-573084,
0360-401399, e-mail: sulegylazsolt@freemail.hu

Vérvölgy – SÜLE GYULA ZSOLT

SJ-457126 Verveghiu nr. 90. Tel.: 0740-703175, 0725-573084, 0360-401399,
e-mail: sulegylazsolt@freemail.hu

Völcsök – BARABÁS ATTILA

SJ-455104 Ulciug nr. 90. Tel.: 0746-828486, e-mail: attilabarabas@yahoo.com

Zilah-Belváros – PÜSÖK SÁNDOR CSABA

SJ-450006 Zalău str. A. Saguna nr. 7. Tel/fax 0360-401948, 0740-602463,
0744-999537 e-mail: pusokcsaba@yahoo.com

Zilah-Fenyves – BOGDÁN ZSOLT, Ifj. JÓZSA FERENC

B.Zs.: SJ-450006 Zalău str. Maxim D Constatntin nr. 5. Tel.: 0727-304478,
0752-070979, e-mail: zifer@freemail.hu

J.F.: SJ-450042 Zalău, Nicolae Titulescu nr 8. Tel.: 0745-709676,
e-mail: ijozsaf@yahoo.com

Zilah-Liget – OLÁH MIHÁLY, SZÁNTHÓ JÚLIA

SJ-450123 Zalău str. Simion Bărnuțiu 40/A. Tel/fax: 0260-661524 iroda,
O.M.: 0721-219379, Sz.J.: 0724-238584, www.zilah-liget.blogspot.ro,
e-mail: zilahliget@gmail.com

Zsibó, Szamosudvarhely – HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-455200 Jibou str. 1 Dec 1918 nr. 20. Tel.: 0770-466438,
e-mail: szgorcson@gmail.com

Hidalmási Ifjúsági Központ – Zilahi Egyházmegye

Gondnok: LÁSZLÓ KÁLMÁN BARNA

SJ-457175 Hida, str. Mihai Eminescu 21.

Tel.: 0260-661495, 0726-748432,

e-mail: refespzilah@gmail.com

KÓRHÁZLELKÉSZEK

Nagybányai Egyházmegye – ORBÁN CSENGE

Tel.: 0744-975586, e-mail: demetercsenge@yahoo.de

Szatmári Egyházmegye – BALVINSZKI SÁNDOR

SM-440058 Satu Mare str. Wolfenbüttel nr. 34.

Tel.: 0261-715897, 0742-946124, balvinszky@freemail.hu

Érmelléki Egyházmegye – SZŰCS ZOLTÁN

BH-415300 Marghita Calea Republicii nr, 71. Sc. C. ap. 2.

Tel.: 0359-459760, 0745-648578, zoltanszucs1972@gmail.com

Bihari Egyházmegye

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA (Nagyvárad)

Tel.: 0771-319-238; e-mail: csukamelinda@yahoo.com

ARDAI ERIKA (Nagyszalonta)

Tel.: 0742-148-373; 0770-125-066; e-mail: erikaardai@yahoo.com

Temesvári Egyházmegye – DEMETER SÁNDOR

TM-300200 Timisoara str. T. Cipariu nr. 10.

Tel.: 0740-246164, e-mail: demetersandor@yahoo.de

Szilágysomlyói Egyházmegye – DAKÓ ÉVA JUDIT diakónus – 0745-679114

SJ-455300 Simleu Silvaniei, str.Gh.Lazar, Bl.N15, ap.6., dako_judit@yahoo.com

Zilahi Egyházmegye

LUGOSI DÁNIEL – SJ-457080 Coseiu. Nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721,
e-mail: daniellugosi@yahoo.com

ANTAL ATTILA – SJ-457107 Gircei nr. 135. Tel.: 0360-568531, 0741-477618,
e-mail: zilahiati@yahoo.com

BÖRTÖNLELKÉSZEK

Nagybányai Egyházmegye – VARGA KÁROLY ny. lp-esperes (lásd ny. lp)

Szatmári Egyházmegye – TOLNAI JÁNOS (Patóháza)

A KRE NŐSZÖVETSÉGE

Egyházkerületi Elnökség

Elnök: BOGYA KIS MÁRIA – Tel.: 0757-084-773;

e-mail: bogyakissmaria@gmail.com; bogyakis@gmail.com

Alelnök: NAGY ERIKA – Tel.: 0748-050-536; e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Titkár: SZILÁGYI NOÉMI – Tel.: 0744-908-388; szilagyinoemi@freemail.hu

Jegyző: BALÁZSNÉ KISS CSILLA – Tel.: 0740-626-336; kisscs@citromail.hu

Pénztáros: KORDA ILDIKÓ – Tel.: 0722-601-367; korda.ildiko@yahoo.com

Egyházmegyei Nőszövetségi Elnökök

Nagybányai Egyházmegye

FAZAKAS JUDIT – Tel.: 0751-185-645; e-mail: juditfazakas@yahoo.com

Szatmári Egyházmegye

NAGY ERIKA – Tel.: 0748-050-536; e-mail: sarkoz.erika@gmail.com

Nagykárolyi Egyházmegye

TÓTÓS BEÁTA – Tel.: 0749-035-745; e-mail: totosbea@yahoo.ro

Érmelléki Egyházmegye

RÁKOSI HAJNALKA – Tel.: 0740-959-915;

e-mail: rakosinemoriczhajnalka@gmail.com

Bihari Egyházmegye

ARDAI ERIKA – Tel.: 0742-148-373; e-mail: erikaardai@yahoo.com

Aradi Egyházmegye

VÉKONY DÓRA – Tel.: 0769-201-502; e-mail: albertdora@yahoo.com

Temesvári Egyházmegye

BÓDIS DÓRA – Tel.: 0740-156-709; e-mail: bodisdora@yahoo.com

Szilágysomlyói Egyházmegye

DAKÓ ÉVA JUDIT – Tel.: 0745-679-114; e-mail: dako_judit@yahoo.com

Zilahi Egyházmegye

SZÁNTHÓ JÚLIA – Tel.: 0724-238-584; e-mail: olahszantho@gmail.com

PRESBITERI SZÖVETSÉG

TÓTH ANDRÁS elnök, SJ–457330 Șarmășag Str. Sălajului Nr.66 Jud. Sălaj,

Tel. 0728279802, 0749495819, e-mail: tothandras11@citromail.hu

BARA CSABA főtitkár, SM–410114 Satu Mare. Str. C. Brâncuși Nr.18,

Tel. 0741770163, e-mail: kekfeher@gmail.com

LAKATOS NELLA jegyző, MM–430320 Baia Mare Str. Eminescu Nr.5,

Tel. 0741167922, e-mail: nella1950@gmail.com

MÉSZÁROS JÁNOS missziói titkár, BH–417435 Săcueni, str. Horea Nr.5,

Tel. 0746353052, e-mail: mjanika54@gmail.com

NAGY JUDIT NOÉMI pénztáros, BH–410252 Oradea, Str. Gh. Pop de Băsești nr. 5

Tel. 0740387946, e-mail: judit_noemi@yahoo.com

MÉSZÁROS GYÖNGYI könyvelő, BH Oradea Str. Sovata Nr.32 C16 Ap.17

Tel. 0359402458, 0721345933, e-mail: meszarosgyongyi@yahoo.com

CSÚRY MIKLÓS cenzor, SM–447170 Lazuri,

Tel. 0744-561721, e-mail: csurym@gmail.com

VENTER MIKLÓS, AR–310308 Arad Str. C. Ignat Nr.56 BL.B ap.19,

Tel. 0722437208, 0763224173, 0770288163, e-mail: mikiref@yahoo.com

EGYHÁZMEGYEI PRESBITERI SZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

LAKATOS NELLA Nagybányai EPSZ elnök, 430320 Baia Mare,

Str. M. Eminescu Nr.5, Tel. 0741167922, e-mail: nella1950@gmail.com

ILLÉS JENŐ Szatmári EPSZ elnök, 440063 Satu Mare, Str. Lunca Sighet

Nr.36/A, Tel. 0727776880, e-mail: jencilles@yahoo.com

ALMÁSI CSABA Nagykárolyi EPSZ elnök, 447157 Lelei Nr. 178,

Tel. 0728981804, e-mail: almasicsaba70@freemail.hu

SZŰCS JÁNOS Szilágysomlyói EPSZ elnök, SJ–455300 Șimleu Silvaniei, Str. M.

Kogălniceanu Nr.7. Tel. 0749029930, e-mail: salubrisjani@yahoo.com

MÉSZÁROS JÁNOS Érmelléki EPSZ elnök, 417435 Săcueni, Str. Horea Nr.5,

Jud. Bihor, Tel. 0746353052, e-mail: mjanika54@gmail.com

TÖRÖK SÁNDOR Bihari EPSZ elnök, 410169 Oradea, Str. L. Pasteur Nr.147,

Jud. Bihor, Tel. 0744255683, e-mail: toroksandor@gmail.com

KOVÁCS ATTILA Aradi EPSZ elnök, 310375 Arad, Calea Vlaicu Aurel Nr.202

Bl.A9, Sc.C, Ap.6, Tel. 0735312217, e-mail: attilakovacs77@yahoo.com

ENYEDI ANDRÁS Temesvári EPSZ elnök, 305100 Buziaș, Str. Florilor Nr.11,

Jud. Timiș, Tel.0256321768, 0724309803

REFORMÁTUS GIMNÁZIUMOK

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium **(Liceul Reformat Lorántffy Zsuzsanna)**

BH-410102 Oradea, Str. Andrei Saguna nr. 2.

Tel.: 0359410624, licreformat@gmail.com

SOÓS SÁNDOR igazgató

Tel.: 0742695231, sos2005@freemail.hu, soos_a_sandor@yahoo.com

FAZAKAS TIBOR aligazgató Tel.: 0743471946, ftibora@yahoo.com

SZAKÁCS ZOLTÁN iskolalelkész Tel.: 0743840780, szakazoltan@yahoo.com

Szatmárnémeti Református Gimnázium **(Liceul Reformat Satu Mare)**

SM-440114 Satu Mare, P-ța Jean Calvin nr. 2.

Tel.: 0261710635, liceulreformatism@yahoo.com

PÓTI EDUÁRD-JÁNOS igazgató Tel.: 0722662829, poti_eddie@yahoo.com

ELEK KINGA ANDREA aligazgató

Tel.: 0740924582, elek.kinga.andrea@gmail.com

VARGA SZILÁRD CSABA iskolalelkész Tel.: 0742-020317, vszili@yahoo.com

Zilahi Református Wesselényi Kollégium **(Liceul Reformat Wesselényi)**

SJ-450099 Zalău, Str. Mihai Viteazul nr. 59.

Tel.: 0260614881, liceulreformat@yahoo.com

BARA LAJOS ISTVÁN igazgató Tel.: 0747784897, bara_lajos_istvan@yahoo.com

LUKÁCS LEVENTE iskolalelkész Tel.: 0749393854, proteolev@gmail.com

REFORMÁTUS ÓVODÁK

Szatmár-Szamosnegyedi – Árva Bethlen Kata Óvoda

SM-440199 Satu Mare, str. Ineului nr.11 0261-769745, 0757084773

Bogya Kis Mária intézményvezető

Szatmár-Külteleki Református Egyházközség – Szivárvány Óvoda

SM-440216 Satu Mare, str. Basarabia nr. 14, 0261-778947, 0727190633

Higgyed János Mátyás intézményvezető

Mezőtelki Református Egyházközség – Noé Bárkája Óvoda

BH-417608 Telechiu, Fő utca 103, 0359-482893, 0752-912-689,

noebarkaja@gmail.com

Maior Erneszt Dániel intézményvezető

Nagyvárad-Réti Református Egyházközség – **Csillagocska Zeneóvoda**
BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6/A, 0259453914, 0721956686
Dobrai Júlia intézményvezető

Zilah-Belvárosi Református Egyházközség – **Kraszna utcai óvoda**
SJ-450006 Zalău, str. Andrei Șaguna nr.7, 0260-661487, 0744999537
Püsök Sándor Csaba intézményvezető

Zilah-Ligeti Református Egyházközség – **Óvoda**
SJ-450123 Zalău str. Simion Bărnuțiu 40/A, 0260-661524, 0721219379
Oláh Mihály intézményvezető

Resicabányai Református Egyházközség – **Óvoda**
CS-320026 Reșița, Paul Iorgovici nr.17, 0355-409688, 0788636979
Megyasszai Bíró Attila intézményvezető

Székelyhídi Református Egyházközség – **Méhecske Óvoda**
BH-417435 Săcuieni, str. Crișana nr. 37, 0259-325511, 0745586592
Rákosi Jenő intézményvezető

Lugosi Református Egyházközség – **Óvoda**
TM-305500 Lugoj, Magnoliei nr.15, 0256-351103, 0766-312553
Szolcsik Tünde óvónő

Szilágypaniti Református Egyházközség – **Óvoda**
SJ-457171 Panic, nr. 94, 0260-669753, 0767-627486
Szilágyi Zoltán intézményvezető

KRE Szociális Napközi
BH-410102, Oradea, Str. Andrei Șaguna nr.2
Dombi Enikő intézményvezető, 0740-918701
(*szociális munkás-nevelő* Nagy Tímea Tel.: 0752-432915 nagy.timea11@yahoo.com)

Szatmári Református Gimnázium 24-es Óvoda
SM-440080 Satu Mare, Str. Coșbuc nr. 2, Tel.: 0261-710635,
Póti Eduárd-János igazgató, 0722-662829

NYUGDÍJAS LELKÉSZEK

(a Református Nyugdíjintézetől 2019 őszén kapott adatok alapján)

Ábrám Sámuel – SM–440038 Satu Mare Str. Lucaciu Vasile Nr. 40, Ap.4

Bányai Ferenc – AR–317401 Mailat Nr. 89.

Barcza Dániel – SM–447291 Dobra Nr. 250.

Barlán Júlia-Katalin – BH–417360 Osorhei Str. 2 Nr. 200. Tel: 0722 207 235

Barta András – SM–447050 Berven, Bodoki Márton Nr. 185.

Bartha Sándor – SM–440074 Satu Mare Str. Iorga N. Nr. 29.

Bereczki András – H–4285 Álmosd, Arany János u. 33. Tel: 0742 305711,
0036 52 487447, e-mail: abereczki26@gmail.com

Bogdán János – SM–447060 Bogdand Nr. 279C.

Boros István – BH–415200 Beius Str. Ioan Ciordas Nr. 19. Tel: 0721 981564,
0770 145577, e-mail: i.boros@yahoo.com

Borsi Zsigmond – BH–410191 Oradea Str. C. Brancoveanu Nr. 19.
Tel: 0359 412 112

Bozsoky Sándor – BH–417435 Sacueni Str. Crisana Nr. 38. Tel: 0722 575 144

Csernák Béla – BH–417050 Biharia Str. Somesului Nr. 4. Tel.: 0744 396370

Csillag Péter – SJ–450042 Zalău Str. Nicolae Titulescu Nr. 13. Tel: 0766 580 089

Csóka Dezső – SJ–457331 Ilisua Str. Principală Nr. 15. Tel: 0745 327375

Czondi István – BH–417438 Cubulcut Nr. 14. Tel: 0762 665 620

Domján László – BH–410094 Oradea Str. Kogalniceanu M. Nr. 40, Ap.1.
Tel: 0259 431 228

Fehérvári Ernő – SJ– 457331 Ilisua Nr. 262.

Fehérvári Gyula – SJ–457262 Boghis Nr. 109.
Tel: 0745 268 670, e-mail: gyula.fehervari@freemail.hu

Fodor Elemér – SM–440085 Satu Mare Str. Argesului Nr. 58.

Fodor Lajos – SM–440085 Satu Mare Str. Argesului Nr. 47. Tel: 0261 773265,
e-mail: fodorlaji@gmail.com

Gáll Miklós János – SJ–457255 Pericei Nr. 481. Tel: 0745 052141

Gavrucza Tibor – BH–410061 Oradea Str. C. Dobrogeanu-Gherea Nr. 2, Ap.3
Tel: 0743 612 238

Gellért Gyula – BH–410125 Oradea Str. Ion Bogdan Nr. 1A, Bl. 2, Ap.5
Tel: 0743 149056

Gulya Géza – BH–410019 Oradea Str. M. Eminescu Nr. 34, Ap.8

Horváth Miklós László – SM–445100 Carei Str. Tireamului Nr. 86, Bl. B2 S2,
Sc. A, Et. 2, Ap. 8

Józsa Ferenc – AR-310205 Arad Str. Antim Ivireanu Nr. 38. Tel: 0744 552 600,
mail: jozsa.ferencz@freemail.hu

Kádár György – SJ-457085 Crasna Nr. 1525. Tel: 0747 032 793

Kajtár Gyula – SM-440250 Satu Mare Str. Paulesti Bl. UP28, Ap.11,
e-mail: katjan@vipmail.hu

Katona János – BH-417166 Paleu Nr. 21. Tel: 0724 520 528

Kelemen András – SJ-457262 Boghis Str. Principala Nr. 116.

Kiss Zoltán – CJ-405400 Huedin Piata Victoriei Nr. 19. Tel: 0264 352 264

Koncz Károly – BH-410533 Oradea Str. Nufarului Nr. 13, Bl. D136, Ap.6
Tel: 0259 221 890

Kovács Ferenc János – SM-447360 Viile Satu Mare Str. Principala Nr. 55B.
Tel: 0747 085537

Kulcsár Erzsébet – SM-440180 Szatmárnémeti, Str Careiului 20, Bl CM2/9
Tel: 0745 927374

Lukács József – SJ-457262 Boghis - Szilágybagos, Alszeg u. 26,
tel. 0360-402495, 0740-879455, e-mail: lukacs.jozsef.ibolya@gmail.com

Makay Botond Károly – CS-320168 Resita Str. Caransebesului Nr. 5A, Sc.1,
Ap.7. Tel: 0255 212 136

Maksai Árpád – BH-410559 Oradea Str. str. Grădinarilor Nr. 16,

Márkus Endre – Magyarország, 2700 – Cegléd, Réti-Dűlő 485. 0036-205929887

Mátyás Árpád – SJ-457046 Borla Nr. 364A. Tel: 0746 031 760

Mészáros Árpád – SM-445300 Tasnad Str. N. Balcescu Nr. 44. Tel: 0760454576

Mezei Horváti Miklós Attila – H-4332 Nyírdarzs, Bátor u. 18.
Tel: 0036 42 717 153

Mikló Ferencz – BH-417265 Finis Nr. 35.

Molnár Kálmán – SJ-455100 Cehu Silvaniei Str. Libertatii Nr.81. Tel: 0722 686779

Molnar Seres Márton András – SJ-455200 Jibou Str. Parcului Nr. 43.
Tel: 0728 152 137

Müller Dezső – SM-447170 Lazuri Nr. 474. Tel: 0261 753413

Páll András Imre – MM-437080 Campulung la Tisa Nr. 900

Pályi Kiss Zsigmond – SM-447050 Bervenii Str. Herman O. Nr. 350.
Tel: 0754 627 978

Paniti Eszter – SJ-457060 Camar Nr. 290. Tel: 0765 219 562

Papp Benjámin – BH-417585 Tileagd Str. Unirii Nr. 29A. Tel: 0259 345 395

Papp Sándor – AR-315100 Chisineu Cris Str. Infratirii Nr. 30.
Tel.: 0742 174 269

Püsök József – CJ-400681 Cluj-Napoca Str. Borsa Nr. 1, Ap.21
Tel: 0264 457 661, 0264 374 754

Sarkadi Nagy Zoltán Andor – SM-445100 Carei Str. Rozelor Nr. 60.

Sipos Ákos – BH-415200 Beius Str. Trandafirilor Nr. 10.

Sipos István – Magyarország, 4971-Rozsály, Sport utca 9.Tel: 0722-597362

Szabó Ferenc – BH-410008 Oradea Str. Ady E. Nr. 83, Ap.8 Tel: 0259 232 940

Szabó József-Kálmán – BH-417225 Curtuiseni Nr. 916. Tel: 0744 567714

Szatmári Elemér József – MS-540081 Targu Mures Str. Argesului Nr. 10, Ap.8.
Tel: 0365 418267

Székely István – BH-417177 Targusor Nr. 28. Tel.: 0723-881799

Szekeres Sándor – BH-417076 Santaul Mare Nr. 125. Tel.: 0740 068512,
e-mail: szekeres.sandor@yahoo.com

Szép Elemér – SM-440168 Satu Mare Str. Careiului Nr. 34, Bl. 11, Sc.C, Ap.44
Tel: 0361 807071

Sziszik László – SJ-457300 Simleu Silvaniei Str. Zambilelor Nr. 9. Tel: 0742 598784

Tar István Sándor – BH-410087 Oradea Str. Armatei Romane Nr. 12, Ap.5
Tel: 0259 414 406, 0721 414 102

Tarsoly Gyula – SJ-455100 Cehu Silvaniei Str. Crisan Nr. 37/A.
Tel.: 0760-286513, e-mail: gyulatarsoly@gmail.com

Tőkés László – BH-410154 Oradea Str. Louis Pasteur Nr. 42A.
Tel.: 0722 352762, e-mail: orbanmisi@yahoo.com

Uszkai Zoltán – SJ-455100 Cehu Silvaniei Str. 1 Decembrie 1918 Bl. 1A, Ap.4.
Tel.: 0771 606771, e-mail: uszkaieva@yahoo.com

Varga Károly – MM-430161 Baia Mare Str. Sasarului Nr. 15. Tel: 0755 091550

Varsányi Rudolf – BH-410522 Oradea, str. Clujului nr. 91. Tel: 0359-175100

Vicsai Ferenc – SJ-457245 Mesesenii de Jos Nr. 152A.
Tel: 0260 663 305, 0745 539 126

Zsigmond József – BH-410102 Oradea Str. Lunga Nr. 5. Tel.: 0743-346-320

A fejtörők megfejtései

- Az 55-ös számú szobában született.
- Az I. Györgyös érme csak későbbi hamisítvány lehet, hiszen uralkodása idején nem szerepelt egyes a neve előtt, az érméken csak a „György király” felirat szerepelt. Csak azóta nevezik „első” Györgynek, mióta van második is.
- 8, a számok összege minden irányban 15.
- 12
- A második pohárban lévő italt öntsd át az ötödik pohárba. Így az első, a harmadik és az ötödik pohárban lesz folyadék, a másodikban, a negyedikben és hatodikban viszont nem.
- 44 háromszög van a képen

A	L	A	K
L	A	L	I
A	L	M	A
K	I	A	D

R	E	P	E	S
E	R	E	S	Z
P	E	D	Z	Ő
E	S	Z	I	K
S	Z	Ő	K	E

Tartalom

Megpróbáltál és megtisztítottál.	5
<i>Szabó Lőrinc: Hazám, keresztény Európa!</i>	9
Naptár	10
Mozgó ünnepeink	34
Pollennaptár	35
Horgásznaptár	36
Felnőtt idő.	37
<i>Áprily Lajos: Imádkozom: legyen vidám</i>	39
2020 a nemzeti összetartozás éve	40
100 ÉVE TÖRTÉNT	
„Csonka-ország” – Király nélküli királyság	41
Kisebbségi sorsszilánkok	50
EGYHÁZBAN ÉLÜNK	
Tevékeny reménység Máramarosszigeten	55
Nyüvedi helyzetkép.	58
A víz szalad ... de a Kőszikla marad!	62
Új orgona Nagyváradszabolcsban	67
A Zilahi Református Wesselényi Kollégiumról.	71
PORTRÉ	
Büte János – templom mellett nem nyugodhat.	73
Sulyok István püspök titkára: Dr. Szemethy Géza	77
Wass Albert, a béke embere	85
<i>József Attila: URAM!</i>	92
HISTÓRIA	
Szavak nélküli igehirdetés	93
Wittenberg és az evangélikusok szerepe Nagyváradszabolcsban ...	101
Az agyagtáblától az e-könyvekig.	111
Egy zászló története.	118
A révi fehér kerámia	122
Az úrhímzés	129
Felfedezések, találmányok krónikája	133
HISSZÜK ÉS VALLJUK	
Lelki fenntarthatóság	135
A házassági elválásról	136
<i>Wass Albert: Ünnepvárás</i>	142

Új éneket adott szájamba	143
Az Istent kereső lélek.	149
<i>Pataki István: magyarnak maradtam</i>	154
IRODALMUNK KINCSESTÁRA	
Gróf Zrínyi Miklós, a politikus író és hadvezér	155
Mikes Kelemen, a hűséges deák.	158
Gróf Széchenyi István, a reformok híve	161
József Attila ellentmondásos hitvilága	164
Páskándi Géza, az új írói hang és stílus megszólaltatója	169
Reviczky Gyula, a türelem és megbocsátás lírikusa	172
Jókai Mór erdélyi utazásainak nyomában	176
<i>Ady Endre: Hiszek hitetlenül Istenben</i>	180
KÖNYVAJÁNLO	
Református magyar vagyok	181
<i>Tóth Árpád: Isten oltó-kése</i>	186
ISTEN ÁLLATKERTJE	
Téli madáretetés.	187
Kutyagondozási tanácsok	191
<i>Dsida Jenő: Pütkösdí várakozás</i>	196
GYEREKEKNEK	
Júdás, az üzletember	197
Unatkozik a gyerek!	199
Nyárbúcsúztató	203
Gyermekkor a 80-as években	205
ÉLETNEK KENYERE	
Ételreceptek a Bibliából.	211
VICCEK.	217
A harangozó és a létra	221
Bölcs mondások, közmondások	224
FEJTÖRŐK	225
JELENTŐS ÉVFORDULÓK 2020-BAN	229
Emberkereskedelem – a ránk leselkedő veszély	249
A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára	259
A fejtörők megfejtései	301